

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ -
MASTER IN LAW AND ECONOMICS»

ΘΕΜΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

**Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗ
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ**

Επιμέλεια: Ασπασία Κωνσταντίνου
ΜΔΟ18627

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Αριστέα
Σινανιώτη – Μαρούδη

ΠΕΙΡΑΙΑΣ 2021

Παράρτημα Β: Βεβαίωση Εκπόνησης Διπλωματικής Εργασίας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ»

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, του Πανεπιστημίου Πειραιώς, «Δίκαιο και Οικονομία» με τίτλο «Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ» έχει συγγραφεί από εμένα αποκλειστικά και στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού προγράμματος ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας, αναφέρονται στο σύνολό τους, κάνοντας πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου.

Αθήνα, 19 Μαΐου 2021

Ασπασία Κωνσταντίνου

Στον σύζυγό μου Σωτήρη και στο γιό μας Γιώργο

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την καταξιωμένη Καθηγήτρια, κυρία Αριστέα Σινανιώτη – Μαρούδη, για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε στην εκπόνηση της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας. Παρακολουθώντας τις διαλέξεις της, είχα την ευκαιρία να γνωρίσω έναν εξαιρετικό άνθρωπο και επιστήμονα.

Περίληψη

Η παρούσα Διπλωματική εργασία υπεβλήθη στο πλαίσιο του διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών με τίτλο «Δίκαιο και Οικονομία – Master in Law and Economics» του Πανεπιστημίου Πειραιώς, για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών.

Η εργασία έχει ως στόχο την ανάδειξη της προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας μέσα και από την νομολογία των Ελληνικών Δικαστηρίων. Γίνεται προσπάθεια να παρουσιασθεί συνολικά, σε γενικές γραμμές, η προστασία του συνόλου της διανοητικής ιδιοκτησίας, ιδίως της βιομηχανικής. Παράλληλα, για την πληρότητα της παρουσίασης του δικαίου της διανοητικής ιδιοκτησίας, γίνεται αναφορά και στην πνευματική ιδιοκτησία.

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας αποτελεί την εισαγωγή στο δίκαιο της βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Εν συνεχεία, αναλύονται, ανά κεφάλαιο, τα άυλα αγαθά και συγκεκριμένα α) οι τεχνικές επινοήσεις, β) τα βιομηχανικά σχέδια, γ) τα διακριτικά γνώρισμα και δ) το σήμα, στο οποίο, λόγω της διάδοσής του στις συναλλαγές δίνεται ιδιαίτερη έμφαση, ενώ η παρουσίαση της βιομηχανικής ιδιοκτησίας ολοκληρώνεται με την παρουσίαση του αθέμιτου ανταγωνισμού.

Στο κεφάλαιο της εργασίας που αναφέρεται στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας αναλύονται τα προστατευόμενα έργα, το ηθικό και το περιουσιακό δικαίωμα του δημιουργού.

Η δομή που ακολουθείται ανά κεφάλαιο είναι η εξής: Στην αρχή του κεφαλαίου παρατίθεται, ανά ειδικότερη θεματική, η θεωρητική ανάλυση του ζητήματος, με αναφορά κρίσιμων αποφάσεων των δικαστηρίων επ' αυτού, στη συνέχεια παρατίθεται, ειδικότερα, κρίσιμη επίκαιρη νομολογία για το συγκεκριμένο ζήτημα και, τέλος, το συμπέρασμα.

Πίνακας Περιεχομένων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

1.1 Εισαγωγή – Διασαφήνιση όρου «ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ».....σελ.17	σελ.17
1.2 Έννοια και ιδιαιτερότητες της βιομηχανικής ιδιοκτησίας – Αντικείμενο.....σελ.18	σελ.18
1.3 Συμπεράσματα.....σελ.19	σελ.19
Βιβλιογραφία 1 ^{ου} Κεφαλαίου.....σελ.20	σελ.20

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΠΙΝΟΗΣΕΙΣ

2.1 Ευρεσιτεχνία – Εισαγωγή.....σελ.21	σελ.21
2.2 Κτήση του δικαιώματος ευρεσιτεχνίας.....σελ.21	σελ.21
2.2.1 Ουσιαστικές προϋποθέσεις.....σελ.21	σελ.21
2.2.1α Το νέο και η εφευρετική δραστηριότητα ως προϋποθέσεις για τη χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας.....σελ.23	σελ.23
2.2.1β Εφεύρεση επιδεκτική βιομηχανικής εφαρμογής.....σελ.24	σελ.24
2.3 Κατηγορίες διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.....σελ.24	σελ.24
2.3.1 Δίπλωμα προϊόντος και δίπλωμα μεθόδου.....σελ.24	σελ.24
2.3.2 Δίπλωμα τροποποίησης και εξαρτημένο δίπλωμα.....σελ.25	σελ.25
2.4 Προστασία.....σελ.26	σελ.26
2.4.1 Πότε υπάρχει προσβολή.....σελ.26	σελ.26
2.4.2 Αξιώσεις.....σελ.27	σελ.27
2.5 Ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.....σελ.28	σελ.28
2.6 Υποδείγματα χρησιμότητας.....σελ.28	σελ.28
2.6.1 Έννοια και προϋποθέσεις προστασίας.....σελ.28	σελ.28
2.6.2 Διαδικασία χορήγησης.....σελ.29	σελ.29
2.7 Ειδικότερα ζητήματα.....σελ.30	σελ.30
2.7.1 Τοπογραφίες ημιαγωγών προϊόντων.....σελ.30	σελ.30
2.7.2 Πιστοποιητικά φυτικής δημιουργίας.....σελ.30	σελ.30

2.8Ειδικότερα ζητήματα από τη νομολογία.....	σελ.31
2.8.1 ΕΘ 348/2018	
2.8.2 ΠΠΑ 1808/2018	
2.8.3 ΑΠ 1589/2017	
2.8.4 ΑΠ 1859/2017	
2.8.5 ΠΠΘ 14650/2017	
2.8.6 ΠΠΑ 1079/2016	
2.9Συμπεράσματα.....	σελ.33
Βιβλιογραφία 2 ^{ου} Κεφαλαίου.....	σελ.35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ

3.1Εισαγωγή.....	σελ 36
3.2Πηγές.....	σελ 36
3.3Προϋποθέσεις προστασίας.....	σελ 37
3.4Δικαιούχος.....	σελ 40
3.4.1 Ο δημιουργός.....	σελ 40
3.5Προσβολή του δικαιώματος.....	σελ 41
3.6Μεταβίβαση, άδειες εκμετάλλευσης.....	σελ 42
3.7Απώλεια του δικαιώματος.....	σελ 42
3.8Ειδικότερα ζητήματα από τη Νομολογία.....	σελ 43
3.8.1 ΠΠΑ 4336/2019	
3.8.2 ΜΠΑ 2493/2018	
3.8.3 ΜΠΑ 4855/2013	
3.8.4 ΠΠΑ 6364/2011	
3.9Συμπεράσματα.....	σελ 45
Βιβλιογραφία 3 ^{ου} Κεφαλαίου.....	σελ 49

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ

4.1 Εισαγωγή.....	σελ.50
4.2 Κατηγορίες και τρόποι κτήσης των διακριτικών γνωρισμάτων.....	σελ.50
4.3 Αρχές που ισχύουν για όλα τα διακριτικά γνωρίσματα.....	σελ.51
4.4 Διακριτικά γνωρίσματα και διαδίκτυο.....	σελ.52
4.5 Διακριτικά γνωρίσματα του ουσιαστικού συστήματος.....	σελ.54
4.5.1 Γενικά.....	σελ.54
4.5.2 Διακριτικά γνωρίσματα εμπορευμάτων ή υπηρεσιών.....	σελ.54
4.5.3 Προϋποθέσεις προστασίας.....	σελ.55
4.6 Διακριτικά γνωρίσματα επιχειρήσεων.....	σελ.56
4.6.1 Το όνομα.....	σελ.56
4.6.2 Η εμπορική επωνυμία.....	σελ.57
4.6.3 Προϋποθέσεις προστασίας.....	σελ.57
4.6.4 Διακριτικός τίτλος (ιδιαίτερο διακριτικό γνώρισμα).....	σελ.58
4.7 Ειδικότερα ζητήματα από τη Νομολογία.....	σελ.59
4.7.1 ΕΘ 4743/2018	
4.7.2 ΠΠΑ 1009/2018	
4.8 Συμπεράσματα.....	σελ.59
Βιβλιογραφία 4 ^{ου} Κεφαλαίου.....	σελ.62

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΣΗΜΑ

5.1 Εισαγωγή.....	σελ.63
5.2 Οικονομικές λειτουργίες.....	σελ.65

5.2.1	Λειτουργία προέλευσης.....	σελ.65
5.2.2	Εγγυητική και διαφημιστική λειτουργία	σελ.65
5.3	Νομικά προστατευόμενες λειτουργίες.....	σελ.66
5.3.1	Λειτουργία προέλευσης.....	σελ.66
5.3.2	Εγγυητική λειτουργία.....	σελ.67
5.3.3	Διαφημιστική λειτουργία.....	σελ.67
5.4	Είδη σημάτων με κριτήριο τον προορισμό τους.....	σελ.68
5.5	Είδη σημάτων με κριτήριο τη διακριτική δύναμη.....	σελ.71
5.6	Σήματα που χαίρουν φήμης.....	σελ.71
5.6.1	Έννοια.....	σελ.71
5.6.2	Κριτήρια.....	σελ.72
5.7	Είδη σημάτων με κριτήριο τη μορφή του σήματος.....	σελ.72
5.8	Προϋποθέσεις προστασίας.....	σελ.76
5.8.1	Λόγοι απολύτου απαραδέκτου.....	σελ.76
5.8.2	Λόγοι σχετικού απαραδέκτου.....	σελ.84
5.9	Νομική προστασία σήματος.....	σελ.101
5.9.1	Κίνδυνος σύγχυσης.....	σελ.101
5.9.2	Προστασία σημάτων φήμης.....	σελ.103
5.10	Προσβολή – Αξιώσεις.....	σελ.104
5.10.1	Αστικές αξιώσεις (διάγραμμα).....	σελ.106
5.10.2	Ποινική προστασία.....	σελ.113
5.10.3	Δωσιδικία – καθ' ύλη αρμοδιότητα.....	σελ.113
5.10.4	Η διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων.....	σελ.114
5.10.5	Άλλα ασφαλιστικά μέτρα.....	σελ.115
5.10.6	Ασφαλιστικά μέτρα προστασίας αποδεικτικών στοιχείων.....	σελ.115
5.11	Το σήμα ως αντικείμενο συναλλαγής.....	σελ.116
5.11.1	Η μεταβίβαση του σήματος.....	σελ.116
5.11.2	Μεταβίβαση επιχείρησης και σήμα.....	σελ.116
5.11.3	Μεταβίβαση του σήματος αιτία θανάτου.....	σελ.116
5.11.4	Μεταβίβαση του δικαιώματος προσδοκίας επί σήματος.....	σελ.116
5.11.5	Άδεια χρήσης.....	σελ.117
5.11.6	Απώλεια του δικαιώματος.....	σελ.117

5.12 Το σήμα της ΕΕ.....	σελ. 119
5.13 Νόμος υπ' αριθ. 4679/2020 για τα Εμπορικά Σήματα.....	σελ. 122
5.13.1 Περιστολή των εξουσιών του σήματος.....	σελ. 122
5.13.1α Ανταγωγή έκπτωσης ή ακυρότητας.....	σελ. 122
5.13.1β Κατάργηση του αρ. 158 παρ. 2 Ν. 4072/12.....	σελ. 123
5.13.1γ Η χρονική προτεραιότητα κατισχύει της καταχώρισης.....	σελ. 123
5.13.1δ Ένσταση απόδειξη χρήσης στην πολιτική δίκη.....	σελ. 123
5.13.1ε Περιγραφή προϊόντων και υπηρεσιών.....	σελ. 123
5.13.1στ Περιορισμός της προστασίας του σήματος.....	σελ. 124
5.13.1ζ Τα ενδιάμεσα δικαιώματα.....	σελ. 124
5.13.2 Απώλεια δικαιώματος λόγω ανοχής.....	σελ. 124
5.13.3 Όχι αυτεπάγγελτη απόρριψη της δήλωσης του σήματος για λόγους σχετικών απαραδέκτων.....	σελ. 125
5.13.4 Γραφική παράσταση.....	σελ. 125
5.13.5 Τεχνική ή αισθητική λειτουργικότητα (technical or aesthetic functionality).....	σελ. 126
5.13.6 Γεωγραφικές ενδείξεις.....	σελ. 126
5.13.7 Κακόπιστη κατάθεση σήματος από αντιπρόσωπο.....	σελ. 126
5.13.8 Μεταβίβαση.....	σελ. 127
5.13.9 Αποτελέσματα έκπτωσης και ακυρότητας.....	σελ. 128
5.13.10 Σήμα πιστοποίησης και συλλογικό σήμα.....	σελ. 128
5.13.11 Αστική προστασία.....	σελ. 129
5.13.12 Περίοδος χάριτος για την ανανέωση του σήματος (αρ. 36 παρ. 3).....	σελ. 129
5.13.13 Ποινικές διατάξεις (αρ. 45).....	σελ. 130
5.13.14 Άλλες αλλαγές.....	σελ. 130
5.13.15 Τέλη.....	σελ. 131
5.13.16 Ανακοπή στη ΔΕΣ κατά απόφασης του διοικητικού δικαστηρίου.....	σελ. 132
5.14 Ειδικότερα ζητήματα από τη Νομολογία.....	σελ. 133
5.14.1 ΑΠ 966/2019	
5.14.2 ΠΠΑ 3690/2019	
5.14.3 ΠΠΑ 3960/2019	
5.14.4 ΜΠΑ 3256/2019	
5.14.5 ΕΘ 1662/2018	
5.14.6 ΕΘ 1931/2018	

5.14.7	ΕΑ	2084/2018	
5.14.8	ΕΑ	4519/2018	
5.14.9	ΕΑ	5819/2018	
5.14.10	ΠΠΑ	726/2018	
5.14.11	ΠΠΑ	1030/2018	
5.14.12	ΠΠΑ	3016/2018	
5.14.13	ΠΠΑ	725/2018	

5.15	Συμπεράσματα	σελ.137
	Βιβλιογραφία 5 ^{ου} Κεφαλαίου	σελ.140

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΑΘΕΜΙΤΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

6.1	Η γενική ρήτρα του άρθρου 1 ν. 146/1914	σελ.141
6.2	Πράξη ανταγωνισμού	σελ.141
6.3	Σκοπός ανταγωνισμού	σελ.142
6.4	Αντίθεση στα χρηστά ήθη	σελ.142
6.5	Πράξεις ανταγωνισμού που τελούνται σε ορισμένες συναλλαγές	σελ.143
6.6	Έννομη προστασία	σελ.144
	6.6.1 Αστική προστασία	σελ.144
	6.6.2 Ποινική προστασία	σελ.150
6.7	Ειδικότερα ζητήματα από τη Νομολογία	σελ.150
	6.7.1 ΕΘ 1790/2019	
	6.7.2 ΠΠΗρ 17/2019	
6.8	Συμπεράσματα	σελ.151
	Βιβλιογραφία 6 ^{ου} Κεφαλαίου	σελ.153

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

7.1	Εισαγωγή.....	σελ.154
7.2	Προστατευόμενα έργα του ν. 2121/1993.....	σελ.155
7.3	Προϋποθέσεις προστασίας έργου.....	σελ.156
7.4	Δικαιώματα δημιουργού επί του έργου.....	σελ.159
7.5	Ηθικό δικαίωμα.....	σελ.161
7.6	Περιουσιακό δικαίωμα.....	σελ.162
7.7	Εκμετάλλευση του έργου.....	σελ.163
7.8	Προσβολή πνευματικής ιδιοκτησίας.....	σελ.165
	7.8.1 Η έννοια.....	σελ.165
	7.8.2 Υπέρβαση συμβάσεων.....	σελ.166
7.9	Ειδικότερα ζητήματα από τη Νομολογία.....	σελ.167
	7.9.1 ΑΠ 1215/2019	
	7.9.2 ΑΠ 1420/2019	
	7.9.3 ΑΠ 1327/2018	
	7.9.4 ΑΠ 1328/2018	
	7.9.5 ΕΘ 71/2018	
	7.9.6 ΕΘ 78/2018	
	7.9.7 ΕΘ 2151/2018	
	7.9.8 ΕΑ 4711/2018	
	7.9.9 ΠΠΑ 2373/2017	
	7.9.10 ΠΠΑ 3141/2015	
	7.9.11 ΠΠΑ 6615/2010	
7.10	Συμπεράσματα.....	σελ.170
	Βιβλιογραφία 7 ^{ου} Κεφαλαίου.....	σελ.172

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

.....σελ.174

51

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1⁰

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

1.1 Εισαγωγή – Διασαφήνιση όρου «ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ»

Στην παράγραφο 18 του άρθρου 8 Ν. 2557/1997 διευκρινίζεται ότι ο διεθνής όρος «*propriété intellectuelle /intellectual property*» αποδίδεται στην ελληνική γλώσσα με τον όρο «διανοητική ιδιοκτησία» και περιλαμβάνει, τόσο την πνευματική ιδιοκτησία (*propriété littéraire et artistique* ή *droit d' auter, diritto d' autore, copyright*) και τα συγγενικά δικαιώματα, όσο και τη βιομηχανική ιδιοκτησία (*propriété industrielle, proprieta' industriale, industrial property*), όπως τις εφευρέσεις και τα σήματα. Η διάταξη αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία γιατί θέτει τέλος στη σύγχυση που πολλές φορές δημιουργείται στην απόδοση των όρων. Η Διανοητική Ιδιοκτησία καλύπτει στην πραγματικότητα όλες τις κατηγορίες των άυλων αγαθών, ενώ η Πνευματική Ιδιοκτησία μόνο τα δικαιώματα του δημιουργού πάνω στο έργο του ¹.

Η Σύμβαση περί συστάσεως του Παγκοσμίου Οργανισμού Διανοητικής Ιδιοκτησίας που υπογράφηκε στη Στοκχόλμη στις 14-7-1967 (Ν. 100/1975 ΦΕΚ Α' 162/1975) στο άρθρο 2 στοιχείο VIII ορίζει ότι η «ιδιοκτησία έργων διανοίας» περιλαμβάνει τα δικαιώματα σχετικά με α) τα φιλολογικά, καλλιτεχνικά και επιστημονικά έργα β) τις ερμηνείες, τα φωνογραφήματα και τις ραδιοφωνικές εκπομπές γ) τις εφευρέσεις δ) τις επιστημονικές ανακαλύψεις ε) τα βιομηχανικά σχέδια και υποδείγματα ζ) τα εμπορικά σήματα η) την προστασία κατά του παράνομου ανταγωνισμού καθώς και όλα τα άλλα δικαιώματα τα οποία απορρέουν από τη δραστηριότητα της διανοίας στο βιομηχανικό, επιστημονικό, φιλολογικό και καλλιτεχνικό τομέα².

Ιδιαίτερη σημασία και ώθηση για τη σε παγκόσμιο επίπεδο εναρμόνιση των δικαιών για τα άυλα αγαθά και την προστασία της διανοητικής ιδιοκτησίας, δηλ. της βιομηχανικής και της

---

¹ Κουμάντος Γ., Διανοητική Ιδιοκτησία, ΕλλΔ 1994, σελ. 1464-1468, Λιακόπουλος Θ., σελ. 3-4, Βλ και P. Drahos, A philosophy of Intellectual property, σελ. 11 υποσ. 19 και σελ. 33 υποσ. 3 που υποστηρίζει ότι ο όρος «Intellectual property» άρχισε να χρησιμοποιείται στη δεκαετία του 1950 για να αποδώσει την έννοια της βιομηχανικής και πνευματικής ιδιοκτησίας.

² Δ. Καλλινίκου, «Πνευματική Ιδιοκτησία & Συγγενικά Δικαιώματα», Εκδόσεις Σάκκουλας 3η έκδοση Αθήνα 2008, σελ. 19.

πνευματικής ιδιοκτησίας, έχει η Συμφωνία για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας ή, άλλως, η Συμφωνία TRIPS (Agreement on Trade – Related Aspects of Intellectual property Rights, Including Trade in Counterfeit Goods). Η διεθνής σύμβαση TRIPS συμφωνήθηκε στη Γενεύη την 15.12.1993 στο πλαίσιο του γύρου της Ουραγουάης της Γενικής Συμφωνίας δασμών και Εμπορίου (General Agreement on Tariffs and Trade, GATT), παράλληλα με την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ, World Trade Organisation, WTO). Σκοπός της συμφωνίας TRIPS είναι ιδίως η προώθηση του αντικειμένου της διανοητικής ιδιοκτησίας, με έμφαση στις τεχνολογικές καινοτομίες, η εξασφάλιση ενός *minimum* προστασίας των δικαιωμάτων πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας σε συνεργασία με τα συμβληθέντα κράτη και η συλλογή και διάδοση σχετικών με το αντικείμενο πληροφοριών³.

1.2 Έννοια και ιδιαιτερότητες της βιομηχανικής ιδιοκτησίας – Αντικείμενο

Δεν υπάρχει ομοφωνία ως προς την έκταση του αντικειμένου του κλάδου δικαίου με τον γενικό τίτλο “βιομηχανική ιδιοκτησία”. Τούτο οφείλεται κυρίως στο ότι δεν υπάρχει ενιαίο νομοθετικό κείμενο αναφορικά με τη βιομηχανική ιδιοκτησία αλλά μόνο επί μέρους ειδικοί νόμοι που ρυθμίζουν τομείς που παραδοσιακά υπάγονται σ’ αυτή. Εντούτοις, σωστή είναι η γνώμη, ότι στο αντικείμενο της βιομηχανικής ιδιοκτησίας εντάσσονται βασικά δύο μεγάλοι κλάδοι, το δίκαιο των άυλων αγαθών, τα οποία προστατεύονται με ειδικούς νόμους, και το δίκαιο του ανταγωνισμού. Ο πρώτος κλάδος περιλαμβάνει ειδικότερα: α) το δίκαιο των τεχνικών επινοήσεων, όπως η ευρεσιτεχνία και τα υποδείγματα χρησιμότητας (ν. 1733/1987), τα πιστοποιητικά φυτικής δημιουργίας (ν. 1546/1985), οι τοπογραφίες προϊόντων ημιαγωγών (π.δ. 45/1991), β) το δίκαιο των αισθητικών δημιουργιών, όπως τα βιομηχανικά σχέδια και υποδείγματα (π.δ. 259/1997) και γ) το δίκαιο των διακριτικών γνωρισμάτων, όπως το όνομα, η επωνυμία, ο διακριτικός τίτλος, ο διασηματισμός (άρθρα 13-15 ν. 146/1914), το σήμα (ν. 4072/2012). Ο δεύτερος κλάδος αναφέρεται στο δίκαιο του αθέμιτου ανταγωνισμού (ν. 146/1914). Αντίθετα το δίκαιο κατά των περιορισμών του ανταγωνισμού δεν εντάσσεται κατά την κρατούσα γνώμη στη βιομηχανική ιδιοκτησία⁴.

³ Ρόκας, Ν. (2011). Βιομηχανική Ιδιοκτησία. 2^η έκδοση. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ, Αθήνα, σελ. 15

⁴ Ρόκας, Ν. (2011). Βιομηχανική Ιδιοκτησία. 2^η έκδοση. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ, Αθήνα, σελ. 2

1.3 Συμπεράσματα

Η διανοητική ιδιοκτησία περιλαμβάνει την πνευματική και την βιομηχανική ιδιοκτησία. Ειδικότερα δε η βιομηχανική ιδιοκτησία διακρίνεται σε δύο μεγάλους κλάδους, ο ένας περιλαμβάνει ο δίκαιο των άυλων αγαθών και ο άλλος το δίκαιο του ανταγωνισμού. Περαιτέρω ο κλάδος των άυλων αγαθών διακρίνεται σε τρία παρακλάδια, το πρώτο των τεχνικών επινοήσεων, το δεύτερο των αισθητικών δημιουργιών και το τρίτο των διακριτικών γνωρισμάτων.

Βιβλιογραφία 1^{ου} Κεφαλαίου

- Ρόκας, Ν. (2011). Βιομηχανική Ιδιοκτησία. 2^η έκδοση. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ, Αθήνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΠΙΝΟΗΣΕΙΣ

2.1 Ευρεσιτεχνία

Το κατ' άρθρο 10 παρ. 1 ν. 1733/1987 απόλυτο και αποκλειστικό, ιδιωτικού δικαίου, δικαίωμα στην ευρεσιτεχνία δημιουργείται με την απονομή του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, η σχετική δε πράξη αποτελεί ατομική διοικητική πράξη που εκδίδεται από τον Οργανισμό Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 8 παρ. 11 του ίδιου νόμου ⁵. Με την πράξη αυτή δημιουργείται το (ιδιωτικό) δικαίωμα ευρεσιτεχνίας που είναι δικαίωμα απόλυτο, χρονικά περιορισμένο και αντικείμενο έχει ένα άυλο αγαθό, δηλ. την εφεύρεση. Για την κτήση του δικαιώματος πρέπει να συντρέξουν ορισμένες τυπικές αλλά και ουσιαστικές προϋποθέσεις. Η συνδρομή των ουσιαστικών προϋποθέσεων είναι ανεξάρτητη από το σύστημα που ακολουθείται κατά την απονομή του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, δηλ. με τον έλεγχο ή όχι των ουσιαστικών προϋποθέσεων ⁶.

2.2 Κτήση του δικαιώματος Ευρεσιτεχνίας

2.2.1 Ουσιαστικές προϋποθέσεις

Ο κύριος νόμος που διέπει το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας σήμερα είναι ο ν. 1733/1987⁷.

Από τη διάταξη του άρθρου 5 ν. 1733/1987 προκύπτει ότι ουσιαστική προϋπόθεση για την απονομή διπλώματος ευρεσιτεχνίας αποτελεί η εφεύρεση που πρέπει αφενός να είναι νέα και να εμπεριέχει εφευρετική δραστηριότητα, αφετέρου να είναι επιδεκτική βιομηχανικής εφαρμογής. Οι προϋποθέσεις αυτές φέρονται και ως θετικές ουσιαστικές προϋποθέσεις σε αντιδιαστολή με τις λεγόμενες αρνητικές που συνιστούν περιπτώσεις εφευρέσεων που δεν

---

⁵ (βλ. ΑΠ 1344/2012 Χρ1Δ 2013 139, ΕφΑθ 1502/2010 ΔΕΕ 2010.784, ΕφΘεσ 467/2009 ΕπισκΕΔ 2009.527, ΠολΠρΑθ 1913/2009 ΕλλΔνη 51.577, ΠολΠρΑθ 5541/2006 Χρ1Δ 2007.648, ΠολΠρΑθ 5249/2005 ΕΕμπΔ 2006.154, Μ. – Θ. Μαρίνο, Δίκαιο Ευρεσιτεχνίας, 2013, σελ. 117, Κ. Λυμπερόπουλο, Το δίκαιο των εφευρέσεων, 2010, σελ. 115-116, Κ. Σημίτη, Το δικαίωμα επί της εφευρέσεως, Ανατύπωση έκδοσης 1967, σελ. 106-107, Λ. Κοτσίρη, Το νέο της εφεύρεσης και η στάθμη της τεχνικής με βάση την αρχή της οικουμενικότητας, ΔΕΕ 2005.254, 255-256, Θ. Λιακόπουλο, Βιομηχανική ιδιοκτησία, έκδ. ε', 2000, σελ. 190).

⁶ βλ. σχετικά Παμπούκη, Διοικητικός έλεγχος ουσιαστικών προϋποθέσεων του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, εις Μελέταις εμπορικού δικαίου, Α, Θεσ/κη 1977, σ. 381 επ. (σ. 393 επ.).

⁷ Όπου δε στην παρούσα παρατίθεται άρθρο χωρίς νόμο, νοείται ο νόμος 1733/1987.

επιτρέπεται κατά νόμο, για διάφορους – νομοθετικής πολιτικής – λόγους να αποτελέσουν αντικείμενο διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Οι τελευταίες περιέχονται στο άρθρ. 5 παρ. 8 ν. 1733/87 που ορίζει ότι για ορισμένες εφευρέσεις δεν χορηγούνται διπλώματα ευρεσιτεχνίας.

Η έννοια της εφεύρεσης δεν προσδιορίζεται στο νόμο. Και νεότερα νομοθετικά κείμενα ή νομοθετικές εργασίες αποφεύγουν τον ορισμό της εφεύρεσης περιορίζονται είτε στην αρνητική οριοθέτηση της έννοιας (τι δεν αποτελεί εφεύρεση, αρθρ. 5 παρ. 2) είτε στην αυτοτελή επισήμανση ορισμένων στοιχείων της εφεύρεσης όπως είναι το νέο, η εφευρετική δραστηριότητα και η βιομηχανική εφαρμογή (ως προϋποθέσεις για τη χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας, αρθρ. 5 παρ. 1).

Επικρατέστερη, επιστημονικά, θετική προσέγγιση της εφεύρεσης είναι εκείνη που την ορίζει ως κανόνα του ανθρώπινου πνεύματος για τα λύση τεχνικού προβλήματος με εφαρμογή φυσικών νόμων κατά τρόπο που η λύση υπερβαίνει για τον μέσο ειδικό τη σχετική και γνωστή στάθμη της τεχνικής.

Στοιχεία επομένως που συγκροτούν την έννοια της εφεύρεσης είναι (α) ότι πρόκειται για κανόνα, δηλ. διατύπωση υποδείγματος (διδασκαλίας) για την επίλυση τεχνικού προβλήματος και επομένως παρέμβαση του ανθρώπινου πνεύματος στο χώρο της τεχνικής με την έννοια του οργανικού και ανόργανου κόσμου. Επομένως απλή ιδέα δεν είναι εφεύρεση. (β) ο κανόνας δεν αποτελεί πρωτότυπη προσωπική δημιουργία αλλά πρωτότυπη εφαρμογή φυσικών νόμων (γ) η επίλυση του τεχνικού προβλήματος γίνεται πρωτότυπα, δηλ. κατά τρόπο όχι μόνο άγνωστο σε σχέση με τη στάθμη της τεχνικής, το επίπεδο των συναφών τεχνικών γνώσεων, αλλά και με υπέρβασή της (δ) υπέρβαση της γνωστής στάθμης της τεχνικής με το συγκεκριμένο κανόνα σημαίνει ότι προστίθεται κάτι νέο σε σχέση με το υπάρχον : νέο, αντικειμενικά με την έννοια ότι στον ειδικό δεν ήταν προφανής η λύση με βάση τα γνωστά δεδομένα της τεχνικής. Τα στοιχεία γ και δ αναφέρονται στις διάφορες νομοθεσίες – και στην ελληνική – ως πρόσθετες προϋποθέσεις της εφεύρεσης για να είναι επιδεκτική διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Δηλ. ορίζεται ότι η εφεύρεση πρέπει να είναι νέα και να εμπεριέχει εφευρετική δραστηριότητα ⁸.

---

⁸ Λιακόπουλος Θ. (1988). Βιομηχανική Ιδιοκτησία. II Ειδικό μέρος (ευρεσιτεχνία, σήματα, αναταγωνισμός) β' Εκδοτικός Οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα σελ. (3-5)

2.2.1α Το νέο και η εφευρετική δραστηριότητα ως προϋποθέσεις για τη χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας

Μια εφεύρεση θεωρείται νέα όταν δεν ανήκει στη στάθμη της τεχνικής (άρθρ. 5 παρ. 3). Στη στάθμη της τεχνικής ανήκει κάθε τι που είναι με κάθε μέσο (γραπτή ή προφορική περιγραφή, γνωστοποίηση, χρήση ή με κάθε μέσο εφαρμογή) γνωστό στο σχετικό κοινό, δηλ. αντικειμενικά και όχι στον εφευρέτη (υποκειμενικά) πριν από την ημερομηνία κατάθεσης της δήλωσης ευρεσιτεχνίας.

Η έννοια του νέου της εφεύρεσης προσδιορίζεται δηλαδή πλέον στο νόμο (άρθρ. 5 παρ. 3) – σε αντίθεση με το προισχύον δίκαιο (άρθρ. 2 ν. 2527/20) – και μάλιστα όχι με βάση την αρχή της εδαφικότητας αλλά της οικουμενικότητας. Ως στάθμη της τεχνικής (state of art) νοείται κάθε τι που είναι αντικειμενικά γνωστό οπουδήποτε στον κόσμο και όχι μόνο στην ελληνική επικράτεια.

Η επίλυση του τεχνικού προβλήματος με το σχετικό κανόνα πρέπει να μην προέρχεται από το απόθεμα των ήδη γνωστών τεχνικών γνώσεων. Ειδικότερα η σχετική τεχνική επινόηση πρέπει αφενός να μην ανήκει στη στάθμη της τεχνικής και αφετέρου να μην είναι προφανής στον ειδικό η επίλυση του τεχνικού προβλήματος με βάση τις τεχνικές γνώσεις που υπάρχουν. Η επιστημονική θεμελίωση της εφεύρεσης δεν είναι απαραίτητη. Το πρώτο από αυτά τα στοιχεία φέρεται στο νόμο ως το νέο της εφεύρεσης ενώ το δεύτερο ως εφευρετικό ύψος ή εφευρετική δραστηριότητα (βλ. άρθρ. 5 παρ. 1 ν. 1733/87). Και στη θεωρία τα στοιχεία αυτά εξετάζονται ως προϋποθέσεις της εφεύρεσης για τη χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

Η σχετική επινόηση (εφευρετική ιδέα) πρέπει να στηρίζεται σε εφευρετική δραστηριότητα, να παριστά δηλ. η εφεύρεση για τον μέσο ειδικό ένα βήμα προόδου σε σχέση με τη στάθμη της τεχνικής. Ο μέσος ειδικός να μην μπορούσε δηλαδή με αξιοποίηση της στάθμης της τεχνικής να φθάσει στην επίλυση του σχετικού προβλήματος ή, σύμφωνα με άλλη διατύπωση, η εφεύρεση στηρίζεται σε εφευρετική δραστηριότητα όταν για τον ειδικό δεν προκύπτει κατά τρόπο προφανή από τη στάθμη της τεχνικής (άρθρ. 5 παρ. 4). Επιβάλλεται επομένως η λύση του τεχνικού προβλήματος να μην βρίσκεται μέσα στις δυνατότητες του μέσου ειδικού ούτε να παρίσταται ως ένας από τους κρίκους στην αλυσίδα της τεχνολογικής προόδου αλλά να εμφανίζεται ως κάτι που υπερβαίνει την ομαλή τεχνολογική πρόοδο και να αποτελεί άλμα προόδου, επίτευγμα που είναι πέρα από το προβλεπτό μέτρο για τον μέσο

ειδικό. Έτσι η εφευρετική δραστηριότητα είναι για την εφεύρεση η ποιοτική της διάσταση ενώ το νέο η ποσοτική⁹.

Κρίσιμος χρόνος για την έννοια του νέου είναι η ημερομηνία κανονικής κατάθεσης της αίτησης για χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή η ημερομηνία προτεραιότητας (άρθρ. 5 παρ. 3 σε συνδυασμό με αρθρ. 7 παρ. 10).

2.2.1β Εφεύρεση επιδεκτική βιομηχανικής εφαρμογής.

Η εφεύρεση, για να χορηγηθεί δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, πρέπει να είναι επιδεκτική βιομηχανικής εφαρμογής. Η προϋπόθεση αυτή πράγματι δεν ανάγεται σε εννοιολογικό στοιχείο της εφεύρεσης αλλά σε αυτοτελή προϋπόθεση για τη χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Μια εφεύρεση είναι επιδεκτική βιομηχανικής εφαρμογής (άρθρ. 5 παρ. 5) όταν το αντικείμενό της μπορεί να χρησιμοποιηθεί ή αξιοποιηθεί πρακτικά σε κάθε επαγγελματική δραστηριότητα, δηλ. όχι μόνο εμπορική.

Σύμφωνα με το άρθρ. 5 παρ. 6 δεν θεωρούνται εφευρέσεις επιδεκτικές βιομηχανικής εφαρμογής (α) οι μέθοδοι χειρουργικής και θεραπευτικής αγωγής του ανθρώπινου σώματος ή του σώματος των ζώων και (β) οι διαγνωστικές μέθοδοι που εφαρμόζονται στο ανθρώπινο σώμα ή στο σώμα των ζώων. Η εξαίρεση δεν ισχύει για προϊόντα και ιδίως ουσίες ή συνθέσεις που χρησιμοποιούνται για την εφαρμογή των παραπάνω μεθόδων (άρθρ. 5 παρ. 7)¹⁰.

2.3 Κατηγορίες διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας

2.3.1 Δίπλωμα προϊόντος και δίπλωμα μεθόδου

Τόσο οι εφευρέσεις όσο και τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες, σε αυτά που αναφέρονται σε προϊόντα και σε αυτά που αναφέρονται σε μεθόδους (άρθρο 5 παρ. 1 εδ. 1 ν. 1733/87).

---

⁹ Λιακόπουλος Θ. (1988). Βιομηχανική Ιδιοκτησία. II Ειδικό μέρος (ευρεσιτεχνία, σήματα, αναταγωνισμός) β' Εκδοτικός Οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα σελ. (8-10)

¹⁰ Λιακόπουλος Θ. (1988). Βιομηχανική Ιδιοκτησία. II Ειδικό μέρος (ευρεσιτεχνία, σήματα, αναταγωνισμός) β' Εκδοτικός Οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα σελ. (11,12)

Το δίπλωμα προϊόντος αναφέρεται σε νέο πράγμα ή νέα ουσία με ορισμένες ιδιότητες ή/ και αποτελέσματα (όπως π.χ. ένα μηχάνημα ή ένα φαρμακευτικό ιδιοσκεύασμα), η δε παρεχόμενη σ' αυτό προστασία είναι η ευρύτερη δυνατή, διότι καλύπτει όλους τους τρόπους παραγωγής ή χρήσης του, ακόμα και αν δεν ήταν γνωστοί στον εφευρέτη κατά τον χρόνο κατάθεσης, όπως π.χ. οι ευεργετικές ιδιότητες της ασπιρίνης για καρδιακά νοσήματα (βλ. άρθρο 10 παρ. 1 στοιχ. α ν. 1733/87).

Το δίπλωμα μεθόδου δεν προστατεύει μόνο τη μέθοδο για την παραγωγή προϊόντος ή για την επίτευξη άλλου αποτελέσματος (όπως π.χ. μέθοδοι για την παραγωγή χημικών ουσιών), αλλά και τα παραχθέντα με τη μέθοδο αυτή προϊόντα (βλ. άρθρο 10 παρ. 1 στοιχ. β και γ ν. 1733/87)¹¹. Τρίτοι μπορούν όμως να παραγάγουν τα ίδια προϊόντα με άλλη μέθοδο. Πάντως υπέρ του δικαιούχου της μεθόδου ισχύει το τεκμήριο του άρθρ. 17 παρ. 6 ν. 1733/87, το οποίο ορίζει ότι αν η εφεύρεση αφορά μέθοδο κατασκευής προϊόντος, κάθε προϊόν της ίδιας φύσης τεκμαίρεται ότι κατασκευάστηκε με βάση την προστατευόμενη μέθοδο.

Ο νόμος αναφέρει ως τρίτη κατηγορία διπλωμάτων το δίπλωμα βιομηχανικής εφαρμογής (άρθρο 5 παρ. 1 εδ. 1 ν. 1733/87), το οποίο αναφέρεται στη χρησιμοποίηση ενός προϊόντος για την επίτευξη ενός αποτελέσματος. Εντούτοις το δίπλωμα αυτό δεν είναι παρά μια ειδικότερη κατηγορία διπλώματος μεθόδου. Βέβαια μπορεί μία εφεύρεση να κατοχυρωθεί τόσο ως δίπλωμα προϊόντος όσο και μεθόδου, εφόσον η εφεύρεση συγκεντρώνει τα στοιχεία και των δύο.

2.3.2 Δίπλωμα τροποποίησης και εξαρτημένο δίπλωμα

Ο ίδιος ευρεσιτέχνης μπορεί να επινοήσει νέα εφεύρεση που να έχει σχέση με την πρώτη, να αποτελεί δηλ. βελτίωση ή επέκταση της πρώτης. Για τη νέα αυτή εφεύρεση μπορεί να ζητήσει ή τη χορήγηση νέου αυτοτελούς διπλώματος ή τη χορήγηση διπλώματος τροποποίησης (ή πρόσθετου διπλώματος), εφόσον το αντικείμενο του νέου διπλώματος συνδέεται με μια τουλάχιστον αξίωση του κύριου διπλώματος (άρθρ. 18 παρ. 1 ν. 1733/87). Το πλεονέκτημα στη δεύτερη περίπτωση, δηλ. της χορήγησης διπλώματος τροποποίησης, συνίσταται στο ότι δεν καταβάλλονται τέλη προστασίας και γι' αυτό (παρ. 3 άρθρο 18 ν. 1733/87). Βέβαια το δίπλωμα τροποποίησης μπορεί να μετατραπεί σε κύριο δίπλωμα, αν το ζητήσει ο κάτοχός του (βλ. λεπτομέρειες στην παρ. 4 άρθρ. 18 ν. 1733/87).

---

¹¹ ΜΠΑ 132/1993 ΕΕμπΔ 1993,645

Είναι δυνατόν νεότερη εφεύρεση να μην ταυτίζεται με παλαιότερη που προστατεύεται ήδη με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας αλλά να σχετίζεται άμεσα με αυτή, π.χ. διότι αποτελεί εξελιγμένη μορφή της (εξαρτημένο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας). Εφόσον στην περίπτωση αυτή η εκμετάλλευση της νεότερης εφεύρεσης δεν είναι δυνατή χωρίς να θίγουν τα δικαιώματα του προγενέστερου εφευρέτη και η νεότερη εφεύρεση αποτελεί σημαντική πρόοδο σε σχέση με την προγενέστερη, παρέχεται η δυνατότητα στον νεότερο εφευρέτη να ζητήσει δικαστικά την παροχή μη συμβατικής (δηλ. υποχρεωτικής) άδειας εκμετάλλευσης του προγενέστερου διπλώματος. Εφόσον παραχωρηθεί η άδεια, ο κάτοχος του προγενέστερου διπλώματος μπορεί να ζητήσει και αυτός την παροχή μη συμβατικής άδειας εκμετάλλευσης για τη μεταγενέστερη εφεύρεση (άρθρο 13 παρ. 4 ν. 1733/87)¹².

2.4 Προστασία

Το θετικό περιεχόμενο του απόλυτου και αποκλειστικού δικαιώματος της ευρεσιτεχνίας συνίσταται στο ότι παρέχει στον δικαιούχο την εξουσία να εκμεταλλεύεται την ευρεσιτεχνία, ενώ το αρνητικό του εξασφαλίζει την πλήρη και αποκλειστική προστασία κατά τρίτων προσβολών¹³. Το δίκαιο της προστασίας της ευρεσιτεχνίας ενδυναμώθηκε σε μεγάλο βαθμό και έγινε δικονομικά αποτελεσματικότερο με την ενσωμάτωση στο ν. 1733/1987 της Οδηγίας 2004/48/ΕΚ σχετικά με την επιβολή δικαιωμάτων ιδιοκτησίας με τον ν. 3966/2011¹⁴.

Σύμφωνα με το νέο δίκαιο, σε περίπτωση προσβολής του δικαιώματος ευρεσιτεχνίας ο δικαιούχος έχει τις στα νέα άρθρα 17 επ. ν. 1733/87 προβλεπόμενες αξιώσεις κατά του προσβολέα.

2.4.1 Πότε υπάρχει προσβολή

Προσβολή υφίσταται, εφόσον υπάρχει πιστή αντιγραφή του προϊόντος ή της μεθόδου που κατοχυρώθηκε με το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας¹⁵. Εντούτοις, περισσότερο συνήθης είναι η προσβολή της εφεύρεσης που συντελείται με την εκ μέρους του προσβολέα ενσωμάτωση

¹² Ρόκας, Ν. (2011). Βιομηχανική Ιδιοκτησία. 2^η έκδοση. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ, Αθήνα, σελ. 40-41.

¹³ ΜΠΑ 984/2010 ΕΕμπΔ 2010, 486.

¹⁴ Ο Έλληνας νομοθέτης, αντί να ενσωματώσει την οδηγία 2004/48/ΕΚ σχετικά με όλα τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας σε ένα νομοθέτημα, προέβη σε τμηματική ενσωμάτωσή της. Έτσι, πρώτα ενσωματώθηκε η οδηγία αναφορικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας (ν. 3524/2007) και, πρόσφατα, αναφορικά με τις ευρεσιτεχνίες και άλλα συναφή δικαιώματα (ν. 3966/2011). Εκκρεμεί ακόμα η ενσωμάτωση της οδηγίας αναφορικά με τα σήματα (βλ. 24/36 επ.) και τα άλλα διακριτικά γνωρίσματα.

¹⁵ ΠΠΘ 33912/2010 ΔΕΕ 2011,187, ΜΠΘ 14372/2004 ΧρΙΔ 2004,1010.

παραλλαγών στον τεχνικό κανόνα, προκειμένου να δημιουργηθούν αμφιβολίες σχετικά με το αν στοιχειοθετείται προσβολή.

2.4.2 Αξιώσεις

Σε περίπτωση προσβολής του δικαιώματος ευρεσιτεχνίας παρέχονται οι εξής αξιώσεις:

α) Η αξίωση για άρση της προσβολής, η οποία παρέχεται διαρκούσης της προσβολής. Ειδική έκφραση της αξίωσης αυτής είναι το αίτημα του δικαιούχου προς το δικαστήριο να διατάξει καταστροφή των προϊόντων που κατασκευάστηκαν σύμφωνα με την προστατευόμενη εφευρετική ιδέα (βλ. άρθρο 17 παρ. 5 ν. 1733/87).

β) Η αξίωση για παράλειψη προϋποθέτει κίνδυνο επανάληψης προσβολής που τελέσθηκε στο παρελθόν, είναι όμως δυνατόν να ασκηθεί και προληπτικά, όταν δηλ. δεν έχει γίνει ακόμα προσβολή αλλά φαίνεται πολύ πιθανό ότι θα τελεσθεί (επαπειλούμενη προσβολή). Το αίτημα παράλειψης και άρσης της προσβολής ενισχύεται με την απειλή χρηματικής ποινής (άρθρ. 17 παρ. 1). Και οι δύο αυτές αξιώσεις δεν προϋποθέτουν υπαιτιότητα του προσβολέα, μπορούν δε να ασκηθούν και κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων σύμφωνα με τις διατάξεις του ΚΠολΔ.

γ) Σε αντίθεση με τις προηγούμενες αξιώσεις, η αξίωση για αποζημίωση προϋποθέτει, πλέον του στοιχείου του παρανόμου, και υπαιτιότητα (άρθρ. 17 παρ. 2).

Ο νόμος παρέχει στον προσβληθέντα τρεις εναλλακτικούς τρόπους, βάσει των οποίων μπορεί να υπολογίσει τη ζημία του (άρθρο 17 παρ. 2). Ο πρώτος ακολουθεί τις αρχές του αστικού κώδικα και συνίσταται στην αξίωση αποκατάστασης της (συγκεκριμένης) θετικής ζημίας που υπέστη μαζί με τα διαφυγόντα κέρδη, έχει όμως το μειονέκτημα ότι είναι δυσχερής η απόδειξη, ιδίως όσον αφορά τον υπολογισμό του διαφυγόντος κέρδους. Σύμφωνα με τον δεύτερο τρόπο ο δικαιούχος μπορεί να ζητήσει από τον προσβολέα απόδοση της ωφέλειας (των κερδών) που αποκόμισε από την (παράνομη) χρήση της εφεύρεσης, ενώ κατά τον τρίτο μπορεί να ζητήσει την πληρωμή ποσού ανάλογου προς το τίμημα αδείας εκμετάλλευσης. Οι δύο τελευταίοι τρόποι αφηρημένου υπολογισμού της ζημίας έχουν το πλεονέκτημα ότι ο μεν δικαιούχος δεν χρειάζεται να αποδείξει ότι υπέστη ζημία. Ο δε προσβολές δεν μπορεί να επικαλεσθεί ότι δεν επήλθε (συγκεκριμένη) ζημία ή ότι η επελθούσα είναι μικρότερη της αιτούμενης αποζημίωσης.)¹⁶.

¹⁶ Ρόκας, Ν. (2011). Βιομηχανική Ιδιοκτησία, 2^η έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ, Αθήνα, σελ. 50-54.

2.5 Ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας

Ο ν. 1607/1986 κύρωσε και ενσωμάτωσε στο ελληνικό δίκαιο τη Σύμβαση για τη χορήγηση ευρωπαϊκών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που υπογράφηκε στο Μόναχο στις 5 Οκτωβρίου 1973 (Συνθήκη Μονάχου). Ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας χορηγείται για εφευρέσεις νέες που εμπεριέχουν εφευρετική δραστηριότητα και έχουν βιομηχανική εφαρμογή (άρθρο 52 ν. 1607/86). Το ευρωπαϊκό δίπλωμα δεν είναι ενιαίο ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας αλλά μια δέσμη εθνικών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που δημιουργούνται με μια (μοναδική) δήλωση ευρεσιτεχνίας (ΠΠΑ 5541/06, ΧρΙΔ 2007, 648). Η χορήγηση και προστασία εθνικών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας δεν θίγεται (αρχή της συνύπαρξης) (βλ. ΜΠΑ 3882/07, ΧρΙΔ 2007, 994 παρατ. Βενιέρη)¹⁷.

2.6 Υποδείγματα χρησιμότητας

Όπως το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και το υπόδειγμα χρησιμότητας είναι αποκλειστικό δικαίωμα (άυλο αγαθό), χρονικά περιορισμένης διάρκειας (επταετούς, παρ. 3 άρθρ. 19 ν. 1733/87), το οποίο αποσκοπεί στην προστασία των εφευρέσεων. Παρέχει τις ίδιες εξουσίες που παρέχει το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Σωστά λέγεται ότι με τα υποδείγματα χρησιμότητας προστατεύονται οι «μικρές εφευρέσεις», οι εφευρέσεις δηλ. για τις οποίες δεν απαιτούνται οι αυξημένες προϋποθέσεις που προβλέπονται για τη χορήγηση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

2.6.1 Έννοια και προϋποθέσεις προστασίας

Σύμφωνα με τον ορισμό του άρθρ. 19 ν. 1733/87 «το πιστοποιητικό υποδείγματος χρησιμότητας (Π.Υ.Χ.) χορηγείται για κάθε τρισδιάστατο αντικείμενο με καθορισμένο σχήμα και μορφή, όπως εργαλείο, όργανο, συσκευή, σκεύος ή εξάρτημά τους που προτείνεται ως νέο, βιομηχανικά εφαρμόσιμο και με δυνατότητα να δώσει λύση σε τεχνικό πρόβλημα».

Από τον ορισμό αυτόν συνάγεται ότι ουσιαστικές προϋποθέσεις για την προστασία των υποδειγμάτων χρησιμότητας είναι οι εξής (σχετικές οι ΕΘ 467/2009, ΕΕμπΔ 2010, 481, ΕΘ

---

¹⁷ Ρόκας, Ν. (2011). Βιομηχανική Ιδιοκτησία. 2^η έκδοση. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ, Αθήνα, σελ. 56.

2333/2005, ΕπισκεΔ 2006, 747, ΠΠΘ 30040/2001, ΔΕΕ 2002, 708, ΜΠΛαρ 274/1997, ΕπισκεΔ 1998, 841):

1. Αν και δεν αναφέρεται στον νόμο, Π.Υ.Χ. χορηγούνται μόνο για εφευρέσεις. Επομένως αποκλείεται χορήγηση Π.Υ.Χ. για ανακαλύψεις, αισθητικές δημιουργίες κλπ (ισχύει ανάλογα το άρθρο 5 παρ. 2 σε συνδ. με το άρθρο 19 παρ. 6 ν. 1733/87).
2. Προϋπόθεση για τη χορήγηση υποδείγματος χρησιμότητας είναι ότι η εφευρετική ιδέα για την επίλυση τεχνικού προβλήματος πρέπει να μπορεί να εμφανισθεί σε υλική μορφή, δηλ. σε τρισδιάστατο αντικείμενο με καθορισμένο σχήμα και μορφή, όπως τα εργαλεία, όργανα, συσκευές κλπ. Επομένως άυλα αντικείμενα, όπως χημικές ενώσεις, μέθοδοι παρασκευής καθώς και ακίνητα (π.χ. εφευρέσεις σχετικά με γέφυρες) αλλά και είδη διατροφής και φάρμακα μένουν εκτός προστασίας. Αντικείμενο του σχετικού δικαιώματος δεν είναι το τρισδιάστατο αντικείμενο, αλλά ο κανόνας που ενσωματώνεται σ' αυτό για την επίλυση τεχνικού προβλήματος. Πρόκειται δηλαδή για άυλο αγαθό, που είναι η εφευρετική ιδέα, της οποίας ο υλικός φορέας είναι το τρισδιάστατο αντικείμενο (ΜΠΒερ 2129/2006 ΕΕμπΔ 2008, 384 με παρατ. Βενιέρη).
3. Παρ' ότι για τη χορήγηση Π.Υ.Χ. δεν απαιτείται η εφεύρεση να εμπεριέχει εφευρετική δραστηριότητα, σωστή είναι η γνώμη ότι η λύση του τεχνικού προβλήματος η οποία δίνεται με τη δηλούμενη εφεύρεση αποτελεί, μικρή έστω συμβολή, στην τεχνολογική πρόοδο.
4. Για τις άλλες προϋποθέσεις (νέο, βιομηχανικά εφαρμόσιμο) ισχύουν όσα αναφέρθηκαν για το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.
5. Για τη χορήγηση Π.Υ.Χ. απαιτείται και η τήρηση τυπικών προϋποθέσεων, για τις οποίες γίνεται λόγος αμέσως παρακάτω (ΕΘ 3100/1995 ΔΕΕ 1996, 1064 με παρατ. Ψάρρα).

2.6.2 Διαδικασία χορήγησης

Η αίτηση για τη χορήγηση Π.Υ.Χ. υποβάλλεται στον Οργανισμό Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας (εφεξής «ΟΒΙ»), πρέπει δε να πληροί τις τυπικές προϋποθέσεις που καθορίζονται στην υπ' αριθμ. 15928/Ε Φ Α 1253/87 υπουργική απόφαση. Ο ΟΒΙ ελέγχει, αν συντρέχουν οι τυπικές προϋποθέσεις και αν καταβλήθηκαν τα τέλη κατάθεσης και προστασίας. Κατά ρητή νομοθετική πρόβλεψη (παρ. 4 άρθρ. 19 ν. 1733/87) ο ΟΒΙ ελέγχει μόνο, αν η αίτηση αφορά τρισδιάστατο αντικείμενο, όχι όμως και αν συντρέχουν οι ουσιαστικές προϋποθέσεις προστασίας της εφεύρεσης, όπως το νέο και το βιομηχανικά εφαρμόσιμο (ΕΘ 3100/1995, ΕπισκεΔ 2008, 688 παρατ. Βενιέρη). Συνεπώς, η απονομή πιστοποιητικού από τον ΟΒΙ δεν αποτελεί απόδειξη

πλήρωσης των ουσιαστικών προϋποθέσεων των άρθρων 12, 13, 14 και 15 ΠΔ 259/1997 (ΜΠΑ 2004/07, ΔιΜΕΕ 2007, 257 με παρατ. Παπαδοπούλου).

Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται ανάλογα οι διατάξεις για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας (παρ 6 άρθρ. 19).

2.7 Ειδικότερα ζητήματα

2.7.1 Τοπογραφίες ημιαγωγών προϊόντων

Η προστασία των τοπογραφιών ημιαγωγικών προϊόντων εισήχθη με το π.δ. 45/1991, με το οποίο το ελληνικό δίκαιο προσαρμόστηκε στην 87/54/ΕΟΚ οδηγία, η οποία με τη σειρά της είχε ως πρότυπο αντίστοιχη αμερικανική ρύθμιση (Semiconductoring Protection Act, 1984). Σύμφωνα με τη ρύθμιση, παρέχεται σε τριασδιάστατες, ιδιόρρυθμες μορφές προϊόντων μικροηλεκτρονικών ημιαγωγών (τοπογραφίες) προστασία παρεμφερής με αυτή των υποδειγμάτων χρησιμότητας. Οι τοπογραφίες πρέπει να αναγγελθούν στον ΟΒΙ, ο οποίος χορηγεί σχετικό πιστοποιητικό. Η προστασία διαρκεί δέκα χρόνια. Κατά τα λοιπά η ρύθμιση είναι παρεμφερής προς αυτή του ν. 1733/87.

2.7.2 Πιστοποιητικά φυτικής δημιουργίας

Με τις προϋποθέσεις του ν. 1564/1985 «για την οργάνωση παραγωγής και εμπορίας του πολλαπλασιαστικού υλικού φυτικών ειδών», ο οποίος ακολουθεί τις αρχές της διεθνούς σύμβασης του 1961 για την προστασία των φυτικών ποικιλιών, μπορεί να χορηγηθεί πιστοποιητικό για τη δημιουργία νέας φυτικής ποικιλίας, εφόσον είναι ομογενής και σταθερή. Αρμόδιο για τη χορήγηση του πιστοποιητικού και την τήρηση μητρώου δικαιωμάτων φυτικών ποικιλιών είναι το υπουργείο γεωργίας. Το δικαίωμα φυτικής ποικιλίας του δημιουργού είναι αποκλειστικό και χρονικά περιορισμένο (ανάλογα με την ποικιλία από 15 έως 18 χρόνια). Το δικαίωμα παρέχει την εξουσία στον δημιουργό να παράγει και να διαθέτει το πολλαπλασιαστικό υλικό¹⁸.

---

¹⁸ Ρόκας, Ν. (2011). Βιομηχανική Ιδιοκτησία. 2^η έκδοση. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ, Αθήνα, σελ. 61- 65.

2.8. Ειδικότερα ζητήματα από τη νομολογία

2.8.1. Με την **ΕΘ 348/2018** (ΕΠΙΣΚΕΜΠΔ 2019,118), η οποία αναφέρεται στις προϋποθέσεις χορήγησης διπλώματος ευρεσιτεχνίας και στην έννοια «νέου» κρίθηκε ότι η μεταφορά μιας λύσης ήδη γνωστής σε άλλο τεχνικό πρόβλημα αποτελεί εφεύρεση, μόνο αν η λύση του προβλήματος τεχνικά δεν αναμενόταν. Επίσης ότι η παραχώρηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας μόνο εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του Νόμου. Κρίθηκε επίσης πότε επέρχεται ανατροπή του τεκμηρίου νομιμότητας του διπλώματος ευρεσιτεχνίας και πως καταλείπεται το βάρος απόδειξης. Τέλος, το περιεχόμενο και προστασία απόλυτου και αποκλειστικού δικαιώματος ευρεσιτεχνίας, καθώς και η ευχέρεια ευρεσιτέχνη ως προς την αποζημίωσή του.

2.8.2. Την **ΠΠΑ 1808/2018** (ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) απασχόλησε η απόκτηση δικαιώματος επί ευρεσιτεχνίας. Κρίθηκε ότι το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας συνιστά διοικητική πράξη και παράγει μέχρι την ακύρωσή του όλες τις έννομες συνέπειές του. Επίσης, το ανωτέρω δικαστήριο απασχόλησε η αγωγή κήρυξης ακυρότητας, εφόσον ελλείπουν οι ουσιαστικές προϋποθέσεις χορήγησής του διπλώματος, η αρχή παγκοσμιότητας, το ζήτημα πότε μια εφεύρεση καθίσταται γνωστή και πότε ένα προϊόν θεωρείται νέο, καθώς και η έννοια εφευρετικής δραστηριότητας. Τέλος, με την ανωτέρω απόφαση κρίθηκε ότι εάν ο ενάγων θεμελιώσει την αγωγή του για ακύρωση του διπλώματος ευρεσιτεχνίας σε συγκεκριμένο λόγο, είναι απαράδεκτη η προσθήκη με τις προτάσεις νέων πραγματικών περιστατικών.

2.8.3. Την **ΑΠ 1589/2017** (ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) απασχόλησαν οι ουσιαστικές θετικές προϋποθέσεις ορθής χορήγησης διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Κρίθηκε ότι το στοιχείο του νέου σε μία ευρεσιτεχνία που αναφέρεται σε παραγωγή αποτελέσματος ήτοι λύση ενός τεχνικού προβλήματος δεν συντρέχει επί απλής προσαρμογής στοιχείων μεθόδων που είναι ήδη γνωστά για την απλή βελτίωση ενός ήδη γνωστού αποτελέσματος αλλά όταν η βελτίωση αυτή είναι αξιόλογη υπερβαίνοντας την ομαλή τεχνολογική πρόοδο και αποτελώντας άλμα προόδου, επίτευγμα που είναι πέρα από το προβλεπτό μέτρο για το μέσο ειδικό. Ότι η μεταφορά μιας λύσης ήδη γνωστής σε άλλο τεχνικό πρόβλημα αποτελεί εφεύρεση, μόνο αν η λύση του προβλήματος τεχνικά δεν αναμενόταν. Αναφορικά δε με το τεκμήριο νομιμότητας διπλώματος ευρεσιτεχνίας, το Ακυρωτικό έκρινε ότι το εν λόγω τεκμήριο ανατρέπεται στα πλαίσια αυτοτελούς αγωγής ή ένστασης και εφόσον ο ενάγων ή ο ενιστάμενος αποδείξουν πως δεν συνέτρεχαν οι θετικές προϋποθέσεις χορήγησης του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, αυτό ακυρώνεται.

2.8.4. Επίσης και η **ΑΠ 1859/2017** (ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) ασχολήθηκε με τις θετικές ουσιαστικές προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν για τη χορήγηση του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, το "νέο" της εφεύρεσης, την εφευρετική δραστηριότητα ως περιεχόμενο αυτής και την επιδεκτικότητα της εφεύρεσης προς βιομηχανική εφαρμογή και τότε υπάρχει έκαστη από τις ανωτέρω προϋποθέσεις. Αναφορικά με το τεκμήριο νομιμότητας του διπλώματος ευρεσιτεχνίας διά της χορηγήσεως αυτού, το Ακυρωτικό επανέλαβε ότι αυτό είναι μαχητό καθότι μπορεί να ακυρωθεί διά δικαστικής αποφάσεως στα πλαίσια αγωγής, ανταγωγής ή ένστασης τρίτου. Τέλος, επιβεβαιώθηκε ότι μία επινόηση θεωρείται ότι εμπεριέχει εφευρετική δραστηριότητα αν, κατά την κρίση του μέσου ειδικού, δεν προκύπτει με προφανή τρόπο από την υπάρχουσα στάθμη της τεχνικής.

2.8.5. Η **ΠΠΘ 14650/2017** (ΕΠΙΣΚΕΜΠΑ 2018/126) έκρινε αγωγή αναγνώρισης ακυρότητας διπλώματος ευρεσιτεχνίας, τις ουσιαστικές και τυπικές προϋποθέσεις χορηγησης διπλώματος. Επανέλαβε τότε μια εφεύρεση θεωρείται νέα και ότι υπάρχει ακυρότητα διπλώματος ευρεσιτεχνίας, εφόσον ελλείπει το στοιχείο του νέου. Αναφέρεται στην ανάγκη εφευρετικού ύψους για νομότυπη παραχώρηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας και τότε υπάρχει εφευρετικό ύψος. Έκρινε ότι η περιγραφή της εφεύρεσης πρέπει να είναι λεπτομερής και ακριβής, ενώ ο εφευρέτης πρέπει να οριοθετεί την αιτούμενη προστασία και ότι η απόφαση ακύρωσης διπλώματος ευρεσιτεχνίας αναπτύσσει αναδρομική ενέργεια.

2.8.6. Η **ΠΠΑ 1079/2016** (ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) ασχολήθηκε με αναγνωριστική αγωγή ακυρότητας διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Οι διάδικοι δραστηριοποιούνταν στον τομέα παραγωγής και διάθεσης εξειδικευμένων δομικών υλικών και απονεμήθηκε διπλώματα ευρεσιτεχνίας από τον ΟΒΙ. Επαναλαμβάνεται και με την απόφαση ότι το τεκμήριο νομιμότητας του διπλώματος ευρεσιτεχνίας ως διοικητική πράξη ανατρέπεται και το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας κηρύσσεται άκυρο με δικαστική απόφαση του αρμόδιου δικαστηρίου. Ότι ο ενάγων, επικαλούμενος την ακυρότητα του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, αποδεικνύει τους λόγους ακυρότητας του διπλώματος. Στην προκείμενη περίπτωση ακυρώνονται τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας διότι κρίνονται ως ανεπίδεκτες ευρεσιτεχνίας οι επίδικες εφευρέσεις καθότι δεν περιέχουν το στοιχείο του νέου καθώς αποδείχθηκε ότι εν λόγω τα προϊόντα κυκλοφορούν ελεύθερα στην παγκόσμια αγορά και υπόκεινται στον ελεύθερο ανταγωνισμό, αποτελώντας κοινό τεχνολογικό κτήμα.

2.9. Συμπεράσματα

Το δικαίωμα στην εφεύρεση είναι **απόλυτο**, αποκλειστικό και χρονικά περιορισμένο και δημιουργείται με την απονομή του προβλεπόμενου από τις ίδιες διατάξεις διπλώματος ευρεσιτεχνίας, το οποίο συνιστά διοικητική πράξη που εκδίδεται από τον ΟΒΙ. Ο κάτοχος έγκυρου διπλώματος ευρεσιτεχνίας είναι φορέας του δικαιώματος στην εφεύρεση, στην οποία αναφέρεται το δίπλωμα. Στο πλαίσιο του δικαιώματος του αυτού έχει την εξουσία, για χρονικό διάστημα είκοσι (20) ετών από την επομένη της ημέρας της κανονικής κατάθεσης της σχετικής του αίτησης, αφενός να εκμεταλλεύεται την ευρεσιτεχνία κατά τον τρόπο, τον οποίο ο ίδιος προκρίνει, και αφετέρου να αποκλείει κάθε τρίτο από τη χωρίς τη συναίνεσή του εκμετάλλευσή της, προκειμένου να διασφαλίζεται η πλήρης και αποκλειστική απόλαυση από μέρους του των αγαθών της ευρεσιτεχνίας. Για την έκδοση διπλώματος ευρεσιτεχνίας είναι αναγκαία η σωρευτική συνδρομή αφενός μίας σειράς ουσιαστικών προϋποθέσεων, οι οποίες άπτονται της εφεύρεσης που πρόκειται να καταστεί αντικείμενο του δικαιώματος, και αφετέρου μίας σειράς τυπικών προϋποθέσεων, οι οποίες αναφέρονται στη Διοικητική Διαδικασία που πρέπει να τηρηθεί, ώστε να καταστεί δυνατή η απονομή του διπλώματος. Στις ουσιαστικές προϋποθέσεις για την έκδοση διπλώματος ευρεσιτεχνίας συμπεριλαμβάνονται: α) ο χαρακτήρας της εφεύρεσης ως νέας, πράγμα που συμβαίνει όταν δεν ανήκει στη στάθμη της τεχνικής, δηλαδή εφόσον εκφεύγει από οτιδήποτε έχει καταστεί γνωστό οπουδήποτε στον κόσμο (αρχή της οικουμενικότητας) από γραπτή ή προφορική περιγραφή ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο πριν από την ημερομηνία της κατάθεσης της αίτησης για τη χορήγηση του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, β) η διαπίστωση εφευρετικής δραστηριότητας ως περιεχομένου της εφεύρεσης, πράγμα που συμβαίνει αν, κατά την κρίση ειδικού, δεν προκύπτει με προφανή τρόπο από την υπάρχουσα στάθμη της τεχνικής ή με άλλα λόγια, όταν η λύση του τεχνικού προβλήματος, η οποία αποτελεί τον πυρήνα της εφεύρεσης, βρίσκεται εκτός των δυνατοτήτων του μέσου ειδικού και εμφανίζεται ως άλμα προόδου, δηλαδή ως επίτευγμα, το οποίο δεν μπορεί να προβλεφθεί από του μέσο ειδικό και το οποίο δεν αποτελεί κρίκο στην αλυσίδα της τεχνολογικής προόδου, αλλά υπερβαίνει αυτήν και γ) η επιδεκτικότητα της εφεύρεσης προς βιομηχανική εφαρμογή, όταν δηλαδή το αντικείμενό της μπορεί να παραχθεί ή να χρησιμοποιηθεί σε οποιονδήποτε τομέα παραγωγικής δραστηριότητας. Η έκδοση διπλώματος ευρεσιτεχνίας από τον ΟΒΙ επιφέρει ως έννομη συνέπειά της τη δημιουργία υπέρ του αιτούντος αυτήν εφευρέτη νόμιμου μαχητού τεκμηρίου περί της συνδρομής των ανωτέρω ουσιαστικών προϋποθέσεων, οι οποίες αφορούν στην εφεύρεσή του. Το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, το οποίο έχει εκδοθεί, χωρίς να συντρέχουν οι ουσιαστικές προϋποθέσεις για τη χορήγησή του ή παρά το γεγονός ότι συντρέχει κάποια από τις αρνητικές προϋποθέσεις για αυτήν, είναι απολύτως

άκυρο, γεγονός το οποίο μπορεί να αναγνωριστεί με απόφαση του αρμόδιου Δικαστηρίου. Η ακυρότητα μπορεί να προταθεί από οποιουδήποτε θεμελιώνει σχετικό έννομο συμφέρον. Η τελεσίδικη αναγνώριση της ακυρότητας του διπλώματος ευρεσιτεχνίας οδηγεί στην ανατροπή του τεκμηρίου νομιμότητας που συνοδεύει αυτό, η οποία λόγω της φύσης του διπλώματος ως διοικητικής πράξης ισχύει έναντι όλων. Σε περίπτωση προσβολής του δικαιώματος του στην εφεύρεση ο κάτοχος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας δικαιούται να απαιτήσει την άρση της προσβολής και την παράλειψή της στο μέλλον. Εφόσον μάλιστα η προσβολή αυτή είναι υπαίτια, ανάγεται δηλαδή σε δόλο ή σε αμέλεια του προσβολέα, ο φορέας του δικαιώματος ευρεσιτεχνίας δικαιούται να απαιτήσει από τον τελευταίο αποζημίωση και χρηματική ικανοποίηση για την ηθική του βλάβη κατά τη διάταξη του άρθρου 932 ΑΚ. Η αποζημίωση αφορά επιλεκτικά ή την αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας, την οποία έχει πραγματικά υποστεί και η οποία προσδιορίζεται με βάση τις διατάξεις των άρθρων 297 εδ. α' και 298 ΑΚ, ή την απόδοση της ωφέλειας από την αθέμιτη εκμετάλλευση της ευρεσιτεχνίας ή την καταβολή ποσού ανάλογου προς το αντάλλαγμα, το οποίο θα απολάμβανε σε περίπτωση παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης της ευρεσιτεχνίας. Πέραν των κατά τα ανωτέρω αξιώσεών του, ο κάτοχος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας έχει τη δυνατότητα να επιδιώξει την προστασία του και κατά τις διατάξεις για του αθέμιτο ανταγωνισμό, εφόσον επικαλεστεί και αποδείξει ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής της γενικής ρήτρας που θεσπίζεται από τη διάταξη του άρθρου 1 του Ν. 146/1914, δηλαδή ότι η προσβολή του δικαιώματος του στην ευρεσιτεχνία έχει λάβει χώρα προς το σκοπό ανταγωνισμού προς την ασκούμενη από τον ίδιο εμπορική δραστηριότητα.

Βιβλιογραφία 2^{ου} Κεφαλαίου

- Παμπούκης, Διοικητικός έλεγχος ουσιαστικών προϋποθέσεων του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, εις Μελέταις εμπορικού δικαίου, Α, Θεσ/κη 1977.
- Λιακόπουλος Θ. (1988). Βιομηχανική Ιδιοκτησία. II Ειδικό μέρος (ευρεσιτεχνία, σήματα, αναταγωνισμός) β' Εκδοτικός Οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα.
- Ρόκας, Ν. (2011). Βιομηχανική Ιδιοκτησία. 2^η έκδοση. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ, Αθήνα.

Νομοθεσία

- ν. 1733/1987 «Μεταφορά τεχνολογίας, Εφευρέσεις, καινοτομίες, επ. ατομ. Ενέργειας»
- ν.1607/1986 «Σύμβαση για χορήγηση ευρωπαϊκών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας»
- πδ. 45/91 «Νομική προστασία τοπογρ. προϊόντων ημιαγωγών»
- ν. 1564/85 «Παραγωγή – εμπορία πολλαπλασιαστικού υλικού Γεωργίας »

Νομολογία

- ΕΘ 348/2018
- ΠΠΑ 1808/2018
- ΑΠ 1589/2017
- ΑΠ 1859/2017
- ΠΠΘ 14650/2017
- ΠΠΑ 1079/2016

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ

3.1 Εισαγωγή

Η καλαίσθητη διαμόρφωση ενός βιομηχανικού ή βιοτεχνικού προϊόντος, ιδίως ως προς τη μορφή και τα χρώματα, αυξάνει την εμπορική του αξία και δημιουργεί προβάδισμα στην αγορά απέναντι σε άλλα, ισάξια ή και καλύτερα, ανταγωνιστικά προϊόντα που όμως δεν έχουν τόσο ελκυστικά αισθητικά στοιχεία. Τούτο δεν ισχύει μόνο για προϊόντα που αγοράζονται βασικά λόγω του αισθητικού τους χαρακτήρα, όπως τα είδη μόδας, τα κοσμήματα, τα έπιπλα πολυτελείας, αλλά και για τεχνικά προϊόντα, όπως οι ηλεκτρικές και ηλεκτρονικές συσκευές, τα αυτοκίνητα, τα σκάφη. Λόγω της θετικής αυτής επίδρασης των αισθητικών στοιχείων του προϊόντος στη συμπεριφορά των καταναλωτών υπάρχει ανάγκη προστασίας και αποκλειστικής εκμετάλλευσης των εξωτερικών διαμορφωτικών στοιχείων των βιομηχανικών προϊόντων, ώστε να μην τα οικειοποιούνται τρίτοι.

Σύμφωνα με τον νομοθετικό ορισμό σχέδιο ή υπόδειγμα είναι «η εξωτερικά ορατή εικόνα του συνόλου ή μέρους του προϊόντος, η οποία προκύπτει από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που έχει, ιδίως, η γραμμή, το περίγραμμα, το χρώμα, το σχήμα, η μορφή και/ή τα υλικά του ίδιου του προϊόντος και/ή της διακόσμησης που φέρει» (άρθρο 2 παρ. 1 στοιχ. α π.δ. 259/97). Αν και ο νόμος θεωρεί τους όρους ταυτόσημους, έχει επικρατήσει διεθνώς ως σχέδια (*dessins*) μεν να θεωρούνται δισδιάστατες (με έγγραφη αποτύπωση), ως υποδείγματα (*modèles*) δε τρισδιάστατες (με υλική μορφή) διαμορφώσεις των προϊόντων.

3.2 Πηγές

Παρ' όλη τη μεγάλη σημασία των αισθητικών δημιουργημάτων στη βιομηχανική, βιοτεχνική και χειροτεχνική παραγωγή και παρά τη συμβατική υποχρέωση της Ελλάδας για παροχή προστασίας (βάσει του άρθρ. 5 πεντάκις ΔΣ Παρισίων), μόνο πρόσφατα, με τον ν. 2417/1996 και το π.δ. 259/1997, δημιουργήθηκε στην Ελλάδα θεσμικό πλαίσιο προστασίας των βιομηχανικών σχεδίων και υποδειγμάτων, τη στιγμή που στη Γαλλία ο πρώτος σχετικός νόμος χρονολογείται από το 1806.

3.3 Προϋποθέσεις προστασίας

Δεν προστατεύεται κάθε αισθητική διαμόρφωση των προϊόντων αλλά μόνο εκείνη που ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της νομοθεσίας. Οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται και που συνάγονται από τον προαναφερθέντα νομοθετικό ορισμό αναφέρονται αμέσως παρακάτω:

- **Εξωτερική διαμόρφωση**

Α) Τα σχέδια και υποδείγματα προστατεύονται, εφόσον εμφανίζονται σε όλο το προϊόν ή έστω σε μέρος του, είτε ως δισδιάστατες είτε ως τρισδιάστατες διαμορφώσεις. Οι διαμορφώσεις αυτές μπορεί να εξωτερικεύονται με γραμμές, χρώματα ή συνδυασμούς χρωμάτων, με το σχήμα ή τα υλικά του προϊόντος ή της διακόσμησης του κλπ.

Β) Η εξωτερική διαμόρφωση πρέπει, σύμφωνα με τον νόμο, να παρουσιάζει μια «εξωτερικά ορατή εικόνα».

Γ) Τα σχέδια και υποδείγματα προστατεύονται ως στοιχεία συγκεκριμένου προϊόντος. Συνεπώς δεν προστατεύονται αυτοτελώς γενικές ιδέες, το στιλ κλπ σχετικά με τη διαμόρφωση προϊόντων αλλά μόνο τούτο σημαίνει ότι οι διαμορφώσεις των προϊόντων πρέπει να είναι αντιληπτές με την αίσθηση της όρασης και όχι με τις άλλες αισθήσεις, όπως π.χ. με την αφή.

- **Βιομηχανική ή βιοτεχνική αξιοποίηση**

Τα σχέδια και υποδείγματα πρέπει, ως συστατικά του προϊόντος, να μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη βιομηχανία ή τη βιοτεχνία. Τούτο συνάγεται από τον ορισμό του σχεδίου ή υποδείγματος ως στοιχείου προϊόντος, το οποίο πρέπει να είναι βιομηχανικό ή βιοτεχνικό (άρθρο 3 παρ. 1 στοιχ. β. ω. 2417/96 και άρθρο 2 στοιχ. β π.δ. 259/97). Το προαπαιτούμενο αυτό ανταποκρίνεται στον λόγο προστασίας των σχεδίων και υποδειγμάτων, ο οποίος δεν έχει σχέση με την καλλιτεχνική τους συμβολή – η οποία άλλωστε, όπως θα εκτεθεί παρακάτω, μπορεί να είναι πενιχρή – αλλά με τη δημιουργία κινήτρου στις επιχειρήσεις, ώστε να βελτιώσουν την εξωτερική εμφάνιση των προϊόντων τους και να βάλουν στο παιχνίδι του ανταγωνισμού και το αισθητικό στοιχείο.

- **Αισθητικός χαρακτήρας**

Μέχρι την έκδοση της 98/71/EK οδηγίας, κοινή ήταν διεθνώς η αντίληψη ότι βασικό χαρακτηριστικό των σχεδίων και υποδειγμάτων είναι το αισθητικό τους περιεχόμενο. Η κοινοτική οδηγία και το νέο ελληνικό δίκαιο των σχεδίων και υποδειγμάτων δεν αναφέρουν την ύπαρξη του αισθητικού χαρακτήρα ως προϋπόθεση προστασίας τους. Παρά τις αμφισβητήσεις που θα μπορούσαν να δημιουργηθούν, σωστή είναι η γνώμη ότι, και υπό το νέο δίκαιο, είναι αναγκαίο να υπάρχει το αισθητικό στοιχείο.

Για να προστατευθούν τα σχέδια και υποδείγματα δεν απαιτείται να συντελείται «αισθητική πρόοδος», πολύ δε λιγότερο να υπάρχει «δημιουργικό ύψος». Αρκεί το αισθητικό στοιχείο των σχεδίων και υποδειγμάτων να βρίσκει απήχηση στον μέσο καταναλωτή όχι ως οπωσδήποτε «ωραίο» αλλά, τουλάχιστον, ως αισθητικά ενδιαφέρον.

Όπως προαναφέρθηκε, δεν προστατεύονται μόνο σχέδια και υποδείγματα προϊόντων αισθητικού αλλά και τεχνικού χαρακτήρα, τα δε σχέδια και υποδείγματα πρέπει να έχουν βιομηχανική ή βιοτεχνική χρησιμότητα και χρηστικότητα. Εντούτοις διαμορφώσεις, οι οποίες έχουν αμιγώς τεχνικό ή χρηστικό χαρακτήρα και όχι και αισθητικό, δεν προστατεύονται, έστω και αν στις διαμορφώσεις αυτές βρίσκει αισθητικό ενδιαφέρον ο μέσος καταναλωτής (π.χ. η αεροδυναμική γραμμή ενός οχήματος, η οποία, αν και εντυπωσιάζει, υπαγορεύεται αποκλειστικά από τεχνικά κριτήρια).

Σύμφωνα με το άρθρο 15 παρ. 1 στοιχ. β: « Δεν υφίσταται δικαίωμα σε σχέδιο ή υπόδειγμα όταν: ..... β) τα χαρακτηριστικά της μορφής του προϊόντος υπαγορεύονται αποκλειστικά από την τεχνική του λειτουργία». Μπορεί όμως η τεχνική αυτή διαμόρφωση να προστατεύεται ως εφεύρεση ή ως υπόδειγμα χρησιμότητας, ενώ, αντίστροφα, αισθητικές δημιουργίες που δεν επιλύουν τεχνικό πρόβλημα (όπως π.χ. ένα διάδημα), δεν προστατεύονται (και) ως εφευρέσεις ή ως υποδείγματα χρησιμότητας (άρθρο 5 παρ. 2 στοιχ. β. ν. 1733/87). Βέβαια δεν αποκλείεται μία τεχνική διαμόρφωση να παρουσιάζει και αισθητικά στοιχεία, οπότε προστατεύεται τόσο ως εφεύρεση (ή ως υπόδειγμα χρησιμότητας) όσο και ως σχέδιο και υπόδειγμα.

- **Το στοιχείο του νέου**

Δεν προστατεύονται όλα τα σχέδια και υποδείγματα αλλά μόνο όσα είναι «νέα» (άρθρο 12 παρ. 1). Πράγματι δεν είναι δυνατόν να απονέμεται απόλυτο δικαίωμα για ήδη γνωστές διαμορφώσεις, δηλ. για «πανομοιότυπο σχέδιο ή υπόδειγμα».

Πανομοιότυπα θεωρούνται τα σχέδια και υποδείγματα και όταν έχουν μεν διαφορετικά χαρακτηριστικά από παλαιότερα αλλά μόνο ως προς «επουσιώδεις λεπτομέρειες» (άρθρο 12 παρ. 3).

Εντούτοις, όσο αυτονόητη και αν φαίνεται η προϋπόθεση αυτή προστασίας τόσο αμφισβητούμενος είναι ο καθορισμός της έννοιας του «νέου». Η αμφισβήτηση έχει σχέση με την, επίσης αμφισβητούμενη, φύση των σχεδίων και υποδειγμάτων.

Αντικειμενικά νέο είναι ένα σχέδιο ή υπόδειγμα, όταν δεν υπήρξε ποτέ και πουθενά ξανά στο παρελθόν (αντικειμενική έννοια του νέου με προσέγγιση προς το «νέο» της εφεύρεσης), ενώ υποκειμενικά νέο, είναι εκείνο που διαπλάσθηκε από τον δημιουργό του χωρίς να έχει ως πρότυπο κάποια προηγούμενη σχετική διαμόρφωση.

Η οδηγία 98/71/EK, και με τη σειρά της η ελληνική ρύθμιση, ακολούθησε στο σημείο αυτό τη γερμανική νομολογία, η οποία έκρινε ότι ως προς την ειδική φύση των σχεδίων και υποδειγμάτων αρμόζει καλύτερα μία σχετικοποιημένη έννοια του νέου.

Πράγματι, και μεν το άρθρο 12 παρ.3 προβλέπει ότι «ένα σχέδιο ή υπόδειγμα θεωρείται νέο εάν ... δεν έχει διατεθεί στο κοινό κανένα πανομοιότυπο σχέδιο ή υπόδειγμα «(αντικειμενική έννοια του νέου), κατά το άρθρο όμως 13 παρ. 1» ... το σχέδιο ή υπόδειγμα θεωρείται ότι έχει καταστεί προσιτό στο κοινό αν έχει δημοσιευθεί μετά από καταχώριση ή με άλλο τρόπο έχει εκτεθεί, κυκλοφορήσει στο εμπόριο ή γνωστοποιηθεί με οποιοδήποτε άλλο τρόπο, εκτός αν τα γεγονότα αυτά ήταν λογικά αδύνατον να γίνουν γνωστά κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων στους κύκλους που ειδικεύονται στον οικείο κλάδο και ασκούν δραστηριότητες εντός της Κοινότητας, πριν από την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης για καταχώριση στον ΟΒΙ ή, εφόσον διεκδικείται προτεραιότητα, πριν από την ημερομηνία προτεραιότητας» (σχετικοποιημένη έννοια του νέου).

Από τον ορισμό αυτόν συνάγεται ότι, για να κριθεί, αν ένα σχέδιο ή υπόδειγμα είναι νέο, αρκεί (κατά το χρονικό σημείο που ορίζεται στη διάταξη) να είναι άγνωστο στους ειδικούς του κλάδου που ασκούν δραστηριότητα μέσα στην Κοινότητα, έστω και αν αντικειμενικά έχει προϋπάρξει στο παρελθόν ή σε απομακρυσμένο γεωγραφικό χώρο ή δεν έχει τύχει ευρύτερης διάδοσης ή με τα μέσα γνωστοποίησης που αναφέρονται στη διάταξη (βλ. σχετικά και ΜΠΑ 6489/99, ΔΔΕ 1999, 405 παρατ. Καραγιαννόπουλου).

- **Ατομικός χαρακτήρας**

Σύμφωνα με την παρ. 4 άρθρ. 12 π.δ. 259/97: « Ένα σχέδιο ή υπόδειγμα έχει ατομικό χαρακτήρα αν η όλη εντύπωση που προκαλεί στον ενημερωμένο χρήστη διαφέρει από εκείνη που προκαλείται στον ίδιο χρήστη από οποιοδήποτε άλλο σχέδιο ή υπόδειγμα, το οποίο έχει

καταστεί προσιτό στο κοινό πριν από την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης για καταχώριση ή, εφόσον διεκδικείται προτεραιότητα, πριν από την ημερομηνία της προτεραιότητας».

Σύμφωνα με την προαναφερθείσα διάταξη του άρθρ. 12 παρ. 4 π.δ. 259/97, για να υπάρχει ατομικότητα, αρκεί να προκαλείται στον ενημερωμένο χρήστη μια διαφοροποιημένη συνολική εντύπωση σε σύγκριση με άλλα γνωστά σχέδια ή υποδείγματα.

- **Συστατικά σύνθετων προϊόντων**

Σχετικά με την προστασία συστατικών σύνθετων προϊόντων ως σχεδίων ή υποδειγμάτων απαιτεί ο νόμος, πέρα των μέχρι τώρα εκτεθεισών, και μια επιπλέον προϋπόθεση, ότι δηλ. το συστατικό, που έχει ενσωματωθεί στο σύνθετο προϊόν, θα πρέπει αφενός να παραμένει ορατό κατά τη συνήθη χρήση του προϊόντος και αφετέρου τα ορατά χαρακτηριστικά του συστατικού να πληρούν, αυτά καθαυτά, τις προϋποθέσεις ως προς τον νέο και ατομικό χαρακτήρα (άρθρ. 12 παρ. 6). Επομένως συστατικά που είναι τοποθετημένα στο εσωτερικό τμήμα σύνθετου προϊόντος (π.χ. ανταλλακτικά μηχανής αυτοκινήτου) δεν προστατεύονται, διότι δεν είναι ορατά. Επίσης, όταν ζητείται η προστασία σύνθετου προϊόντος, προϊόντος δηλ. που αποτελείται από διάφορα συστατικά, θα πρέπει και τα επί μέρους συστατικά να πληρούν αυτοτελώς τις προϋποθέσεις του νέου και του ατομικού χαρακτήρα.

- **Εξαιρέσεις από την προστασία**

Δεν παρέχεται προστασία σε διαμορφώσεις: α) αντίθετες προς τη δημόσια τάξη ή τα χρηστά ήθη ή, β) υπαγορευόμενες αποκλειστικά από την τεχνική λειτουργία του προϊόντος, καθώς και γ) διαμορφώσεις που αποτελούν συνδυαστικά στοιχεία σύνθετου προϊόντος (άρθρο 15).

3.4 Δικαιούχος

3.4.1 Ο δημιουργός

Η προστασία των σχεδίων και υποδειγμάτων παρέχεται στον δημιουργό τους (σχεδιαστή, ζωγράφο, γλύπτη κλπ.). Αν στη δημιουργία ενός ενιαίου σχεδίου ή υποδείγματος συνέβαλαν περισσότεροι δημιουργοί, το σχέδιο ή υπόδειγμα ανήκει σε όλους εξ αδιαίρετου κατά ίσα μέρη (εφαρμόζονται οι διατάξεις του ΑΚ για την κοινωνία) (άρθρο 17 παρ. 2). Αν, αντίθετα, περισσότεροι δημιουργοί δημιούργησαν, ανεξάρτητα ο ένας από τον άλλο,

ουσιωδώς όμοια σχέδια ή υποδείγματα, το δικαίωμα ανήκει σ' εκείνον που πρώτος κατέθεσε την αίτηση για καταχώριση του σχεδίου ή υποδείγματος ή σ' εκείνον που έχει δικαίωμα διεθνούς προτεραιότητας (άρθρο 17 παρ. 4). Συνήθως όμως τα σχέδια και υποδείγματα δεν δημιουργούνται από ανεξάρτητους δημιουργούς αλλά από εργαζόμενους που εργάζονται κατ' εντολή και για λογαριασμό του εργοδότη. Στην περίπτωση αυτή, εφαρμόζονται σύμφωνα με την παρ. 3 άρθρ. 17, ανάλογα οι παρ. παρ. 4-7 άρθρ. 6 ν. 1733/1987, δηλ. τα σχέδια και υποδείγματα αποκτώνται κατά κανόνα με πρωτότυπο τρόπο στο πρόσωπο του εργοδότη.

3.5 Προσβολή του δικαιώματος

Το δικαίωμα στο σχέδιο ή υπόδειγμα προσβάλλεται, όταν τρίτος, χωρίς τη συναίνεση του δικαιούχου, κάνει οποιαδήποτε χρήση του καταχωρισμένου σχεδίου ή υποδείγματος, όπως μία από αυτές που αναφέρονται στο άρθρο 26 παρ. 2 του π.δ. 259/97, ιδίως δε όποιος κατασκευάζει πανομοιότυπο με το προστατευόμενο σχέδιο ή υπόδειγμα ή απλώς διοχετεύει το κατ' απομίμηση σχέδιο ή υπόδειγμα στην αγορά. Κατά της παράνομης πράξης προσβολής, παρούσας ή απειλούμενης, παρέχεται στον δικαιούχο αξίωση άρσης της προσβολής και παράλειψής της στο μέλλον (άρθρο 28 παρ. 1) του π.δ. 259/97. Σε περίπτωση υπαίτιας προσβολής παρέχεται αξίωση αποζημίωσης, αλλά και ποινική προστασία, με τους όρους και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο δικαίωμα ευρεσιτεχνίας, δηλ. με βάση τις διατάξεις των παρ. παρ. 2-7 άρθρ. 17 ν. 1733/87 (άρθρο 28 παρ. 2).

Εφόσον το σχέδιο ή υπόδειγμα αποτελεί συγχρόνως πνευματικό δημιούργημα, προστατεύεται παράλληλα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 (βλ. άρθρο 30' βλ. και ΕΑ 2398/08, ΔΕΕ 2009, 572 παρατ. Αποστολόπουλου, ΕΑ 5863/08, ΕΛΔ 2009, 582, ΠΠΑ 7518/00, ΕΕμπΔ 2001, 364, ΜΠΑ 6489/99, ΔΕΕ 1999, 405 σημ. Καραγιαννόπουλου).

Αν το σχέδιο ή υπόδειγμα χρησιμοποιείται και ως διακριτικό γνώρισμα, προστατεύεται και με τις σχετικές διατάξεις που αφορούν το συγκεκριμένο διακριτικό γνώρισμα. Παράλληλα μπορεί να τύχει εφαρμογής και ο ν. 146/1914, ιδίως σε περιπτώσεις απομίμησης μετά την πάροδο του χρόνου προστασίας του δικαιώματος αλλά και σε περιπτώσεις μη κατατεθέντος ή μη καταχωρισθέντος σχεδίου ή υποδείγματος (βλ. 33/25 επ. και ΜΠΚικ 266/99, ΔΕΕ 1999, 1280 σημ. Καραμητσάνη, ΠΠΑ 7518/00, ό.π.).

3.6 Μεταβίβαση, άδειες εκμετάλλευσης

Μεταβιβάζεται και κληρονομείται όχι μόνο το καταχωρισμένο σχέδιο ή υπόδειγμα αλλά και το δικαίωμα πριν την κατάθεση. Η μεταβίβαση συνάπτεται εγγράφως, συντελείται δε με την καταχώριση της συμφωνία ή του κληρονομητηρίου στο μητρώο σχεδίων και υποδειγμάτων και δημοσιεύεται στο ΕΔΒΙ (άρθρο 19 παρ. 1). Για τη συντέλεση της μεταβίβασης δεν απαιτείται και η μεταβίβαση της κυριότητας του πρωτοτύπου προϊόντος, στο οποίο έχει ενσωματωθεί το σχέδιο ή υπόδειγμα. Το δικαίωμα στο σχέδιο ή υπόδειγμα μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο εμπράγματων δικαιωμάτων (ενεχύρου, επικαρπίας) καθώς και αναγκαστικής εκτελέσεως (παρ. 6 άρθρ. 26 του π.δ. 259/97). Με τις ίδιες προϋποθέσεις όπως στη μεταβίβαση, δηλ. με έγγραφη συμφωνία και με την τήρηση των διατυπώσεων δημοσιότητας, μπορεί ο δικαιούχος να παραχωρήσει άδεια εκμετάλλευσης του σχεδίου ή υποδείγματος (άρθρο 19 παρ. 2 π.δ. 259/97). Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται ανάλογα οι αντίστοιχες διατάξεις που ισχύουν για την ευρεσιτεχνία (βλ. άρθρο 19 παρ. 3 π.δ. 259/97).

3.7 Απώλεια του δικαιώματος

Το δικαίωμα στο σχέδιο ή υπόδειγμα είναι χρονικά περιορισμένο. Η διάρκεια προστασίας του είναι πέντε χρόνια από την ημερομηνία κανονικής κατάθεσης της αίτησης στον ΟΒΙ. Παρέχεται όμως η δυνατότητα ανανέωσης ανά πενταετία μέχρι συνολικά 25 χρόνια, εφόσον καταβληθούν τα τέλη ανανέωσης. Η δήλωση ανανέωσης καταχωρίζεται στο μητρώο σχεδίων και υποδειγμάτων (άρθρο 29). Μετά την πάροδο της προθεσμίας προστασίας το δικαίωμα στο σχέδιο ή υπόδειγμα αποσβήνεται και μπορεί πλέον ο οποιοσδήποτε να το χρησιμοποιήσει. Αν και δεν προβλέπεται, πρέπει να γίνει δεκτό ότι για λόγους ενημερότητας η απόσβεση σημειώνεται στο μητρώο. Έμμεσα συνάγεται από το π.δ. 259/97 ότι όπως και στην ευρεσιτεχνία, αναγνωρίζεται ως λόγος απώλειας του δικαιώματος η έκπτωση σε περίπτωση που ο δικαιούχος παραιτηθεί του δικαιώματός του ή δεν καταβάλει τα προβλεπόμενα τέλη (βλ. άρθρο 16 παρ. 3).

Η καταχώριση του σχεδίου ή υποδείγματος δεν οδηγεί σε αποτελεσματική προστασία, αν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του νέου και της ατομικότητας (ΜΠΑ 6489/99, ΔΕΕ 1999, 405). Αν ελλείπουν οι προϋποθέσεις αυτές, θα κηρυχθεί άκυρο το πιστοποιητικό, από εκείνον που έχει έννομο συμφέρον (ΕΠ 484/08, ΔΕΕ 2009, 322). Σε αντίθεση με τους προαναφερθέντες λόγους απώλειας του δικαιώματος, η δικαστική κήρυξη του σχεδίου ή υποδείγματος ως ακύρου έχει ως συνέπεια ότι το σχέδιο ή υπόδειγμα δεν επέφερε εξ υπαρχής κανένα αποτέλεσμα. Η

ακυρότητα προβάλλεται με αγωγή αλλά και με ένσταση, κατά τα ισχύοντα στις ευρεσιτεχνίες (άρθρ. 16 παρ. 2)(βλ. ΕΑ 2542/09, ΔΕΕ 2009, 928).

Οι λόγοι ακυρότητας είναι οι εξής: α) ο καταθέτης δεν είναι ο δημιουργός ή ο διάδοχός του. β) το σχέδιο ή υπόδειγμα δεν πληροί τις ουσιαστικές προϋποθέσεις προστασίας. γ) η εκμετάλλευση ή η δημοσίευση του αντίκειται στη δημόσια τάξη ή τα χρηστά ήθη. δ) το σχέδιο ή υπόδειγμα συγκρούεται με προγενέστερο εθνικό ή κοινοτικό, το οποίο διεκδικεί προτεραιότητα. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται ανάλογα οι παρ. 2 και 3 άρθρ. 15 ν. 1733/87¹⁹.

3.8 Ειδικότερα ζητήματα από τη νομολογία

3.8.1 Η ΠΠΑ 4336/2019 (ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) είναι η πρώτη αναλυτική απόφαση για σχέδια και υποδείγματα. Ακολουθεί τα ευρωπαϊκά πρότυπα και τις αποφάσεις του ΔΕΕ. Καθοριστικό στοιχείο είναι η εξωτερικώς ορατή εικόνα τους. Νεωτερισμός και ατομικός χαρακτήρας. Έννοιες. Αποτελούν προϋποθέσεις για το κύρος σχεδίου ή υποδείγματος και για την παροχή προστασίας έναντι μεταγενέστερων. Ελλείπουν όταν ένα προγενέστερο πανομοιότυπο σχέδιο ή υπόδειγμα έχει γνωστοποιηθεί στο κοινό οπουδήποτε στον κόσμο, προτεινόμενη κατ' ένσταση, εκτός εάν δεν ήταν δυνατόν να γίνει γνωστό στους εξειδικευμένους κύκλους του συγκεκριμένου κλάδου εντός της Ε.Ε, γεγονός που προβάλλεται με αντένσταση. Για την κατάφαση του νεωτερισμού, απαιτούνται ουσιώδεις διαφορές με τα προγενέστερα σχέδια ή υποδείγματα, ακόμα και εάν είναι αμελητέες. Ο εξατομικευμένος χαρακτήρας ενός σχεδίου ή υποδείγματος προκύπτει από τη διαφορετική συνολική εντύπωση που δημιουργεί στον ενημερωμένο χρήστη, σε σχέση με τα προγενέστερα. Έννοια ενημερωμένου χρήστη. Κρίσιμος ο βαθμός ελευθερίας του δημιουργού. Δεν τυγχάνει προστασίας το χαρακτηριστικό εμφανίσεως ενός προϊόντος που υπαγορεύεται αποκλειστικά από την τεχνική λειτουργία του. Τόσο το θετικό, όσο και το αρνητικό περιεχόμενο του δικαιώματος μπορεί να αφορά και προϊόντα διαφορετικά εκείνων που ο δικαιούχος προσδιόρισε στην αίτησή του. Στην προκείμενη περίπτωση πρόκειται για αγωγή προσβολής **καταχωρισθέντος** σχεδίου ή υποδείγματος. Αναφέρεται σε δοχεία χλωρίνης. Κρίθηκε ότι πρόκειται για πανομοιότυπα προϊόντα, που δημιουργούν κίνδυνο σύγχυσης, ως προς την προέλευσή τους σε σημαντικό τμήμα του ενδιαφερόμενου κοινού, που αποτελείται από το μέσο καταναλωτή.

¹⁹ Ρόκας, Ν. (2011). Βιομηχανική Ιδιοκτησία. 2^η έκδοση. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ, Αθήνα, σελ. 61-84.

3.8.2 Η ΜΠΑ 2493/2018 (ΔΕΕ 2018/1165) εκδόθηκε κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Αναφέρεται στην προστασία των βιομηχανικών σχεδίων και υποδειγμάτων, εφόσον είναι νέα και έχουν ατομικό χαρακτήρα. Επιβεβαιώνει ότι το δικαίωμα του δημιουργού ή του διαδόχου του δημιουργείται με το σχετικό πιστοποιητικό καταχώρησης που εκδίδει ο ΟΒΙ. Πρόκειται για κακέκτυπη παραποίηση του μη καταχωρισμένου κοινοτικού σχεδίου μαγιάς της αιτούσας από την καθ' ης με σκοπό αθέμιτου ανταγωνισμού. Συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την προσωρινή δικαστική προστασία, λόγω παράνομης και υπαίτιας προσβολής του σήματός της.

3.8.3 Η ΜΠΑ 4855/2013 (ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) αναφέρεται στα βιομηχανικά σχέδια και υποδείγματα. Προστασία παράγωγου έργου. Πρωτότυπη παράνομη παραλλαγή καταχωρηθέντος σήματος διεθνούς φήμης από τον ενάγοντα, χωρίς άδεια του αρχικού δικαιούχου. Απομίμηση από την εναγομένη του παράνομου παράγωγου έργου πνευματικής ιδιοκτησίας του ενάγοντος. Δεν αποδείχθηκε αποθετική ζημία του ενάγοντος. Αθέμιτος ανταγωνισμός. Απορρίπτεται το αίτημα για αποζημίωση βάσει του άρθρου 13 παρ. 1 του Ν. 148/1914. Το σχέδιο δεν αποτελεί ιδιαίτερο διακριτικό γνώρισμα της εμπορικής ετικέτας του ενάγοντος κατά την έννοια του Ν. 148/1914 αλλά παραμένει συνδεδεμένο στο καταναλωτικό κοινό με το αρχικό πνευματικό έργο - σήμα. Σχέδιο - στάμπα σε ενδύματα, χωρίς καταχώρηση στον Ο.Β.Ι. Υποχρεώνει την εναγομένη να παραλείπει στο μέλλον να προσβάλλει τα πνευματικά δικαιώματα του ενάγοντος και επιδικάζει αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης.

3.8.4 Η ΠΠΑ 6364/2011 (ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) ασχολείται με την προστασία βιομηχανικού σχεδίου ή υποδείγματος και την εκμετάλλευσή του από μη δικαιούχο. Σήματα φήμης. Ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά για τον χαρακτηρισμό τους. Προϋποθέσεις για την απαγόρευση χρησιμοποίησής τους. Δεν απαιτείται η δημιουργία κινδύνου σύγχυσης, αλλά αρκεί ότι η χρήση τους θα βλάψει το διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη του σήματος φήμης ή θα προσπορίσει χωρίς εύλογη αιτία αθέμιτο όφελος στον μεταγενέστερο μη δικαιούχο. Προστασία του σήματος φήμης. Αθέμιτος ανταγωνισμός. Χρήση ξένου διακριτικού γνωρίσματος. Πρόκληση κινδύνου σύγχυσης. Εκθέτει τις προϋποθέσεις προστασίας του δικαιούχου σήματος με τις περί του αθέμιτου ανταγωνισμού διατάξεις. Δικαίωμα ενημέρωσης ή πληροφόρησης του δικαιούχου δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας για το κύκλωμα διανομής των παράνομων προϊόντων.

3.9. Συμπεράσματα

Στο πλαίσιο του συστήματος του π.δ/τος 259/1997 το καθοριστικό στοιχείο ενός ημεδαπού σχεδίου ή υποδείγματος είναι η εμφάνιση, ήτοι η εξωτερικώς ορατή εικόνα του συνόλου ή μέρους ενός προϊόντος, ώστε το «σχέδιο ή υπόδειγμα» να συνιστά έννοια κρινόμενη με αντικειμενικά κριτήρια, απαλλαγμένη από υποκειμενικές εκτιμήσεις, π.χ. περί του αισθητικού χαρακτήρα. Η καταχώριση εθνικού σχεδίου ή υποδείγματος στο μητρώο του άρθρου 25 § 1 π.δ. 259/1997 συνιστά ατομική διοικητική πράξη, με την οποία γεννάται απόλυτο και αποκλειστικό δικαίωμα ιδιωτικού δικαίου. Με την καταχώριση του σχεδίου ή υποδείγματος παρέχεται στον δικαιούχο το αποκλειστικό δικαίωμα να χρησιμοποιεί αυτό (θετικό περιεχόμενο του δικαιώματος), καθώς και να απαγορεύει σε οποιονδήποτε τρίτο να το χρησιμοποιεί χωρίς την άδειά του (αρνητικό περιεχόμενο του δικαιώματος), ιδίως δε να κατασκευάζει, προσφέρει, διαθέτει στην αγορά, εισάγει, εξάγει ή χρησιμοποιεί προϊόν στο οποίο έχει ενσωματωθεί ή εφαρμοσθεί το εν λόγω σχέδιο ή υπόδειγμα, καθώς και να αποθηκεύει τέτοιο προϊόν για τους ανωτέρω σκοπούς. Το απόλυτο και αποκλειστικό δικαίωμα αναφέρεται σε αυτό καθαυτό το καταχωρισμένο σχέδιο, ήτοι στα χαρακτηριστικά που εμφανίζονται σαφώς στην αίτηση καταχώρισης και όχι σε συγκεκριμένη εμπορική υλοποίηση του προϊόντος εκ μέρους του δικαιούχου. Τα εμφανιζόμενα στην αίτηση καταχώρισης χαρακτηριστικά αποτελούν το αντικείμενο (subject matter) του σχεδίου ή υποδείγματος, τυχόν δε προσθήκη σύντομης περιγραφής έχει καθαρά πληροφοριακό χαρακτήρα και δεν μεταβάλλει το περιεχόμενο ή το εύρος της παρεχόμενης προστασίας, δεδομένου ότι δεν υιοθετείται ένα σύστημα προστασίας βάσει αξιώσεων, όπως π.χ. συμβαίνει στις Η.Π.Α. Ο νεωτερισμός και ο ατομικός χαρακτήρας συνιστούν ουσιαστικές θετικές προϋποθέσεις για το κύρος ενός σχεδίου ή υποδείγματος, που πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά. Ο Ο.Β.Ι. ελέγχει μόνο τις τυπικές προϋποθέσεις για την κατάθεση μίας αίτησης, ενώ αντίθετα δεν ελέγχει την συνδρομή των ουσιαστικών προϋποθέσεων, είτε των αρνητικών, είτε των θετικών, ήτοι του νεωτερισμού και του ατομικού χαρακτήρα. Το λεγόμενο «τεκμήριο νομιμότητας» επιβάλλει την θεώρηση ενός καταχωρισμένου σχεδίου ή υποδείγματος ως έγκυρου, ήτοι τεκμαίρεται ότι πληροί τις ουσιαστικές προϋποθέσεις για την καταχώρισή του. Το τεκμήριο αυτό ανατρέπεται με την κήρυξη της ακυρότητας του καταχωρισμένου σχεδίου ή υποδείγματος με δικαστική απόφαση για τους λόγους που αναφέρονται περιοριστικώς στο άρθρο 16 § 1 π.δ. 259/1997 και οι οποίοι μπορούν να προβληθούν με αγωγή ή ανταγωγή, καθώς και με ένσταση, η ευδοκίμηση της οποίας αναπτύσσει ισχύ μόνο *inter partes* και όχι *contra mundum*. Δηλαδή, δεν κηρύσσεται

άκυρο το σχέδιο ή υπόδειγμα, αλλά απορρίπτεται ως ουσία αβάσιμη η αγωγή περί προσβολής του.

Το καθοριστικό στοιχείο ενός σχεδίου ή υποδείγματος είναι η εμφάνιση. Επομένως, η ορατότητα των χαρακτηριστικών ενός σχεδίου ή υποδείγματος αποτελεί ουσιαστική προϋπόθεση για την παρεχόμενη από το π.δ. 259/1997 προστασία, ώστε αυτή να μην εκτείνεται στα μη ορατά χαρακτηριστικά του οικείου προϊόντος, τα οποία δεν συνδέονται με την εμφάνισή του.

Ένα σχέδιο ή υπόδειγμα είναι πανομοιότυπο προς ένα προγενέστερο σχέδιο ή υπόδειγμα, όταν το δεύτερο περιλαμβάνει όλα τα χαρακτηριστικά που συνθέτουν το πρώτο ή όταν τα χαρακτηριστικά τους διαφέρουν μόνο σε επουσιώδεις λεπτομέρειες (άρθρο 12 § 3 π.δ. 259/1997), δηλαδή λεπτομέρειες που δεν είναι άμεσα αντιληπτές και οι οποίες, επομένως, δεν δημιουργούν έστω και αμελητέες (ασήμαντες) διαφορές μεταξύ των εν λόγω σχεδίων ή υποδειγμάτων. Αντίθετα, οι αντιληπτές διαφορές σε άμεση σύγκριση των σχεδίων καταφάσκουν τον νεωτερισμό.

Κατά την εκτίμηση του κατά πόσον ένα σχέδιο ή υπόδειγμα έχει ατομικό χαρακτήρα σε σχέση με οποιοδήποτε προγενέστερο από το σύνολο των υπάρχοντων σχεδίων ή υποδειγμάτων πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η φύση του προϊόντος στο οποίο έχει εφαρμοσθεί ή ενσωματωθεί το σχέδιο ή υπόδειγμα και, ιδίως, ο βιομηχανικός κλάδος στον οποίο εντάσσεται, ο ενδεχόμενος κορεσμός της τεχνολογικής εξέλιξης, που είναι δυνατόν να καθιστά τον ενημερωμένο χρήστη πιο ευαίσθητο ως προς τις διαφορές μεταξύ των σχεδίων ή υποδειγμάτων που αποτελούν αντικείμενο συγκρίσεως, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο χρησιμοποιείται το οικείο προϊόν, ιδίως σε συνάρτηση με τους χειρισμούς στους οποίους αυτό υποβάλλεται συνήθως κατά την χρήση του. Η εκτίμηση του ατομικού χαρακτήρα ενός σχεδίου ή υποδείγματος ισοδυναμεί κατ' ουσίαν με μια εξέταση με τέσσερα στάδια. Αντικείμενο αυτής της εξέτασης είναι να προσδιοριστεί, πρώτον, ποιος λογίζεται ως τομέας των προϊόντων στα οποία πρόκειται να ενσωματωθεί ή να εφαρμοστεί το σχέδιο ή υπόδειγμα, δεύτερον, ποιος νοείται ως ενημερωμένος χρήστης των εν λόγω προϊόντων με βάση τον σκοπό τους και, σε συνάρτηση με τον ενημερωμένο αυτό χρήστη, ποιος είναι ο βαθμός γνώσης της προγενέστερης τεχνολογικής εξέλιξης, καθώς και ο βαθμός προσοχής στις ομοιότητες και τις διαφορές κατά τη σύγκριση των σχεδίων ή υποδειγμάτων, τρίτον, ποιος ήταν, κατά την εκπόνηση του σχεδίου ή υποδείγματος, ο βαθμός ελευθερίας του δημιουργού, ο οποίος έχει αντιστρόφως ανάλογη σχέση με τον ατομικό χαρακτήρα, και, τέταρτον, λαμβανομένου υπόψη του τελευταίου, ποιο αποτέλεσμα προκύπτει από την σύγκριση, ει δυνατόν άμεση, των συνολικών εντυπώσεων που προκαλούν στον ενημερωμένο χρήστη το αμφισβητούμενο σχέδιο ή υπόδειγμα και κάθε

προγενέστερο σχέδιο ή υπόδειγμα που έχει γνωστοποιηθεί στο κοινό, εξεταζόμενο χωριστά. Η αναφορά σε «χρήστη» υποδηλώνει είτε τον τελικό χρήστη, είτε τον επαγγελματία αγοραστή, που χρησιμοποιεί το προϊόν, στο οποίο το καταχωρισθέν σχέδιο ή υπόδειγμα εφαρμόζεται ή ενσωματώνεται, σύμφωνα με τον προορισμό του προϊόντος αυτού. Ο προσδιορισμός «ενημερωμένος» προϋποθέτει ότι, χωρίς να είναι σχεδιαστής ή ειδικός τεχνικός, ο χρήστης γνωρίζει τα διάφορα σχέδια ή υποδείγματα που υπάρχουν στον οικείο τομέα, διαθέτει ορισμένες γνώσεις ως προς τα στοιχεία που κατά κανόνα περιλαμβάνονται σε αυτά, και, λόγω του ενδιαφέροντός του για τα οικεία προϊόντα, επιδεικνύει σχετικά υψηλότερο βαθμό προσοχής, όταν τα χρησιμοποιεί. Υπό τα δεδομένα αυτά η έννοια του «ενημερωμένου χρήστη» πρέπει να νοηθεί ως μία ενδιάμεση έννοια μεταξύ εκείνης του μέσου καταναλωτή, που απαντά στο δίκαιο των σημάτων, από τον οποίο δεν απαιτείται καμία ειδική γνώση, και του ειδικού του κλάδου, ο οποίος διαθέτει ειδικές τεχνικές γνώσεις. Ως εκ τούτου, ο «ενημερωμένος χρήστης» δεν επιδεικνύει μετρίου βαθμού προσοχή, αλλά ιδιαίτερη επιμέλεια, είτε λόγω της επαγγελματικής του εμπειρίας είτε λόγω του ευρέος πεδίου γνώσεων που διαθέτει στον οικείο τομέα. Όσον αφορά το επίπεδο προσοχής επισημαίνεται ότι ο ενημερωμένος χρήστης δεν πρέπει να ταυτίζεται με τον μέσο καταναλωτή που έχει την συνήθη πληροφόρηση, είναι σε λογικό βαθμό παρατηρητικός και προσεκτικός και αντιλαμβάνεται κατά κανόνα ένα σχέδιο ή υπόδειγμα ως ένα σύνολο, χωρίς να εξετάζει μεμονωμένα τις διάφορες λεπτομέρειές του, ούτε, όμως, με τον εμπειρογνώμονα ή τον ειδικό στον τομέα της τέχνης που είναι ικανός να παρατηρήσει λεπτομερώς τις ελάχιστον σημασίας ενδεχόμενες διαφορές μεταξύ των αντιπαρατιθέμενων σχεδίων ή υποδειγμάτων. Εξάλλου, ο ενημερωμένος χρήστης ενός σχεδίου ή υποδείγματος είναι ήδη από την φύση του ένα πρόσωπο που επιδεικνύει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την σχεδίαση του οικείου προϊόντος, αλλά και εν γένει για τις τάσεις στον τομέα της σχεδίασης, της τέχνης και της μόδας, που μπορεί να υιοθετήθηκαν κατά την εκπόνηση του συγκεκριμένου σχεδίου. Στην έννοια του «ενημερωμένου χρήστη» δεν εντάσσεται ο κατασκευαστής ή ο πωλητής των προϊόντων, στα οποία τα οικεία σχέδια ή υποδείγματα προορίζονται να ενσωματωθούν ή προσαρμοσθούν. Πρόκειται για τον τελικό χρήστη του προϊόντος, εκτός εάν πρόκειται για διαφημιστικό προϊόν, οπότε ως τελικός καταναλωτής θεωρείται παράλληλα και ο επαγγελματίας που τα προμηθεύεται, προκειμένου να τα διαθέσει περαιτέρω στους τελικούς χρήστες ή για συστατικό σύνθετου προϊόντος, οπότε ως ενημερωμένος χρήστης λογίζεται και ο επαγγελματίας που αγοράζει αυτό, προκειμένου να συνθέσει και να πωλήσει το τελικό προϊόν. Εάν τα αντιπαρατιθέμενα σχέδια προκαλούν την ίδια συνολική εντύπωση, σε μία έστω από τις προαναφερθείσες ομάδες των ενημερωμένων χρηστών, τότε κωλύεται η ατομικότητα του καταχωρισθέντος σχεδίου ή υποδείγματος. Ο

βαθμός ελευθερίας του δημιουργού κατά την εκπόνηση του σχεδίου ή υποδείγματος συναρτάται ιδίως με τους περιορισμούς, που σχετίζονται είτε με τα χαρακτηριστικά, που επιβάλλει η τεχνική λειτουργία του προϊόντος ή ενός στοιχείου εκείνου, είτε με τις εκ του νόμου επιβαλλόμενες για το οικείο προϊόν προδιαγραφές. Όσο μεγαλύτερη είναι η ελευθερία του δημιουργού κατά την εκπόνηση ενός σχεδίου ή υποδείγματος, τόσο λιγότερο αρκούν οι διαφορές ελάσσονος σημασίας μεταξύ των επίμαχων σχεδίων ή υποδειγμάτων για να δημιουργήσουν μια διαφορετική συνολική εντύπωση στον ενημερωμένο χρήστη. Αντιστρόφως, όσο πιο περιορισμένη είναι η ελευθερία του δημιουργού, τόσο πιθανότερο θα είναι διαφορές ελάσσονος σημασίας να αρκούν προκειμένου να δημιουργηθεί διαφορετική συνολική εντύπωση στον ενημερωμένο χρήστη. Συνακόλουθα, τα σχέδια με ασήμαντες μόνο διαφορές μεταξύ τους παράγουν την ίδια συνολική εντύπωση στον ενημερωμένο χρήστη, εάν ο σχεδιαστής απολαμβάνει μεγάλο βαθμό ελευθερίας, ενώ, αντίθετα, ο μικρός βαθμός ελευθερίας του δημιουργού ευνοεί το συμπέρασμα ότι οι αρκούντως έντονες διαφορές μεταξύ των σχεδίων ή υποδειγμάτων προκαλούν διαφορετική συνολική εντύπωση στον ενημερωμένο χρήστη. Ο εξατομικευμένος χαρακτήρας ενός σχεδίου ή υποδείγματος προκύπτει από την διαφορετική συνολική εντύπωση ή την εντύπωση «καινοφανούς» («absence de 'déjà vu'»), που αυτό δημιουργεί στον ενημερωμένο χρήστη, σε σχέση με οποιοδήποτε προηγούμενο τέτοιο σχέδιο ή υπόδειγμα, λαμβάνοντας υπόψη τις αρκούντως χαρακτηριστικές διαφορές που είναι αρκετά έντονες, ώστε να δημιουργούν μια διαφορετική συνολική εντύπωση, όχι, όμως, τις διαφορές εκείνες που, καίτοι δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως ασήμαντες ή επουσιώδεις, δεν είναι πάντως αρκετά έντονες, ώστε να επηρεάσουν την εν λόγω συνολική εντύπωση (ΠΠΑ 4336/2019 ό.π.).

Βιβλιογραφία 3^{ου} Κεφαλαίου

- Ρόκας, Ν. (2011). Βιομηχανική Ιδιοκτησία. 2^η έκδοση. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ, Αθήνα.

Νομοθεσία

- ν. 2417/1996 «Κύρωση Διακανονισμού της Χάγης»
- π.δ. 259/1997
- Οδηγία 98/71/ΕΚ

Νομολογία

- ΠΠΑ 4336/2019
- ΜΠΑ 2493/2018
- ΜΠΑ 4855/2013
- ΠΠΑ 6364/2011

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ

4.1 Εισαγωγή:

Η λειτουργία, την οποία επιτελούν τα διακριτικά γνωρίσματα, συνίσταται στο ότι η χρήση τους καθιστά δυνατή τη διάκριση των επιχειρήσεων, των προϊόντων και των υπηρεσιών από άλλες επιχειρήσεις, άλλα προϊόντα ή άλλες υπηρεσίες (διακριτική λειτουργία). Η δυνατότητα εξατομίκευσης των επιχειρήσεων και προσδιορισμού της ταυτότητας των προϊόντων και των υπηρεσιών είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την ομαλή λειτουργία της αγοράς.

Ο συναλλασσόμενος, ο ανταγωνιστής, ο πελάτης πρέπει να μπορεί να διακρίνει την επιχείρηση, με την οποία θέλει να συναλλαγεί καθώς και τα προϊόντα που θέλει να αγοράσει, χωρίς να διατρέχει τον κίνδυνο να εκλάβει άλλη επιχείρηση ως αυτή που είχε κατά νου ή άλλα προϊόντα ως αυτά που ήθελε να αγοράσει.

4.2 Κατηγορίες και τρόποι κτήσης των διακριτικών γνωρισμάτων

Παραδοσιακά γίνεται διάκριση μεταξύ διακριτικών γνωρισμάτων επιχείρησης και διακριτικών γνωρισμάτων εμπορευμάτων ή υπηρεσιών. Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν το όνομα, η επωνυμία, ο διακριτικός τίτλος και άλλα ιδιαίτερα διακριτικά γνωρίσματα, στη δεύτερη το σήμα, άλλα διακριτικά γνωρίσματα εμπορευμάτων (“μη κατατεθέντα σήματα”) και ο ιδιαίτερος διασηματισμός προϊόντος.

Παρά την εσωτερική τους συνάφεια το ισχύον δίκαιο των διακριτικών γνωρισμάτων δεν είναι ενιαίο. Ειδικότερα το δίκαιο των σημάτων ρυθμίζεται από ειδικό νόμο, τον ν. 4072/2012 “περί σημάτων”, ενώ τα άλλα διακριτικά γνωρίσματα από τον ν. 146/1914 “περί αθέμιτου ανταγωνισμού” (άρθρα 13-15).

Πέρα από τις δύο προαναφερθείσες βασικές κατηγορίες διακριτικών γνωρισμάτων υπάρχει σε ορισμένα δίκαια ως τρίτη κατηγορία ο τίτλος έργου. Οι ενδείξεις γεωγραφικής προελεύσεως σε αντίθεση με άλλα δίκαια (γαλλικό, γερμανικό), δεν έχουν διαπλασθεί στο ελληνικό δίκαιο ως συλλογικά διακριτικά γνωρίσματα.

Ο τρόπος κτήσης των διακριτικών γνωρισμάτων δεν είναι ο ίδιος για όλα. Για την κτήση του δικαιώματος στο σήμα απαιτείται η τήρηση ορισμένων διατυπώσεων (τυπικό – συστατικό σύστημα), ενώ για την κτήση των άλλων διακριτικών γνωρισμάτων αρκεί είτε απλώς η χρήση

τους είτε η επικράτησή τους στις συναλλαγές (ουσιαστικό σύστημα) (βλ. και ΑΠ 606/05, ΕΛΔ 2006, 1086, ΠΠΘ 13942/10, ΕπισκεΔ 2010, 906 παρατ. Παρασκευόπουλου).

4.3 Αρχές που ισχύουν για όλα τα διακριτικά γνωρίσματα

- **Σχετικοποιημένη προστασία**

Κάθε παραχώρηση απόλυτου δικαιώματος βιομηχανικής ιδιοκτησίας συνεπάγεται περιορισμό της ανταγωνιστικής ελευθερίας των άλλων ανταγωνιστών στην αγορά. Γι' αυτό και κατά ευρέως διαδεδομένη άποψη τα δικαιώματα αυτά χαρακτηρίζονται ως μονοπωλιακά. Ο συμβιβασμός των αντιτιθέμενων συμφερόντων, δηλ. αφενός αυτών του δικαιούχου και αφετέρου των άλλων ανταγωνιστών, επιτυγχάνεται με την παροχή σχετικοποιημένης προστασίας στα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Η σχετικοποιημένη αυτή προστασία εκδηλώνεται με διάφορους τρόπους. Κατ' αρχήν η παροχή προστασίας εξαρτάται κατά κανόνα από το κατά πόσο δημιουργείται κίνδυνος σύγχυσης από τη συνύπαρξη ίδιων ή παρεμφερών διακριτικών γνωρισμάτων και μόνο σε καταφατική περίπτωση παρέχεται προστασία.

- **Αρχή της προτεραιότητας**

Σε περίπτωση που το ίδιο ή παρεμφερές διακριτικό γνώρισμα χρησιμοποιείται από δύο ή περισσότερους, προηγείται κατά κανόνα εκείνος που πρώτος απόκτησε το δικαίωμα. Επομένως ο πρώτος δικαιούχος έχει κατά του δευτέρου αξίωση για παράλειψη της χρήσης (βλ. και ΜΠΠ 2106/99, ΕΕμπΔ 1999, 819). Η αρχή της προτεραιότητας ισχύει ως τρόπος άρσης της σύγκρουσης μεταξύ όλων των κατηγοριών διακριτικών γνωρισμάτων εμπορευμάτων ή υπηρεσιών, αλλά και ανεξάρτητα αν πρόκειται για διακριτικά γνωρίσματα που αποκτήθηκαν κατά το ουσιαστικό ή το τυπικό σύστημα, και τούτο διότι όλα τα διακριτικά γνωρίσματα είναι ισότιμα. Έτσι, εκείνος που π.χ. πρώτος απόκτησε διακριτικό γνώρισμα επιχείρησης, δηλ. διακριτικό γνώρισμα του ουσιαστικού συστήματος, προστατεύεται, με τις προϋποθέσεις του νόμου, κατά εκείνου που έχει κατοχυρωθεί ίδια ή παρεμφερή ένδειξη ως σήμα (έτσι και ΕΑ 103/09, ΔΕΕ 2009, 443, ΕΘ 2312/09, ΕπισκεΔ 2010, 159 παρατ. Παμπούκη, ΜΠΑ 8131/88, ΕΕμπΔ 1989, 125 με γνμδ Ν. Ρόκα).

- **Παραπλανητικά διακριτικά γνωρίσματα**

Η κτήση δικαιώματος επί διακριτικού γνωρίσματος δεν αποκλείει ότι ο τρόπος χρήσης του μπορεί να δημιουργεί παραπλανητικές εντυπώσεις στις συναλλαγές. Πρέπει συνεπώς να γίνεται διάκριση μεταξύ των προϋποθέσεων κτήσης του δικαιώματος και της νομιμότητας χρήσης του. Εφόσον ο τρόπος χρήσης ενός διακριτικού γνωρίσματος μπορεί να δημιουργήσει παραπλανητικές εντυπώσεις, είναι δυνατόν να ζητηθεί η παύση χρήσης του βάσει των άρθρ. 3 ν. 146/1914 και 9 ν. 2251/1994.

4.4 Διακριτικά γνωρίσματα και διαδίκτυο

- **Γενικά**

Οι «ηλεκτρονικές διευθύνσεις» των επιχειρήσεων (domain names) αποτελούν ένα σύγχρονο τρόπο επικοινωνίας και διαφήμισης με παγκόσμιο βεληνεκές. Τα domain names αποτελούνται από τρία επίπεδα, τα οποία διακρίνονται μεταξύ τους, το δε δεύτερο εξ αυτών (second level domain name) αποτελείται από μια ελεύθερα επιλεγόμενη ένδειξη.

Η παραχώρηση της χρήσης των domain names γίνεται από τους κατ'ίδιαν εθνικούς οργανισμούς (στην Ελλάδα από την Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ), η οποία έχει αναθέσει τη διαχείριση των ονομάτων από διαδίκτυο στο Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας – Ινστιτούτο Πληροφορικής (ΙΠ/ΙΤΕ). Ο διαχειριστής προβαίνει στην καταχώριση των εγκριθέντων domain names στο «μητρώο ονομάτων» και ενεργοποιεί το σύστημα, ώστε να είναι δυνατή η χρησιμοποίησή τους στο διαδίκτυο. Σχετικά με την καταχώριση αυτών των ενδείξεων έχει εκδοθεί από την ΕΕΤΤ η Απόφ. 592/012/3.2.2011 με τίτλο Κανονισμός Διαχείρισης και Εκχώρησης Ονομάτων Χώρου (Domain Names) με κατάληξη .gr.

Μια άλλη ιδιαιτερότητα των domain names domain names σε σχέση με τα παραδοσιακά διακριτικά γνωρίσματα είναι ότι, ενώ τα τελευταία έχουν τοπική μόνο ισχύ και χρήση, τα πρώτα έχουν παγκόσμια εμβέλεια, γεγονός που απαιτεί ειδική αντιμετώπιση σε θέματα όπως ο προσδιορισμός του τόπου επέλευσης των ζημιολόγων αποτελεσμάτων (πρβλ. και ΜΠΘ 858/01, ΧρΙΔ 2001, 747 παρατ. Άνθιμου).

Άλλο αμφισβητούμενο ζήτημα είναι εκείνο της νομικής φύσης των domain names. Σύμφωνα με ορισμένη άποψη τα domain names είναι απλά προσδιοριστικά στοιχεία της ταυτότητας των επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο, ενώ σύμφωνα με άλλη πρόκειται για ιδιόρρυθμα περιουσιακά δικαιώματα, με αποτέλεσμα να είναι επιδεκτικά μεταβιβάσεως και κατασκέσεως.

- Σύγκρουση διακριτικών γνωρισμάτων και domain names

Η ευρεία χρησιμοποίηση του διαδικτύου παγκοσμίως είχε ως συνέπεια τη σύγκρουση των domain names που επιτελούν και διακριτική λειτουργία με όλα τα είδη των εθνικών και διεθνών διακριτικών γνωρισμάτων (επωνυμιών, διακριτικών τίτλων, σημάτων, λογοτύπων και άλλων διακριτικών). Βασικός λόγος της σύγκρουσης είναι ότι κατά τη διαδικασία παραχώρησης των domain names και καταχώρισής τους στο μητρώο ονομάτων από τον διαχειριστή (δηλ. το ΙΠ/ΙΤΕ) δεν εξετάζεται ή, πάντως, δεν εξετάζεται επαρκώς η τυχόν συνδρομή απαραδέκτων ή η ύπαρξη όμοιων ή παρόμοιων επωνυμιών και διακριτικών τίτλων (ΕΑ 6762/07, ΕΕμπΔ 2008, 136), γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα να μπορούν να χρησιμοποιούνται στο διαδίκτυο ως domain names ενδείξεις όμοιες ή παρόμοιες με παλαιότερες αλλά και ενδείξεις περιγραφικές, παραπλανητικές κλπ. (για τις εξουσίες του ΙΠ/ΙΤΕ προκειμένου να προβεί στην καταχώριση στο μητρώο ονομάτων βλ. ΠΠΛασιθ 55/09, ΧρίΔ 2009, 929 παρατ. Αποστολόπουλου, ΜΠΠατρ 868/01, ΧρίΔ 2001, 363 παρατ. Παππά=ΔΕΕ 2001, 711 παρατ. Καλαματιανού). Και η νομολογία δέχεται ότι η διαδικτυακή προτεραιότητα δεν υπερισχύει της αρχής της χρονικής προτεραιότητας, όπως αυτή ισχύει στο δίκαιο της βιομηχανικής ιδιοκτησίας (βλ. ΕΘ 498/10, ΕΕμπΔ 2011, 191), καθόσον η καταχώριση ως domain names έχει δηλωτικό χαρακτήρα (βλ. ΠΠΑ 3096/07, ΔιΜΕΕ 2008, 226 παρατ. Ταραντίλη).

Σε περίπτωση σύγκρουσης διακριτικών γνωρισμάτων και domain names σωστό είναι ότι ισχύει και εν προκειμένω η αρχή της προτεραιότητας που ισχύει στο δίκαιο της βιομηχανικής ιδιοκτησίας (και όχι η προτεραιότητα καταχώρισης στο μητρώο ονομάτων) (έτσι και ΕΘ 498/10, ό.π., ΕΠ 608/09, ΕΕ 608/09, ΕΕμπΔ 2010, 1000, ΜΠΠατρ, ό.π., ΠΠΑ 3359/03, ό.π. ΜΠΑ 3950/01, ΔΕΕ 2001, 606 παρατ. Παππά), με αποτέλεσμα ο δικαιούχος παλαιότερου διακριτικού γνωρίσματος να μπορεί να αξιώσει την παράλειψη χρησιμοποίησης της νεότερης ίδιας ή παρεμφερούς ένδειξης στο διαδίκτυο (βλ. 19/33). Αμφίβολο είναι, πάντως, αν μόνη η δέσμευση μιας ηλεκτρονικής διεύθυνσης από τρίτον, χωρίς την προώθηση ή/και διαφήμιση των σχετικών προϊόντων ή υπηρεσιών, συνιστά προσβολή υφιστάμενου διακριτικού γνωρίσματος (βλ. ΕΑ 6012/05, ΔΕΕ 2006, 278).

Αυτονόητο είναι ότι σύγκρουση μπορεί να υπάρξει και μεταξύ προγενέστερα χρησιμοποιημένου domain name με διακριτική ικανότητα και (παραδοσιακού) διακριτικού γνωρίσματος, καθώς και σύγκρουση δύο domain names μεταξύ τους (βλ. σχετικά ΜΠΣυρ 637/99, ΔΕΕ 637 ΑΜ/1999, 1276 παρατ. Τουντόπουλου=ΕΕμπΔ 2000, 145 παρατ. Μαρίνου, στην υπόθεση Amazon Inc./amazon.gr, το οποίο εφάρμοσε το άρθρο 13 ν. 146/1914, ΜΠΘ 7569/97,

8198/01, ΕπισκεΔ 2001, 237 παρατ. 'Ανθιμου). Θα πρέπει επίσης να γίνει δεκτό ότι domain names με έξοχη διακριτικότητα απολαύουν αυξημένης προστασίας, ακόμα δηλ. και αν δεν προκύπτει κίνδυνος συγχύσεως, όπως συμβαίνει ιδίως με τα σήματα φήμης, έστω και αν η χρησιμοποίηση των domain names αυτών από τον δικαιούχο ή τον προβολέα περιορίζεται στο διαδίκτυο (βλ. ΜΠΑ 9485/00, ΕπισκεΔ 2000, 1094 παρατ. Κ. Παμπούκη και Ιω. Ιγγλεζάκη στην υπόθεση "Olympiacgames" 2004)²⁰.

4.5 Διακριτικά γνωρίσματα του ουσιαστικού συστήματος

4.5.1 Γενικά:

Χαρακτηριστικό των διακριτικών γνωρισμάτων, τα οποία εξετάζονται αμέσως παρακάτω, είναι ότι, σε αντίθεση με το σήμα, ο τρόπος κτήσης τους δεν εξαρτάται από την τήρηση τυπικών διαδικασιών αλλά από την ένταση χρήσης τους στις συναλλαγές (διακριτικά γνωρίσματα του ουσιαστικού συστήματος). Στην κατηγορία αυτή δεν εντάσσονται μόνο διακριτικά γνωρίσματα επιχειρήσεως αλλά και διακριτικά γνωρίσματα εμπορευμάτων ή υπηρεσιών («μη καταχωρισθέντα σήματα»). Κοινό όλων αυτών των διακριτικών γνωρισμάτων είναι ότι προστατεύονται με τις ειδικές διατάξεις του ν. 146/1914 «περί αθέμιτου ανταγωνισμού». Παρ' όλ' αυτά, τα διακριτικά γνωρίσματα του ουσιαστικού συστήματος, εξετάζονται ιδιαιτέρως σε αυτήν την ενότητα, διότι και αυτά, όπως και το σήμα, είναι διακριτικά γνωρίσματα και άυλα αγαθά.

4.5.2 Διακριτικά γνωρίσματα εμπορευμάτων ή υπηρεσιών

Τα πλεονεκτήματα που προσφέρει το τυπικό σύστημα προστασίας των διακριτικών γνωρισμάτων, δηλ. των σημάτων, σε σύγκριση με τα διακριτικά γνωρίσματα του ουσιαστικού συστήματος είναι προφανή: Εφόσον ένα σήμα γίνει αμετάκλητα δεκτό, προστατεύεται σε όλη την επικράτεια, έστω και αν δεν είναι γνωστό στις συναλλαγές, η δε ύπαρξη και η χρονική του προτεραιότητα μπορούν να αποδειχθούν πλήρως χωρίς δυσκολία.

Τούτο όμως δεν σημαίνει ότι ένα διακριτικό γνώρισμα, το οποίο δεν προστατεύεται ως σήμα αλλά χρησιμοποιείται στις συναλλαγές για τη διάκριση προϊόντων ή υπηρεσιών, δεν μπορεί να τύχει προστασίας, αν δεν έχει καταχωρισθεί ως σήμα. Πράγματι, βασική αρχή που διέπει όλα τα διακριτικά γνωρίσματα είναι ότι, εφόσον ένα διακριτικό γνώρισμα (του

---

²⁰ Ρόκας, Ν. (2011). Βιομηχανική Ιδιοκτησία. 2^η έκδοση. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ, Αθήνα, σελ. 86-95.

ουσιαστικού συστήματος), είτε εμπορευμάτων είτε υπηρεσιών, έχει αποκτήσει διακριτικότητα στις συναλλαγές, προστατεύεται. Βέβαια, η παρεχόμενη προστασία δεν είναι βάσει του δικαίου των σημάτων, αλλά, όπως προαναφέρθηκε αμέσως παραπάνω, βάσει του ν. 146/1914 «περί αθεμίτου ανταγωνισμού» και ειδικότερα βάσει του άρθρου 13 ν. 146/1914. Στην περίπτωση αυτή, η παρεχόμενη προστασία θα περιορίζεται στην περιοχή, στην οποία τα διακριτικά αυτά γνωρίσματα είναι γνωστά στις συναλλαγές, δεν θα επεκτείνεται δηλ. σε όλη την επικράτεια, όπως συμβαίνει με το σήμα.

Ως διακριτικά γνωρίσματα εμπορευμάτων ή υπηρεσιών μπορούν να προστατευθούν λεκτικές ενδείξεις ή απεικονίσεις και χρώματα ή συνδυασμοί χρωμάτων, αλλά, όπως ενδεικτικά αναφέρεται στο άρθρο 13 παρ. 3 ν. 146/1914, και ο ιδιαίτερος διασχηματισμός ή η ιδιαίτερη διακόσμηση των εμπορευμάτων, η συσκευασία ή το περικάλυμμά τους. Πάντως η προστασία δεν περιορίζεται μόνο σε διακριτικά γνωρίσματα που σχηματίζονται από τα στη διάταξη αναφερόμενα ως άνω στοιχεία, αλλά καταλαμβάνει κάθε στοιχείο που κατά την αντίληψη των συναλλαγών έχει την ικανότητα να υποδείξει την προέλευση των εμπορευμάτων από ορισμένη επιχείρηση. Τέτοια στοιχεία είναι π.χ. ο λογότυπος, οι διαφημιστικές καμπάνιες, τα διαφημιστικά συνθήματα κλπ. (slogans, spots).

4.5.3 Προϋποθέσεις προστασίας

Τα διακριτικά γνωρίσματα εμπορευμάτων ή υπηρεσιών προστατεύονται μόνον, εφόσον συντρέχει η προϋπόθεση που θέτει η διάταξη του άρθρ. 13 παρ. 3, δηλ. μόνον εφόσον οι χρησιμοποιούμενες ενδείξεις είναι γνωστές στους σχετικούς κύκλους των συναλλαγών ως διακριτικά σημεία των εμπορευμάτων ή υπηρεσιών που προέρχονται από ορισμένη επιχείρηση (βλ. και ΠΠΑ 477/05, ΕΕμπΔ 2005, 385). Η έννοια της διάταξης, όπως αυτή ερμηνεύεται, είναι ότι η χρησιμοποιούμενη ένδειξη δεν αρκεί να είναι απλώς γνωστή αλλά ότι θα πρέπει να έχει καθιερωθεί στις συναλλαγές ως διακριτικό γνώρισμα των εμπορευμάτων ή υπηρεσιών που προσδιορίζει την προέλευσή τους από ορισμένη επιχείρηση. Λόγος του αυστηρού αυτού προαπαιτούμενου είναι η αποφυγή δημιουργίας μονοπωλιακών δικαιωμάτων που θα είχε ως συνέπεια τη δυσχέραση των άλλων ανταγωνιστικών κατά την άσκηση της επιχειρηματικής τους ελευθερίας.

Πρέπει να γίνει δεκτό ότι, κατ' αναλογία με όσα ισχύουν στο δίκαιο των σημάτων, τα διακριτικά γνωρίσματα φήμης, όπως π.χ. οι χαρακτηριστικές έγχρωμες γραμμώσεις των προϊόντων «Burberrys» (βλ ΜΠΑ 5302/01, ΧριΔ 2002, 75), απολαύουν αυξημένης προστασίας,

προστατεύονται δηλ. ανεξάρτητα από τη δημιουργία κινδύνου συγχύσεως. Εντούτοις η αυξημένη αυτή προστασία δεν παρέχεται με βάση το άρθρο 13 παρ. 3 αλλά το άρθρο 1 ν. 146/1914).

4.6 Διακριτικά γνωρίσματα επιχειρήσεως

Όπως τα διακριτικά γνωρίσματα εμπορευμάτων του ουσιαστικού συστήματος, και τα διακριτικά γνωρίσματα επιχειρήσεως – τα διακριτικά δηλ. εκείνα γνωρίσματα, τα οποία, σε αντίθεση με τα διακριτικά γνωρίσματα εμπορευμάτων, χρησιμοποιούνται στις συναλλαγές ως προσδιοριστικά στοιχεία της επιχείρησης – προστατεύονται βασικά με τις διατάξεις του άρθρ. 13 παρ. 1 και 2 ν. 146/1914 «περί αθεμίτου ανταγωνισμού» αλλά, και με άλλες διατάξεις. Τα διακριτικά γνωρίσματα επιχειρήσεως είναι το όνομα, η εμπορική επωνυμία, το ιδιαίτερο διακριτικό γνώρισμα καταστήματος ή βιομηχανικής επιχείρησης κα άλλα ιδιαίτερα διακριτικά. Επιπλέον προστατεύεται ο τίτλος εντύπου.

Για την προστασία των διακριτικών γνωρισμάτων επιχειρήσεως δεν απαιτείται σχέση ανταγωνισμού αλλά αρκεί η ύπαρξη κινδύνου συγχύσεως (ΑΠ 197/89, ΕΛΔ 1990, 1428, ΕΘ 467/09, ΕΕμπΔ 2010, 481). Έτσι ανεξαρτητοποιείται η προστασία των διακριτικών γνωρισμάτων επιχειρήσεως από τους γενικούς κανόνες ανταγωνισμού, γεγονός που οδηγεί στη δημιουργία ενός ειδικότερου δικαίου, του δικαίου των άυλων αγαθών.

4.6.1 Το όνομα

Το όνομα είναι η λεκτική ένδειξη, η οποία εξατομικεύει ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο και προστατεύεται, ως έκφανση του δικαιώματος της προσωπικότητας, με την ΑΚ 58. Εφόσον το ίδιο όνομα χρησιμοποιείται και στις συναλλαγές (εμπορικές ή και αστικές), χρησιμεύει για τη διάκριση της ασκούμενης υπό το όνομα αυτό επιχείρησης. Στην περίπτωση αυτή το όνομα δεν έχει μόνο προσωπικά αλλά πρωτευόντως περιουσιακά στοιχεία. Η διάταξη του άρθρ. 13 παρ. 1 ν. 146/1914 αναφέρεται βασικά στην προστασία του ονόματος ως άυλου (περιουσιακού) αγαθού. Σύμφωνα με σωστή γνώμη, το δικαίωμα στο όνομα είναι μικτό δικαίωμα, ενέχει δηλ. τόσο προσωπικά όσο και περιουσιακά στοιχεία.

Η προστασία του ονόματος δεν περιορίζεται στο αστικό όνομα αλλά επεκτείνεται και στα ψευδώνυμα, στις (πραγματικές) επωνυμίες των κεφαλαιουχικών εταιριών, σε συντμήσεις επωνυμιών (π.χ. J&P), σε σύμβολα, ονοματικά σήματα και άλλα διακριτικά γνωρίσματα, ακόμα

και σε φανταστικές ενδείξεις και σήματα, εφόσον επιτελούν ονοματική λειτουργία στις συναλλαγές.

4.6.2 Η εμπορική επωνυμία

Η εμπορική επωνυμία είναι το εμπορικό όνομα του εμπόρου, το όνομα δηλ. με το οποίο εμφανίζεται ο έμπορος στις εμπορικές συναλλαγές. Κάθε έμπορος, φυσικό ή νομικό πρόσωπο, έχει υποχρεωτικά εμπορική επωνυμία, η οποία, ακόμα και στα φυσικά πρόσωπα, δεν είναι ανάγκη να ταυτίζεται με το όνομα του φορέα της επιχείρησης (όπως ιδίως συμβαίνει, όταν συνεχίζεται ατομική επιχείρηση θανόντος ή σε περίπτωση μεταβίβασης της αρχικής επωνυμίας). Ο δικαιούχος της επωνυμίας μπορεί να χρησιμοποιεί την επωνυμία και προς διάκριση των προϊόντων του.

4.6.3 Προϋποθέσεις προστασίας

Η γένεση του δικαιώματος στο όνομα και την επωνυμία προϋποθέτει, ως πρωταρχική προϋπόθεση για την προστασία τους, διακριτική ικανότητα και επιτέλεση ονοματικής λειτουργίας στις συναλλαγές. Εξαιρετικά συνηθισμένα ονόματα (π.χ. Παπαδόπουλος) δεν έχουν πρωτογενή διακριτική ικανότητα, εκτός να συνοδεύονται από άλλο ασυνήθιστο όνομα ή στοιχείο (π.χ. Πανωραία Παπαδοπούλου) που τους προσδίδει διακριτικότητα, ή αν, λόγω της ευρείας χρήσης τους στις συναλλαγές, το καταναλωτικό κοινό τα έχει συνδέσει με συγκεκριμένη επιχείρηση («Μπισκότα Παπαδοπούλου»).

Δεύτερη προϋπόθεση για την παροχή προστασίας είναι η δημιουργία κινδύνου συγχύσεως στις συναλλαγές (βλ. και ΑΠ 1445/97, ΕΕμπΔ 1998, 378, γνμδ Στεφάνου, ΕΕμπΔ 1998, 471). Επομένως παράνομη οικειοποίηση ξένης επωνυμίας υπάρχει, όταν τρίτος χρησιμοποιεί την ίδια ή παρεμφερή επωνυμία, έστω ή με μικρές παραλλαγές (βλ. άρθρο 14 παρ. 2), προς διάκριση της επιχείρησής του ή των υπηρεσιών, με αποτέλεσμα τη δημιουργία κινδύνου συγχύσεως, χωρίς να απαιτείται και πρόθεση πρόκλησης κινδύνου συγχύσεως (ΕΑ 10146/89, 3119/91, ΜΠΠ 2106/99, ΕΕμπΔ 1991, 535, 343, 1999, 819, ΕΘ 2331/07, ΕπισκΕΔ 2008, 123, ΕΛάρ 217/05, ΕπισκΕΔ 2005, 694 παρατ. Παμπούκη). Παράνομη προσβολή επωνυμίας μπορεί να συντελεσθεί και με τη χρησιμοποίηση νεότερου σήματος ή διακριτικού γνωρίσματος εμπορεύματος που φέρει την ίδια ή παρεμφερή επωνυμία (βλ. και π.π. 24/6). Η παρεχόμενη προστασία επεκτείνεται κατ' αρχήν σε όλη την επικράτεια. Εντούτοις μπορεί να

παρέχεται και τοπικά περιορισμένη προστασία, εφόσον ο διακρινόμενος φορέας της επιχείρησης κατά τη χρήση της συγκεκριμένης επωνυμίας είναι γνωστός μόνο σε ορισμένο τόπο. Η προσβολή της επωνυμίας δεν προϋποθέτει μεν σχέση ανταγωνισμού (ΑΠ 197/89, ΕΛΔ 1990, 1426, ΕΘ 467/09, ΕΕμπΔ 2010, 481), για τη δημιουργία όμως κινδύνου συγχύσεως προϋποτίθεται κάποια συγγένεια του αντικειμένου ή των προϊόντων που προέρχονται από τις επιχειρήσεις με τις όμοιες ή παρεμφερείς επωνυμίες. Αυξημένης προστασίας απολαύουν οι επωνυμίες φήμης, οι οποίες προστατεύονται και όταν δεν υπάρχει κίνδυνος συγχύσεως με βάση την ΑΚ 58 και το άρθρο 1 ν. 146/1914.

4.6.4 Διακριτικός τίτλος (ιδιαίτερο διακριτικό γνώρισμα)

Ο διακριτικός τίτλος ή το ιδιαίτερο διακριτικό γνώρισμα καταστήματος ή βιομηχανικής επιχείρησης (άρθρο 13 παρ 1 ν. 146/1914) χρησιμεύει για τη διάκριση και την εξατομίκευση ενός καταστήματος ή μιας επιχείρησης από άλλη ή των εγκαταστάσεων μιας επιχείρησης από αυτές μιας άλλης. Υπάρχει επομένως τυπική και εννοιολογική διαφορά του διακριτικού τίτλου από το όνομα και την επωνυμία, διακριτικά, τα οποία διακρίνουν και εξατομικεύουν τον φορέα της επιχείρησης, φυσικό ή νομικό πρόσωπο. Ο διακριτικός τίτλος είναι μια ελεύθερα επιλεγείσα λεκτική ή ακόμα και απεικονιστική ένδειξη, η οποία μπορεί να είναι φανταστική ή να σχηματίζεται από στοιχεία ή τα αρχικά της επωνυμίας (π.χ. «HSBC» για παροχή τραπεζικών υπηρεσιών, «BMW» για αυτοκίνητα). Όπως η επωνυμία, και ο διακριτικός τίτλος είναι δυνατόν να απολαύει τοπικής μόνο προστασίας (βλ. ΜΠΣυρ 335/97, ΕΕμπΔ 2000, 380). Οι προϋποθέσεις προστασίας του διακριτικού τίτλου είναι οι ίδιες με αυτές που ισχύουν για το όνομα και την επωνυμία, απαιτείται δηλ. να δημιουργείται κίνδυνος συγχύσεως μεταξύ του διακριτικού τίτλου που πρώτος χρησιμοποιήθηκε στις συναλλαγές και άλλου όμοιου ή παρεμφερούς που χρησιμοποιήθηκε μεταγενέστερα. Οι βασικές δηλ. διατάξεις είναι αυτές των άρθρ. 13 εδ. 1 και 19 επ. ν. 146/1914. Εφόσον ο διακριτικός τίτλος επιτελεί, σύμφωνα με τα παραπάνω, και ονομαστική λειτουργία, μπορεί να προστατευθεί και με τις ΑΚ 58, 59. Κατά τα λοιπά ισχύουν αντίστοιχα τα όσα εκτέθηκαν επί επωνυμίας.²¹

---

²¹ Ρόκας, Ν. (2011). Βιομηχανική Ιδιοκτησία. 2^η έκδοση. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ, Αθήνα, σελ. 159-175.

4.7 Ειδικότερα ζητήματα από τη νομολογία

4.7.1 Η ΕΑ 4743/2018 (ΔΕΕ 2019/953) αναφέρεται στην σύγκρουση διακριτικών γνωρισμάτων και domain names (ονόματα περιοχής), στα οποία πρέπει να αποδίδεται λειτουργία διακριτικού τίτλου και σήματος, όταν αυτό χρησιμοποιείται ως διακριτικό στοιχείο. Πρόκειται για οιονεί λειτουργία διακριτικού τίτλου και σήματος του domain name. Η άρση της σύγκρουσης διακριτικού γνωρίσματος και domain name γίνεται βάσει της αρχής της χρονικής προτεραιότητας. Ο κίνδυνος σύγχυσης πρέπει να νοείται ευρέως, ώστε να μην αποκλείεται ακόμα και όταν η μεταγενέστερη επιχείρηση παράγει ή εμπορεύεται ανόμοια προϊόντα. Ωστόσο, απαιτείται η ύπαρξη κάποιας εγγύτητας των οικονομικών κλάδων στους οποίους ανήκουν οι αντιμαχόμενες επιχειρήσεις.

4.7.2 Η ΠΠΑ 1009/2018 (ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) αναφέρεται στις προϋποθέσεις προστασίας ιδιαίτερου διακριτικού γνωρίσματος προϊόντος. Δέχεται ότι δεν αποκλείεται ο κίνδυνος σύγχυσης όταν η χρησιμοποίηση γίνεται με μικρές παραλλαγές. Δέχεται, επίσης, ότι δεν απαιτείται επέλευση του κινδύνου, αλλά αρκεί η δυνατότητά του να επέλθει. Δέχεται, τέλος, ότι σε περίπτωση καταχώρησης σχεδίου ως κοινοτικού, τούτο μπορεί να ακυρωθεί ελλείψει στοιχείου νεωτερισμού.

4.8. Συμπεράσματα

Η απαγορευτική ρήτρα του άρθρου 1 του Ν. 146/1914 προϋποθέτει για την εφαρμογή της ανταγωνιστική συμπεριφορά αντικείμενη στα χρηστά ήθη και ανταγωνιστή σκοπό, με την έννοια της πρόθεσης των άρθρων 914 και 919 ΑΚ, ενώ δεν απαιτεί και επιδίωξη βλάβης του ανταγωνιστή. Η ανταγωνιστική συμπεριφορά συνδέεται με επιχειρήσεις του ίδιου ή συγγενικού οικονομικού κλάδου με εναλλάξιμα προϊόντα ή υπηρεσίες και με ταυτότητα του κύκλου αποδεκτών ή πελατών, ενώ κάθε ανταγωνιστή πρόσφορη επιχειρηματική πράξη θεωρείται, ότι ενέχει και ανταγωνιστή πρόθεση εκείνου που την επιχειρεί, δηλαδή ότι γίνεται για την ενίσχυση της ανταγωνιστικής θέσης του στην αγορά. Η εν λόγω ανταγωνιστική πράξη καθίσταται, αθέμιτη και παράνομη, όταν αντίκειται στα χρηστά ήθη, με προσδιοριστικό κριτήριο τις ιδέες του μέσου κοινωνικού ανθρώπου του οικείου συναλλακτικού κύκλου, ο οποίος, κατά τη γενική αντίληψη σκέπτεται και ενεργεί με φρόνηση και χρηστότητα. Για την ύπαρξη αθέμιτου ανταγωνισμού, κατά την έννοια του άρθρου 13 παρ. 1 του Ν. 146/1914 με τη χρήση εμπορικής επωνυμίας ή διακριτικού τίτλου που χρησιμοποιείται ήδη νόμιμα από άλλο φυσικό ή νομικό πρόσωπο, απαιτείται και αρκεί να προκαλείται με ή χωρίς σκοπό ανταγωνισμού, σχετικός

κίνδυνος σύγχυσης ο οποίος υπάρχει, όταν από την ομοιότητα των εν λόγω διακριτικών γνωρισμάτων είναι πιθανό να δημιουργηθεί σε ένα εμπορικά αξιόλογο μέρος του συναλλακτικού κοινού και ειδικότερα στον άπειρο μέσο καταναλωτή η πλανημένη εντύπωση ότι πρόκειται για την ίδια επιχείρηση ή για διαφορετικές επιχειρήσεις, με οργανωτικό ή οικονομικά δεσμό ή συνεργασία μεταξύ τους. Κίνδυνος σύγχυσης δεν απαιτείται μόνο σε περίπτωση διακριτικού γνωρίσματος με εδραιωμένη φήμη για την ποιότητα των προϊόντων που εμπορεύεται ή των υπηρεσιών που παρέχει η συγκεκριμένη επιχείρηση, οπότε η χρησιμοποίηση αυτού από άλλον που εμπορεύεται τα ίδια προϊόντα ή τις ίδιες υπηρεσίες αλλά με κατώτερη ποιότητα, δημιουργεί κίνδυνο υπόσκαψης της φήμης του προϊόντος ή της υπηρεσίας του δικαιούχου, γεγονός που καθιστά προστατευτέο το διακριτικό γνώρισμα φήμης και χωρίς την ανάγκη κινδύνου σύγχυσης. Η εμπορική επωνυμία ανήκει στα διακριτικά, γνωρίσματα του προσώπου, προσδιορίζει υποχρεωτικά στις συναλλαγές το φορέα της επιχείρησης (επιχειρηματία) και διαφοροποιείται τόσο από το ιδιαίτερο γνώρισμα της επιχείρησης ή του εμπορικού καταστήματος της (διακριτικό τίτλο) όσο και από τα διακριτικά γνωρίσματα των προϊόντων της επιχείρησης (σήμα και ιδιαίτερος σχηματισμός). Το δικαίωμα στην εμπορική επωνυμία και στο διακριτικό τίτλο αποκτάται κατά το ουσιαστικό σύστημα με κριτήριο την αρχή της προτεραιότητας ως προς την πραγματική χρησιμοποίησή τους στις συναλλαγές, η δε προβλεπόμενη καταχώρηση αυτών έχει μόνο δηλωτικό χαρακτήρα και στηρίζει μαχητό τεκμήριο, ότι εκείνος που προηγήθηκε χρονικά είναι ο πραγματικός δικαιούχος. Ειδικότερα, το δικαίωμα στο διακριτικό τίτλο αποκτάται με μόνη την πραγματική χρησιμοποίηση της σχετικής ένδειξης στις συναλλαγές, εάν αυτή διαθέτει διακριτική δύναμη, ενώ αν η χρησιμοποιούμενη ένδειξη δεν διαθέτει τέτοια δύναμη, προαπαιτείται αυτή να κρατήσει στις συναλλαγές ως διακριτικό γνώρισμα της επιχείρησης με κριτήριο την αντίληψη και εκτίμηση ενός μη αμελητέου μέρους του οικείου συναλλακτικού κύκλου. Για την απόκτηση δικαιώματος στον διακριτικό τίτλο, κεντρική σημασία έχει καθεαυτή η διακριτική δύναμη της ένδειξης, και ιδίως η πρωτοτυπία ή η ονομαστική ικανότητα αυτής, δηλαδή η ικανότητα της ένδειξης να αποτελέσει όνομα της επιχείρησης ή του καταστήματος της. Τα διακριτικά γνωρίσματα της επιχείρησης ή καταστήματος αυτής προστατεύονται με το σκοπό να αποτρέπεται η εκμετάλλευση ξένης φήμης, αλλά και να προφυλάσσεται το καταναλωτικό κοινό από τον κίνδυνο σύγχυσης. Η ύπαρξη κινδύνου σύγχυσης από τη χρήση εμπορικής επωνυμίας δεν προϋποθέτει οπωσδήποτε ότι το αντικείμενο δραστηριότητας των δύο επιχειρήσεων συμπίπτει ή είναι όμοιο, αφού αυτή αφορά τον φορέα της επιχείρησης και συνδέεται με τη φερεγγυότητα και την καλή συναλλακτική πίστη αυτού, ενώ δεν αποκλείεται η σύννομη χρήση ταυτόσημης επωνυμίας, εφόσον προστεθεί σ' αυτή διακριτικό στοιχείο, που την καθιστά

ευδιάκριτη και αποτρέπει τη σύγχυση με τη χρονικά προγενέστερη. Το δικαίωμα της εμπορικής επωνυμίας και του διακριτικού τίτλου είναι απόλυτο και κάθε προσβολή αυτού είναι παράνομη, εάν δεν συντρέχει λόγος που να αίρει τον παράνομο χαρακτήρα της. Η προσβολή συντελείται, είτε με μόνη την αμφισβήτηση του δικαιώματος είτε με τη χρήση της επωνυμίας ή του διακριτικού τίτλου από άλλον. Ο δε παράνομος χαρακτήρας της προσβολής, κατά τη ρητή διατύπωση του άρθρου 13 του Ν.146/1914, έγκειται στη χρήση της επωνυμίας ή του διακριτικού τίτλου με τρόπο που μπορεί να προκαλέσει σύγχυση, ενώ, κατά την έννοια του άρθρου 58 ΑΚ, προκύπτει μετά από στάθμιση ορισμένων κρίσιμων στοιχείων, όπως η προτεραιότητα στη χρήση, ο τομέας συναλλαγών όπου γίνεται η χρήση και ο κίνδυνος σύγχυσης που προκαλείται από τη χρήση. Σε περίπτωση παράνομης προσβολής διακριτικού τίτλου, εμπορικής επωνυμίας, ιδιαίτερου διασηματισμού ή άλλου διακριτικού γνωρίσματος, ο φορέας αυτών έχει αξίωση για άρση της παράνομης προσβολής και για παράλειψή της στο μέλλον, ανεξάρτητα από υπαιτιότητα του προσβολέα, καθώς και για αποζημίωση και εύλογη χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης κατά τις διατάξεις των αδικοπραξιών και του άρθρου 59 ΑΚ, εφόσον συντρέχει και υπαιτιότητα του τελευταίου, εάν δηλαδή αυτός γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει ότι από την παράνομη ανταγωνιστική χρήση από τον ίδιο συγκεκριμένης ένδειξης ως διακριτικού γνωρίσματος, μπορούσε να προκληθεί σύγχυση με το διακριτικό γνώρισμα του δικαιούχου. Εξάλλου, μέσα προστασίας σε περίπτωση παράβασης των ως άνω διατάξεων είναι η αξίωση για άρση της προσβολής και παράλειψη αυτής στο μέλλον, μπορεί δε, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις να ζητηθεί και η λήψη ασφαλιστικών μέτρων κατά τις διατάξεις των άρθρων 682 επ. και 731 ΚΠολΔ, με την απειλή μάλιστα των έμμεσων ποινών εκτέλεσης του άρθρου 947 του ίδιου Κώδικα, ενώ παράλληλα μπορεί να διαταχθεί η δημοσίευση του διατακτικού της απόφασης στον ημερήσιο τύπο με δαπάνες του παραβάτη κατ' άρθρο 22 του Ν. 146/1914.

Βιβλιογραφία 4^{ου} Κεφαλαίου

- Ρόκας, Ν. (2011), Βιομηχανική Ιδιοκτησία. 2^η έκδοση. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ, Αθήνα.

Νομοθεσία

- ν. 146/1914 «περί αθεμίτου ανταγωνισμού»
- ν. 4072/12 «περί σημάτων»

Νομολογία

- ΕΑ 4743/2018
- ΠΠΑ 1009/2018

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΣΗΜΑ

5.1 Εισαγωγή:

Σύμφωνα με το άρθρο 121 παραγρ. 1 του Ν. 4072/12, το σήμα μπορεί να συνίσταται από οποιαδήποτε σημείο, δεκτικό γραφικής παράστασης, «ικανό να διακρίνει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες μιας επιχείρησης από εκείνα άλλων επιχειρησέων». Σήμα «μπορούν να αποτελέσουν σήμα ιδίως λέξεις, ονόματα, επωνυμίες, ψευδώνυμα, απεικονίσεις, σχέδια, γράμματα, αριθμοί, χρώματα, ήχοι συμπεριλαμβανομένων των μουσικών φράσεων, το σχήμα του προϊόντος ή της συσκευασίας του και τα διαφημιστικά συνθήματα (slogans)» (άρθρο 121 παραγρ.2). Η απαρίθμηση είναι ενδεικτική και όχι περιοριστική²².

Στοιχεία νομοθετικού ορισμού

Στοιχείο του νομοθετικού ορισμού είναι:

(1).σημείο

(2).επιδεκτικό γραφικής παράστασης

(3).ικανό από τη φύση του να διακρίνει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες μιας επιχείρησης από εκείνα άλλων επιχειρήσεων.

- **Η έννοια του σημείου**

Ο νόμος δεν ορίζει την έννοια του σημείου ή της ένδειξης. Τα παραδείγματα του άρθρου 121 παραγρ. 1 συγκεκριμενοποιούν την έννοια αυτή. Απόρροια της έννοιας του σήματος αλλά και της κατά το άρθρο 12 παραγρ. 1 απαιτούμενης διακριτικής ικανότητας ή δύναμης είναι η παράσταση που οφείλει να έχει το σήμα σε σχέση με το σημαινόμενο εμπόρευμα ή τη συσκευασία του και την υπηρεσία.

Τούτο έχει την έννοια ότι το σήμα δεν πρέπει να αποτελεί εγγενές στοιχείο ή φυσικό χαρακτηριστικό ή αναγκαίο συστατικό του, διότι αλλιώς δεν μπορεί να αναπτύξει τη διακριτική

---

²² Μαρίνος, Μ.Θ. (2016). Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων. Εκδόσεις Π.Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, Αθήνα, σελ. 53.

λειτουργία του. Τότε συγχέονται τα όρια μεταξύ σημαίνοντος (διακριτικού γνωρίσματος) και σημαινομένου (προϊόντος/υπηρεσίας). Πρέπει συνεπώς να είναι σε σχέση με τη λειτουργία του εμπορεύματος ανεξάρτητο, ελεύθερα επιλέξιμο και συνεπώς αυτόνομο. Η αυτοτέλεια δεν έχει την έννοια ότι το σήμα δεν δύναται να είναι μέρος του εμπορεύματος, ήτοι να έχει επιτεθεί, επικολληθεί σε αυτό κλπ. Αρκεί ότι το σήμα αποτελεί νοητικά αυτοτελές αντικείμενο (σημείο).

- **Σημείο επιδεικτικό γραφικής παράστασης**

Το σημείο που κατατίθεται προκειμένου να καταχωρηθεί ως σήμα πρέπει να είναι δεκτικό γραφικής παράστασης (άρθρο 121 παραγρ. 1). Ως γραφική παράσταση νοείται η παράσταση νοείται η παράσταση του δηλούμενου ως σήματος σε επίπεδη επιφάνεια (δισδιάστατη παράσταση).

- **Αφηρημένη διακριτική ικανότητα**

Πρωταρχική προϋπόθεση για την προστασία του σήματος είναι η ικανότητα του από τη φύση του να επιτελεί τη διακριτική του λειτουργία. Κατά το άρθρο 121 παραγρ. 1 «σήμα μπορεί να αποτελέσει κάθε σημείο επιδεικτικό γραφικής παράστασης, ικανό να διακρίνει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες μιας επιχείρησης από εκείνα άλλων επιχειρήσεων». Η έννοια του σημείου δεν ορίζεται περαιτέρω αλλά συγκεκριμενοποιείται με παραδείγματα στο ίδιο άρθρο, ήτοι λέξεις, τα ονόματα (φυσικών ή νομικών προσώπων), ψευδώνυμα, απεικονίσεις, σχέδια, γράμματα, οι αριθμοί, χρώματα, ήχοι συμπεριλαμβανομένων των μουσικών φράσεων, το σχήμα του προϊόντος ή της συσκευασίας του και των διαφημιστικών συνθημάτων (slogans).

Το άρθρο 121 αναφέρεται στην αφηρημένη διακριτική ικανότητα, δηλ. την ικανότητα ή καταλληλότητα μιας ένδειξης να διακρίνει γενικά εμπορεύματα ή υπηρεσίες. Αρκεί η ένδειξη μόνη της («από τη φύση της»), χωρίς σύνδεση προς ορισμένα εμπορεύματα ή υπηρεσίες και αποκομμένη από το πρόσωπο του δυνατού καταθέτη να είναι κατάλληλη να διακρίνει εμπορεύματα/υπηρεσίες από άλλα τρίτων επιχειρήσεων. Η αφηρημένη διακριτική ικανότητα είναι βάσιμο εννοιολογικό στοιχείο του σήματος και επομένως θεμελιώδης προϋπόθεση προστασίας.

5.2 Οικονομικές λειτουργίες:

5.2.1 Λειτουργία προέλευσης

Το σήμα επιτελεί διακριτική λειτουργία, αφού χρησιμοποιείται για να διακρίνει προϊόντα ή υπηρεσίες μιας επιχείρησης από τα προϊόντα ή υπηρεσίες άλλων επιχειρήσεων. Στενά συνδεδεμένη με αυτήν είναι η λειτουργία προέλευσης. Το σήμα υποδηλώνει την προέλευση από μια ορισμένη επιχείρηση. Δεν είναι αναγκαίο ο καταναλωτής να γνωρίζει την επιχείρηση αυτή. Η λειτουργία προέλευσης έχει την έννοια ότι υποδεικνύει την προέλευση από μια ορισμένη, σταθερή πηγή προέλευσης των εμπορευμάτων ή υπηρεσιών.

5.2.2 Εγγυητική και διαφημιστική λειτουργία

Λόγω της προέλευσης που το σήμα εγγυάται στον καταναλωτή/αποδέκτη του προϊόντος/υπηρεσίας, ο καταναλωτής κατά κανόνα συμπεραίνει και προσδοκά ότι τα σηματοδοτημένα προϊόντα ή υπηρεσίες έχουν μια σταθερή ποιότητα. Η προσδοκία αυτή δημιουργεί μια «εμπιστοσύνη» και ευνοϊκή διάθεση προς το σήμα και κατ' επέκταση προς το σηματοδοτημένο εμπόρευμα ή υπηρεσία.

Με την εγγυητική λειτουργία συνέχεται και η εξαιρετικά σημαντική από οικονομική άποψη διαφημιστική λειτουργία του σήματος. Το σήμα μέσω της χρήσης, της διαφημιστικής έντασης και έκτασης και των διαφημιστικών επενδύσεων μπορεί να καταστεί σύμβολο της επιχείρησης και φορέας φήμης και θετικών παραστάσεων για τον καταναλωτή. Αποφασιστική παράμετρος που προσδιορίζει τη διαφημιστική ακτινοβολία ενός σήματος είναι η υποβλητική ενέργειά του, δηλ. η ικανότητα του να ασκεί διαφημιστική έλξη (appeal factor) και να κινητοποιεί τους καταναλωτές να αγοράσουν το σηματοδοτημένο με αυτό εμπόρευμα ή την προσφερόμενη υπηρεσία. Με άλλα λόγια πρόκειται για την όχι σπάνια περίπτωση, όπου το σήμα προωθεί το εμπόρευμα ή την υπηρεσία.

Η διαφημιστική έλξη του σήματος και συνεπώς η διαφημιστική λειτουργία του ερείδεται σε δύο πυλώνες. Κατά πρώτον στην εγγενή λεκτική/εικαστική «πρωτοτυπία» (διακριτική δύναμη) του σήματος ή στη σύνδεσή του προς ένα γνωστό πρόσωπο, σύμβολο κλπ. Η γεγονός και κατά δεύτερο στη διαφήμιση, η οποία έχει αφιερωθεί στο σήμα. Ευνόητο είναι ότι ο δεύτερος λόγος κυριαρχεί. Η διαφημιστική λειτουργία ενός σήματος οφείλεται στη

διαδεδομένη χρήση του και στην εντατική και εκτεταμένη διαφήμισή του, είναι δηλ. τελικώς αποτέλεσμα και υψηλών διαφημιστικών επενδύσεων.

5.3 Νομικά προστατευόμενες λειτουργίες

5.3.1 Λειτουργία προέλευσης

Στο ελληνικό δίκαιο γίνεται καταρχήν δεκτό ότι η λειτουργία προέλευσης συνιστά τη βασική λειτουργία του σήματος που προστατεύεται από το ν. 4072/2012. Κατά πάγια πλέον νομολογία του ΔΕΚ (πλέον ΔικΕΕ) η λειτουργία προέλευσης είναι βασική ή κύρια λειτουργία του σήματος («πρωταρχική»).

Όμως το ΔικΕΕ δεν αγνοεί πλέον τη διαφημιστική λειτουργία, όπως μαρτυρούν πρόσφατες αποφάσεις του, δηλ. τις επιγενόμενες λειτουργίες του σήματος οι οποίες κτώνται με την (έντονη) χρήση και διαφήμιση στις συναλλαγές.

Το σήμα προκειμένου να εκπληρώσει την αποστολή του συλτο σύστημα του ανταγωνισμού, πρέπει να:

1. Να καθιστά δυνατή την εξατομίκευση των προϊόντων/υπηρεσίας ως προς το οποίο ζητήθηκε η καταχώριση ότι προέρχεται από συγκεκριμένη επιχείρηση και επομένως τη διάκριση του «σημαινόμενου» προϊόντος/υπηρεσίας από αντίστοιχα προϊόντα άλλων επιχειρήσεων, ήτοι να «προσδιορίζει στον καταναλωτή της επιχείρηση από την οποία προέρχεται το προϊόν».

2. Να παρέχει την εγγύηση ότι όλα τα εμπορεύματα ή οι υπηρεσίες, με τα οποία έχουν σηματοδοτηθεί άμεσα ή έμμεσα, έχουν παραχθεί υπό τον έλεγχο μιας επιχείρησης ή έχουν παραχθεί και τεθεί σε κυκλοφορία από αυτήν ή με τη συναίνεσή της (λειτουργία προέλευσης) και η οποία φέρει την ευθύνη για την ποιότητά τους.

Το σήμα αφενός δηλώνει στον καταναλωτή την προέλευση του προϊόντος/υπηρεσίας από μια επιχείρηση. Αφετέρου εγγυάται για το γεγονός ότι τα σηματοδοτημένα προϊόντα έχουν παραχθεί ή διανεμηθεί υπό την αιγίδα μιας και μόνον επιχείρησης, η οποία φέρει και την ευθύνη για την ποιότητά τους.

Η λειτουργία προέλευσης νοηματοδοτεί την έννοια της διακριτικής δύναμης ή του διακριτικού χαρακτήρα, λειτουργεί ως όριο και ταυτόχρονα νομιμοποιεί το πεδίο των εξουσιών που ο νόμος παρέχει στο σηματούχο. Επιπλέον πληροί με περιεχόμενο την χρήση εν είδει σήματος, την έννοια της ουσιαστικής χρήσης και της εύλογης αιτίας στη διαγραφή του σήματος.

5.3.2 Εγγυητική λειτουργία

Η εγγυητική λειτουργία δεν προστατεύεται αυτόνομα αλλά μόνον έμμεσα μέσω της λειτουργίας προέλευσης. Τούτο πάντως φαίνεται να έχει άρδην αλλάξει με την πρόσφατη νομολογία του ΔικΕΕ.

5.3.3 Διαφημιστική λειτουργία

Το ερώτημα αν το δίκαιο των σημάτων προστατεύει μόνον τη λειτουργία προέλευσης και όχι και τη διαφημιστική λειτουργία έχει τεράστια πρακτική σημασία. Αν το σύγχρονο δίκαιο των σημάτων προστατεύει και τη διαφημιστική λειτουργία του σήματος, τότε το σήμα θα προστατεύεται, όταν τρίτος εκμεταλλεύεται εμπορικά ξένο σήμα, έστω και δεν δημιουργείται κίνδυνος σύγχυσης. Με άλλα λόγια η δημιουργία του κινδύνου σύγχυσης δεν θα είναι επαρκής όρος πλέον για να δοθεί η έννομη προστασία του δικαίου των σημάτων.

Μέχρι τώρα ίσχυε ότι και η διαφημιστική λειτουργία προστατεύεται μέσω της λειτουργία προέλευσης, δηλ. έμμεσα. Λ.χ. γίνεται πάγια δεκτό ότι όσο ισχυρότερη διακριτική δύναμη έχει ένα σήμα και ως εκ τούτου όσο μεγαλύτερη διαφημιστική έλξη διαθέτει, τόσο ευρύτερο είναι το πεδίο προστασίας του. Είναι εμφανές επίσης ότι η διαφημιστική λειτουργία προσδίδει στο σήμα αυτοτελή, ανεξάρτητη από την επιχείρηση οικονομική αξία. Η χειραφέτηση του σήματος από την επιχείρηση υπό το πρίσμα αυτό ήδη εκδηλώνει τη νομοθετική εύνοια προς αυτήν.

Αυτόνομα προστατεύεται η διαφημιστική λειτουργία στην περίπτωση του σήματος φήμης, τόσο στη φάση της κατάθεσης όσο και της χρήσης στις συναλλαγές (άρθρο 124 παραγρ. 1 στοιχ. γ, άρθρο 125 παραγρ. 3 στοιχ. γ). Πλέον η διαφημιστική λειτουργία φαίνεται να ανήκει στις νομικά προστατευόμενες λειτουργίες του σήματος.

Η βαθμιαία αυτή μετατόπιση βάρους από τη λειτουργία προέλευσης στη διαφημιστική λειτουργία του σήματος («λειτουργική μεταβολή του δικαίου των σημάτων») οδηγεί μεταξύ άλλων στη δραστική αύξηση του πεδίου προστασίας των σημάτων που χαίρουν φήμης αλλά και επιδρά στα όρια του σήματος. Πρόκειται για μια «ενισχυμένη», «ειδική προστασία κατά των προσβολών του διακριτικού χαρακτήρα ή της φήμης «των σημάτων φήμης».

Από την άποψη συμφερόντων η προστασία του σήματος φήμης εξυπηρετεί προδήλως και αποκλειστικώς το συμφέρον του σηματούχου και τις (διαφημιστικές) επενδύσεις του επί του σήματος ²³.

5.4 Είδη σημάτων με κριτήριο τον προορισμό τους

Ανάλογα με τον προορισμό τους τα σήματα διακρίνονται σε διάφορες κατηγορίες.

- **Σήμα εμπορευμάτων και σήμα υπηρεσιών**

Η διάκριση ερείδεται στο αν τα προσφερόμενα προϊόντα από μία επιχείρηση είναι εμπορεύματα ή υπηρεσίες.

Ο νόμος έχει ως αφετηρία τη νομική εξομοίωση των σημάτων εμπορευμάτων και των σημάτων υπηρεσιών, χωρίς να αποκλείονται ορισμένες διαφορές που οφείλονται στην άυλη υπόσταση των υπηρεσιών. Για παράδειγμα η ανάλωση της εξουσίας του σηματούχου να θέτει το προϊόν του σε κυκλοφορία αφορά αποκλειστικώς εμπορεύματα. Η διάκριση είναι επίσης σημαντική στην ταξινόμηση. Τα σήματα μπορούν να διακρίνουν μόνο τα εμπορεύματα ή τις υπηρεσίες που αναφέρονται στον νόμο. Με βάση και τη Συμφωνία της Νίκαιας για τη διεθνή ταξινόμηση σε 34 κλάσεις, οι δε υπηρεσίες σε 8 (άρθρο 36). Τέλος, η απόδειξη της χρήσης σε σήματα υπηρεσιών είναι δυσχερέστερη η από ότι σε σήματα προϊόντων, εφόσον οι υπηρεσίες δεν έχουν υλική αποτύπωση και το σήμα τίθεται επί των υλικών μέσων που χρησιμοποιεί και διαθέτει η προσφέρουσα τις υπηρεσίες επιχείρηση.

- **Ατομικό και συλλογικό σήμα**

Κατά κανόνα τα σήματα κατατίθενται από επιχειρήσεις (φυσικά ή νομικά πρόσωπα) προς διάκριση των εμπορευμάτων ή των υπηρεσιών τους από αυτά άλλων επιχειρήσεων, υπάρχει δηλ. ταύτιση καταθέτη και δικαιούμενου χρήσης του (ατομικού) σήματος. Αντίθετα στα συλλογικά σήματα καταθέτης είναι επαγγελματική ένωση και χρήστης όχι η ίδια αλλά τα μέλη της, καθόσον το συλλογικό σήμα διακρίνει προϊόντα που προέρχονται από τις επιχειρήσεις των μελών της (άρθρο 163).

---

²³ Μαρίνος, Μ.Θ. (2016). Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων. Εκδόσεις Π.Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, Αθήνα, σελ. 15-21.

- **Εμπορικά και βιομηχανικά σήματα, σήματα είδους, συνοδευτικά σήματα**

Τα εμπορικά σήματα σε αντίθεση με τα βιομηχανικά, διακρίνουν εμπορεύματα που προέρχονται όχι από έναν παραγωγό αλλά από μια εμπορική επιχείρηση που διαμεσολαβεί. Η νομική μεταχείριση των δύο αυτών κατηγοριών σημάτων είναι ίδια από πλευράς δικαίου σημάτων, το οποίο αγνοεί τη διάκριση αυτή.

Δεν αποκλείεται ο ίδιος ο παραγωγός, παράλληλα προς το κύριο και βασικό σήμα του, να χρησιμοποιεί ένα δεύτερο ή τρίτο για να δηλώσει τον τύπο του Προϊόντος από περισσότερους παρεμφερείς που ίδιος παράγει (π.χ. Volkswagen Golf, Toyota Avensis, Samsung Galaxy, Intel Centrino). Εδώ πρόκειται για σήμα είδους, που ο παραγωγός το χρησιμοποιεί παράλληλο προς το κύριο σήμα προκειμένου να διακρίνει ένα προϊόν του από άλλα δικής του παραγωγής και όχι από ξένα προϊόντα άλλων επιχειρήσεων. Το κύριο σήμα συχνά αποτελείται από την επωνυμία ή διακριτικό τίτλο της επιχείρησης. Κατ' αποτέλεσμα το σημαϊνόμενο προϊόν φέρει δύο σήματα, το κύριο/βασικό σήμα και το ειδικό σήμα.

Το συνοδευτικό σήμα προϋποθέτει σύνθετο προϊόν, πρώτες ύλες, ουσίες ή τμήματα του οποίου έχουν κατασκευαστεί από άλλον παραγωγό από αυτόν του έτοιμου προϊόντος. Στην περίπτωση αυτή, πέρα από το σήμα του παραγωγού του έτοιμου προϊόντος, μπορεί να τεθεί και το σήμα του παραγωγού της πρώτης ύλης κλπ., π.χ. HP για η/υ με επεξεργαστή Intel Pentium, αυτοκίνητο Mini με κινητήρα BMW, Teflon ως πρώτη ύλη σε ορειβατικά είδη Loewe.

Το συνοδευτικό σήμα προσφέρει μια επιπρόσθετη πληροφόρηση στον αγοραστή του τελικού προϊόντος, ενώ είναι και προς το συμφέρον του παραγωγού/κατασκευαστή του τελικού προϊόντος, ο οποίος μετέχει της φήμης και των παραστάσεων ποιότητας που ενδέχεται να συνδέουν οι καταναλωτές με την πρώτη ύλη, ουσία ή παράρτημα του κυρίου προϊόντος.

- **Σήματα σειράς – αμυντικά σήματα**

Στα σήματα σειράς ή οικογένειας σημάτων ο δικαιούχος χρησιμοποιεί το ίδιο (γραμματικό) θέμα ή ρίζα για να διακρίνει διαφορετικά εμπορεύματα ή υπηρεσίες (π.χ. Nescafe/Nestle), όπου στο συγκεκριμένο παράδειγμα η ίδια ρίζα (Nes) βρίσκεται στη βάση δύο σημάτων. Τα σήματα σειράς αποτελούν δηλ. ηχητικές παραλλαγές ενός σήματος που προκύπτουν από την τροποποίηση ενός λεκτικού βασικού «πυρήνα» Χρησιμοποιούνται για να χαρακτηρίσουν προϊόντα διαφορετικών σειρών, κατηγοριών ή ομάδων ενός και του αυτού κατασκευαστή ή παραγωγού.

Η νομική προβληματική εντοπίζεται στο αν η χρήση του βασικού σήματος ή «ρίζας» θεωρείται ως χρήση με την έννοια των διατάξεων για την έκπτωση και για τα άλλα σήματα σειράς (άρθρο 16- παραγρ. 1 στοιχ. α). Ο νομικός αυτός χαρακτηρισμός αποκτά εξάλλου σημασία στο πλαίσιο του εμμέσου κινδύνου σύγχυσης.

Συχνά τα σήματα σειράς υλοποιούν μια αμυντική λειτουργία. Δεν καταχωρούνται με σκοπό να χρησιμοποιηθούν στην αγορά αλλά έχουν στόχο να διευρύνουν την προστασία του βασικού σήματος, του οποίου έχει προηγηθεί ή έπεται η καταχώριση.

- **Επωνυμικό – ονοματικό σήμα**

Ο δικαιούχος όμως μπορεί να χρησιμοποιήσει την ίδια επωνυμική ένδειξη για όλα τα διαφορετικής φύσης, εμπορεύματα ή τις υπηρεσίες που προέρχονται από την επιχείρηση του, παραγωγική ή εμπορική (επωνυμικό σήμα, π.χ. Hewlett Packard για εκτυπωτές, ηλεκτρονικούς υπολογιστές και ψηφιακές φωτογραφικές μηχανές, Yamaha για μοτοσυκλέτες, εξωλέμβιες μηχανές και μουσικά όργανα). Άρα το σήμα αυτό διακρίνει συλλήβδην όλα τα προϊόντα που προέρχονται από ορισμένη επιχείρηση, ακόμα και αυτά που μπορεί να κυκλοφορήσουν στο μέλλον. Το ελληνικό δίκαιο δεν ρυθμίζει αυτήν την κατηγορία διακριτικού γνωρίσματος, εφόσον κάθε σήμα αναφέρεται με μια ή περισσότερες κατηγορίες εμπορευμάτων, άρα σε συγκεκριμένα πάντα εμπορεύματα.

Περαιτέρω υπό τον όρο αυτό νοείται και το σήμα το οποίο αποτελείται από την επωνυμία ή το κυρίαρχο τμήμα της επωνυμίας μιας επιχείρησης (λ.χ. IBM, Kodak, Coca Cola, Heineken, Nestle, NOKIA, Intracom). Το ονομαστικό σήμα επί μεν φυσικού προσώπου αποτελείται από το όνομα του καταθέτη, επί δε νομικού από την επωνυμία του. Μπορεί να κατατεθεί ως σήμα. Οι προϋποθέσεις κτήσης σήματος σε όνομα είναι οι ίδιες, όπως σε κάθε ένδειξη ή σημείο.

- **Σήμα ομίλου επιχειρήσεων και σήμα holding**

Υπό το ισχύον δίκαιο όμιλος επιχειρήσεων δεν δύναται να αποκτήσει σήμα ελλείψει νομικής προσωπικότητας. Η κατάθεση σήματος από όμιλο επιχειρήσεων είναι δυνατή μόνον από ένα μέλος του ομίλου. Επίσης είναι δυνατόν η μητρική ή μια εκ των θυγατρικών εταιριών του ομίλου να παραχωρήσει άδεια χρήσης στα λοιπά μέλη του ομίλου.

Μετά τη χειραφέτηση του σήματος από την επιχείρηση είναι δυνατή η κατάθεση σήματος από μέλος του ομίλου, ακόμα και αν αυτό δεν έχει επιχείρηση. Υπό τον όρο του σήματος holding νοείται το σήμα που ανήκει σε μια εταιρία holding, ήτοι εταιρία που δεν παράγει ή ασκεί εμπορική δραστηριότητα αλλά η δραστηριότητά της εξαντλείται στη διοίκηση ή στη συμμετοχή της σε άλλες εταιρίες. Μετά την απεξάρτηση του σήματος από την επιχείρηση είναι δυνατή η κατάθεση σήματος από εταιρία holding.

5.5 Είδη σημάτων με κριτήριο τη διακριτική δύναμη

- **Συνήθη, ασθενή, ισχυρά σήματα**

Ισχύει ότι «ο βαθμός της διακριτικής δύναμης προσδιορίζει και την έκταση προστασίας». Με αυτό το κριτήριο διακρίνονται μερικές βασικές κατηγορίες σημάτων. Τα συνήθη σήματα έχουν μια μέση διακριτική δύναμη. Απολαμβάνουν συνήθη προστασία σε σχέση με τα ασθενή και τα σήματα φήμης που βρίσκονται στις δύο άκρες του τόξου της διακριτικής δύναμης. Στα ασθενή σήματα ο κίνδυνος σύγχυσης αποτρέπεται με μικρές μόνον παραλλαγές.

Τα ισχυρά σήματα έχουν διακριτική δύναμη που υπερβαίνει τη συνήθη. Οφείλεται στο ότι κατά κανόνα την αποκτούν επιγενόμενα με εντατική χρήση και διαφήμιση στις επιχειρηματικές συναλλαγές. Χωρίς αυτήν θα πρέπει να εκκινήσει κανείς από την υπόθεση ότι μη χρησιμοποιούμενα σήματα θα πρέπει να θεωρηθεί ότι διαθέτουν συνηθισμένα ή και ασθενή διακριτική δύναμη, ιδιαίτερα εφόσον η διακριτική ένδειξη είναι παραλλαγή λ.χ. μιας περιγραφικής ή γεωγραφικής ένδειξης.

Σε σχέση με τις δύο προηγούμενες κατηγορίες έχουν μεγάλο πεδίο προστασίας, εφόσον ακόμα και μικρή ομοιότητα με άλλα μεταγενέστερα διακριτικά γνωρίσματα μπορεί να δημιουργήσει κίνδυνο σύγχυσης.

5.6 Σήματα που χαίρουν φήμης

5.6.1 Έννοια

Από το ισχυρό σήμα διαφοροποιείται το σήμα που χαίρει φήμης. Πρόκειται για σήμα με πολύ ισχυρή διακριτική δύναμη και αντίστοιχα διαφημιστική έλξη, η οποία αποκτάται μόνο με

χρήση στις συναλλαγές. Η έννοια του σήματος φήμης έχει σημαντικά διευρυνθεί. Ταυτίζεται με το γνωστό σήμα, χωρίς να απαιτείται η μοναδικότητα ή ο ύψιστος βαθμός αναγνωρισιμότητας.

5.6.2 Κριτήρια

Για να χαρακτηριστεί μια ένδειξη ως σήμα φήμης απαιτείται η συνδρομή μιας πλειάδας κριτηρίων με ποιοτικό και ποσοτικό χαρακτήρα, τα οποία εντάσσονται σε ένα κινητό σύστημα μεταξύ τους. Εκτιμάται πάντα σε σχέση με το ενδιαφερόμενο κοινό για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που έχει καταχωρισθεί και ποτέ αφηρημένα. Καταρχήν απαιτείται το σήμα να είναι γνωστό «σε σημαντικό μέρος του κοινού που ενδιαφέρουν τα καλυπτόμενα από το σήμα αυτό προϊόντα ή υπηρεσίες», χωρίς όμως να απαιτείται όπως το σήμα είναι γνωστό σε συγκεκριμένο ποσοστό αυτού.

Περαιτέρω το «κοινό εντός του οποίου το προγενέστερο σήμα πρέπει να χαίρει φήμης είναι το κοινό το οποίο αφορά το σήμα αυτό, δηλαδή ανάλογα με το διατιθέμενο στο εμπόριο προϊόν ή υπηρεσία, είτε το ευρύ κοινό είτε ένα πλέον εξειδικευμένο κοινό, π.χ. ο συγκεκριμένος επαγγελματικός κύκλος». Άρα η ύπαρξη του σήματος φήμης κρίνεται με βάση τους πραγματικούς και δυνητικούς αποδέκτες των προϊόντων ή υπηρεσιών του σηματοδοτημένου αγαθού, χωρίς να επεκτείνεται σε άλλους συναλλακτικούς κύκλους. Από άποψη χωρικής έκτασης δεν απαιτείται η φήμη να υφίσταται σε ολόκληρο το έδαφος ενός κράτους μέλους, αλλά αρκεί σε «σημαντικό μέρος αυτού». Κατά μείζονα λόγο η φήμη του σήματος ή ο βαθμός αναγνωρισιμότητάς του δεν απαιτείται να επεκτείνεται σε ένα ή περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ.

Η φήμη πρέπει να υφίσταται στην ημεδαπή, χωρίς να επαρκεί υψηλός βαθμός γνωριμίας αποκλειστικώς στην αλλοδαπή. Παρά το συχνά χρησιμοποιούμενο επιχείρημα της «παγκοσμιοποίησης» απόδειξης αμφιβολίας φαίνεται να παρουσιάζει η αποδοχή διακριτικού γνωρίσματος φήμης χωρίς καν να έχει κυκλοφορήσει το προϊόν μέσα στο έδαφος ενός συγκεκριμένου κράτους. Οδηγεί σε μια περαιτέρω – αμφίβολης δικαιοπολιτικής ορθότητας – μείωση των προϋποθέσεων που απαιτούνται για να γίνει δεκτό διακριτικό γνώρισμα φήμης.

5.7 Είδη σημάτων με κριτήριο τη μορφή του σήματος

Κοινή προϋπόθεση είναι η δυνατότητα γραφικής παράστασης και η ύπαρξη διακριτικής δύναμης. Σε μερικές κατηγορίες, όπως στα τρισδιάστατα, τα ηχητικά και τα οσφρητικά σήματα

η διαπίστωση της διακριτικής δύναμης είναι δύσκολη έως πρακτικώς ανέφικτη, έστω και αν όλες οι κατηγορίες σημάτων υπακούουν στα ίδια κριτήρια.

- **Λεκτικά σήματα**

Τα λεκτικά σήματα κυριαρχούν στις εθνικές και διεθνείς συναλλαγές. Ο συνηθισμένος σχηματισμός σήματος είναι με λέξεις, ελληνικές ή ξενόγλωσσες. Μπορεί να χρησιμοποιούνται μία (Boss, ΦΑΓΕ, Cosmote) ή περισσότερες λέξεις (United Colors of Benetton, Calvin Klein, Fruit of the Loom), όχι όμως πλήθος λέξεων που θα καθιστούν αντιληπτό στους καταναλωτές ότι πρόκειται για ενιαίο σήμα. Οι λέξεις μπορεί να είναι ονόματα φυσικών προσώπων, υπαρκτών (λ.χ. Picasso, Prada, Dior) ή φανταστικών (Spiderman, Batman, Micky Mouse, Harry Potter, Fruit of the Loom), ψευδώνυμα, επωνυμίες και διακριτικοί τίτλοι επιχειρήσεων (EXXON, Wind, Vodafone) ή και μια μικρή πρόταση – σλόγκαν ή προϊόντα γλωσσοπλασίας (λ.χ. ΒΙΠΕΡ, Sprite, Φρουτοπία, Nespresso, Coffe Island).

- **Εικαστικά σήματα**

Τα εικαστικά ή εικονικά σήματα αποτελούνται από γραφική παράσταση ή εικόνα (λ.χ. ο cowboy του Malboro, ο Asterix, ο Παπαγάλος Λουμίδα, οι τρεις λωρίδες της Adidas, το σήμα σε σχέδιο «μπούμερανγκ» της Nike).

Είναι η παλαιότερη μορφή διακριτικού γνωρίσματος. Φανταστικές ή και αφηρημένες εικαστικές παραστάσεις είναι δεκτικές κατάθεσης, εφόσον έχουν διακριτική δύναμη κατά την έννοια του νόμου. Γράμματα, λέξεις, αριθμοί ή άλλα σύμβολα, όπως εμβλήματα, μονογραφές, υπογραφές, μονογράμματα, ιδεογράμματα μπορούν να προστατευθούν, μόνον όταν η γραφική αποτύπωσή τους παρουσιάζει τέτοια εικαστική ιδιορρυθμία, ώστε να σχηματίζεται έντονη οπτική εντύπωση, πάνω στην οποία οικοδομείται η διακριτική δύναμη. Τότε κυριαρχεί η γραφική παράσταση και όχι τα γράμματα, οι λέξεις ή οι αριθμοί. Τα εικαστικά σήματα δημιουργούν με άλλα αντίθετα εικαστικά σήματα οπτικό ή νοηματικό κίνδυνο σύγχυσης.

- **Ασπρόμαυρα και έγχρωμα σήματα**

Τα εικαστικά σήματα μπορούν να κατατεθούν είτε έγχρωμα είτε ασπρόμαυρα (μαύρη παράσταση σε λευκό φόντο). Η καταχώριση μιας παράστασης ως ασπρόμαυρης παρέχει προστασία έναντι οιασδήποτε έγχρωμης ταυτόσημης αναπαραγωγής ή απομιμήσεώς της. Η έγχρωμη κατάθεση είναι χρήσιμη, όταν το σήμα αποκτά διακριτική ικανότητα μέσω του συνδυασμού χρωμάτων. Στην περίπτωση αυτή το συγκεκριμένο αυτό χρώμα γίνεται συστατικό μέρος του σήματος.

- **Σύνθετα σήματα**

Τα σύνθετα σήματα αποτελούνται είτε από το συνδυασμό περισσότερων λέξεων (σύνθετο λεκτικό σήμα) ή περισσότερων γραφικών παραστάσεων (σύνθετο εικαστικό σήμα) είτε από τη σύζευξη λέξεων και εικαστικών παραστάσεων (κυρίως σύνθετο σήμα). Νοητά είναι σύνθετα εικαστικά και ηχητικά σήματα ή ηχητικά και οσφρητικά συγχρόνως.

Ειδική έκφανση των συνθέτων σημάτων είναι το συνδεδεμένο σήμα. Πρόκειται για την περίπτωση όπου μια επιχείρηση χρησιμοποιεί δύο σήματα ως μια ενότητα. Τούτο μπορεί να γίνει μέσω δήλωσης κατάθεσης, η οποία περιλαμβάνει και τα δύο λεκτικά σήματα ή μέσω αγοράς του σήματος ή εξαγοράς μιας επιχείρησης από μια άλλη (λ.χ. hp – Compaq για ηλεκτρονικούς υπολογιστές).

- **Σήματα τρισδιάστατα και επίπεδα**

Η πλειονότητα των σημάτων είναι δισδιάστατα (επίπεδα) σήματα. Όμως επιτρέπεται η κατάθεση τρισδιάστατων ενδείξεων. Βάσει του άρθρου 121 παραγρ. 1 του Ν. 4072/2012 μπορεί να αποτελέσει σήμα και το σχήμα ενός προϊόντος ή της συσκευασίας του, με την επιφύλαξη όμως του άρθρου 123 παραγρ. 1 στοιχ. ε σύμφωνα με το οποίο: *Δεν καταχωρίζονται ως σήματα σημεία τα οποία: συνίστανται αποκλειστικά από το σχήμα που επιβάλλεται από τη φύση του προϊόντος ή είναι απαραίτητο για την επίτευξη τεχνικού αποτελέσματος ή προσδίδει ουσιαστική αξία στο προϊόν.*

- **Ηχητικά και οσφρητικά σήματα**

Υπό το ν. 4072/2012 καταχωρούνται και ηχητικά σήματα. Έτσι μπορούν να κατατεθούν ως σήματα ηχητικές ενδείξεις κινηματογραφικών ή τηλεοπτικών ταινιών, διαφημιστικών μηνυμάτων ή ραδιοφωνικών εκπομπών. Και εδώ προϋπόθεση είναι η διακριτική δύναμη, βάσει της οποίας εξατομικεύονται τα συγκεκριμένα προϊόντα ή υπηρεσίες.

Το ηχητικό σήμα πρέπει να είναι μελωδία που μπορεί να αποτυπωθεί σε νότες (λ.χ. τα λεγόμενα jingles) και όχι «μη μελωδικό» σήμα που συνίσταται από θορύβους της φύσης ή από φωνές ανθρώπων ή ζώων. Στην κατηγορία των ηχητικών σημάτων θα πρέπει να υπαχθεί και η τεχνική φωνή, εφόσον ο ήχος και το χρώμα της παρουσιάζει μια διακριτική ιδιαιτερότητα.

Απαιτείται σε κάθε περίπτωση η γραφική αναπαράστασή του με νότες ή με καταγραφή παλμικών κυμάτων, έτσι ώστε το σημείο του οποίου η κατάθεση αιτείται ως σήμα να είναι σαφές, ακριβές, αφευατού πλήρες, ευχερώς προσιτό, κατανοητό, διαρκές και αντικειμενικό.

Ενώ θεωρητικά τα οσφρητικά σήματα είναι δεκτικά κατάθεσης, το ΔΕΚ με την απόφαση Ralf Sieckmann κατ' αποτέλεσμα κατέστησε αδύνατη την κατάθεσή τους μέσω μιας διασταλτικής ερμηνείας της έννοιας «γραφική παράσταση». Η δυνατότητα γραφικής παράστασης απαιτείται και για τα ηχητικά, οπτικά και «γευστικά» σήματα.

Το ΔΕΚ αποφάνθηκε ότι «δεν ικανοποιούνται οι απαιτήσεις αυτές αν το σημείο παρίσταται γραφικώς μέσω περιγραφής κατά την οποία χρησιμοποιείται η γραπτή γλώσσα, όπως είναι η μνεία ότι το σημείο αποτελείται από φθογγόσημα που συνθέτουν γνωστό μουσικό έργο (όπως στην επίδικη περίπτωση που το ηχητικό σημείο περιγραφόταν ως τα εννέα πρώτα φθογγόσημα του 'For Elisa' του Μπετόβεν) ή η μνεία ότι αποτελεί τη φωνή ενός ζώου (ή φωνή ενός κόκορα ' στην περίπτωση της κύριας δίκης), ή μέσω απλής ονοματοποιίας χωρίς άλλη διευκρίνιση, ή μέσω διαδοχικών μουσικών φθογγόσημων χωρίς άλλη διευκρίνιση. Αντιθέτως οι εν λόγω απαιτήσεις πληρούνται αν το σημείο παρίσταται με πεντάγραμμο διαιρούμενο σε μέτρα και επί του οποίου αναγράφονται, μεταξύ άλλων, ένα κλειδί, μουσικά φθογγόσημα και παύσεις των οποίων η μορφή δείχνει τη σχετική αξία και, ενδεχομένως, μουσικές αλλοιώσεις»²⁴.

---

²⁴ Μαρίνος, Μ.Θ. (2016). Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων. Εκδόσεις Π.Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, Αθήνα, σελ. 81-92.

5.8 Προϋποθέσεις προστασίας

Οι ουσιαστικές προϋποθέσεις για την κτήση του δικαιώματος επί του σήματος χωρίζονται σε αντικειμενικές και υποκειμενικές. Στη συνέχεια οι αντικειμενικές ουσιαστικές προϋποθέσεις κατατάσσονται από συστηματική άποψη σε θετικές και αρνητικές. Οι θετικές προϋποθέσεις μνημονεύονται καταρχήν στο άρθρο 121, ενώ σε αυτές προστίθενται και όσες συνάγονται ερμηνευτικά. Οι αρνητικές ουσιαστικές προϋποθέσεις αποκαλούνται λόγοι απαραδέκτου και διαρθρώνονται στα άρθρα 123 (απόλυτοι λόγοι απαραδέκτου) και 124 (σχετικοί λόγοι απαραδέκτου).

Ο νόμος διακρίνει μεταξύ απολύτων (άρθρο 123) και σχετικών απαράδεκτων (άρθρο 124). Η συνδρομή τους αποκλείει την κτήση του δικαιώματος επί του σήματος ή δικαιολογεί μετά την καταχώριση την ακυρότητά του (άρθρο 161 παραγρ. 1). Αρμόδιος για την εξέταση των λόγων απαραδέκτου και την απόφαση, αν θα γίνει αποδεκτή ή θα απορριφθεί η δήλωση κατάθεσης, είναι ο εξεταστής, υπάλληλος της Υπηρεσίας Σημάτων

Υπό το ελληνικό δίκαιο και στις δύο περιπτώσεις απαράδεκτων (άρθρα 123 και 124) ο έλεγχος της συνδρομής τους διενεργείται αυτεπαγγέλτως. Πάρα ταύτα η διάκριση έχει σημασία, εφόσον μόνον η πρώτη κατηγορία εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον.

Το άρθρο 123 εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον, δεδομένου ότι αποτρέπει την καταχώριση ορισμένων ενδείξεων και σημείων ως σημάτων. Οριοθετεί έναν χώρο (κοινό κτήμα (public domain)) που δεν επιτρέπεται να μονοπωληθεί με τη βοήθεια του δικαίου των σημάτων («ανάγκη ελεύθερης χρήσης»). Πρέπει να διατηρηθεί ελεύθερος εκ λόγων προστασίας της ολότητας και του ανταγωνισμού.

5.8.1 Λόγοι απόλυτου απαραδέκτου

- Έλλειψη συγκεκριμένης διακριτικής δύναμης

Το άρθρο 123 παραγρ. 1 στοιχ. β. αναφέρεται στη συγκεκριμένη διακριτική δύναμη ή ικανότητα. Κατά τη διάταξη αυτή αποτελεί λόγο απαραδέκτου για την καταχώριση ως σήματος η έλλειψη διακριτικού χαρακτήρα της ένδειξης που κατατέθηκε ως σήμα, επειδή δεν μπορεί να

εξατομικεύσει τα διακρινόμενα προϊόντα ή υπηρεσίες ως προς την προέλευσή τους. Αντίστροφα, ενδείξεις χωρίς διακριτική δύναμη δεν μπορούν να μονοπωληθούν από τον καταθέτη και παραμένουν ελεύθερες, ώστε να τις χρησιμοποιεί κάθε ενδιαφερόμενος. Το απαράδεκτο της πλήρως ελλείπουσας διακριτικής δύναμης, όπως και τα απαράδεκτα υπό στοιχ. γ, δ, και ε, εξυπηρετούν διττό σκοπό. Επιδιώκουν αφενός να απαγορευθεί η μονοπώληση από τρίτους ανταγωνιστές και αφετέρου να αποτραπεί η αναγνώριση σημάτων που δεν έχουν διακριτική λειτουργία. Απαιτείται μια «ελάχιστη» διακριτική ικανότητα, προκειμένου να καμφθεί το απόλυτο αυτό απαράδεκτο. Αντίστροφα, ανεπίδεκτες καταχώρισης είναι μόνον οι ενδείξεις που στερούνται παντελώς διακριτικής δύναμης. Τούτη λείπει πλήρως στις περιγραφικές και στις κοινόχρηστες ενδείξεις (άρθρο 123 παραγρ. 1 στοιχ. γ και δ), λχ. «άρτος» για αρτοσκευάσματα.

- **Περιγραφικές ενδείξεις**

Σύμφωνα με το άρθρο 123 παραγρ. 1 στοιχ. γ, δεν καταχωρούνται ως σήματα σημεία τα οποία συνίστανται αποκλειστικά από περιγραφικές ενδείξεις, ήτοι από «σημεία ή ενδείξεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στις συναλλαγές για τη δήλωση του είδους, της ποιότητας, των ιδιοτήτων, της ποσότητας, του προορισμού, της αξίας, της γεωγραφικής προέλευσης ή του χρόνου παραγωγής του προϊόντος ή της παροχής της υπηρεσίας ή άλλων χαρακτηριστικών του προϊόντος ή της υπηρεσίας». Ο όρος των «άλλων χαρακτηριστικών του προϊόντος ή της υπηρεσίας» υποδηλώνει ότι η απαρίθμηση δεν είναι αποκλειστική.

Και η διάταξη αυτή επιδιώκει ένα σκοπό γενικού συμφέροντος (απαγόρευση μονοπώλησης), ήτοι «να μπορούν τα σημεία ή οι ενδείξεις που περιγράφουν τις κατηγορίες προϊόντων ή υπηρεσιών για τις οποίες ζητείται η καταχώριση, να χρησιμοποιούνται ελεύθερα από όλους, ακόμη και ως συλλογικά σήματα ή ως συστατικά μέρη σύνθετων ή γραφικών σημάτων». Οι προϋποθέσεις είναι:

1. Σημεία τα οποία
2. Κατά την (νομικά κρίσιμη) αντίληψη των συναλλαγών συνίστανται
3. Αποκλειστικά από σημεία που μπορούν να χρησιμεύσουν στο εμπόριο για να δηλώσουν το είδος, την ποιότητα, γεωγραφική προέλευση κλπ.

Η έννοια της αποκλειστικότητας σημαίνει ότι κατατεθείσα ένδειξη εξαντλείται στην περιγραφική διάστασή του. Από αυτό συνάγεται ότι μπορεί να καταχωρισθεί ως σήμα όταν ένα συστατικό ή τμήμα του είναι ικανό προς καταχώριση, επειδή δεν εμπεριέχει τις ενδείξεις αυτές.

Υπάρχουν αρκετά παραδείγματα τέτοιων ενδείξεων που σχετίζονται με το είδος των προϊόντων/υπηρεσιών (ποδήλατο, αυτοκίνητο, κηρήθρα, στρώμα, computer, sport), ήτοι ως έννοια γένους προϊόντων με τις ιδιότητες (λχ. Λευκαντικό, πικάντικο κλπ.), του προορισμού, λχ. «υγεία» για ιατρικές υπηρεσίες οι οποίες διαφωτίζουν τον αποδέκτη ως προς τον τρόπο, χρόνο, τόπο της χρήσης του (σκύλος για σκυλοτροφές, χαρτί υγείας, φάρμακο κατά του άθματος κλπ., κρεμάλα για ένα συγκεκριμένο είδος επιτραπέζιου παιχνιδιού, της ποσότητας (λχ. Λίτρα), της αξίας (λχ. Ευρώ, φθινό, ακριβό, super), ή της ποσότητας/έκτασης (λχ. «1000»). Η πιστή, φωτογραφική απεικόνιση ενός προϊόντος θα πρέπει να θεωρηθεί ως δήλωση του είδους και των ιδιοτήτων του αγαθού.

Οι ενδείξεις γεωγραφικής προέλευσης από ένα συγκεκριμένο τόπο (λχ. Μέτσοβο), περιοχή (λχ. «Κρήτη») ή χώρα (λχ. Ελλάδα) (δηλώνουν τον τόπο παραγωγής ή προέλευσης των βασικών πρώτων υλών ενός προϊόντος, όχι όμως τον τόπο διανομής, συχνά δημιουργούν μια παράσταση και προσδοκία ποιότητας και ορισμένων θετικών χαρακτηριστικών στους καταναλωτές και ως εκ τούτου ασκούν μία ισχυρή έλξη. Ο απόλυτος λόγος απαραδέκτου (άρθρο 123 παραγρ.1 στοιχ. γ) αποτρέπει την μονοπώληση τους με ατομικό σήμα, εφόσον οι συναλλαγές αναγνωρίζουν σε αυτές περιγραφική διάσταση. Ομοίως η μονοπώληση τους από μια επιχείρηση θα δημιουργούσε εμπόδια στις συναλλαγές για ανταγωνιστές τους, εφόσον επιθυμούν να δηλώσουν την γεωγραφική προέλευση των ανταγωνιστικών προϊόντων τους. Η αποτροπή μονοπώλησης συμπληρώνεται από τον απόλυτο λόγο απαραδέκτου της παραπλανητικής ένδειξης (άρθρο 123 παραγρ. 1 στοιχ. γ).

- **Κοινόχρηστες ενδείξεις**

Σύμφωνα με το άρθρο 123 παραγρ. στοιχ. δ αποκλείονται από την κατάθεση ενδείξεις, οι οποίες συνίστανται αποκλειστικά από σημεία ή ενδείξεις, τα οποία έχουν καταστεί συνήθη στην καθομιλουμένη ή στη θεμιτή και πάγια πρακτική των εμπορικών συναλλαγών («κοινόχρηστες ενδείξεις»).

Η κατηγορία αυτών των ενδείξεων εννοιολογικά αντιδιαστέλλεται από τις περιγραφικές ενδείξεις. Οι κοινόχρηστες ενδείξεις σε αντίθεση προς τις περιγραφικές διαθέτουν αρχική διακριτική ικανότητα, την οποία απώλεσαν εξαιτίας της ευρύτατης χρήσης τους στις συναλλαγές από άλλες ανεξάρτητες μεταξύ τους επιχειρήσεις (λχ. Diesel, nylon, thermo, xkl, sport, super, mega, sales, τζάμπα κλπ.). Άρα το απαράδεκτο στις κοινόχρηστες ενδείξεις στηρίζεται στη χρήση τους που γίνεται στις συναλλαγές.

- **Ενδείξεις που συνίστανται στο σχήμα προϊόντος**

Το άρθρο 123 παραγρ. 1 στοιχ. ε. αναφέρεται στα τρισδιάστατα σήματα και μόνον, πιο συγκεκριμένα σε εκείνα, τα οποία έχουν ως αποκλειστικό αντικείμενο το ίδιο το σχήμα του τρισδιάστατου προϊόντος. Αν το κατατεθέν σήμα περιέχει και άλλα στοιχεία, που έχουν διακριτική δύναμη πέρα από το σχήμα του προϊόντος, τότε είναι δυνατή η καταχώρισή του.

Η διάταξη αποκλείει από την καταχώριση σημείο που:

1. Συνίσταται αποκλειστικά από το σχήμα που επιβάλλεται από τη φύση του προϊόντος ή
2. Είναι απαραίτητο για την επίτευξη ενός τεχνικού αποτελέσματος ή
3. Προσδίδει ουσιαστική αξία στο προϊόν

Ας αναλύσουμε τώρα τους ανωτέρω λόγους απολύτου απαραδέκτου:

(1) Σχήμα που επιβάλλεται από τη φύση του προϊόντος. Πρόκειται για γενικά χαρακτηριστικά που επιβάλλονται από τη φύση του ίδιου του προϊόντος. Έτσι λχ. το σχήμα μπάλας για να διακρίνει ποδοσφαιρικές μπάλες, λαβή και λεπίδα για να διακρίνει μαχαίρια, ένα φλιτζάνι του καφέ για να διακρίνει αντίστοιχα προϊόντα. Αν όμως η συγκεκριμένη διαμόρφωση της φιάλης ή του φλιτζανιού παρουσιάζει επιπρόσθετα χαρακτηριστικά, που αποκλίνουν αισθητά από το συνηθισμένο λχ. Ορισμένο χρωματικό συνδυασμό, μια λεκτική ή εικαστική παράσταση επί αυτού ή κάτι ανάλογο, ήτοι χαρακτηριστικά που δεν προκύπτουν ή επιβάλλονται από τεχνικό ή λειτουργικό σκοπό του προϊόντος αυτού, τότε είναι δυνατή η καταχώριση ως σήμα. Το αυτό συμβαίνει με την ιδιόμορφη φιάλη της Coca Cola ή του Whisky Dimple. Αμφότερες προστατεύονται ως τρισδιάστατο σήμα, το οποίο δεν αποτελεί αναγκαίο,

στοιχείο της συσκευασίας του προϊόντος. Με τον τρόπο αυτό δεν παρεμποδίζονται άλλοι ανταγωνιστές να χρησιμοποιήσουν άλλο σχήμα ή ουδέτερο σχήμα φιάλης.

(2) Σχήμα που είναι απαραίτητο για την επίτευξη ενός τεχνικού αποτελέσματος. Μορφώματα με τα οποία επιτυγχάνονται τεχνικά αποτελέσματα δύνανται να προστατευθούν με ευρεσιτεχνία ή με πιστοποιητικό χρησιμότητας ή ως βιομηχανικό σχέδιο ή αισθητικό υπόδειγμα, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις της ειδικής νομοθεσίας.

Η ολότητα έχει προφανές συμφέρον να αποτρέψει τη μονοπώληση τεχνικών επιτευγμάτων για απεριόριστο χρονικό διάστημα. Θέλει να απομακρύνει «το ενδεχόμενο να επεκταθεί η προστασία που παρέχει το σήμα και σε άλλα σημεία πέρα από εκείνα που παρέχουν τη δυνατότητα διάκρισης προϊόντων ή υπηρεσιών από τα αντίστοιχα προϊόντα και τις αντίστοιχες υπηρεσίες που προσφέρουν οι ανταγωνιστές εμποδίζοντας τους ανταγωνιστές αυτούς να προσφέρουν ελεύθερα στην αγορά προϊόντα τα οποία ενσωματώνουν τις ως άνω τεχνικές λύσεις ή τα ως άνω πρακτικής φύσεως χαρακτηριστικά, ανταγωνιζόμενοι τον δικαιούχο του σήματος.

Το γενικό συμφέρον της απαγόρευσης αυτής αποσκοπεί στο να μπορεί «ένα σχήμα του οποίου τα ουσιώδη χαρακτηριστικά αντιστοιχούν προς κάποια τεχνική λειτουργία και επελέγησαν ακριβώς, για να πληρούν τη λειτουργία αυτή, να χρησιμοποιείται ελεύθερα από όλους.

Άρα αποκλείονται από την κατάθεση σχήματα προϊόντων τα οποία πληρούν σωρευτικά τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Απαιτείται να συντρέχει σχήμα προϊόντος και όχι συσκευασία του ή τμήμα προϊόντος.
- Τα βασικά (ουσιώδη), όχι κατ' ανάγκην όλα, τεχνικά χαρακτηριστικά του να αντιστοιχούν προς κάποια τεχνική λειτουργία, δηλ. να υλοποιούν αυτή την λειτουργία. Η διάκριση μεταξύ τεχνικών και ουδέτερων (μη τεχνικών) χαρακτηριστικών δεν είναι πάντα ευχερής. Διενεργείται σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης περίπτωσης.
- Τα τεχνικά αυτά χαρακτηριστικά θα πρέπει να έχουν επιλεγεί για τη λειτουργία αυτή και να μην εξυπηρετούν διακοσμητικούς, αισθητικούς σκοπούς.

Το εμπόδιο αυτό καταχώρισης δεν μπορεί να ξεπερασθεί με την μνεία ότι η υιοθέτηση άλλων μορφών οδηγεί στο αυτό τεχνικό αποτέλεσμα.

(3) Σχήμα που προσδίδει ουσιαστική αξία στο προϊόν είναι απαραίτητο για την επίτευξη ενός τεχνικού αποτελέσματος. Η διατύπωση του νόμου δύναται να οδηγήσει σε παρερμηνείες, ότι δηλ. ο νομοθέτης ήθελε να αποκλείσει από την καταχώριση όλα εκείνα τα εξωτερικά στοιχεία διαμόρφωσης του προϊόντος που συμβάλλουν στη δυνατότητα πώλησης του. Τούτο θα είχε ως πρακτικό αποτέλεσμα ότι κάθε αισθητικό ή πρωτότυπο, «χτυπητό» στοιχείο της διαμόρφωσης ενός προϊόντος θα το απέκλειε από την καταχώριση.

Η προϋπόθεση αυτή τονίζει έμμεσα την αυτοτέλεια του σήματος έναντι του εμπορεύματος. Τα διαμορφωτικά στοιχεία ενός προϊόντος προστατεύονται ως σήμα, μόνον εφόσον δεν είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένα με το ίδιο το προϊόν αλλά συνιστούν με αντικειμενικά κριτήρια πρόσθετο, εξωτερικό στοιχείο, όπως λ.χ. το χρώμα της φιάλης κρασιού.

- **Ενδείξεις που αντίκεινται στη δημόσια τάξη ή τα χρηστά ήθη**

Απαγορεύεται η κατάθεση ένδειξης, η οποία αντιβαίνει στη δημόσια τάξη ή στα χρηστά ήθη. Δεν προϋποθέτει ότι προς κατάθεση σημείο αποτελείται αποκλειστικά από τέτοιες ενδείξεις αλλά αρκεί ένα μέρος της να αποτελείται από αυτές. Σε κάθε περίπτωση η αντίθεση προς το δημόσιο συμφέρον ή προς τα χρηστά ήθη πρέπει να αναφέρεται στις εγγενείς ιδιότητες του σήματος και να μην αναζητείται στην συμπεριφορά του καταθέτη.

Η έννοια της δημόσιας τάξης περιλαμβάνει συνταγματικές αρχές, ιδιαίτερα την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων και γενικότερα τις βασικές νομικές και ηθικές αρχές που απαρτίζουν την κοινωνική δομή. Ταυτίζεται κατά περιεχόμενο με το άρθρο 33 ΑΚ. Εδώ περιλαμβάνονται και ενδείξεις που είναι αντίθετες με το ισχύον πολίτευμα (λχ. φασιστικά σύμβολα) ή που προτρέπουν σε βία. Δεν μπορεί όμως να εξισωθεί κάθε νομική απαγόρευση με την αντίθεση προς τη δημόσια τάξη.

Η έννοια των χρηστών ηθών προσανατολίζεται περισσότερο προς την αντίληψη των συναλλαγών και τις ηθικές επιταγές. Σήματα με περιεχόμενο ρατσιστικό, χυδαίο, προσβλητικό ή υβριστικό, που προσβάλλουν το αίσθημα της αιδούς ή βασικά θρησκευτικά σύμβολα (λχ. Jesus για παντελόνια jean, coran για ενδύματα) εμπίπτουν στην κατηγορία αυτή, αφού κάθε

σήμα εκ προοιμίου είναι μέσο εμπορευματοποίησης. Ομοίως η κατάθεση του ονόματος γνωστού πολιτικού ή θρησκευτικού ταγού (λ.χ. Mao, Fidel Castro, Πάπας Ιωάννης Παύλος Β΄) ως σήμα ενδέχεται να αντιβαίνει στα χρηστά ήθη.

- **Παραπλανητικές ενδείξεις**

Τα παραπλανητικά σήματα ως υποκατηγορία σημάτων που είναι αντίθετα στη δημόσια τάξη, αποτελούν ειδικό λόγο απολύτου απαραδέκτου, ο οποίος σχετίζεται με την προστασία του καταναλωτή. Απαράδεκτες προς κατάθεση είναι ενδείξεις οι οποίες δύνανται να παραπλανήσουν το κοινό ιδίως ως προς τη φύση, την ποιότητα ή τη γεωγραφική προέλευση των προϊόντων ή υπηρεσιών (άρθρο 123 παραγρ. 1 στοιχ. ζ). Σκοπός κατά τη σύλληψη του νομοθέτη είναι να αποτραπεί η καταχώριση σημάτων, η παραπλανητική διάσταση των οποίων είναι προφανώς ορατή ήδη από το στάδιο της κατάθεσης. Ενδιαφέρει το περιεχόμενο την ένδειξης και όχι η χρήση της στην αγορά.

Παρά τη σημασία της η πρακτική εφαρμογή της διάταξης είναι μειωμένη, όπως μαρτυρεί η πληθώρα παραπλανητικών σημάτων στην ελληνική αγορά. Για το προκείμενο απαραδέκτο απαιτείται η σωρευτική συνδρομή δύο προϋποθέσεων, οι οποίες εντάσσουν την σχετική εξέταση στο πλαίσιο του άρθρου 3 ν. 146/1914 και άρθρου 9δ ν. 2251/1994:

1. Η σχετική ένδειξη να μην είναι αληθής, δηλ. πρέπει να περιέχει ανακριβείς δηλώσεις ή παραστάσεις σχετικά με τα προϊόντα ή υπηρεσίες που προσδιορίζεται να διακρίνει. Δεν αρκεί μια ένδειξη η οποία απλώς υποβάλλει μια ιδιότητα, ακόμα και αν δεν ανταποκρίνεται στο προϊόν λ.χ. η ένδειξη Metal Jacket για ενδύματα ή E-Commerce Authority για διαδικτυακές υπηρεσίες. Επαρκεί για την απόρριψη το ότι το σήμα περιέχει ένα παραπλανητικό στοιχείο.

2. Η ανακρίβεια αυτή να είναι προφανώς ικανή να δημιουργήσει κίνδυνο παραπλάνησης του μέσου προσεκτικού και ενημερωμένου καταναλωτή σχετικά με ουσιώδεις ιδιότητες του προϊόντος ή της υπηρεσίας και ιδίως ως προς τη φύση, την ποιότητα ή τη γεωγραφική προέλευση τους και να επηρεάσει ευμενώς τη βούλησή του. Ο κίνδυνος παραπλάνησης δεν εξετάζεται αφηρημένα αλλά πάντοτε σε σχέση με τα σημανόμενα προϊόντα/υπηρεσίες.

- **Ειδικός λόγος απαραδέκτου (γεωγραφικές ενδείξεις προστατευόμενες από την ενωσιακή νομοθεσία)**

Ο λόγος απαραδέκτου του άρθρου 123 παραγρ. 2 αποτρέπει τη μονοπώληση τέτοιων ενδείξεων με τη μορφή ατομικού σήματος, εφόσον πρόκειται για δύο ειδικές κατηγορίες ενδείξεων γεωγραφικής προέλευσης προστατευόμενες από την ενωσιακή νομοθεσία. Δεν ενδιαφέρει αν η προς κατάθεση ένδειξη αποτελείται εξ ολοκλήρου από την ενωσιακή ένδειξη γεωγραφικής προέλευσης ή την εμπεριέχει.

Ο νόμος απαγορεύει να καταχωρισθούν σημεία τα οποία προορίζονται να διακρίνουν κρασιά ή οινοπνευματώδη ποτά, τα οποία εμπεριέχουν ή αποτελούνται από προστατευόμενες από την ενωσιακή νομοθεσία (Καν. 3288/1994), γεωγραφική ένδειξη υποδηλούσα κρασιά ή οινοπνευματώδη (άρθρο 123 παραγρ. 2 στοιχ. α). Η διάταξη είναι *lex specialis* σε σχέση με την απαγόρευση καταχώρισης παραπλανητικών ενδείξεων. Η ίδια απαγόρευση καταχώρισης ισχύει για ονομασία προέλευσης ή γεωγραφική ένδειξη γεωργικών προϊόντων, που έχουν ήδη καταχωρισθεί σύμφωνα με την νομοθεσία της ΕΕ (Καν. 422/2004, Καν. 510/2006) και αφορούν τον ίδιο τύπο προϊόντος (άρθρο 123 παραγρ. 2 στοιχ. β). Δεν ασκεί έννομη επιρροή, αν η προς κατάθεση ένδειξη αποτελείται εξ ολοκλήρου από την προστατευόμενη από την ενωσιακή νομοθεσία ένδειξη ή την ενσωματώνει ως τμήμα της. Σε αντίθεση με ότι ισχύει για τις κοινές ενδείξεις γεωγραφικής προέλευσης, ως προς αυτές δεν ισχύει η επικράτηση στις συναλλαγές (άρθρο 123 παραγρ. 4).

- **Η επικράτηση στις συναλλαγές ως λόγος αναπλήρωσης της ελλείπουσας διακριτικής δύναμης**

Το άρθρο 123 παραγρ. 4 ορίζει ότι «κατά παρέκκλιση των διατάξεων των εδαφίων β, γ και δ του παρόντος άρθρου σημείο γίνεται δεκτό προς καταχώριση, εφόσον μέχρι την ημερομηνία κατάθεσής του, απέκτησε διακριτικό χαρακτήρα λόγω της χρήσης του». Πρόκειται για την λεγόμενη επιγενόμενη διακριτική δύναμη.

Ως χρήση κατά την έννοια της διάταξης αυτή – παρά την ατυχέστατη διατύπωσή της – δεν νοείται η απλή χρήση αλλά απαιτείται επικράτηση (καθιέρωση) στις συναλλαγές στην ελληνική επικράτεια. Καλύπτει κάθε μορφή σήματος, ακόμα και τρισδιάστατου.

5.8.2 Λόγοι σχετικού απαραδέκτου

Το άρθρο 124 αφορά τη συχνή περίπτωση της σύγκρουσης της προς κατάθεση ένδειξης με προγενέστερο εθνικό ή καταχωρισμένο σήμα της ΕΕ ή προγενέστερης δήλωσης κατάθεσης (άρθρο 124 παραγρ. 1 και παραγρ. 2). Η αρχή της προτεραιότητας διατρέχει το σχετικό αυτό λόγο απαραδέκτου.

- **Προγενέστερο εθνικό σήμα ή σήμα της ΕΕ ή προγενέστερη δήλωση κατάθεσης**

Το άρθρο 124 παραγρ. 1 και 2 περιέχει τρεις βασικές περιπτώσεις, όπου δήλωση κατάθεσης συγκρούεται προς προγενέστερο δικαίωμα επί σήματος ή προγενέστερη δήλωση κατάθεσης σήματος με την επιφύλαξη της καταχώρισης της.

1. Ταύτιση της κατατεθείσας νεώτερης ένδειξης με προγενέστερο σήμα το οποίο διακρίνει εμπορεύματα ή υπηρεσίες που ταυτίζονται με εκείνα της νεώτερης ένδειξης (διπλή ταυτότητα ενδείξεων και προϊόντων υπηρεσιών).

2. Δημιουργία κινδύνου σύγχυσης του κοινού. Τούτος οφείλεται στο ότι η κατατεθείσα μεταγενέστερη χρονικά ένδειξη ταυτίζεται ή ομοιάζει με προγενέστερο σήμα, όπου τα διακρινόμενα προϊόντα ταυτίζονται ή ομοιάζουν με αυτά της κατατεθείσας νεώτερης ένδειξης.

3. Ταύτιση ή ομοιότητα της νεώτερης ένδειξης με προγενέστερο σήμα, το οποίο διακρίνει μεν ανόμοια προϊόντα ή υπηρεσίες, έχει όμως αποκτήσει φήμη στην Ελλάδα (σήμα που χαίρει φήμης).

- **Έννοια προγενέστερου σήματος/κατάθεσης**

Κατά το άρθρο 24 παραγρ. 2 ως προγενέστερα σήματα νοούνται:

1. Ημεδαπά, συμπεριλαμβανομένων και των διεθνών, και κοινοτικά σήματα (πλέον σήματα της ΕΕ), τα οποία έχουν καταχωρηθεί πριν από την ημερομηνία κατάθεσης της δήλωσης της μεταγενέστερης ένδειξης, αφού ληφθούν υπ' όψιν τυχόν δικαιώματα προτεραιότητας αυτών που προβλήθηκαν (στοιχ. α).

2. Οι προγενέστερες δηλώσεις ημεδαπών, διεθνών και κοινοτικών σημάτων με την επιφύλαξη της καταχώρισέως τους. Η επιφύλαξη οδηγεί στην αναβολή της συζήτησης για την εξέταση της κατάθεσης από τον εξεταστή μέχρις ότου η προγενέστερη δήλωση καταχωρηθεί ως σήμα (στοιχ. β).

3. Αλλοδαπά σήματα τα οποία κατά την ημερομηνία κατάθεσης της δήλωσης ή ενδεχομένως κατά την ημερομηνία προτεραιότητας που προβάλλεται προς υποστήριξη αυτής, είναι παγκοσμίως γνωστά κατά την έννοια του άρθρου 6δς ΔΣ Παρισίων (στοιχ. γ).

4. Τα σήματα της ΕΕ των οποίων εγκύρως προβάλλεται η αρχαιότητα στην ελληνική επικράτεια έναντι εθνικού σήματος σύμφωνα με το άρθρο 34 του Καν. 207/2009, ακόμα και αν έχει προηγηθεί παραίτηση ή μη ανανέωση της προστασίας του εθνικού σήματος, στο οποίο στηρίχθηκε η αρχαιότητα του κοινοτικού σήματος (στοιχ. α).

- **Προγενέστερο δικαίωμα μη καταχωρημένου σήματος ή άλλου διακριτικού σημείου**

Δεν γίνεται δεκτό προς καταχώριση σημείο το οποίο προσκρούει σε δικαίωμα μη καταχωρημένου σήματος ή άλλου διακριτικού σημείου ή γνωρίσματος που χρησιμοποιούνται στις συναλλαγές και τα οποία παρέχουν στο δικαιούχο το δικαίωμα να απαγορεύει τη χρήση μεταγενέστερου σήματος. Προϋπόθεση είναι ότι τα δικαιώματα αυτά έχουν αποκτηθεί πριν από την ημερομηνία κατάθεσης του εν λόγω σημείου, αφού ληφθούν υπ' όψιν τυχόν προβαλλόμενα δικαιώματα προτεραιότητας (άρθρο 124 παραγρ. 2 στοιχ. α).

Ο προκείμενος λόγος σχετικού απαραδέκτου καθώς και ο επόμενος (άρθρο 124 παραγρ. 3 στοιχ. β) επεκτείνουν την ισχύ της αρχής της προτεραιότητας και εκτός εθνικού ή ενωσιακού δικαίου των σημάτων σε άλλα απόλυτα και αποκλειστικά δικαιώματα.

- Προγενέστερα δικαιώματα βιομηχανικής/πνευματικής ιδιοκτησίας ή δικαιώματα προσωπικότητας

Η πρόσκρουση σε χρονικά προγενέστερο δικαίωμα προσωπικότητας ή δικαίωμα βιομηχανικής ή πνευματικής ιδιοκτησίας δημιουργεί λόγο σχετικού απαραδέκτου (άρθρο 124 παραγρ. 3 στοιχ. β).

Το σχετικό αυτό απαράδεκτο βασίζεται σε χρονικά προγενέστερα απόλυτα και αποκλειστικά δικαιώματα, τα οποία ισχύουν σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια, η απαρίθμηση δεν είναι αποκλειστική, όπως συνάγεται από το άρθρο 4 παραγρ. 4 στοιχ. γ. οδηγίας 89/104 (κωδικ. Οδηγία 2008/95). Στα προγενέστερα δικαιώματα της βιομηχανικής ιδιοκτησίας υπάγεται και εθνικό ή κοινοτικό σχέδιο/υπόδειγμα. Δεν υπάγεται η ένδειξη γεωγραφικής προέλευσης, η προστασία της οποίας στηρίζεται αποκλειστικά στο άρθρο 3 ν. 146/1914 και συνεπώς δεν θεωρείται ως δικαίωμα.

Προγενέστερα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, κατά κανόνα εικαστικά έργα ή τα λεγόμενα «ψιλιά» της πνευματικής ιδιοκτησίας, που απαρτίζουν είτε εικαστικό σήμα είτε σύνθετο, δύνανται σε ορισμένες εξαιρετικές περιπτώσεις να στηρίζουν λόγο σχετικού απαραδέκτου, όπως και μικρές μουσικές συνθέσεις, που ενδέχεται να κατατεθούν ως ηχητικό σήμα.

- Προγενέστερα δικαιώματα προσωπικότητας

Με το άρθρο 121 θεσπίζεται ρητώς η κατάθεση ονόματος προσώπου ή της εικόνας του («απεικόνιση») ως σήμα, όπως και ψευδωνύμου του. Η δυνατότητα κατάθεσης του ονόματος ως σήματος οδηγεί έμμεσα στην αναγωγή του σε πλήρες άυλο αγαθό, αποχωρισμένο πλέον από το δικαίωμα της προσωπικότητας. Η εξάρτησή του σήματος από το όνομα και κατ' επέκταση από τη μη ανάκληση της συναίνεσης που έχει παράσχει ο φορέας του ονόματος (λ.χ. ένεκα σπουδαίου λόγου) φαίνεται να το καθιστά ευάλωτο, αφού η απόλυτη ενέργεια του ονοματικού σήματος είναι σχετική με την έννοια ότι περιορίζεται από το δικαίωμα προσωπικότητας του συναινούντος τρίτου και από την ανάκληση της συναίνεσης. Με τη δυνατότητα αυτή εμπορευματοποιούνται μέσω του δικαίου των σημάτων δύο βασικές εκφάνσεις (όνομα, εικόνα) του δικαιώματος επί της προσωπικότητας (character merchandising). Η εμπορευματοποίηση του ονόματος με την καταχώριση του ονόματος πολλών

γνωστών προσωπικοτήτων ως σήμα είναι πλέον διαδεδομένη πρακτική λ.χ. Picasso αρώματα ή αυτοκίνητα, Armani ή Dior για αρώματα και ενδύματα. Η εμπορευματοποίηση του ονόματος με την καταχώριση του ονόματος πολλών γνωστών προσωπικοτήτων ως σήμα είναι πλέον διαδεδομένη πρακτική λ.χ. Picasso αρώματα ή αυτοκίνητα, Armani ή Dior για αρώματα και ενδύματα.

Η κατάθεση του ονόματος ή της εικόνας τρίτου είναι δυνατή μόνον μετά τη συναίνεσή του. Για λόγους αποδεικτικούς επιβάλλεται έγγραφος τύπος, χωρίς τούτο να επιβάλλεται από το νόμο. Δογματικά η υποχρέωση τήρησης εγγράφου τύπου συνάγεται από την αναλογική εφαρμογή του άρθρου 124 παραγρ. 4.

- **Ύπαρξη προγενέστερου δικαιώματος επί σήματος καταχωρημένου και χρησιμοποιημένου στο εξωτερικό**

Δεν γίνεται δεκτή προς καταχώριση διακριτική ένδειξη, η οποία δημιουργεί σύγχυση προς σήμα, το οποίο έχει καταχωρηθεί και χρησιμοποιηθεί στο εξωτερικό κατά τη στιγμή κατάθεσης της δήλωσης, αν αυτή έγινε κακόπιστα από τον αιτούντα. Η διάταξη αυτή αποδίδει το άρθρο 4 παραγρ. 4 στοιχ. στ Οδηγίας 89/104 (κωδικ. Οδηγία 2008/95). Σε αυτήν εμπίπτει ιδίως η κατάθεση σήματος από αντιπρόσωπο/διανομέα, η οποία έγινε από αυτόν είτε κατά τη διάρκεια είτε μετά τη λήξη της συμβατικής σχέσης μεταξύ τους.

- **Ο κίνδυνος σύγχυσης ως αντικείμενο διάθεσης των μερών – οι συμφωνίες οριοθέτησης**

Ο κίνδυνος σύγχυσης που δημιουργείται από τη χρήση ενός μεταγενέστερου παρόμοιου διακριτικού γνωρίσματος προς ένα προγενέστερο σήμα μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο διάθεσης των μερών, όπως συνάγεται από το άρθρο 124 παραγρ. 4, διάταξη η οποία κατά το γράμμα της αφορά στο στάδιο της καταχώρισης του σήματος. Δύναται να είναι το αντικείμενο σύμβασης μεταξύ των δικαιούχων των εκατέρωθεν διακριτικών γνωρισμάτων και ειδικότερα σημάτων.

Οι συμφωνίες αυτές δεν είναι συμβάσεις (άδειες) εκμετάλλευσης, αφού δεν αναλαμβάνεται υποχρέωση χρήσης ή δεν μεταβιβάζεται εξουσία στον αντισυμβαλλόμενο, ούτε κατά μείζονα λόγο συμβάσεις μεταβίβασης του σήματος. Είναι ενοχικές συμφωνίες με τις

οποίες προβλέπονται είτε περιορισμοί κατά τόπο ή κατά αντικείμενο ή κλάδο επιχειρηματικής δραστηριότητας των ενδιαφερομένων είτε η προσθήκη διευκρινιστικών ή επεξηγηματικών ενδείξεων σε ένα ή και στα δύο συγκρουόμενα γνωρίσματα. Κατ' αποτέλεσμα έχουν ως αντικείμενο την οριοθέτηση του πεδίου προστασίας παρόμοιων διακριτικών γνωρισμάτων, κατά τρόπο ώστε στο μέλλον να αποκλείεται κατά το δυνατόν ο κίνδυνος σύγχυσης μεταξύ τους. Είναι πολύ διαδεδομένες στις επιχειρηματικές συναλλαγές. Οι συμφωνίες αυτές περιέχουν ρυθμίσεις για τον τρόπο κτήσης (λ.χ. χρήση μόνον σε ένα κανάλι διανομής, με μικρά ή κεφαλαία καλλιγραφικά γράμματα, με ένα ορισμένο χρωματικό συνδυασμό), οριοθετούν τα εμπορεύματα στα οποία θα χρησιμοποιούνται, ενώ κατά κανόνα συνοδεύονται από ρήτρα για την εκατέρωθεν παραίτηση από αξιώσεις παράλειψης κοκ.

- **Έλεγχος από το δίκαιο κατά των περιορισμών του ανταγωνισμού**

Μια γνήσια συμφωνία οριοθέτησης με το ανωτέρω περιεχόμενο θεωρείται έγκυρη κατά το δίκαιο των περιορισμών του ανταγωνισμού. Αν όμως η συμφωνία δεν καλύπτεται από το περιεχόμενο του διακριτικού γνωρίσματος, επειδή δεν υφίσταται ούτε αναμένεται να δημιουργηθεί κίνδυνος σύγχυσης και συνεπώς δεν γεννάται αξίωση παράλειψης από το προγενέστερο διακριτικό γνώρισμα κατά του μεταγενέστερου, τότε η οριοθέτηση των πεδίων προστασίας των εκατέρωθεν διακριτικών γνωρισμάτων λειτουργεί ως πρόφαση μερισμού της αγοράς. Ενδέχεται να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 παραγρ. 1 ν 3959/2011 και άρθρο 101 παραγρ. 1 ΣΛΕΕ, εφόσον συντρέχουν και οι λοιπές προϋποθέσεις εφαρμογής των διατάξεων αυτών.

- **Ειδικά το άρθρο 124 παραγρ. 4**

Οι συμφωνίες οριοθέτησης αποτυπώνονται εν μέρει στο άρθρο 124 παραγρ. 4 του νόμου. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή έγγραφη συναίνεση με ή χωρίς όρους του δικαιούχου προγενέστερου σήματος που κατατίθεται στην υπηρεσία σημάτων, αίρει το κώλυμα καταχώρισης σήματος. Η συναίνεση αυτή κατά κανόνα παρέχεται με ειδική προγενέστερη συμφωνία οριοθέτησης. Δεν αρκεί η σιωπηρή συναίνεση, όπως συνάγεται από το κείμενο του άρθρου 124 παραγρ. 4.

Με τη διάταξη αυτή επιχειρείται να αντιμετωπισθεί η πλημμυρίδα καταθέσεων, η οποία απειλεί πλέον κάθε υπηρεσία σημάτων στην ΕΕ, με δεδομένη την ανοικτή, φιλελεύθερη έννοια του σήματος και την ανεξάρτηση του σήματος από την επιχείρηση αλλά και τη συνειδητοποίηση ότι τα σχετικά απαράδεκτα του άρθρου 124 εξυπηρετούν αποκλειστικά πλέον το ιδιωτικό συμφέρον.

Η διάταξη αφορά κάθε περίπτωση σύγκρουσης προς προγενέστερο σήμα (άρθρο 124 παραγρ. 1 στοιχ. α-γ), άρα και καλύπτει και την περίπτωση της διπλής ταυτότητας προϊόντων και σημείων. Η συναίνεση παρέχεται πλέον σε οιοδήποτε στάδιο εξέτασης του σήματος από την Υπηρεσία Σημάτων, την ΔΕΣ ή διοικητικά δικαστήρια (άρθρο 124 παραγρ. 4).

Η αναλογική εφαρμογή του άρθρου 124 παραγρ. 4 και στις λοιπές περιπτώσεις των προγενέστερων δικαιωμάτων βιομηχανικής, πνευματικής ιδιοκτησίας (άρθρο 124 παραγρ. 4) ή και στα δικαιώματα του άρθρου 13 ν. 146/1914 πρέπει να θεωρηθεί ως δυνατή και επιβαλλόμενη από την ανάγκη των συναλλαγών. Η διάταξη αυτή θα πρέπει να εφαρμοσθεί αναλογικά και στη φάση της διατήρησης του δικαιώματος επί του σήματος αλλά και στην προστασία του. Ο τρίτος καταθέτης μετά τη συναίνεση του προγενέστερου σηματούχου αποκτά αυτοτελές, πλήρες δικαίωμα που είναι ανεξάρτητο από το σήμα του συναινέσαντος.

- **Νομική φύση της συναίνεσης**

Η συναίνεση είναι μεταξύ άλλων ένα μέσο που πραγματώνει και ασκεί την ιδιωτική αυτονομία σε σχέση προς ένα ορισμένο έννομο αγαθό, προς το οποίο διαμορφώνει μια έννομη σχέση. Κατά την κρατούσα άποψη η συναίνεση έχει ως συνέπεια αφενός την κατάρτιση ενοχικής σύμβασης με την οποία ο δηλών δεσμεύεται να μην ασκήσει τα ένδικα μέσα που του παρέχονται (*pactum de non petendo*) και αφετέρου τη θεμελίωση λόγου άρσης του παρανόμου της επέμβασης. Πρόδηλα η νομική διάσταση της συναίνεσης με την έννοια του άρθρου 124 παραγρ. 4 συνέχεται με αδικοπρακτική συμπεριφορά, κυρίως προσβολή απόλυτων και αποκλειστικών δικαιωμάτων, όπως λ.χ. του δικαιώματος της προσωπικότητας ή του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας. Η κατάθεση ως σήμα ονόματος τρίτου προσώπου χωρίς την συναίνεση του φορέα του ή του προγενέστερου σηματούχου κατά το άρθρο 124 συνιστά αδικοπραξία, η έννομη συνέπεια της οποίας λόγω του τυπικού συστήματος κτήσης, εκφράζεται στη δημιουργία λόγου απαραδέκτου ή αίτησης διαγραφής (ακυρότητα, άρθρο 161 παραγρ. 1).

- **Έννομες συνέπειες**

Η συναίνεση κατά το άρθρο 124 παραγρ. 4 οδηγεί στην καταχώριση του μεταγενέστερου σήματος. Εφεξής τα εκατέρωθεν σήματα συνυπάρχουν στην αγορά. Η έλλειψη συναίνεσης έχει ως έννομη συνέπεια ότι είναι αδύνατον να καταχωρισθεί η μεταγενέστερη ένδειξη ή, εφόσον καταχωρηθεί, την δημιουργία λόγου διαγραφής ένεκα ακυρότητας (άρθρο 161 παραγρ. 1)²⁵.

Διαδικασία κατάθεσης και καταχώρισης

Το δικαίωμα στο σήμα αποκτάται με την καταχώρισή του (άρθρο 122). Προηγείται μια διοικητική διαδικασία, η οποία αρχίζει με την δήλωση κατάθεσης σήματος (άρθρο 134) και ολοκληρώνεται με την καταχώριση του σήματος στο μητρώο σημάτων ύστερα από προηγούμενο έλεγχο νομιμότητας (άρθρο 147).

- **Η κατάθεση**

Η καταχώριση εθνικού σήματος απαιτεί κατάθεση στην Διεύθυνση Εμπορικής και Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας (Υπηρεσία Σημάτων) μιας δήλωσης (άρθρο 134) σύμφωνα με το Παράρτημα V ν. 4072/2012. Η δήλωση κατάθεσης πρέπει να περιέχει ορισμένα ελάχιστα στοιχεία, που αποκοπούν στην ταυτοποίηση του καταθέτη, περιγραφή («αποτύπωση» του σήματος) και των σημαινόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών με αναγραφή της κλάσης τους (άρθρο 135 παραγρ.1). Τα προϊόντα ή υπηρεσίες, για τις οποίες ζητείται η προστασία πρέπει να δηλώνονται με επαρκή σαφήνεια και ακρίβεια, ώστε να προσδιορίζεται η έκταση της μελλοντικής προστασίας.

Μετά την υποβολή της δεν τροποποιείται, παρά μόνο υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 139 παραγρ. 3 και 129. Πέραν των στοιχείων αυτών η δήλωση πρέπει να περιέχει ορισμένα επιπλέον στοιχεία (άρθρο 136 παραγρ. 1). Σε αυτά ανήκει μεταξύ άλλων, εφόσον διεκδικείται προτεραιότητα, η ημερομηνία της προγενέστερης κατάθεσης καθώς και την χώρα που ισχύει,

---

²⁵ Μαρίνος, Μ.Θ. (2016). Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων. Εκδόσεις Π.Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, Αθήνα, σελ. 95-149.

όπως και διορισμός αντικλήτου. Αν το σήμα είναι ηχητικό, έγχρωμο ή τρισδιάστατο ή συλλογικό, απαιτείται η μνεία των χαρακτηριστικών αυτών (λ.χ. γραφική παράσταση).

Η δήλωση καθώς και η αποτύπωση του σήματος κατατίθενται υποχρεωτικά σε ψηφιακή μορφή (άρθρο 134 παραγρ. 2). Η δήλωση λαμβάνει αριθμό, ημερομηνία και ώρα κατάθεσης (άρθρο 137 παραγρ. 1). Τα στοιχεία αυτά είναι απαραίτητα για να προσδιορισθεί η χρονική προτεραιότητα. Δημιουργείται για κάθε δήλωση ηλεκτρονική καρτέλα (άρθρο 137 παραγρ.2).

Η Υπηρεσία Σημάτων εξετάζει αν συντρέχουν οι τυπικές προϋποθέσεις των άρθρων 135 και 136 (άρθρο 138 παραγρ. 1). Αν ο καταθέτης συμμορφωθεί και ανταποκριθεί πλήρως στις προϋποθέσεις του άρθρου 135, τότε η Υπηρεσία Σημάτων χορηγεί ως ημερομηνία κατάθεσης της δήλωσης την ημερομηνία, κατά την οποία διορθώθηκαν ή συμπληρώθηκαν όλες οι διαπιστωθείσες παρατυπίες ή ελλείψεις (άρθρο 138 παραγρ. 3). Στην περίπτωση που υπάρχουν μη θεραπεύσιμες ελλείψεις ή δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις που μνημονεύονται στο άρθρο 136, η Υπηρεσία εκδίδει απορριπτική απόφαση. Κατ' αυτής χωρεί προσφυγή κατά το άρθρο 144.

- **Η ημερομηνία κατάθεσης**

Ημερομηνία κατάθεσης «είναι η ημερομηνία υποβολής των εγγράφων της παραγρ. 1 άρθρου 135» (άρθρο 135 παραγρ. 2).

Η κατάθεση επιφέρει τις ακόλουθες έννομες συνέπειες:

(1) δημιουργείται δικαίωμα προσδοκίας υπέρ του καταθέτη, το οποίο με την καταχώριση τρέπεται σε πλήρες δικαίωμα επί του σήματος. Το δικαίωμα προσδοκίας προσομοιάζει προς το οριστικό δικαίωμα επί του σήματος.

(2) προσδιορίζεται η χρονική προτεραιότητα της δήλωσης έναντι άλλων δηλώσεων και του σήματος που θα καταχωρισθεί έναντι άλλων μεταγενέστερων.

(3) το σήμα θεωρείται ότι καταχωρίστηκε από την ημέρα υποβολής της δήλωσης κατάθεσης (άρθρο 147 παραγρ. 2 εδ. α).

(4)η αίτηση κατάθεσης σηματοδοτεί το χρονικό σημείο της διάρκειας του δικαιώματος επί του σήματος (άρθρο 148 παραγρ. 1 «από την επομένη της ημερομηνίας κατάθεσης» σε συνδυασμό με άρθρα 150 επ.).

(5)είναι το χρονικό σημείο για να υπολογισθεί η καθιέρωση στις συναλλαγές κατά το άρθρο 123 παραγρ.4.

- **Περιορισμός του πεδίου προστασίας**

Ο καταθέτης μετά την κατάθεση δεν μπορεί να μεταβάλει την ένδειξη την οποία κατέθεσε ως σήμα (αρχή του αμετάβλητου του σήματος). Η μεταβολή του σήματος επιβάλλει νέα κατάθεσή του. Ρήγμα στον κανόνα αυτό εισάγει το άρθρο 129, έκφραση του χαρακτήρα του σήματος ως ιδιωτικό, απαλλοτριωτό δικαίωμα

Ο καταθέτης μπορεί οποτεδήποτε και ανεξαρτήτως εκκρεμοδικίας να προβεί.

(1)Σε δήλωση μη διεκδίκησης δικαιωμάτων επί ορισμένων μη ουσιωδών στοιχείων του δηλωθέντος σήματος.

(2)Να προβεί σε δήλωση περιορισμού των σημαϊνόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών (άρθρο 129 παραγρ. 2).

Με τις ειδικές αυτές προβλέψεις εξασφαλίζεται η ελαστικότητα της κατάθεσης και οριοθετείται από τον ίδιο τον καταθέτη το εύρος της αιτούμενης προστασίας, με σκοπό να αποφευχθεί η προβολή λόγων απαραδέκτου. Πρόκειται για περιορισμό του αιτήματος κατάθεσης, που συνάδει με την γενική δικονομική αρχή ότι ο περιορισμός του αιτήματος, προκειμένου περί ιδιωτικών περιουσιακών δικαιωμάτων, είναι κατά πάντα χρόνο επιτρεπτός. Πέραν των περιορισμών που αναφέρει η διάταξη δεν επιτρέπονται άλλοι, λ.χ. ως προς τον τόπο ή τον τρόπο χρήσης του σήματος.

Η Υπηρεσία Σημάτων δύναται εξάλλου να καλέσει τον καταθέτη να περιορίσει την έκταση προστασίας του σήματός του (άρθρο 139 παραγρ. 2), προκειμένου να αποφευχθεί σύγκρουση με λόγο απολύτου ή σχετικού απαραδέκτου.

- **Δήλωση μη διεκδίκησης δικαιωμάτων**

Η νέα ρύθμιση του άρθρου 129 παραγρ. 1 (δήλωση μη διεκδίκησης και δήλωση περιορισμού) διασπά την αρχή του αμεταβλήτου του σήματος. Ο καταθέτης εκουσίως περιορίζει την έκταση προστασίας του μελλοντικού δικαιώματός του, διευκολύνοντας με τον τρόπο αυτό και την καταχώριση του σήματός του. Ο νόμος αναγνωρίζει δύο τρόπους:

- **Επουσιώδη στοιχεία του δηλωθέντος σήματος**

Ο καταθέτης μπορεί – αντίθετα προς το προϊσχύσαν δίκαιο – οποτεδήποτε και ανεξαρτήτως εκκρεμοδικίας – να προβεί σε δήλωση ότι δεν διεκδικεί «δικαιώματα» σε ορισμένα «μη ουσιώδη» στοιχεία του δηλωθέντος σήματος, ως προς τα οποία έμμεσα δηλώνει ότι δεν έχουν διακριτική δύναμη (disclaimer). Η έννοια των δικαιωμάτων αναφέρεται προφανώς στις θετικές και αρνητικές εξουσίες.

- **Περιορισμός των δηλωθέντων προϊόντων ή υπηρεσιών**

Ο καταθέτης δύναται να προβεί και σε δήλωση περιορισμού προϊόντων ή υπηρεσιών που αναφέρονται στη δήλωση κατάθεσης (άρθρο 129 παραγρ. 2). Ο περιορισμός αυτός ισχύει ως μερική παραίτηση από το σήμα. Υπό το ν. 2239/1994 ο περιορισμός αυτός δεν ήταν υποχρεωτικός να αναφέρεται «κατά λέξη στην δήλωση». Ερμηνευτικά θα πρέπει τούτο να γίνει και υπό την νέα ρύθμιση. Η δυνατότητα αυτή υφίσταται και μετά την καταχώριση του σήματος. Εφόσον ο περιορισμός αυτός γίνεται με την κατάθεση της αίτησης, δημοσιεύεται με αυτήν στην απόφαση που δημοσιεύεται (άρθρο 139 παραγρ.3).

- **Αποτελέσματα**

Οι ανωτέρω δύο μορφές περιορισμού αναπτύσσουν τα αποτελέσματά τους αυτοδικαίως. Η σχετική δήλωση στο βιβλίο σημάτων έχει δηλωτικό και όχι δημιουργικό χαρακτήρα είναι όμως απαραίτητη εκ λόγων δημοσιότητας. Δεν απαιτείται απόφαση ή άδεια της ΔΕΣ για τον περιορισμό.

- **Η διαίρεση του σήματος**

Νέα ρύθμιση εισάγει ο θεσμός της διαίρεσης του σήματος (άρθρο 130). Ο καταθέτης ή ο δικαιούχος μπορεί να διαιρέσει την δήλωση κατάθεσης ή την καταχώριση του σήματος αντίστοιχα, δηλώνοντας ότι ένα τμήμα των προϊόντων ή των υπηρεσιών που περιλαμβάνονται στην αρχική δήλωση ή καταχώριση θα αποτελέσουν αντικείμενο μιας ή περισσότερων τμημάτων δηλώσεων ή καταχωρίσεων. Η διαίρεση δηλ. δεν αφορά το σήμα αυτό καθαυτό ως διακριτική ένδειξη αλλά τα σημεινόμενα προϊόντα ή υπηρεσίες.

- **Περαιτέρω διαδικασία**

Αν δεν συντρέχει κάποιος λόγος απολύτου ή σχετικού απαραδέκτου, η δήλωση γίνεται δεκτή. Δημοσιεύεται εντός μηνός από την ημερομηνία κατάθεσης στον διαδικτυακό τόπο της ΓΓΕ. Κοινοποιείται στην καταθέτη κατά προτίμηση με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (άρθρο 139 παραγρ. 1).

Αν από την έρευνα που πραγματοποιεί η Υπηρεσία (εξεταστής) συνάγεται ότι η καταχώριση είναι απαράδεκτη, επειδή υπάρχει λόγος απολύτου ή σχετικού απαραδέκτου, για το σύνολο ή μέρος των καλυπτόμενων από την ένδειξη προϊόντων ή υπηρεσιών, τότε υπάρχουν οι εξής δυνατότητες (άρθρο 139 παραγρ. 3).

Ο καταθέτης καλείται μέσα σε ένα μήνα από την κλήση:

1. να ανακαλέσει την δήλωση
2. να περιορίσει την έκταση προστασίας του σήματος σε βαθμό που να καθίσταται παραδεκτό μέσω των μηχανισμών της δήλωσης μη διεκδίκησης, μέσω μερικής παραίτησης από μια κατηγορία προϊόντων (άρθρο 129 στοιχ. β) ή μέσω διαίρεσης της αίτησης κατάθεσης (άρθρο 130).
3. να υποβάλει τις παρατηρήσεις του.

Αν καμία εκ των δυνατοτήτων αυτών δεν ευδοκιμήσει ή αν ο καταθέτης δεν απαντήσει μέσα στην ταχθείσα προθεσμία, η Υπηρεσία Σημάτων απορρίπτει την δήλωση. Η απορριπτική

απόφαση κοινοποιείται στον καταθέτη και δημοσιεύεται στον διαδικτυακό τόπο της ΓΓΕ (άρθρο 139 παραγρ. 4 εδ. β). Κατά αυτής μπορεί να εγερθεί προσφυγή (άρθρο 144).

- **Έλεγχος νομιμότητας της αίτησης - Ο εξεταστής – Διαδικασία παραδοχής της δήλωσης**

Αρμόδιος για να εξετάσει, αν συντρέχει ένα ή περισσότεροι λόγοι απαραδέκτου (άρθρα 123 και 124) και να λάβει την σχετική απόφαση για την παραδοχή ή την απόρριψη της δήλωσης κατάθεσης σήματος είναι ο εξεταστής, υπάλληλος της Υπηρεσίας Σημάτων (άρθρο 139 παραγρ. 5). Η δήλωση για την κατάθεση σήματος γίνεται δεκτή ύστερα από έλεγχο της νομιμότητας της από τον εξεταστή ως μονομελές διοικητικό όργανο (άρθρο 139). Ο εξεταστής δεν έχει διακριτική ευχέρεια ως προς το αν μια ένδειξη θα καταχωρισθεί ως σήμα, αλλά δέσμια αρμοδιότητα. Η απόφαση του είναι ατομική διοικητική πράξη, η οποία είναι δημοσιευτέα και ενδεχομένως κοινοποιητέα στον ενδιαφερόμενο, εάν είναι απορριπτική του αιτήματός του (άρθρα 9 παραγρ. 7). Η διαδικασία ενώπιον του εξεταστή και της ΔΕΣ είναι διοικητική διαδικασία, η οποία ρυθμίζεται από το νόμο και συμπληρωματικά από τον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ΚΔΔιαδ) (ν.2690/1999, βλ. άρθρο 1 και 33 παραγρ. 1).

- **Η Διοικητική Επιτροπή Σημάτων (ΔΕΣ)**

Η Διοικητική Επιτροπή Σημάτων εδρεύει στην Αθήνα. Λειτουργεί σε τριμελή τμήματα (άρθρο 143 παραγρ. 2), όπου η θητεία των μελών είναι διετής με δυνατότητα εφάπαξ ανανέωσης (άρθρο 145 παραγρ. 4εδ.α).

Οι συνεδριάσεις της είναι δημόσιες (άρθρο 145 παραγρ. 3). Η ειδικότερη σύνθεση και λειτουργία της ρυθμίζεται από το άρθρο 145 παραγρ. 2-5. Οι αποφάσεις της, αποφάσεις διοικητικού οργάνου, λαμβάνονται κατά πλειοψηφία και είναι ειδικά αιτιολογημένες (άρθρο 145 παραγρ. 7). Τα μέλη της δεν επιτρέπεται να έχουν συμμετάσχει στην λήψη αποφάσεων της Υπηρεσίας Σημάτων σχετικά με την παραδοχή ή την απόρριψη δήλωσης σήματος (άρθρο 145 παραγρ. 5). Η παράσταση ενώπιόν της γίνεται με δικηγόρο, ενώ η διαδικασία είναι έγγραφη (άρθρο 145 παραγρ. 6). Από την απουσία των διαδίκων δεν τεκμαίρεται ομολογία (άρθρο 145 παραγρ. 6, 172 παραγρ. 2). Η ΔΕΣ δικάζει ως να ήταν παρόντες οι διάδικοι, απόρροια του ανακριτικού συστήματος. Τα αποδεικτικά μέσα που προβλέπονται από τον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας γίνονται δεκτά ενώπιόν της, όπως και ένορκες βεβαιώσεις ενώπιον ειρηνοδίκου,

συμβολαιογράφου ή προξένου με προηγούμενη κλήτευση. Δυνατή είναι και η εξέταση μαρτύρων κατά διακριτική ευχέρειά της (άρθρο 145 παραγρ. 6). Ο νομοθέτης συνειδητά προσπάθησε να αναβαθμίσει αφενός τον ρόλο της και αφετέρου να εστιάσει την δραστηριότητα της στον έλεγχο των σημάτων προκειμένου να μειώσει τον αριθμό των προσφυγών ενώπιον των αρμοδίων διοικητικών δικαστηρίων.

Η ΔΕΣ λειτουργεί κατά το πρότυπο του κοινοτικού σήματος ως δευτεροβάθμιο όργανο διοικητικού ελέγχου. Ειδικότερα είναι αρμόδια για να αποφασίζει (άρθρο 145 παραγρ. 1):

1. για την αποδοχή (άρθρο 140, άρθρο 172) ή την απόρριψη της ανακοπής.
2. επί της προσφυγής κατά αποφάσεων του εξεταστή που απέρριψε εν όλω ή εν μέρει την δήλωση κατάθεσης (άρθρο 144 παραγρ. 1, άρθρο 172) κατά το άρθρο 144.
3. στην αίτηση επαναφοράς των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση, εφόσον δεν τηρήθηκε προθεσμία έναντι της ΔΕΣ (άρθρο 149).
4. την αίτηση διαγραφής λόγω έκπτωσης ή ακυρότητας.
5. γενικότερα επί κάθε διαφοράς που ανακύπτει μεταξύ της Υπηρεσίας Σημάτων και των καταθετών ή δικαιούχων σήματος κατά την εφαρμογή του νόμου (άρθρο 145 παραγρ.1).

- **Ανακοπή κατά απόφασης του εξεταστή που έκανε δεκτή την αίτηση κατάθεσης**

Αν η απόφαση του εξεταστή με την οποία δέχεται την δήλωση κατάθεσης γίνει δεκτή εν όλω ή εν μέρει, κάθε τρίτος μπορεί να ασκήσει ανακοπή (άρθρο 140). Όταν συντρέχει λόγος σχετικού απαραδέκτου νομιμοποιείται ενεργητικά μόνον ο δικαιούχος του προγενέστερου σήματος ή υπό προϋποθέσεις ο αδειούχος (άρθρο 140 παραγρ. 3). Επί λόγων απολύτου απαραδέκτου νομιμοποιείται κάθε τρίτος που έχει έννομο συμφέρον (άρθρο 140 παραγρ. 2), διάταξη αμφίβολης δικαιοπολιτικής ορθότητας. Έννομο συμφέρον έχουν και τα επιμελητήρια και οι ενώσεις καταναλωτών, εφόσον η ανακοπή ερείδεται σε λόγους απολύτου απαραδέκτου (άρθρου 140 παραγρ. 2 εδ. β).

Η ανακοπή στηρίζεται στην ύπαρξη κάποιου λόγου απολύτου ή σχετικού απαραδέκτου (άρθρο 140 παραγρ.1). Η ανακοπή ασκείται εντός προθεσμίας τριών μηνών από την δημοσίευση της απόφασης του εξεταστή που έκανε δεκτή την δήλωση στον διαδικτυακό τόπο της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου (άρθρο 140 παραγρ.1) κοινοποιούμενο στον καταθέτη δέκα πλήρεις ημέρες πριν τη συζήτηση της ΔΕΣ.

Ασκείται με έγγραφο που κατατίθεται ενώπιον της Υπηρεσίας Σημάτων. Εκδικάζεται από την ΔΕΣ (άρθρο 140 παραγρ.4). Τα στοιχεία της ανακοπής αναφέρονται στο άρθρο 141. Απαιτείται μεταξύ άλλων «σαφής προσδιορισμός των προϊόντων ή υπηρεσιών κατά των οποίων στρέφεται η ανακοπή» (άρθρο 141 στοιχ. γ). Δυνατή είναι η υποβολή πρόσθετων λόγων (άρθρο 142 παραγρ.2). Η εξέταση της ανακοπής χωρεί κατά την διαδικασία του άρθρου 145 (διαδικασία της ΔΕΣ). Δεν ισχύει το ανακριτικό σύστημα, παρά μόνον περιοριστικά. Η ΔΕΣ ενημερώνει τον καταθέτη (άρθρο 140 παραγρ. 1) και αποφασίζει επί της ανακοπής με βάση το αποδεικτικό υλικό που έχει στην διάθεσή της (άρθρο 142 παραγρ.4). αν από την εξέταση της ανακοπής, προκύπτει ότι η καταχώριση του σήματος δεν μπορεί να γίνει δεκτή για το σύνολο ή μέρος των προϊόντων/υπηρεσιών που τούτο διακρίνει, η δήλωση απορρίπτεται είτε στο σύνολό της είτε για συγκεκριμένα προϊόντα ή υπηρεσίες. Σε αντίθετη περίπτωση η ανακοπή απορρίπτεται και γίνεται δεκτή η δήλωση κατάθεσης του σήματος (άρθρο 142 παραγρ.5).

- Ένσταση ουσιαστικής χρήσης στη διαδικασία της ανακοπής

Καινοφανής και με μεγάλη πρακτική σημασία είναι η ρύθμιση που εισάγει το άρθρο 143 («ένσταση ουσιαστικής χρήσης»). Κατ' αποτέλεσμα μεταφέρει την ένσταση αχρησίας του σήματος και στην φάση της καταχώρισης. Το δικαίωμα επί του σήματος, που έχει ο προγενέστερος δικαιούχος /ανακόπτων, δεν μπορεί να εμποδίσει την καταχώριση, εφόσον υπάρχει ως απλά καταχωρισμένο σήμα, χωρίς να χρησιμοποιείται στις επιχειρηματικές συναλλαγές. Εφαρμόζεται επί σημάτων, τα οποία έχουν καταχωρισθεί τουλάχιστον πριν από πέντε έτη από την ημερομηνία αίτησης του μεταγενέστερου καταθέτη.

- **Προσφυγή ενώπιον της ΔΕΣ επί απορριπτικών αποφάσεων του εξεταστή**

Προσφυγή ενώπιον της ΔΕΣ ασκείται αποκλειστικά κατά απορριπτικών αποφάσεων του εξεταστή μέσα σε προθεσμία 60 ημερών από την ημέρα που κοινοποιήθηκε στον καταθέτη η απόφαση (άρθρο 144 παραγρ.1).

Ασκείται ενώπιον της ΔΕΣ με έγγραφο που κατατίθεται στην Υπηρεσία Σημάτων (άρθρο 144 παραγρ.2). Η προσφυγή εξετάζεται από την ΔΕΣ. Η Υπηρεσία ενημερώνει άμεσα στον προσφεύγοντα για την εμπρόθεσμη λήψη της προσφυγής, τον αριθμό πρωτοκόλλου που έλαβε και την ημερομηνία συνεδρίασης της ΔΕΣ (άρθρο 144 παραγρ. 3). Η άσκηση της σημειώνεται στην καρτέλα του σήματος. Άσκηση πρόσθετης παρέμβασης είναι δυνατή από οιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον μέσα σε εξήντα ημέρες από την καταχώριση της προσφυγής στην καρτέλα του σήματος (άρθρο 144 παραγρ. 3). Στην εξέταση της προσφυγής εφαρμόζεται η διαδικασία του άρθρου 145 (άρθρο 144 παραγρ. 5).

- **Προσφυγή ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων**

Κατά των αποφάσεων της ΔΕΣ, οι οποίες εκδίδονται μετά από την άσκηση ανακοπής ή προσφυγής, είναι δυνατή η προσφυγή ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων μέσα σε εξήντα ημέρες από την κοινοποίηση των αποφάσεων αυτών (άρθρο 146 παραγρ. 1). Αίτημα της προσφυγής είναι η ολική ή μερική ακύρωση της προσβαλλόμενης απόφασης της ΔΕΣ ή η τροποποίηση της (άρθρο 68 παραγρ. 2 Κώδικα ΔιοικΔικ).

Η προσφυγή έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα (άρθρο 140 παραγρ. 2). Εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου να καλέσει και άλλα πρόσωπα που είναι δυνατόν να έχουν έννομο συμφέρον να ασκήσουν παρέμβαση. Οι νομίμως κλητευθέντες στερούνται του δικαιώματος ανακοπής, εκτός αν συντρέχουν λόγοι ανωτέρας βίας (άρθρο 146 παραγρ. 3 εδ. β). Η διαδικασία ενόρκων βεβαιώσεων ενώπιον του ειρηνοδίκη ή συμβολαιογράφου ρυθμίζεται από το άρθρο 185 Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας. Η προσφυγή τελείται με την κατάθεση σχετικού δικογράφου στη Γραμματεία του Διοικητικού Πρωτοδικείου (άρθρο 126 παραγρ. 1 σε συνδυασμό με άρθρο 66 Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας). Ανακοινώνεται η δίκη σε όσους νομιμοποιούνται να ασκήσουν παρέμβαση (άρθρο 114 παραγρ. 1 Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας), επομένως οπωσδήποτε σε όσους είχαν καταστεί διάδικοι ενώπιον της ΔΕΣ, δηλ. στον καταθέτη του σήματος, στον ανακόπτοντα και στους τυχόν παρεμβάντες στη διοικητική

διαδικασία ενώπιον της ΔΕΣ. Στη δίκη, πρώτου και δευτέρου βαθμού, εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ν.2717/1999). Κατά της απόφασης του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών επιτρέπεται ανακοπή ερημοδικίας, έφεση, αίτηση αναθεώρησης και τριτανακοπή (άρθρο 81 Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας). Οι προθεσμίες των ένδικων μέσων καθώς και η άσκησή τους, εφόσον δεν ορίζεται κάτι το διαφορετικό, δεν έχουν ανασταλτικό αποτέλεσμα (άρθρο 88 εδ. α Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας). Είναι όμως δυνατόν να χορηγηθεί κατά περίπτωση αναστολή εκτέλεσης της απόφασης σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 200-209 Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (άρθρο 88 εδ. β Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας).

- **Αναίρεση**

Επιτρέπεται αναίρεση στο ΣτΕ σύμφωνα με τις διατάξεις του πδ 18/1989 μέσα σε εξήντα μέρες από την κοινοποίηση της απόφασης που προσβάλλεται ή τριών ετών από τη δημοσίευσή της.

Δικαίωμα αναίρεσης κατά το άρθρο 53 παρ. 1 π.δ. 18/1989 έχει τόσο ο ιδιώτης διάδικος όσο και η διάδικος διοικητική αρχή ή ο προϊστάμενος της Υπουργός. Έννομο συμφέρον δεν έχει μόνον ο βλαπτόμενος από το διατακτικό, αλλά και από το αιτιολογικό της απόφασης. Το αναιρετικό δικόγραφο κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου που εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση προς αποστολή στο ΣτΕ (άρθρο 19 παραγρ. 6 πδ. 18/1989). Ο αναιρετικός έλεγχος περιορίζεται στις νομικές πλημμέλειες της προσβαλλόμενης απόφασης (άρθρο 56 πδ 18/1989).

- **Πρόσθετη παρέμβαση ενώπιον της ΔΕΣ και των διοικητικών δικαστηρίων**

Παρέμβαση (πρόσθετη) μπορεί να ασκήσει τρίτος που έχει έννομο συμφέρον να αποβεί η διαδικασία διοικητική ή δικαστική, υπέρ κάποιου εκ των διαδίκων. Έτσι λ.χ. ενώπιον της ΔΕΣ είναι δυνατή η πρόσθετη παρέμβαση τρίτου υπέρ του δηλούντος για να γίνει παραδεκτή η αίτησή του (άρθρο 145 παραγρ. 9). Ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων ασκείται παρέμβαση κατά τις οικείες διατάξεις (άρθρο 114 Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας).

- **Καταχώριση του σήματος – ενέργεια**

Όταν το σήμα γίνει δεκτό με μη προσβαλλόμενη πλέον απόφαση του εξεταστή και της ΔΕΣ ή με τελεσίδικη απόφαση των διοικητικών δικαστηρίων σημειώνεται στο μητρώο σημάτων η ένδειξη «καταχωρήθηκε» με τις τυχόν μεταβολές ως προς τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες στα οποία αναφέρεται το σήμα (άρθρο 147 παραγρ. 1 εδ. β). Η καταχώριση του σήματος αποτελεί ατομική διοικητική πράξη. Έχει διαπλαστική ενέργεια και δημιουργεί απόλυτο και αποκλειστικό δικαίωμα ιδιωτικού δικαίου. Η γένεση του δικαιώματος οδηγεί στην προστασία του ν. 4072/2012.

Στο μητρώο σημάτων σημειώνεται κάθε νομική μεταβολή του σήματος και του δικαιώματος επί του σήματος (άρθρο 147 παραγρ. 2). Οι αποφάσεις του εξεταστή, της ΔΕΣ και των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, καθώς και τα στοιχεία των αιτήσεων ενώπιον του εξεταστή και της ΔΕΣ και τα στοιχεία των ένδικων βοηθημάτων σημειώνονται σε αυτό. Όλες οι σχετικές αποφάσεις αναρτώνται στον διαδικτυακό τόπο της ΓΓΕ. Δικόγραφα που αφορούν πάσης φύσης αμφισβητήσεις καταχωρισμένου σήματος εγγράφονται στο βιβλίο σημάτων ή στο μητρώο με επιμέλεια των διαδίκων (άρθρο 147 παραγρ. 1 εδ. γ.)

Το άρθρο 147 παραγρ. 2 προσδίδει αναδρομική ενέργεια στην καταχώριση. Το καταχωρισμένο σήμα θεωρείται ότι αποκτήθηκε κατά το χρόνο, που υποβλήθηκε η δήλωση κατάθεσης.

- **Επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση**

Η επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση (άρθρο 149) είναι νέος θεσμός στο δίκαιο των σημάτων. Ο καταθέτης ή και ο σηματούχος ή οποιοσδήποτε διάδικος σε διαδικασία ενώπιον της Υπηρεσίας Σημάτων ή της ΔΕΣ, ο οποίος δεν μπόρεσε να τηρήσει μια προθεσμία ως προς αυτούς, παρά το γεγονός ότι «επέδειξε όλη την επιμέλεια που επιβάλλουν οι περιστάσεις» λόγω «ανωτέρας βίας ή τυχηρού ή άλλου σπουδαίου λόγου που εκφεύγει της ευθύνης του, μπορεί να ζητήσει επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση. Προϋπόθεση είναι ότι το ανωτέρω κώλυμα είχε «ως άμεση συνέπεια την απώλεια δικαιώματος ή βοηθήματος».

Η αίτηση επαναφοράς στην προτέρα κατάσταση υποβάλλεται κατά περίπτωση ενώπιον της Υπηρεσίας Σημάτων ή της ΔΕΣ μέσα σε προθεσμία δύο μηνών από την πάυση του κωλύματος, σε κάθε δε περίπτωση σε ένα έτος από την λήξη της προθεσμίας που δεν τηρήθηκε (άρθρο 149 παραγρ.3). Οι προθεσμίες αυτές είναι αποσβεστικές. Η διαδικασία ενώπιον της Υπηρεσίας ή της ΔΕΣ είναι ex parte διαδικασία με συμμετοχή μόνον του αιτούντος. Ο νόμος προβλέπει και την προστασία των τρίτων (άρθρο 149 παραγρ.5). Ο αιτών μετά από την επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση δεν μπορεί να επικαλεσθεί τα δικαιώματά του έναντι καλόπιστων τρίτων, που τυχόν απέκτησαν το δικαίωμα κατά το μεσοδιάστημα²⁶.

5.9 Νομική προστασία σήματος

5.9.1 Κίνδυνος σύγχυσης

Για να υπάρχει κίνδυνος σύγχυσης πρέπει σε κάθε περίπτωση να λαμβάνονται υπόψιν ορισμένα στοιχεία:

1.Σημασία έχει η δημιουργούμενη συνολική εντύπωση. Άρα, δεν δημιουργείται κίνδυνος σύγχυσης αν ακόμα και με την ύπαρξη επί μέρους κοινών στοιχείων, η σχηματιζόμενη γενική εντύπωση είναι διαφοροποιημένη, ώστε να μην φαίνεται πιθανή η σύγχυση μεταξύ των συγκρουόμενων σημείων. Και αντίστροφα, είναι δυνατόν, παρά τις επί μέρους διαφοροποιήσεις σε λεκτικά ή απεικονιστικά στοιχεία των συγκρουόμενων σημάτων, να δημιουργείται κίνδυνος συγχύσεως, όταν, παρά τις διαφοροποιήσεις, παραμένει η ίδια συνολική εντύπωση, δηλ. η προσκόλληση της μεταγενέστερης ένδειξης σε προϋπάρχον σήμα.

Νομολογία: μέρος της νομολογίας δέχεται τα παραπάνω πχ. Στην ΠΠΑ 9349/1997 (Biscuits Miranda/Biscuits Marietta), ενώ ένα άλλο δέχεται ότι αρκούν και επουσιώδεις διαφορές για τον αποκλεισμό του κινδύνου σύγχυσης πχ. ΑΠ 1123/2002 (Μιράντα/Μαριέττα).

2.Για την κρίση, αν υπάρχει κίνδυνος σύγχυσης λαμβάνεται υπόψη η δημιουργημένη εντύπωση σε σημαντικό τμήμα των συναλλακτικών κύκλων. Επομένως η παραπλάνηση ενός μικρού τμήματος των καταναλωτών δεν αρκεί για την ύπαρξη κινδύνου σύγχυσης. Σύμφωνα με την ελληνική νομολογία λαμβάνεται υπόψιν ο μέσος, άπειρος και όχι ιδιαίτερα προσεχτικός

---

²⁶ Μαρίνος, Μ.Θ. (2016). Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων. Εκδόσεις Π.Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, Αθήνα, σελ. 152-167.

καταναλωτής ο μετρίων γνώσεων και παρατηρητικότητας και προσοχής καταναλωτής, ο οποίος δεν διαθέτει τον χρόνο να διαπιστώσει την προέλευση του προϊόντος, με αποτέλεσμα να παρασύρεται εύκολα (βλ. σχετικά ΕΑ 2461/06. ΕΕμπΔ.2006, 740 παρατ. Πρεντουλή, ΕΠ 913/08, ΔΕΕ 2009, 931, ΣτΕ 1180/10, ΕΕμπΔ 2010, 737, ΕΑ 1088/10, ΕΛΔ 2010, 1057, ΠΠΑ 3610/10, ΕΕμπΔ 2010, 978). Αντίθετα, το ΔικΕΕ λαμβάνει υπόψιν τον μέσο προσεκτικό και ενημερωμένο καταναλωτή, γεγονός που περιορίζει μεν την παρεχόμενη προστασία του δικαιούχου, διευρύνει όμως την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.

3.Κίνδυνος σύγχυσης μπορεί να δημιουργηθεί γιατί συγκρινόμενα τα δυο σημεία δημιουργούν οπτική, ηχητική ή εννοιολογική εντύπωση.

α) Οπτική εντύπωση υπάρχει βασικά στα απεικονιστικά σήματα, τα σήματα δηλ. το κύριο στοιχείο των οποίων αποτελεί η εικόνα. Δεν αποκλείεται πάντως να δημιουργείται οπτική εντύπωση και από λεκτικό σήμα, όταν χρησιμοποιείται ιδιαίζουσα γραφή, έστω και αν εννοιολογική σημασία των δύο σημείων είναι διαφορετική. Σύμφωνα με τη νομολογία του Αρείου Πάγου το μέγεθος των γραμμάτων, μπορεί, παρά την ομοιότητα των λέξεων να αποκλείσει τον κίνδυνο σύγχυσης. Κατά την ίδια νομολογία είναι δυνατόν επί σύνθετων σημάτων το χρώμα να ανήκει στα κυρίαρχα στοιχεία του σήματος.

β) Η ακουστική εντύπωση έχει κυρίως σημασία στα λεκτικά σήματα. Εφόσον η ακουστική εντύπωση είναι παρεμφερής, υπάρχει κίνδυνος σύγχυσης, έστω και αν υπάρχει διαφορά γραμμάτων ή εννοιολογική διαφορά.

γ) Παρεμφερής εννοιολογική εντύπωση μπορεί να δημιουργηθεί όχι μόνο μεταξύ λεκτικών αλλά και εικαστικών σημείων.

1. Δεν χρειάζεται να αποδεικνύεται παραπλάνηση των καταναλωτών αλλά αρκεί να διαπιστώνεται αντικειμενικά ο κίνδυνος παραπλάνησης (σύγχυσης), καθώς ο κίνδυνος σύγχυσης είναι αφηρημένη νομική έννοια.

2. Η έκταση της παρεχόμενης προστασίας εξαρτάται και από τη διακριτική δύναμη του συγκεκριμένου σήματος. Αν η διακριτική δύναμη και η φήμη που έχει αποκτήσει το παλαιότερο σήμα είναι μεγάλη, αντίστοιχα μεγάλη θα είναι και η παρεχόμενη προστασία, με αποτέλεσμα να μην αρκούν μικρές διαφοροποιήσεις για τον αποκλεισμό του κινδύνου σύγχυσης. Αν όμως πρόκειται για σήμα το οποίο δεν χρησιμοποιείται ή χρησιμοποιείται ελάχιστα, οπότε δεν

είναι ιδιαίτερα γνωστό, θα αρκούν και μικρές διαφοροποιήσεις για τον αποκλεισμό του κινδύνου σύγχυσης.

3. Ο κίνδυνος συσχέτισης περιλαμβάνεται στην έννοια του κινδύνου σύγχυσης. Κίνδυνος συσχέτισης υπάρχει μεταξύ δύο σημείων, τα οποία συγκρινόμενα μεταξύ τους δεν προκαλούν κίνδυνο σύγχυσης, παρόλα αυτά δημιουργείται η εντύπωση είτε ότι τα εμπορεύματα ή οι υπηρεσίες που φέρουν το σήμα προέρχονται από την ίδια επιχείρηση είτε από διαφορετικές, οι οποίες έχουν σχέση συνεργασίας.

4. Ο κίνδυνος σύγχυσης μπορεί να δημιουργηθεί σε σήματα που καλύπτουν παρόμοια προϊόντα και υπηρεσίες. Η ομοιότητα σημάτων διαφορετικών όμως προϊόντων ή υπηρεσιών δεν προκαλεί σύγχυση στο καταναλωτικό κοινό, οπότε η προστασία του σήματος περιορίζεται. Όσο περισσότερο μοιάζουν τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες τόσο μεγαλύτερη απόσταση πρέπει να υπάρχει μεταξύ των συγκρουόμενων σημάτων και αντίστροφα.²⁷

5.9.2 Προστασία σημάτων φήμης

Ο νόμος προσφέρει σε αυτό διττή προστασία. Με την πρώτη μορφή προστατεύεται, όπως κάθε σήμα, από τον κίνδυνο σύγχυσης, άρα από την χρήση του σήματος για ταυτόσημα ή παρόμοια προϊόντα. Επειδή όμως ο κίνδυνος σύγχυσης ευθέως επηρεάζεται από την ισχυρή διακριτική δύναμη του σήματος φήμης, έπεται ότι το πεδίο προστασίας του είναι ευρύτερο σε σχέση με τα συνηθισμένα σήματα.

Η δεύτερη μορφή προστασίας πλέον κατά την Οδηγία 2015/2436 (άρθρο 10) είναι υποχρεωτική. Προϋποθέτει κίνδυνο συσχέτισης, εφόσον πρόκειται για μη παρόμοια εμπορεύματα ή υπηρεσίες αλλά και για ταυτόσημα ή απλώς παρόμοια. Κίνδυνος συσχέτισης συντρέχει, όταν το «οικείο κοινό» ανακαλεί «συνειρμικά» στην μνήμη του το προγενέστερο σήμα (φήμης), οσάκις αντικρύζει το μεταγενέστερο σήμα. Αν δεν δημιουργείται παρόμοιος σύνδεσμος στο μυαλό του κοινού η χρησιμοποίηση του μεταγενέστερου σήματος δεν είναι δυνατόν να προσπορίσει αθέμιτο όφελος από τον διακριτικό χαρακτήρα/φήμη ή να προκαλέσει βλάβη στον διακριτικό χαρακτήρα/φήμη του προγενέστερου σήματος.

---

²⁷Β. Αντωνόπουλος, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2002, σελ 130-134

Παραδείγματα: Μια επιχείρηση καταθέτει ως σήμα ή αποφασίζει να χρησιμοποιήσει στις συναλλαγές την διακριτική ένδειξη Johnny Walker όχι για αλκοολούχα ποτά και ειδικότερα whisky αλλά για καθαριστικά κουζίνας ή για καλλυντικά προϊόντα.

- **Προϋποθέσεις προστασίας**

Το σήμα που χαίρει φήμης προστατεύεται, εφόσον η «συσχέτιση»:

1. ένα καταχωρισμένο σήμα που έχει αποκτήσει φήμη στην Ελλάδα λόγω της χρήσης του στις ημεδαπές συναλλαγές
2. «συσχετίζεται» με ένα όμοιο ή παρόμοιο μεταγενέστερο διακριτικό γνώρισμα, που δημιουργεί συνειρμική σχέση μεταξύ των εκατέρωθεν σημάτων
3. και τούτο οδηγεί σε αθέμιτη εκμετάλλευση βλάβη της διακριτικής δύναμής του ή της φήμης του χωρίς εύλογη αιτία.

Οι προϋποθέσεις αυτές απαιτούνται σωρευτικά.²⁸

5.10 Προσβολή – Αξιώσεις

Το πότε υπάρχει προσβολή μπορεί να λεχθεί μόνο σε συνάρτηση με το σύστημα του νόμου και τις εξουσίες του σηματούχου (άρθρο 150 παραγρ. 1 σε συνδ. με άρθρο 125).

Ειδικότερα απαιτούνται σύμφωνα με το άρθρο 150 τα ακόλουθα:

1. Χρήση κατά την έννοια του άρθρου 125 παραγρ. 1 και 2. Η χρήση πρέπει να είναι τέτοια, ώστε να επεμβαίνει στη γενική εξουσία χρήσης ή στις ειδικές εκφάνσεις της που θεσπίζει η διάταξη αυτή («κατά παράβαση του άρθρου 125»).

---

²⁸Μαρίνος, Μ.Θ. (2016), Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων, Εκδόσεις Π.Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, Αθήνα, σελ. 210-212.

2. Χρονικά μεταγενέστερου διακριτικού γνωρίσματος (σήμα, διασηματισμός, διακριτικός τίτλος κοκ.)
3. στις επιχειρηματικές συναλλαγές
4. εν είδει σήματος
5. η οποία δημιουργεί κίνδυνο σύγχυσης προς το προγενέστερο προσβαλλόμενο σήμα ή προκειμένου περί σήματος φήμης εκμεταλλεύεται τη φήμη του ή βλάπτει το διακριτικό χαρακτήρα του (άρθρο 125 παραγρ. 3 στοιχ. γ).

Η προστασία που προβλέπει ο ν. 4072/2012 άρχεται με το χρονικό σημείο που γεννήθηκε το δικαίωμα επί του σήματος. Ισχύει μόνο μέσα στο χωρικό πεδίο εφαρμογής του νόμου (αρχή της εδαφικότητας).

Η προσβολή του σήματος είναι καταρχήν πράξη παράνομη, εφόσον δεν υπάρχει λόγος που να αίρει τον παράνομο χαρακτήρα της επέμβασης (επέμβαση των ορίων των άρθρων 126,128, συναίνεση /έγκριση δικαιούχου κλπ.) στις θετικές εξουσίες του σηματούχου (άρθρο 125, άρθρο 132 παραγρ. 2). Δηλ. το γεγονός ότι τρίτος επεμβαίνει στο δικαίωμα χρήσης του σήματος σε συνδυασμό με τις ανωτέρω προϋποθέσεις θεμελιώνει και το παράνομο κατά το άρθρο 914 ΑΚ.

Το άρθρο 150 αποτελεί ειδική αδικοπρακτική διάταξη προς το άρθρο 914 ΑΚ. Τα άρθρα 914 επ. ΑΚ εφαρμόζονται, μόνον όπου η ειδική αυτή διάταξη αφήνει κενά.

- **Αξιώσεις**

Ο νέος νόμος θεσπίζει αστικές αξιώσεις (άρθρο 150 επ., 157) και ποινικές κυρώσεις (άρθρο 156, 157). Οι αστικές αξιώσεις είναι πολύ περισσότερες σε σχέση με το προϊσχύσαν δίκαιο. Κάθε προβλεπόμενο μέτρο ενεργοποιείται με αίτηση των διαδίκων, ενώ δεν θίγεται η αρχή της ελεύθερης εκτίμησης των αποδεικτικών στοιχείων καθώς και το βάρος απόδειξης, ως προς το οποίο ισχύουν οι γενικοί κανόνες.

- **Συστηματικές διακρίσεις**

Οι αξιώσεις που προβλέπει ο ν. 4072/2012 κατατάσσονται από συστηματική άποψη σε τρεις αυτόνομες, βασικές κατηγορίες αξιώσεων. Πρόκειται για τρεις ομάδες αξιώσεων:

1. με αντικείμενο την «εξαφάνιση» (παράλειψη και άρση) της προσβολής.
2. με αντικείμενο την με οιονδήποτε τρόπο «αποκατάσταση» της ζημίας με αποκαταστατικό ή «κυρωτικό» χαρακτήρα.
3. με αντικείμενο την παροχή πληροφοριών με απώτερο στόχο είτε την απόδειξη της προσβολής είτε της ζημίας.

5.10.1. Αστικές αξιώσεις (διάγραμμα)

Ο νόμος προβλέπει τις ακόλουθες αξιώσεις:

(1) Αξίωση παράλειψης (άρθρο 150 παραγρ. 1, άρθρο 153 παραγρ.1).

(2) Αξίωση άρσης της προσβολής (άρθρο 150 παραγρ. 2, άρθρο 153 παραγρ. 1) με διάφορες ειδικές εκφάνσεις της (άρθρο 150 παραγρ. 2) λ.χ. απόσυρση από το εμπόριο, καταστροφή των εμπορευμάτων, αφαίρεση του προσβάλλοντος σήματος.

(3) Αξίωση αποζημίωσης και ικανοποίησης ηθικής βλάβης (άρθρο 150 παραγρ. 1,5 επ.).

(4) Αξίωση απόδοσης του ποσού κατά το οποίο ο υπόχρεος ωφελήθηκε από την εκμετάλλευση του σήματος (άρθρο 150 παραγρ. 8), εφόσον ελλείπει η υπαιτιότητα του υπόχρεου.

(5) Αξίωση δημοσίευσης της απόφασης «αστικών δικαστηρίων ή τελεσίδικων αποφάσεων ποινικών δικαστηρίων» (άρθρο 157).

(6) Αξίωση πληροφόρησης (άρθρο 151, 153 παραγρ. 5). Μπορεί να στρέφεται κατά του προσβολέα (άρθρο 151 παραγρ. 1,2) ή και τρίτου (άρθρο 151 παραγρ. 4 επ.).

- **Η αξίωση παράλειψης**

Η αξίωση παράλειψης αποτελεί τον κύριο πυλώνα της έννομης προστασίας. Η εκπλήρωση της αξίωσης παράλειψης δεν είναι δυνατή χωρίς να εκπληρωθεί η αξίωση άρσης της προσβολής. Χωρίς να αρθεί η προσβολή (λ.χ. απομάκρυνση του προσβάλλοντος διακριτικού γνωρίσματος από τα εμπορεύματα του εναγομένου) δεν είναι δυνατή η παράλειψη της συμπεριφοράς στο μέλλον. Η εξαιρετική σημασία της αξίωσης παράλειψης, όπως και της αξίωσης άρσης της προσβολής, πηγάζει από το ότι η χορήγηση της δεν απαιτεί πταίσμα.

Η καλή πίστη του προσβολέα δεν ωφελεί. Η υποκειμενική διάθεση του προσβολέα, λ.χ. η πρόθεσή του να προκαλέσει σύγχυση στην αγορά ή βλάβη στο προσβαλλόμενο σηματούχο, είναι αδιάφορη. Αρκεί για την έγερσή της το αντικειμενικώς παράνομο της εκδηλωθείσας συμπεριφοράς χωρίς να απαιτείται ζημία ή έστω ιδιαίτερο περιουσιακό συμφέρον ούτε και γνώση των περιστατικών από τα οποία εξαρτάται το παράνομο της συμπεριφοράς κατά το νόμο.

Η αξίωση παράλειψης αποσκοπεί στην πρόληψη της προσβολής και όχι, όπως η αξίωση αποζημίωσης, στην αποκατάσταση της ζημίας που προέκυψε από την προσβολή. Είναι αξίωση με ελαστικό περιεχόμενο, εξαρτώμενο από το είδος και την έκταση της προσβολής. Δεν έχει ως αντικείμενο το τι πρέπει να πράττει ο συγκεκριμένος προσβολέας, αλλά τι δεν επιτρέπεται να πράττει. Αυτό που δεν επιτρέπεται να πράττει στο μέλλον, δηλ. η συγκεκριμένη πράξη προσβολής, είναι και το αντικείμενο της αξίωσης παράλειψης.

Παραδείγματα αξίωσης παράλειψης:

Η παράλειψη της κυκλοφορίας των σηματοδοτημένων προϊόντων, η παράλειψη στο μέλλον της χρήσης του σήματος στη διαφήμιση του προσβολέα, παράλειψη της διανομής διαφημιστικού υλικού με μορφή που βλάπτει το χαρακτήρα του σήματος φήμης.

- **Προϋποθέσεις**

Η αξίωση παράλειψης προϋποθέτει σωρευτικώς:

1. μια συγκεκριμένη πράξη προσβολής του σήματος κατά το νόμο.
2. τον κίνδυνο επανάληψης της

- **Συγκεκριμένη πράξη προσβολής**

Η προσβολή συνίσταται στην επέμβαση στις εξουσίες του σηματούχου (άρθρο 125). Η πράξη πρέπει να έχει ήδη τελεσθεί. Η τελεσθείσα πράξη οριοθετεί το περιεχόμενο και την έκταση της αξίωσης παράλειψης.

Επί προσδοκώμενης πράξης προσβολής μπορεί να εγερθεί προληπτική αξίωση παράλειψης (προληπτική αγωγή προς παράλειψη), εφόσον αντικειμενικώς βασίμως πιθανολογείται ότι θα επακολουθήσει η προσβολή, από την οποία απορρέει η αξίωση παράλειψης.

- **Κίνδυνος επανάληψης**

Η αξίωση παράλειψης παρέχεται, όταν υπάρχει επικείμενος κίνδυνος εμφάνισης της προσβολής για πρώτη φορά ή κίνδυνος επανάληψής της στο μέλλον. Ο κίνδυνος επανάληψης αποτελεί μη μνημονεύομενη ουσιαστική προϋπόθεση της σχετικής αξίωσης.

Επικείμενος κίνδυνος είναι τόσο ο βασίμος κίνδυνος επανάληψης της προσβολής στο μέλλον αλλά και η επαπειλή συγκεκριμένου κινδύνου πρώτης προσβολής (π.χ. διαφημιστική

αναγγελία κυκλοφορίας του προϊόντος με τον επίμαχο διασηματισμό, οδηγίες προς μέλη του δικτύου διανομής της επιχείρησης να προβούν στην επίμαχη ενέργεια προσβολής του σήματος τρίτου).

- **Αξίωση προς άρση της προσβολής**

Η αξίωση προς άρση διαφέρει από την αξίωση προς παράλειψη για το ότι παραμερίζει ήδη υπάρχουσα αιτία συνεχιζόμενης προσβολής, καθιστώντας αδύνατη την επανάληψή της, παρέχεται δηλ. προς αποτροπή παράνομης προσβολής που διαρκεί ακόμα.

Σε αντίθεση με την αξίωση παράλειψης που κατευθύνεται στην παράλειψη της προσβολής στο μέλλον η αξίωση άρσης της προσβολής έχει ως αντικείμενο τη διενέργεια μιας θετικής πράξης, στην οποία υποχρεούται να προβεί ο προσβολέας βάσει του διατακτικού της απόφασης. Δεν απαιτείται κίνδυνος επανάληψης. Ο τρόπος της άρσης στην συγκεκριμένη περίπτωση θα κριθεί με βάση το είδος της προσβολής.

Παραδείγματα αξίωσης άρσης της προσβολής με υλικά μέσα:

Η απόσυρση των προϊόντων με το προσβάλλον σήμα, η απαγόρευση διάθεσης, η καταστροφή ή αφαίρεση των σημάτων από τα εμπορεύματα, η περιγραφή τους ή η αφαίρεση των προσβαλλόντων περικαλυμμάτων η διακοπή της συγκριτικής διαφήμισης που είναι αντίθετη προς τα χρηστά ήθη του άρθρου 20, η απόσυρση από την κυκλοφορία διαφημιστικού υλικού, απομάκρυνση του προσβαλλόμενου σήματος από τα παρανόμως σηματοδοτηθέντα εμπορεύματα.

Η αξίωση άρσης της προσβολής μοιράζεται τον ελαστικό χαρακτήρα της αξίωσης παράλειψης.

Το δικαστήριο διατάσσει την εκτέλεση των μέτρων με τα οποία υλοποιείται η αξίωση άρσης της προσβολής με έξοδα του προσβολέα, «εκτός αν συνηγορούν ειδικοί λόγοι για το αντίθετο» (άρθρο, 150 παραγρ. 2 εδ. β, άρθρο 10 παραγρ. 2 Οδηγίας 2004/48).

Η αξίωση άρσης της προσβολής έχει ορισμένες ειδικές εκφάνσεις. Ο δικαιούχος μπορεί να ζητήσει «μεταξύ άλλων» (άρθρο 150 παραγρ. 2, άρθρο 10 Οδηγίας) με έξοδα του προσβάλλοντος:

(1) «την απόσυρση από το εμπόριο των εμπορευμάτων που κρίθηκε ότι προσβάλλουν το σήμα και εφόσον απαιτείται των υλικών που κυρίως χρησίμευσαν στην προσβολή (άρθρο 150 παραγρ. 2, στοιχ. α, άρθρο 10 παραγρ. 2 Οδηγίας).

(2) την αφαίρεση του προσβάλλοντος σήματος ή εφόσον τούτο δεν είναι δυνατόν την «οριστική απομάκρυνση» των εμπορευμάτων που φέρουν το προσβάλλον σημείο από το εμπόριο (άρθρο 150 παραγρ. 2, στοιχ. β, άρθρο 9 παραγρ. 1 στοιχ. β Οδηγίας 2004/48).

(3) την καταστροφή των σηματοδοτημένων εμπορευμάτων (άρθρο 150 παραγρ. 2 στοιχ. γ).

- **Αξίωση δημοσίευσης**

Η δημοσίευση της απόφασης (συνήθως του διατακτικού της) συνιστά επίσης ιδιαίτερη έκφανση της αξίωσης άρσης της προσβολής (άρθρο 157). Δημιουργεί σε βάρος του καθού η αίτηση/εναγομένου την υποχρέωση του να ανεχθεί τη δημοσίευση.

Η δημοσίευση αναπτύσσει δύο βασικές λειτουργίες:

(1) Εξυπηρετεί την άρση της προσβολής

Η εσφαλμένη εντύπωση που δημιουργήθηκε στους αποδέκτες, ιδίως πειρατικών εμπορευμάτων, ανασκευάζεται με αυτόν τον τρόπο.

(2) Αναπτύσσει λειτουργία γενικής πρόληψης

Ο νόμος κατ' επιταγή της Οδηγίας 2004/48 προβλέπει το δικαίωμα δημοσίευσης της απόφασης «αστικών δικαστηρίων ή τελεσίδικων αποφάσεων ποινικών δικαστηρίων» (άρθρο 157). Προϋπόθεση είναι ότι ασκείται μια εκ των αξιώσεων λόγω προσβολής, συμπεριλαμβανομένης και της αξίωσης πληροφόρησης.

Εν κατακλείδι θα πρέπει η δημοσίευση να είναι αναγκαία και πρόσφορη προκειμένου να αρθεί η παράβαση στην αγορά. Κατά κανόνα η δημοσίευση θα αποτελεί το πλέον πρόσφορο μέσο για να παραμερισθεί η σύγχυση που έχει προκληθεί στην αγορά και στους καταναλωτές.

- **Αξίωση αποζημίωσης**

Η αξίωση αποζημίωσης προβλέπεται στο άρθρο 150 παραγρ. 5-7, τα οποία εναρμονίζουν το ελληνικό δίκαιο των σημάτων προς την Οδηγία 2004/48. Προϋποθέτει υπαιτιότητα (άρθρο 914 ΑΚ). Συστηματικά διακρίνεται στην περιουσιακή ζημία (economic loss) και στην ηθική βλάβη (non economic loss).

Η υπαιτιότητα τεκμαίρεται (μαχητό τεκμήριο), όταν ο προβολέας έχει παραλείψει να ελέγξει το μητρώο σημάτων, ιδιαίτερα μάλιστα όταν η χρήση του προσβαλλόμενου σήματος συνοδεύεται από τη μνεία «σήμα κατατεθειμένο (*), όταν έχουν προηγηθεί οχλήσεις του σηματούχου ή συνάγεται από την ίδια τη δομή της αγοράς (ολιγοπωλιακή δομή) αλλά και από τις ιδιαίτερες συνθήκες της προσβολής (λ.χ. εισαγωγή του προσβάλλοντος προϊόντος από τον κυριότερο χονδρέμπορο/εισαγωγέα). Αν και εμπειρικά μπορεί να διαπιστώσει κανείς ότι μια πράξη προσβολής σήματος προκαλεί συχνά μεγάλη επιχειρηματική ζημία, είναι εξαιρετικά δύσκολη η συγκεκριμενοποίησή της, ώστε να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του άρθρου 297 ΑΚ. Τούτο καθιερώνει τον κανόνα του συγκεκριμένου προσδιορισμού της ζημίας και περιλαμβάνει τη θετική και την αποθετική ζημία (διαφυγόν κέρδος).

Ειδικά το διαφυγόν κέρδος ως η πλέον συνηθισμένη μορφή ζημίας προσκρούει σε σχεδόν ανυπέρβλητες αποδεικτικές δυσκολίες, έτσι ώστε να δικαιολογείται η κυνική διαπίστωση ότι «η παράβαση συμφέρει από κοινωνική άποψη».

Η απουσία δικονομικών διευκολύνσεων που να ευνοούν τον αφηρημένο προσδιορισμό της ζημίας ή μεθόδων υπολογισμού της αποζημίωσης που ταιριάζουν στη φύση της ζημίας από ανταγωνιστική πράξη, έχει ως αποτέλεσμα ότι η αξίωση αποζημίωσης σπανιότατα ευδοκμεί. Το σχετικό κονδύλιο απορρίπτεται ως αόριστο, με συνέπεια τη γενικότερη, ανησυχητική, ατροφία των αστικών κυρώσεων.

- **Ο υπολογισμός της ζημίας μετά την προσαρμογή στην Οδηγία 2004/48**

Κατά την κρατούσα πλέον στη θεωρία άποψη σε ολόκληρο το δίκαιο των αϋλων αγαθών ισχύει ο λεγόμενος τριπλός υπολογισμός της ζημίας, δηλ. υπολογισμός με βάση το ποσόν κατά το οποίο κατέστη πλουσιότερος ο προσβολέας, καταβολή του κέρδους που αποκόμισε ή ποσού αναλόγου προς το τίμημα άδειας εκμετάλλευσης (άρθρο 17 ν. 1733/1987 για την ευρεσιτεχνία, άρθρο 65 παραγρ. 3 ν. 2121/1193 για την πνευματική ιδιοκτησία, άρθρο 15 ΠΔ 45/1991 για τη νομική προστασία των προϊόντων ημιαγωγών). Πλέον καθιερώνεται με το άρθρο 150 παραγρ. 6 και 8.

Ο τρόπος αυτός υπολογισμού της ζημίας ερείδεται στην σκέψη ότι βλάβη επέρχεται ήδη με την επέμβαση στις θετικές εξουσίες του σηματούχου και γενικότερα του φορέα του δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας. Για το λόγο αυτό επί προσβολής δεν είναι αφενός αναγκαίο να αποδείξει ο φορέας του προσβαλλόμενου δικαιώματος ότι έχει υποστεί μια περαιτέρω ζημία πέραν από την επέμβαση σε από τις θετικές εξουσίες του δικαιώματος, εν προκειμένω σήματος. Αφετέρου κάθε προσβολή οιασδήποτε εξουσίας δημιουργεί την ζημία αυτή, χωρίς να χρειάζεται να αποδείξει ο δικαιούχος ότι θα προέβαινε στην σύναψη μελλοντικών συμβάσεων εκμετάλλευσης ή θα παρέδιδε τα σηματοδοτημένα εμπορεύματα. Με άλλα λόγια προσβάλλεται η αφηρημένη δυνατότητα κερδοφορίας στην αγορά.

- **Αξίωση ηθικής βλάβης**

Εξάλλου ο δικαιούχος – φορέας του σήματος έχει και αξίωση να αποκατασταθεί η ηθική βλάβη που υπέστη από την πράξη προσβολής του αγαθού αυτού (άρθρο 150 παραγρ. 5). Η αξίωση αυτή θα πρέπει να θεμελιούται μα τις ιδιαίτερες συνθήκες της προσβολής, λχ. Προσβολή, επειδή τέθηκαν σε κυκλοφορία πειρατικά προϊόντα με σαφώς χαμηλότερη ποιότητα.

- **Η αξίωση πληροφόρησης**

Η αξίωση πληροφόρησης είναι αυτόνομη αξίωση, ξεχωριστή από τις λοιπές αξιώσεις λόγω προσβολής. Έχει σκοπό να καταστήσει τον φορέα του δικαιώματος ικανό να στραφεί κατά του προσβολέα ή τρίτων, επιτελεί δηλ. επιβοηθητική λειτουργία.

Η αξίωση πληροφόρησης, η οποία αποτελεί και την μεγάλη καινοτομία της Οδηγίας 2004/48, λειτουργεί:

(1) Ως μέσο απόδειξης της προσβολής (άρθρο 151 παραγρ. 1,2) και

(2) Ως μέσο προετοιμασίας αγωγής αποζημίωσης (άρθρο 151 παραγρ. 4 και 5 και 153 παραγρ. 3 εδ. β) ή αγωγής αδικαιολόγητου πλουτισμού, εφόσον συντρέχει προσβολή σε εμπορική κλίμακα.

Ασκείται και αυτοτελώς με αίτηση ασφαλιστικών μέτρων (άρθρο 151 παραγρ.4). στρέφεται κατά του προσβολέα (άρθρο 151 παραγρ. 1 και 4,5, άρθρο 153 παραγρ. 3) και κατά τρίτων προσώπων που εμπλέκονται στην προσβολή (άρθρο 151 παραγρ. 4,5).

5.10.2.Ποινική προστασία

Η ποινική προστασία εκκινεί από τον κανόνα της κατ' έγκληση δίωξης (άρθρο 156 παραγρ. 1 και 2) με επαπειλούμενη ποινή φυλάκιση τουλάχιστον 6 μηνών και με χρηματική ποινή τουλάχιστον 6.000 ευρώ. Προσανατολίζεται στις τρεις μορφές του κινδύνου σύγχυσης (άρθρο 125 στοιχ. α-γ) και στην προστασία του σήματος φήμης. Επίσης η προσβολή ορισμένων εξουσιών εν γνώσει του προσβολέα, ήτοι θέση σε κυκλοφορία, κατοχή, εξαγωγή, εισαγωγή, η διέλευση προσβαλλόντων προϊόντων από την ελληνική επικράτεια, η επίθεση του σήματος σε γνήσια προϊόντα του σηματούχου που προόριζε να κυκλοφορήσει ως ανώνυμα και η αφαίρεση του σήματος (άρθρο 125 παραγρ. 3 και 4) επισύρει την ίδια ποινή. Αν το όφελος που επιδιώχθηκε ή η ζημία που προκλήθηκε από τις ανωτέρω πράξεις είναι ιδιαίτερα μεγάλη και συγχρόνως συντρέχει εμπορική εκμετάλλευση σε εμπορική κλίμακα, τότε ο προσβολέας τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική από 6.000 έως 30.000 ευρώ (άρθρο 156 παραγρ. 2). Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται μόνον επί προσβολής σήματος « με ίδιο διακριτικό γνώρισμα» και ταυτότητα ή ομοιότητα προϊόντων (άρθρο 156 παραγρ. 2 εδ. β').

5.10.3.Δωσιδικία – καθ' ύλη αρμοδιότητα

Αποκλειστική δικαιοδοσία για την προστασία του σήματος, εθνικού ή και κοινοτικού, έχουν τα πολιτικά δικαστήρια (άρθρο 150 παραγρ. 9, άρθρο 10 ν. 2943/2001). Η αγωγή ασκείται

ενώπιον του αρμοδίου Μονομελούς Πρωτοδικείου ανεξαρτήτως ποσού και δικάζεται κατά την τακτική διαδικασία (άρθρο 150 παραγρ.9). Εφόσον ασκούνται και άλλες αξιώσεις, λ.χ. αθέμιτου ανταγωνισμού, η αγωγή μπορεί να εισαχθεί και στο αρμόδιο πολυμελές πρωτοδικείο (άρθρο 150 παραγρ. 10).

Κατά τόπο αρμόδιο είναι το δικαστήριο του τόπου κατοικίας του εναγομένου (άρθρο 22 ΚΠολΔ). Συντρέχουσα αρμοδιότητα έχει και το δικαστήριο του τόπου, όπου τελέσθηκε η προσβολή (άρθρο 33 ΚΠολΔ σε συνδυασμό με τα άρθρα 28 επ.). Ειδικά, όταν κατά τόπο αρμόδια είναι τα Πρωτοδικεία Αθηνών και Θεσσαλονίκης, η αγωγή εισάγεται και εκδικάζεται από τα ειδικά τμήματα κοινοτικών σημάτων (άρθρο 10 παραγρ. 1 ν. 2943/2001). Σε διαφορές από προσβολή σήματος λ.χ. στο πλαίσιο αποκλειστικής άδειας χρήσης έγκυρα συμφωνείται ρήτρα διαιτησίας.

5.10.4. Η διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων

Οι πράξεις προσβολής ενός σήματος πρέπει να παύουν όσο το δυνατόν γρηγορότερα και λόγω της ζημίας που επιφέρουν αλλά και ένεκα του κινδύνου μίμησης από τρίτους ανταγωνιστές. Η τακτική διαδικασία της αγωγής λόγω της διάρκειάς της εμφανίζεται ανεπαρκής, βραδεία και ακατάλληλη αντίδραση στο ρευστό ανταγωνιστικό περιβάλλον. Ως εκ τούτου, η διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων (προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης) αποτελεί εκ των πραγμάτων την ενδεδειγμένη αντιμετώπιση πρακτικών που προσβάλλουν το σήμα (άρθρο 153).

Αρμόδιο για τη λήψη των ασφαλιστικών μέτρων είναι το μονομελές πρωτοδικείο τόσο της περιφέρειας, όπου «ευρίσκονται» τα προϊόντα ή παρέχονται οι υπηρεσίες όσο και της περιφέρειας που εδρεύει η επιχείρηση, της οποίας τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες φέρουν το προσβαλλόμενο σήμα (άρθρο 153 παραγρ. 7). Όταν κατά τόπο αρμόδια είναι τα Πρωτοδικεία Αθηνών και Θεσσαλονίκης, η αίτηση εισάγεται στα ειδικά τμήματα των κοινοτικών σημάτων που έχουν συσταθεί στα πρωτοδικεία αυτά (άρθρο 10 παραγρ. 1 ν. 2943/2001). Απαιτείται επείγουσα περίπτωση για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων. Εξ αυτού του λόγου συνάγεται ότι η «αδικοιολόγητη» και μακράς διάρκειας καθυστέρηση να ασκηθεί η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων υποδηλώνει ότι ελλείπει η επείγουσα περίπτωση.

5.10.5 Άλλα ασφαλιστικά μέτρα

Στα ασφαλιστικά μέτρα περιλαμβάνεται η συντηρητική κατάσχεση ή η προσωρινή απόδοση των εμπορευμάτων με το προσβάλλον διακριτικό γνώρισμα «προκειμένου να εμποδισθεί η είσοδος ή κυκλοφορία τους σε δίκτυο εμπορικής διανομής (άρθρο 153 παραγρ. 2, άρθρο 9 παραγρ. 1 στοιχ. β Οδηγίας 2004/48).

Ομοίως προβλέπεται και η συντηρητική κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων του προσβάλλοντος, καθώς και η δέσμευση των τραπεζικών λογαριασμών του καθού (άρθρο 153 παραγρ. 3, άρθρο 6 παραγρ. 2 Οδηγίας 2004/48), εφόσον συντρέχει προσβολή «σε εμπορική κλίμακα».

5.10.6 Ασφαλιστικά μέτρα προστασίας αποδεικτικών στοιχείων

Εφόσον «πιθανολογείται επαρκώς με ευλόγως διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία προσβολή ή επικείμενη προσβολή του σήματος» και «κάθε καθυστέρηση μπορεί να δημιουργήσει ανεπανόρθωτη ζημία» στον σηματούχο ή «υπάρχει αποδεδειγμένος κίνδυνος καταστροφής αποδεικτικών στοιχείων, το μονομελές πρωτοδικείο μπορεί να διατάσσει ως ασφαλιστικό μέτρο την συντηρητική κατάσχεση:

(1) των παρανόμων προϊόντων που κατέχονται από τον καθού και, εφόσον «ενδείκνυται»

(2) των υλικών και των εργαλείων που αποτελούν «μέσο τέλεσης ή προϊόν ή απόδειξη της προσβολής» (άρθρο 154 παραγρ. 1 εδ. α).

Αντί για συντηρητική κατάσχεση το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την «αναλυτική απογραφή των αντικειμένων αυτών, την φωτογράφησή τους, «την λήψη σχετικών δειγμάτων, καθώς και των σχετικών εγγράφων» (άρθρο 154 παραγρ. 1 εδ. β).²⁹

²⁹Μαρίνος, Μ.Θ. (2016). Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων. Εκδόσεις Π.Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, Αθήνα, σελ. 323-354.

5.11. Το σήμα ως αντικείμενο συναλλαγής

5.11.1 Η μεταβίβαση του σήματος

Το άρθρο 13 παραγρ. 1 ορίζει ότι το επί του σήματος δικαίωμα είναι μεταβιβάσιμο εν ζωή ή αιτία θανάτου, ανεξάρτητα από τη μεταβίβαση της επιχείρησης. Η διάταξη εφαρμόζεται σε κάθε μορφή σήματος, μεταξύ άλλων και σε ονομαστικό σήμα και σε σήμα φήμης. Υποκείμενο μεταβίβασης είναι μόνον ο φορέας του σήματος, φυσικό ή νομικό πρόσωπο. Αντικείμενο μεταβίβασης είναι καταχωρημένο σήμα ή προσδοκία επί σήματος («το δικαίωμα στην αίτηση κατάθεσης (δήλωσης)» (άρθρο 131 παραγρ. 1,)).

5.11.2 Μεταβίβαση επιχείρησης και σήμα

Το σήμα μπορεί να μεταβιβασθεί μαζί με την επιχείρηση ή χωρίς αυτή. Βασική σε κάθε περίπτωση είναι η βούληση των μερών, όπως αυτή συνάγεται από τη σχετική σύμβαση πώλησης επιχείρησης και τις συνοδευτικές περιστάσεις.

5.11.3 Μεταβίβαση του σήματος αιτία θανάτου

Το σήμα είναι αντικείμενο κληρονομικής διαδοχής ανεξάρτητα από την επιχείρηση (άρθρο 131 παραγρ. 1). Το αυτό ισχύει και για το δικαίωμα προσδοκία επί του σήματος («δικαίωμα στην αίτηση κατάθεσης», άρθρο 131 παραγρ. 1). Ο κληρονομούμενος ελεύθερα καταλείπει σε άλλον την επιχείρηση και σε άλλον ή άλλους το σήμα.

5.11.4 Μεταβίβαση του δικαιώματος προσδοκίας επί σήματος

Το περιουσιακό αυτό δικαίωμα μεταβιβάζεται, όπως και το δικαίωμα επί του σήματος είτε με σύμβαση είτε αιτία θανάτου (άρθρο 131 παραγρ. 1). Εφαρμόζονται αναλογικά όσα ισχύουν για τη μεταβίβαση του σήματος και την άδεια χρήσης. Ο καθολικός ή ειδικός διάδοχος αποκτά το δικαίωμα προσδοκίας στην κατάσταση που είναι τούτο κατά τη στιγμή της μεταβίβασης. Έτσι ο αποκτών αποκτά το δικαίωμα προσδοκίας με την προτεραιότητα του

δικαιοπαρόχου του καταθέτη και τους ίδιους λόγους απαραδέκτου που συνέτρεχαν σε βάρος αυτού.³⁰

5.11.5 Άδεια χρήσης

Η παραχώρηση άδειας χρήσης (license agreement) αποτελούν τη βασική μορφή οικονομικής εκμετάλλευσης του σήματος που πρόβλεψε ο νομοθέτης. Δεσπόζει στην καθημερινή πρακτική.

Η άδεια χρήσης σήματος διαφέρει από τη μεταβίβαση του σήματος. Στην τελευταία ο σηματούχος αποξενούται εντελώς από το δικαίωμα του, το οποίο περιέρχεται στον αποκτώντα, ενώ στις δυο αυτές μορφές εκμετάλλευσης ο σηματούχος παραμένει υποκείμενο του δικαιώματος και παραχωρεί στον τρίτο απλώς τη χρήση του σήματος. Αντικείμενο της άδειας χρήσης μπορεί να είναι το σήμα καθώς και το δικαίωμα προσδοκίας επί σήματος.³¹

5.11.6 Απώλεια του δικαιώματος

Ο νόμος γνωρίζει τρεις τρόπους απώλειας του δικαιώματος:

1. Παρέλευση της διάρκειας προστασίας (άρθρο 148)
2. Παραίτηση του δικαιούχου από το δικαίωμα (άρθρο 159)
3. Διαγραφή του σήματος επειδή συντρέχει λόγος έκπτωσης ή ακυρότητας (άρθρα 160, 161).

Η απαρίθμηση των λόγων απώλειας του δικαιώματος επί του σήματος είναι αποκλειστική.

- **Παρέλευση διάρκειας προστασίας**

Η παρέλευση της δεκαετούς διάρκειας προστασίας του σήματος επιφέρει την αυτοδίκαιη απόσβεσή του, αν μέσα στις νόμιμες προθεσμίες του άρθρου 148 παραγρ. 3 εντός του

---

³⁰ Μαρίνος, Μ.Θ. (2016). Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων. Εκδόσεις Π.Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, Αθήνα, σελ. 245-249.

³¹ Μαρίνος, Μ.Θ. (2016). Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων. Εκδόσεις Π.Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, Αθήνα, σελ. 254.

τελευταίου έτους προστασίας ή και μέσα στη εξάμηνη προθεσμία χάριτος δεν υποβληθεί το διπλότυπο καταβολής των τελών παράτασης υπέρ του Δημοσίου.

- **Παραίτηση από το δικαίωμα**

Η παραίτηση είναι μονομερής απευθυντέα δήλωση βούλησης προς την Υπηρεσία Σημάτων.

Ο νόμος δέχεται τόσο στην γενική όσο και την μερική παραίτηση (άρθρο 159 παραγρ. 1), η οποία αφορά μόνον τα σημαινόμενα προϊόντα ή υπηρεσίες και όχι τμήμα του σήματος ως προς το οποίο δεν νοείται παραίτηση. Επειδή με την μονομερή δήλωση παραίτησης αποσβέννεται ενδεχομένως άδειες χρήσης επί του σήματος, ο νόμος θέτει ως προϋπόθεση του παραδεκτού της παραίτησης την απόδειξη, ότι οι αδειούχοι έχουν ενημερωθεί για την πρόθεση του σηματούχου να παραιτηθεί από το σήμα (άρθρο 159 παραγρ. 3).

- **Διαγραφή λόγω συνδρομής λόγων έκπτωσης και ακυρότητας – Γενικά**

Η διαγραφή του σήματος λόγω συνδρομής λόγων έκπτωσης (άρθρο 160) και λόγων ακυρότητας (άρθρο 161) αποτελεί βασικό λόγο απόσβεσης του δικαιώματος επί του σήματος. Απαιτείται πάντοτε αίτηση του έχοντος έννομο συμφέρον, η οποία κατατίθεται και στην Υπηρεσία Σημάτων και εξετάζεται από την ΔΕΣ (άρθρο 161 παραγρ. 1).

Η διάκριση μεταξύ λόγων έκπτωσης και ακυρότητας, την οποία αγνοούσε το προγενέστερο δίκαιο, έχει μεγάλη συστηματική και πρακτική σημασία. Η έκπτωση αφορά λόγους που προέκυψαν μετά την καταχώριση του σήματος, ενώ η ακυρότητα σε λόγους απολύτου /σχετικού απαραδέκτου, που υπήρχαν ήδη κατά την καταχώριση.

Η διαγραφή λόγω συνδρομής λόγων έκπτωσης (άρθρο 160) οδηγεί στην απώλεια του δικαιώματος επί του σήματος *ex nunc*. Αντιθέτως η διαγραφή, επειδή συντρέχουν λόγοι ακυρότητας (άρθρα 123, 124) οδηγεί στην απόσβεση *en tunc*, λόγω του υπάρχοντος αρχικού «νομικού ελαττώματος» (λόγος απολύτου ή σχετικού απαραδέκτου).

Ο σκοπός της διαγραφής ποικίλλει αναλόγως του λόγου. Σε κάθε περίπτωση κοινός παρανομαστής των λόγων είναι η αποσυμφόρηση του μητρώου. Η αδικαιολόγητη διατήρηση

σημάτων δημιουργεί σοβαρά εμπόδια σε τρίτους που αναζητούν διακριτικά γνωρίσματα με «ικανοποιητική» αρχική διακριτική δύναμη, δυσχέρεια η οποία αυξάνεται όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των καταχωρισθέντων σημάτων. Ο κατασταλτικός έλεγχος των προϋποθέσεων κτήσης και διατήρησης του δικαιώματος στο σήμα αποτελεί ένα δεύτερο βασικό λόγο που στηρίζει το θεσμό της διαγραφής του σήματος.

Η αίτηση διαγραφής (έκπτωση/ακυρότητα) μπορεί να αφορά ορισμένα μόνον από τα σημαίνοντα προϊόντα ή υπηρεσίες ή υποκατηγορία προϊόντων (μερική διαγραφή) (άρθρο 160 παραγρ. 2, άρθρο 161 παραγρ. 2).³²

5.12 Το σήμα της ΕΕ

Η εναρμόνιση των εθνικών δικαίων των σημάτων με την αρχική Οδηγία 89/104 αρχικά υπήρξε απλώς ένα παρεπόμενο και μια συμπλήρωση του φιλόδοξου εγχειρήματος του κοινοτικού σήματος με το οποίο επιδιώκεται η υπέρβαση της εδαφικότητας. («ένα σήμα για ολόκληρο το έδαφος της κοινότητας»). Με το κοινοτικό σήμα επιτεύχθηκε ένα ακόμα βήμα στην ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς. Μετά από 35 περίπου χρόνια εργασιών και διαπραγματεύσεων εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 17.12.1993 ο Κανονισμός 40/1994 για το κοινοτικό σήμα. Είναι άμεσα εφαρμοστέος στο εθνικό δίκαιο κάθε χώρας της ΕΕ, χωρίς να απαιτείται προσαρμογή του εθνικού δικαίου σε αυτόν. Τροποποιήθηκε πρωτίστως με τον Καν. 422/2004 από 10.3.2004 και κωδικοποιήθηκε με τον Καν. 207/2009 από 26.2.2007. Ο Καν. 207/2009 τροποποιήθηκε πρόσφατα με τον Καν. 2015/2424/ΕΕ της 16.12.2015, στο πλαίσιο του γενικότερου εκσυγχρονισμού του δικαίου των σημάτων.

Με τον κανονισμό αυτό ο όρος «κοινοτικό σήμα» αντικαθίσταται με τον όρο «σήμα της ΕΕ», όρος που χρησιμοποιείται εφεξής. Ο όρος του Γραφείου Εναρμόνισης υποκαθίσταται από το νεοϊδρυθέν Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας, και τέλος αντί του όρου «δικαστήριο κοινοτικών σημάτων» χρησιμοποιείται η ονομασία «δικαστήριο σημάτων της ΕΕ» (άρθρο 1 Καν. 2015/2424).

Ο θεσμικός μηχανισμός του σήματος της ΕΕ στηρίζεται στη λειτουργία του Γραφείου Διανοητικής Ιδιοκτησίας της ΕΕ (άρθρο 2). Είναι αρμόδιο για την εκτέλεση του Κανονισμού

---

³²Μαρινός, Μ.Θ. (2016). Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων. Εκδόσεις Π.Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, Αθήνα, σελ. 289-293.

207/2009 και των παρεπόμενων νομικών διατάξεων (Εκτελεστικό Κανονισμό 2868/1995 από 13.12.1995, κλπ και τον Κανονισμό 216/1996 από 5.2.1996 για τη διαδικασία ενώπιον των τμημάτων προσφυγής του Γραφείου). Έχει νομική προσωπικότητα (άρθρο 115). Έδρα του Γραφείου είναι το Αλικάντε στην Ισπανία.

Αρμόδια όργανα για τη λήψη αποφάσεων του Γραφείου είναι οι εξεταστές, τα τμήματα ανακοπών, το τμήμα διαχείρισης των σημάτων και νομικών θεμάτων, τα τμήματα ακύρωσης και τα τμήματα προσφυγών (άρθρα 130 επ.)

Οι βασικές αρχές που διακρίνουν το σήμα της ΕΕ είναι οι εξής: οι αρχές της ενότητας, αυτονομίας, καταχώρισης, συνύπαρξης και χειραφέτησης από την επιχείρηση.

- **Αρχή της ενότητας**

Η αρχή της ενότητας ή του ενιαίου χαρακτήρα του σήματος της ΕΕ σημαίνει ότι το δικαίωμα σε ένα σήμα της ΕΕ αποκτάται, ανανεώνεται, μεταβιβάζεται, είναι αντικείμενο παραίτησης, έκπτωσης ή ακύρωσης και δεν μπορεί να απαγορευθεί η χρήση του παρά μόνο για ολόκληρη την Ένωση, εκτός εάν υπάρχουν αντίθετες διατάξεις στον Κανονισμό (άρθρο 1 παραγρ. 2).

- **Αρχή της καταχώρισης**

Το σήμα της ΕΕ κτάται μόνον με την καταχώριση στο ειδικό μητρώο σημάτων της ΕΕ (άρθρο 6). Η καταχώριση γίνεται σε μια μόνο αρχή, το Γραφείο, το οποίο αποτελεί «οργανισμό της Κοινότητας, διαθέτει νομική προσωπικότητα» (άρθρο 115 παραγρ. 1) με επαρκή διοικητική, οικονομική και νομική αυτονομία (άρθρα 115 επ., 138 επ.) και υπόκειται στον έλεγχο νομιμότητας που ασκεί η Επιτροπή (άρθρο 122). Ο Κανονισμός ακολουθεί εν προκειμένω την αρχή της καταχώρισης που ισχύει στα κράτη μέλη (άρθρο 6).

- **Αρχή της αυτονομίας**

Η αρχή της αυτονομίας σημαίνει ότι οι προϋποθέσεις προστασίας, η έκταση και το περιεχόμενο εξουσιών του δικαιούχου καθορίζονται λεπτομερώς και αποκλειστικά στον Κανονισμό (άρθρο 14 παραγρ. 1). Το σύστημα του σήματος της ΕΕ είναι ανεξάρτητο από τα

5.13 Νόμος υπ' αριθ. 4679/2020 για τα Εμπορικά Σήματα

Κατά την ολοκλήρωση της παρούσας δημοσιεύτηκε ο **Νόμος 4679/2020** (ΦΕΚ Α' 71/20/3/2020) με τίτλο: *Εμπορικά σήματα - ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2015/2436 για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών - μελών περί σημάτων και της Οδηγίας 2004/48/ΕΚ σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και άλλες διατάξεις*. Οι κυριότερες αλλαγές που εισάγει ο νέος νόμος σε σύγκριση με το Ν. 4072/12 είναι οι εξής:

5.13.1 Περιστολή των εξουσιών του σήματος.

Το κυρίαρχο χαρακτηριστικό των νέων ρυθμίσεων είναι η περιστολή των εξουσιών του σήματος, για προστασία και ενίσχυση του ελεύθερου ανταγωνισμού. Αυτή συνάγεται από περισσότερες διατάξεις, όπως, ιδίως, οι ακόλουθες:

5.13.1α. Ανταγωγή έκπτωσης ή ακυρότητας.

Το κύρος του καταχωρημένου σήματος μπορεί να ελεγχθεί από τα πολιτικά δικαστήρια με ανταγωγή έκπτωσης ή ακυρότητας (βλ. αρ. 38 παρ. 12-17). Έτσι, κάθε φορά που ο δικαιούχος του σήματος ασκεί αγωγή για την προσβολή του, ο εναγόμενος έχει τη δυνατότητα με ανταγωγή να ελέγξει το κύρος του σήματος που αποτελεί νομική βάση της αγωγής δηλαδή έχει τη δυνατότητα να προβάλει τους λόγους έκπτωσης από το δικαίωμα στο σήμα (αρ. 50 παρ. 2. επ.), ή τους λόγους ακυρότητας του σήματος (αρ. 52 παρ. 1 επ.). Παράλληλα, διατηρείται η δυνατότητα να προβληθούν αυτοτελώς στη Διοικητική Επιτροπή Σημάτων (ΔΕΣ) οι λόγοι έκπτωσης και ακυρότητας του σήματος. Όμως, οι σχετικές αποφάσεις της ΔΕΣ προσβάλλονται στα πολιτικά δικαστήρια και όχι στα διοικητικά, όπως γινόταν υπό το Ν 4072/2012 (αρ. 50 παρ. 1 και 52 παρ. 1). Έτσι, η δικαιοδοσία για διαφορές σχετικά με την έκπτωση από το δικαίωμα στο σήμα ή την ακυρότητά του, μεταφέρεται από τα διοικητικά δικαστήρια στα πολιτικά, τόσο για τις διαφορές που προκύπτουν από αυτοτελή αίτηση έκπτωσης ή ακυρότητας στη Διοικητική Επιτροπή Σημάτων όσο και για διαφορές που προκύπτουν από ανταγωγή έκπτωσης ή ακυρότητας. Αυτή η μεταφορά δικαιοδοσίας από τα διοικητικά δικαστήρια στα πολιτικά στηρίζεται στο Άρθ. 94 παρ. 3 του Συντάγματος. Η Αιτιολογική Έκθεση αναφέρεται διεξοδικά στους λόγους για τους οποίους η μεταφορά αυτή της δικαιοδοσίας ήταν σκόπιμη και αναγκαία. Υπόψιν, ότι η ανταγωγή ακυρότητας μπορεί να αντικρουστεί με την ένσταση του αρ. 12 του νέου νόμου για την απώλεια δικαιώματος λόγω ανοχής. Έτσι, η ανταγωγή ακυρότητας δεν αποτελεί στην πράξη πρόβλημα για τα σήματα που είναι παλαιά, γνωστά και καθιερωμένα, γιατί για αυτά θα συντρέχουν κατά κανόνα οι προϋποθέσεις του αρ. 12.

εθνικά συστήματα προστασίας σημάτων. Δεν είναι δυνατόν λ.χ. να προσβληθεί η ισχύς του σήματος της ΕΕ με τρόπο διάφορα από εκείνον που προβλέπει ο Κανονισμός.

- **Αρχή της συνύπαρξης με το εθνικό σύστημα σημάτων**

Το σύστημα του σήματος της ΕΕ δεν υποκαθιστά το δίκαιο των κρατών μελών περί σημάτων.

Τα σήματα της ΕΕ συνυπάρχουν με τα προγενέστερα εθνικά σήματα, τα οποία στο μέλλον θα χρησιμοποιούνται περισσότερο από μικρές ή μεσαίες επιχειρήσεις με εθνική επιχειρηματική εμβέλεια. Το σήμα της ΕΕ δεν μπορεί να απαιτήσει προβάδισμα από προγενέστερα εθνικά γνωρίσματα. Ως εκ τούτου επιβάλλεται η ίση μεταχείριση μεταξύ των δύο συστημάτων. Η συνύπαρξη του σήματος της ΕΕ δεν περιορίζεται μόνον σε διακριτικά γνωρίσματα (σήματα ή διακριτικά γνωρίσματα κατά το ουσιαστικό σύστημα) αλλά επεκτείνεται και σε άλλα δικαιώματα κατά το άρθρο 14. Εδώ περιλαμβάνεται η προστασία κατά το εθνικό δίκαιο του αθέμιτου ανταγωνισμού, το δίκαιο των σχεδίων/υποδειγμάτων, το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας καθώς και διατάξεις για τις ενδείξεις γεωγραφικής προέλευσης.

- **Αρχή της ελεύθερης μεταβίβασης**

Το σήμα της ΕΕ είναι πλήρως χειραφετημένο από την ύπαρξη επιχείρησης ή από τη μεταβίβασή της. Το αποκλειστικό δικαίωμα επί του σήματος ελεύθερα μεταβιβάζεται, παραχωρείται προς χρήση ή είναι αντικείμενο εμπραγμάτων δικαιωμάτων (άρθρα 17 επ.). Η παύση της λειτουργίας της επιχείρησης δεν δημιουργεί αυτοτελή λόγο διαγραφής.

- **Αρχή της προτεραιότητας**

Και το σήμα της ΕΕ διέπεται από την αρχή της προτεραιότητας, όπως όλο το εθνικό και διεθνές δίκαιο των διακριτικών γνωρισμάτων. Κρίσιμη είναι η προγενέστερη ημερομηνία κατάθεσης. Ο Κανονισμός προβλέπει επίσης μηχανισμούς αφενός για να μετατεθεί η χρονική προτεραιότητα (άρθρα 29, 33 και 34) και αφετέρου για να διασπασθεί (άρθρα 13^α ενδιάμεσα δικαιώματα), 54 παραγρ. 1 και 2).³³

---

³³ Μαρίνος, Μ.Θ. (2016). Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων. Εκδόσεις Π.Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, Αθήνα, σελ. 367-375.

5.13.1β. Κατάργηση του αρ. 158 παρ. 2 Ν 4072/12.

Καταργήθηκε το αρ. 158 παρ. 2 του Ν 4072/12 που δεν επέτρεπε στα πολιτικά δικαστήρια να ασκήσουν έλεγχο στο κύρος του σήματος. Έτσι, η καταχώριση του σήματος δεν παρέχει πλέον «ασυλία» στο σήμα από τυχόν νομικά ελαττώματα, δηλαδή από λόγους έκπτωσης ή ακυρότητας που συντρέχουν.

5.13.1γ. Η χρονική προτεραιότητα κατισχύει της καταχώρισης.

Η επιφύλαξη των προγενέστερων δικαιωμάτων. Τα δικαιώματα που απορρέουν από το καταχωρημένο σήμα τελούν υπό την επιφύλαξη τυχόν προγενέστερων δικαιωμάτων (αρ. 7 παρ. 1 και 3). Έτσι, ένα προγενέστερο σήμα θα μπορεί να απαγορεύσει τη χρήση ενός μεταγενέστερου, παρόλο που αυτό θα είναι καταχωρημένο στο μητρώο. Με άλλα λόγια, η καταχώριση του σήματος δεν εξασφαλίζει υπό το νέο νόμο αδιαμφισβήτητο δικαίωμα χρήσης του. Η καταχώριση του σήματος δεν παρέχει νομική ασυλία ούτε απέναντι στην αρχή της χρονικής προτεραιότητας. Η επιφύλαξη των προγενέστερων δικαιωμάτων δεν επαναλαμβάνεται ρητά στο αρ. 5 για τους σχετικούς λόγους απαραδέκτου. Ορθότερο, όμως, είναι να γίνει δεκτό ότι και στις ανακοπές στη ΔΕΣ λαμβάνονται υπόψιν τα προγενέστερα δικαιώματα που απορρέουν από τη χρήση του σήματος. Έτσι, η ανακοπή, πρέπει να απορρίπτεται, αν ο καθ' ού αποδεικνύει χρονική προτεραιότητα από τη χρήση που προηγείται της χρονικής προτεραιότητας του ανακόπτοντος από την κατάθεση του σήματός του.

5.13.1δ. Ένσταση απόδειξη χρήσης στην πολιτική δίκη.

Η ένσταση απόδειξης χρήσης, που ίσχυε από παλαιότερα μόνο στην ανακοπή και την ακυρότητα του σήματος επεκτάθηκε και στην αστική αγωγή κατά προσβολών του σήματος (αρ. 40). Έτσι, θα μπορεί εφεξής να απορριφθεί αγωγή για προσβολή σήματος το οποίο είναι μόνο καταχωρημένο, αλλά δεν χρησιμοποιείται στις συναλλαγές. Κατά κάποιο τρόπο, αυτό που προστατεύεται πλέον με το νόμο είναι η χρήση του σήματος και όχι η καταχώρισή του. Σήμα που δεν χρησιμοποιείται δεν προστατεύεται, εκτός αν δεν έχουν ακόμα παρέλθει πέντε έτη από την ημερομηνία της καταχώρισής του ή υπάρχει εύλογη αιτία για τη μη χρήση του.

5.13.1ε. Περιγραφή προϊόντων και υπηρεσιών.

Η περιγραφή των προϊόντων και υπηρεσιών στη δήλωση του σήματος στην ουσία απαιτείται πλέον να είναι ειδική και συγκεκριμένη και δεν ενδείκνυται η χρήση της επικεφαλίδας της οικείας κλάσης, ενώ το

σήμα προστατεύεται μόνο για τα προϊόντα που μνημονεύονται ρητά στη δήλωση και όχι για το σύνολο των προϊόντων και υπηρεσιών της οικείας κλάσης (αρ. 23).

5.13.1στ. Περιορισμός της προστασίας του σήματος.

Πολύ σημαντικές αλλαγές επήλθαν στη διάταξη του αρ. 11 για τον περιορισμό της προστασίας του σήματος. Ο περιορισμός γίνεται δραστικότερος από πολλές απόψεις. Μεγάλη πρακτική εφαρμογή αναμένεται να έχει το ότι ο δικαιούχος του σήματος δεν μπορεί να απαγορεύσει σε τρίτους τη χρήση «σημείων ή ενδείξεων που δεν έχουν διακριτικό χαρακτήρα» (αρ. 11 παρ. 1 εδαφ. Β').

5.13.1ζ. Τα ενδιάμεσα δικαιώματα.

Στη γενικότερη κατεύθυνση της περιστολής των εξουσιών του σήματος εντάσσονται και οι διατάξεις για την προστασία των λεγόμενων «ενδιάμεσων δικαιωμάτων» (αρ. 48 και 53). Όλα αυτά αποτελούν κάποιες από τις σημαντικότερες αλλαγές στην εθνική νομο-θεσία των εμπορικών σημάτων. Όλα αυτά, όμως, είναι ρυθμίσεις που ήδη ισχύουν για το Ευρωπαϊκό σήμα, σύμφωνα με τον Κανονισμό 2017/1001 ΕΕ. Η Αιτιολογική Έκθεση του νόμου συσχετίζει τη γενικότερη αυτή φιλοσοφία της περιστολής των εξουσιών του σήματος με τα σύγχρονα πορίσματα της οικονομικής επιστήμης κυρίως της οικονομικής θεωρίας της «ενδογενούς ανάπτυξης» για την επίδραση των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας στην οικονομική ανάπτυξη. Όπως η υπό-προστασία των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας, έτσι και η υπερπροστασία τους οδηγεί σε υστέρηση του ανταγωνισμού και οικονομική ύφεση. Ζητούμενο είναι η αναζήτηση της χρυσής τομής που καθιστά τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας μοχλό πραγματικού και αποτελεσματικού ανταγωνισμού και οικονομικής ανάπτυξης. Με την πιο πάνω περιστολή των εξουσιών του, το εθνικό σήμα συγκλίνει με το Ευρωπαϊκό. Τόσο το εθνικό σήμα όσο και το Ευρωπαϊκό ρυθμίζονται με τον ίδιο τρόπο. Το σύστημα του εθνικού σήματος υιοθετεί τη φιλοσοφία και τις αρχές του συστήματος του Ευρωπαϊκού σήματος και πρωτίστως υιοθετεί τις ισορροπίες και τη στάθμιση συμφερόντων που εκφράζει ο Κανονισμός 2017/1001 ΕΕ. Η σύγκλιση αυτή ήταν αναγκαία, όχι μόνο για λόγους γενικότερης στάθμισης συμφερόντων, αλλά και για λόγους πρακτικούς, καθώς υπό το Ν 4072/12, ιδίως λόγω του αρ. 158 παρ. 2, υπήρχε το ενδεχόμενο η ίδια αγωγή που στηριζόταν τόσο σε Ευρωπαϊκό σήμα όσο και σε εθνικό, να απορριφθεί ως προς το πρώτο και να γίνει δεκτή ως προς το δεύτερο.

5.13.2. Απώλεια δικαιώματος λόγω ανοχής.

Σημαντική στο σύστημα του νέου νόμου είναι η διάταξη του αρ. 12 για την απώλεια δικαιώματος λόγω ανοχής. Νομοθετικός σκοπός του αρ. 12 είναι η προστασία της καταχώρισης του σήματος. Το αρ.

12 περιβάλλει την καταχώριση του σήματος με ασφάλεια και βεβαιότητα δικαίου. Για αυτό το αρ. 12 δεν εφαρμόζεται αναλόγως υπέρ διακριτικού γνωρίσματος το οποίο δεν έχει καταχωρηθεί. Αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του αρ. 12 το καταχωρημένο σήμα δεν μπορεί να ακυρωθεί, ούτε να απαγορευτεί η χρήση του. Έτσι, στο νέο νόμο το αρ. 12 δίνει στο σήμα μια προστασία που με το Ν 4072/12 δεν την είχε, καθώς στον προηγούμενο νόμο η αίτηση ακυρότητας ήταν απρόθεσμη. Η ένσταση του αρ. 12 προβάλλεται τόσο σε αντίκρουση αίτησης ακυρότητας στη ΔΕΣ όσο και σε αντίκρουση ανταγωγής ακυρότητας στα πολιτικά δικαστήρια. Ταυτόχρονα, όμως, το αρ. 12 περιορίζει με έναν επιπλέον τρόπο τις εξουσίες που απορρέουν από το σήμα. Σήμα που είναι προγενέστερο δεν μπορεί να ζητήσει την ακυρότητα ή την απαγόρευση χρήσης μεταγενέστερου σήματος, αν για το τελευταίο αυτό μεταγενέστερο σήμα συντρέχουν οι προϋποθέσεις του αρ. 12. Έτσι, τίθεται μια απόκλιση από την αρχή της χρονικής προτεραιότητας.

5.13.3. Όχι αυτεπάγγελτη απόρριψη της δήλωσης του σήματος για λόγους σχετικών απαραδέκτων.

Μετά την περιστολή των εξουσιών του σήματος, η δεύτερη πιο σημαντική καινοτομία του νέου νόμου είναι ότι η Διεύθυνση Σημάτων δεν απορρίπτει αυτεπάγγελτα μια δήλωση σήματος, όταν συντρέχει κίνδυνος σύγχυσης με προγενέστερο σήμα (αρ. 24παρ. 1 σε συνδυασμό και με αρ. 5 παρ. 1 και 5). Αντίθετα, ειδοποιεί το δικαιούχο του προγενέστερου σήματος, προκειμένου αυτός να ασκήσει ανακοπή, αν το επιθυμεί. Αν δεν ασκηθεί ανακοπή, το σήμα θα καταχωρηθεί. Έτσι, η Διεύθυνση Σημάτων μπορεί να απορρίψει μια δήλωση σήματος μόνο για λόγους που συνδέονται με τα απόλυτα απαραδέκτα του αρ. 4. Αντίθετα, τα σχετικά απαραδέκτα του αρ. 5 δεν είναι λόγος για αυτεπάγγελτη απόρριψη της αίτησης, αλλά μόνο λόγος ανακοπής ή ακυρότητας. Και η πρόταση αυτή είχε συζητηθεί, χωρίς να επικρατήσει, κατά την εκπόνηση του Ν 4072/12. Η νέα αυτή ρύθμιση συνιστά, κατά κάποιο τρόπο, μια ακόμα περιστολή των εξουσιών του σήματος υπό την έννοια ότι δεν εμποδίζεται πλέον αυτόματα και απολύτως η καταχώριση ενός νέου σήματος, μόνο και μόνο επειδή κάποια στιγμή στο παρελθόν κάποιος καταχώρησε ένα προγενέστερο σήμα, αν ο ίδιος ο προγενέστερος δικαιούχος δεν μπαίνει στον κόπο να προβάλει τη χρονική του προτεραιότητα.

5.13.4. Γραφική παράσταση.

Παράλληλα, καταργήθηκε η προϋπόθεση της «γραφικής παράστασης» για την καταχώριση του σήματος και αντικαταστάθηκε από την απαίτηση το σήμα να αναπαρίσταται με οποιαδήποτε τεχνολογία (π.χ. σε έγγραφο, σε CD, DVD, mp3, κλπ.), αλλά πάντως με τρόπο «σαφή, ακριβή, αυτοτελή, ευπρόσιτο, κατανοητό, διαρκή και αντικειμενικό, που επιτρέπει στις αρμόδιες αρχές και στο κοινό να προσδιορίζουν με σαφήνεια και ακρίβεια το αντικείμενο προστασίας» (αρ. 2 παρ. 1 β' σε συνδυασμό με αρ. 2 παρ. 2). Τα εδάφια (α) ως (ι) της παρ. 4 του αρ. 2 δίνουν διευκρινίσεις για τα τεχνικά μέσα που μπορούν να —

χρησιμοποιηθούν για την αναπαράσταση του σήματος, ανάλογα με τη μορφή που αυτό μπορεί να έχει. Για την ακρίβεια, αυτό που καταργήθηκε δεν είναι η προϋπόθεση της «γραφικής παράστασης» στο σύνολό της, αλλά μόνο η απαίτηση η «αναπαράσταση» του σήματος να είναι οπωσδήποτε «γραφική». Εφεξής, η αναπαράσταση μπορεί να γίνεται και με άλλα τεχνικά μέσα, αρκεί να εκπληρώνει τις πιο πάνω προϋποθέσεις (σαφής, ακριβής, κλπ.). Προβλέπονται πλέον ρητά νέες μορφές σημάτων, όπως τα σήματα θέσης, τα σήματα μοτίβου, το σήμα κίνησης, το οπτικοακουστικό και το ολογραφικό σήμα. Το αρ. 2 παρ. 4 του νόμου, που δίνει τους ορισμούς των νέων αυτών μορφών σημάτων, βασίζεται στο άρθρο 3 του εκτελεστικού Κανονισμού 2018/626. Για τις νέες μορφές σημάτων υπάρχει και σχετική Κοινή Ανακοίνωση των εθνικών Γραφείων Σημάτων και του ΕUIPO. Πάντως η ρητή αναφορά των μορφών αυτών στο νόμο δεν προεξοφλεί την ύπαρξη διακριτικής ικανότητας. Η διακριτική ικανότητα πρέπει σε κάθε περίπτωση να θεμελιώνεται επαρκώς όπως και παλαιότερα. Δεν έγινε πιο χαλαρή η εκτίμηση για τη διακριτική ικανότητα.

5.13.5. Τεχνική ή αισθητική λειτουργικότητα (technical or aesthetic functionality).

Στο αρ. 4 για τα απόλυτα απαράδεκτα πολύ σημαντική διαφοροποίηση είναι η διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής του εδαφίου ε' της παρ. ΚΥπό το Ν 4072/12 το εδάφιο ε' αναφερόταν μόνο στο σχήμα του προϊόντος το οποίο μπορεί να επιτελούσε τεχνική λειτουργία ή να προσέδιδε ουσιαστική αξία στο προϊόν. Το νέο εδάφιο ε' αναφέρεται στο σχήμα, αλλά και σε κάθε άλλο χαρακτηριστικό του προϊόντος. Με τη νέα ρύθμιση, η οποία ακολουθεί την αντίστοιχη διάταξη της Οδηγίας 2015/2436 ΕΕ, τεχνική λειτουργία μπορεί να επιτελεί όχι μόνο το σχήμα, αλλά και κάθε άλλο χαρακτηριστικό του προϊόντος όπως π.χ. το χρώμα. Επίσης, ουσιαστική αξία στο προϊόν μπορεί να προσδίδει όχι μόνο το σχήμα, αλλά και κάθε άλλο χαρακτηριστικό του.

5.13.6. Γεωγραφικές ενδείξεις.

Μια ενδιαφέρουσα διαφοροποίηση στα σχετικά και απόλυτα απαράδεκτα είναι η πιο ολοκληρωμένη αναφορά στις προστατευόμενες ονομασίες προέλευσης, τις προστατευόμενες γεωγραφικές ενδείξεις, τις παραδοσιακές ενδείξεις οίνων, τα εγγυημένα παραδοσιακά ιδιότυπα προϊόντα, και τις φυτικές ποικιλίες (αρ. 4 παρ. 1 εδαφ. ι ως ιγ' και αρ. 5 παρ. 3 εδαφ. Ε').

5.13.7. Κακόπιστη κατάθεση σήματος από αντιπρόσωπο.

Ρυθμίζεται ρητά (ως ειδική έκφραση κακής πίστης κατά την κατάθεση της δήλωσης του σήματος) η περίπτωση όπου ο πληρεξούσιος ή αντιπρόσωπος **καταθέτει στο όνομά του** δήλωση για σήμα που πραγματικά ανήκει στον αντιπροσωπευόμενο από αυτόν, εν αγνοία του τελευταίου (δηλ. του αντιπροσωπευόμενου). Στην περίπτωση αυτή, παρέχεται η ευχέρεια στον αντιπροσωπευόμενο να διεκδικήσει το σήμα (αρ. 5 παρ. 3 εδαφ. 6" και αρ. 10). Ειδικότερα προβλέπεται ότι ο αντιπροσωπευόμενος (πραγματικός δικαιούχος) μπορεί να ζητήσει την απαγόρευση της χρήσης του σήματος, ή την ακύρωσή του, ή τη μεταβίβαση του σήματος σε αυτόν. Κατά τη μεταφορά της σχετικής διάταξης της Οδηγίας στην ελληνική έννομη τάξη υπήρξε μέριμνα ώστε ο αντιπροσωπευόμενος να μπορεί να ζητήσει τη μεταβίβαση του σήματος με αγωγή στα πολιτικά δικαστήρια. Στην περίπτωση αυτή η αγωγή για απαγόρευση της χρήσης και για τη μεταβίβαση του σήματος θα μπορούν να σωρευτούν στο ίδιο δικόγραφο, πράγμα που ανταποκρίνεται στην αρχή της οικονομίας της δίκης. Η εφαρμογή της διάταξης προϋποθέτει το στοιχείο της κακής πίστης δηλαδή της άγνοιας του **αντιπροσωπευόμενου**. Αντίθετα, δεν υπάρχει περιθώριο για ευθεία ή ανάλογη εφαρμογή της διάταξης, αν ο αντιπροσωπευόμενος είχε εν γνώσει του συμφωνήσει να καταθέσει ο αντιπρόσωπος το σήμα στο όνομά του, γιατί στην περίπτωση αυτή ελλείπει το στοιχείο της κακής πίστης. Η δυνατότητα να ζητήσει ο αντιπροσωπευόμενος τη μεταβίβαση του σήματος, αντί της ακυρότητάς του ένεκα κατάθεσης αντίθετης στην καλή πίστη, δίνει στον αντιπροσωπευόμενο την ευχέρεια να διατηρήσει το σχετικό δικαίωμα στο όνομά του με τη χρονική προτεραιότητα που έχει αποκτήσει με την κατάθεσή του από τον κακόπιστο αντιπρόσωπο. Αντίθετα, η ακυρότητα του σήματος οδηγεί στην πλήρη διαγραφή του από το μητρώο, χωρίς να διατηρείται η χρονική προτεραιότητα που αποκτήθηκε με την τυπική πράξη της (έστω κακόπιστης) κατάθεσης της δήλωσης σήματος στο μητρώο.

5.13.8. Μεταβίβαση.

Το αρ. 16 για τη μεταβίβαση του σήματος είναι όμοιο με το αντίστοιχο αρ. 131 του Ν 4072/2012. Συμπληρώθηκε, όμως, η παρ. 4 έτσι ώστε να αναφέρει ρητά ότι η άσκηση παρέμβασης από τον ειδικό ή καθολικό διάδοχο τον καθιστά κύριο διάδικο και ότι ο δικαιοπάροχος αποβάλλεται από τη δίκη. Επίσης, συμπληρώθηκε η παρ. 5. Ήδη υπό το Ν 4072/12, η παράγραφος αυτή προέβλεπε ότι ο καταθέτης δήλωσης σήματος μπορεί να αποκτήσει εκ μεταβιβάσεως προγενέστερο σήμα που κωλύει την καταχώριση της δικής του δήλωσης, καθώς και ότι στην περίπτωση αυτή η καταχώριση της μεταβίβασης στο μητρώο αίρει αυτοδικαίως το κώλυμα της καταχώρισης. Η διάταξη αυτή συμπληρώθηκε έτσι ώστε να προβλέπει ρητά ότι το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση που το προγενέστερο σήμα που εμπόδιζε την καταχώριση έπαυσε να ισχύει. Υπόψιν, ότι το αρ. 36 παρ.5 προβλέπει ότι η λήξη του σήματος που δεν ανανεώθηκε επέρχεται αυτοδικαίως. Έτσι, σε περίπτωση δήλωσης που απορρίφθηκε από τη ΔΕΣ λόγω προγενέστερου σήματος και εκκρεμεί μετά από προσφυγή στο Διοικητικό Πρωτοδικείο ή Εφετείο, αν προσκομιστεί πρόσφατη μερίδα που δείχνει ότι παρήλθε η δεκαετία χωρίς να έχει ανανεωθεί το προγενέστερο σήμα, η προσφυγή για την κρινόμενη δήλωση πρέπει να γίνει δεκτή.

5.13.9. Αποτελέσματα έκπτωσης και ακυρότητας.

Τα αποτελέσματα της έκπτωσης και της ακυρότητας του σήματος δεν επέρχονται μόνο για το μέλλον, αλλά αναδρομικά.

5.13.10. Σήμα πιστοποίησης και συλλογικό σήμα.

Εισάγεται ο νέος θεσμός του σήματος πιστοποίησης, το οποίο λειτουργεί ως ένδειξη ποιότητας (αρ. 56 επ.). Τα σήματα πιστοποίησης συνυπάρχουν μετά συλλογικά σήματα (αρ. 64 επ.). Οι διατάξεις για τα σήματα πιστοποίησης και τα συλλογικά σήματα στηρίζονται τόσο στις διατάξεις της Οδηγίας, όσο και στις αντίστοιχες διατάξεις του Κανονισμού 2017/1001 ΕΕ. Κατά το πρότυπο του Κανονισμού, ο νόμος επέλεξε να μην κάνει χρήση της δυνατότητας που παρείχε η Οδηγία, να μπορεί το σήμα πιστοποίησης να συνίσταται σε γεωγραφική ένδειξη. Η χρήση γεωγραφικών όρων ως σημάτων πιστοποίησης θα μπορούσε να οδηγήσει σε έμμεση καταστρατήγηση των διατάξεων για τις προστατευόμενες γεωγραφικές ενδείξεις και τις προστατευόμενες ονομασίες προέλευσης. Ωστόσο, γεωγραφικοί όροι μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο συλλογικού σήματος (αρ. 64 παρ. 3 και 66 παρ. 1), όπως ρητά προβλέπεται και στην Οδηγία. Τα σήματα πιστοποίησης διαφέρουν από τα συλλογικά σήματα κυρίως κατά το ότι η λειτουργία του συλλογικού σήματος είναι να δείχνει ότι αυτός που το χρησιμοποιεί ανήκει σε ένα νομικό πρόσωπο, που είναι ο φορέας του συλλογικού σήματος. Φορέας του συλλογικού σήματος είναι πάντα νομικό πρόσωπο. Βέβαια, η ένταξη σε ένα νομικό πρόσωπο και η χρήση του συλλογικού σήματος, του οποίου το νομικό πρόσωπο είναι δικαιούχος εκλαμβάνεται στην πράξη από το κοινό ως ένδειξη ποιότητας. Πάντως, νομικά, η χρήση συλλογικού σήματος δείχνει κυρίως την ένταξη στο νομικό πρόσωπο που είναι δικαιούχος του συλλογικού σήματος και την τήρηση των ποιοτικών προδιαγραφών που το εν λόγω νομικό πρόσωπο θέτει στα μέλη του. Η χρήση του συλλογικού σήματος δείχνει την προέλευση των προϊόντων από τα μέλη μιας οργάνωσης που είναι φορέας του συλλογικού σήματος. Αντίθετα, δικαιούχος σήματος πιστοποίησης μπορεί να είναι και φυσικό πρόσωπο. Το σήμα πιστοποίησης δείχνει ότι η ποιότητα ή κάποια άλλα χαρακτηριστικά των προϊόντων που το φέρουν πιστοποιούνται από το δικαιούχο του σήματος πιστοποίησης. Ο νόμος ρητά προβλέπει ότι ο δικαιούχος του σήματος πιστοποίησης δεν πρέπει να ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα που συνδέεται με την παραγωγή ή τη διάθεση των προϊόντων που πιστοποιούνται. Σημειώνεται ότι τα συλλογικά σήματα και τα σήματα πιστοποίησης έχουν μεγάλη συναλλακτική αξία γιατί μπορούν να αποτελέσουν εργαλεία συλλογικής διαφήμισης. Ένα μεγάλο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις είναι ότι δεν διαθέτουν τα τεράστια κεφάλαια που χρειάζονται για τη διαφήμιση των προϊόντων τους. Η διαφήμιση είναι επένδυση με υψηλό κόστος. Το πρόβλημα αυτό είναι εντονότερο στις επιχειρήσεις που παράγουν προϊόντα μαζικής κατανάλωσης. Σε αυτά, η ανάγκη για διαφήμιση είναι εντονότερη και το υψηλό κόστος της διαφήμισης

λειτουργεί ως εμπόδιο εισόδου στην αγορά νέων ανταγωνιστών. Τα συλλογικά σήματα και τα σήματα πιστοποίησης μπορούν να επιτρέψουν τη συλλογή κεφαλαίων από περισσότερες επιχειρήσεις και τη χρήση τους για τη συλλογική διαφήμιση όλων όσων κάνουν χρήση του συλλογικού σήματος ή του σήματος πιστοποίησης.

5.13.11. Αστική προστασία.

Περιορισμένες αλλαγές έγιναν στις διατάξεις για την αστική προστασία του σήματος. Κάποιες από τις διατάξεις αυτές αναδιατυπώθηκαν φραστικά, για να καταστούν σαφέστερες, χωρίς όμως να αλλάζει η ουσία της ρύθμισης. Αυτό π.χ. έγινε στο πρώτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 43 και στο άρθρο 46 παρ. 1. Σε κάποιες άλλες διατάξεις για την αστική προστασία του σήματος επήλθαν ουσιαστικές τροποποιήσεις. Για παράδειγμα:

Στο Άρθ. 38 παρ. 5 προβλέφθηκε ότι για την αξίωση αποζημίωσης και χρηματικής ικανοποίησης ηθικής βλάβης δεν αρκεί οποιαδήποτε μορφή πταίσματος, αλλά απαιτείται δόλος ή βαρεία αμέλεια. Το ίδιο προβλέπει και το Άρθ. 13 παρ. 1 της Οδηγίας 2004/48 ΕΚ (βλ. και την αιτιολογική σκέψη 26 της Οδηγίας). Σε περίπτωση που δεν συντρέχει δόλος ή βαρεία αμέλεια, μπορεί κατά την παρ. 8 του Άρθ. 38 να ζητηθεί το ποσό κατά το οποίο ο προσβολέας ωφελήθηκε από την εκμετάλλευση του σήματος ή την απόδοση του κέρδους που αποκόμισε (βλ. και Άρθ. 13 παρ. 2 της Οδηγίας 2004/48 ΕΚ). Η αξίωση για δόλο ή βαρεία (και όχι απλή) αμέλεια οφείλεται κυρίως στο ότι η έκταση της προστασίας του σήματος και τα όριά της είναι συχνά δυσδιάκριτα. Δικαιολογείται, λοιπόν, να είναι επιφυλακτικός ο νομοθέτης και το δικαστήριο απέναντι στην αξίωση αποζημίωσης και χρηματικής ικανοποίησης ηθικής βλάβης που πρέπει να επιδικάζονται μόνο σε προφανείς και αναμφίβολες προσβολές. Και στο Αμερικανικό δίκαιο απαιτείται δόλος ή βαρεία αμέλεια για την αξίωση αποζημίωσης, ενώ στο Supreme Court εκκρεμεί για εκδίκαση το ζήτημα αν το ίδιο πρέπει να ισχύει και για την απόδοση του κέρδους που αποκόμισε ο προσβολέας (Romag Fasteners Inc. v. Fossil Inc.).

Στα Άρθ. 38 παρ. 3 και 39 παρ. 8, που διαλαμβάνουν για τη χρηματική ποινή που απειλεί το δικαστήριο χάριν έμμεσης εκτέλεσης της απόφασής του, καταργήθηκε το κατώτατο όριο ποινής που προέβλεπε ο Ν 4072/12 (3 χιλ. € στο Άρθ. 38 παρ.3 και 50 χιλ. € στο Άρθ. 39 παρ. 8) και διατηρήθηκε μόνο το ανώτατο όριο ποινής των 100 χιλ. € και στα δύο άρθρα. Το ίδιο ανώτατο όριο ποινής προβλέπεται και στο Άρθ. 947 ΚπολΔ. Στο Άρθ. 39 παρ. 8 η αδικαιολόγητη άρνηση του διαδίκου να προσκομίσει τα αποδεικτικά στοιχεία που διέταξε το δικαστήριο εκτιμάται ελεύθερα, όπως ισχύει και στα Άρθ. 366 και 452 ΚΠολΔ, και δεν παράγει τεκμήριο ομολογίας, όπως υπό το Ν 4072/12.

5.13.12. Περίοδος χάριτος για την ανανέωση του σήματος (Αρ. 36 Παρ. 3).

Διατηρείται η εξαμηνιαία περίοδος χάριτος για την ανανέωση του σήματος. Όμως η νέα διάταξη ορίζει ότι δεν ανατρέπονται δικαιώματα τρίτων που αποκτήθηκαν μετά τη λήξη της δεκαετίας και μέχρι την καθυστερημένη, αλλά πάντως εντός εξαμήνου, ανανέωση. Η προστασία των τρίτων που απέκτησαν δικαιώματα μετά τη λήξη της δεκαετούς προστασίας του σήματος δικαιολογείται εν όψει της εύλογης εμπιστοσύνης που προκαλούν οι εγγραφές στο μητρώο. Οι τρίτοι που συμβουλευούνται το μητρώο και βλέπουν να έχει παρέλθει δεκαετία χωρίς ανανέωση δικαιολογούνται να πιστεύουν ότι δεν υφίσταται κώλυμα από προγενέστερα σήματα που έληξαν για την κατάθεση σήματος εκ μέρους τους. Θα ήταν ανορθόδοξο από τη μια πλευρά ο νόμος να προβλέπει ρητά ότι η διάρκεια του σήματος είναι δεκαετής (παρ. 1) και ότι η ισχύς του παύει αυτοδικαίως (παρ. 6) και την ίδια στιγμή να αξιώνει από τον τρίτο που συμβουλευέται το μητρώο και βλέπει να έχει παρέλθει η δεκαετία να πρέπει να αναμείνει για άλλους έξι μήνες για να αποσαφηνιστεί αν τελικά ο σηματούχος θα προβεί (ενδεχομένως) σε καθυστερημένη ανανέωση ή όχι. Το μητρώο πρέπει να παράγει εμπιστοσύνη. Επίσης το γενικό συμφέρον της εμπιστοσύνης στο μητρώο είναι υπέρτερο από το ατομικό συμφέρον του σηματούχου που καθυστέρησε να προβεί σε ανανέωση. Κατά το εξάμηνο μετά τη δεκαετία το σήμα δεν παραμένει σε ισχύ. Η παύση της ισχύος του είναι αυτοδίκαιη με την πάροδο της δεκαετίας. Αν γίνει ανανέωση εντός του εξαμήνου, το σήμα αναβιώνει, αλλά δεν παραβιάζονται δικαιώματα τρίτων που αποκτήθηκαν στο μεταξύ. Η εξαμηνιαία περίοδος χάριτος δεν είναι δικαίωμα του σηματούχου, αλλά χάρις.

5.13.13. Ποινικές διατάξεις (Αρθ. 45).

Οι ποινικές διατάξεις αναδιατυπώθηκαν φραστικά, για να είναι σαφέστερες χωρίς όμως να αλλάξει η ουσία της ρύθμισης.

5.13.14. Άλλες αλλαγές.

Υπάρχουν και πολλές άλλες νέες ρυθμίσεις σε διάφορα επιμέρους θέματα, όπως π.χ. Δίνεται δυνατότητα για αρτιότερη στελέχωση της Διοικητικής Επιτροπής Σημάτων (βλ. αρ. 30 παρ. 8 που προβλέπει ότι τα μέλη της ΔΕΙ, πλην του προέδρου, είναι πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης ή η παρ. 9 που δίνει δυνατότητα αποσπάσεων και μετατάξεων προσωπικού, καθώς και η παρ. 13 που προβλέπει τη σύσταση νέων οργανικών θέσεων) καθώς και δυνατότητα για προαιρετική διαμεσολάβηση στις διαδικασίες ενώπιον της (αρ. 31). Η παράσταση στη ΔΕΙ μπορεί να γίνεται και με δήλωση χωρίς την παρουσία του δικηγόρου στη δικάσιμο (αρ. 30 παρ. 10).

Η κλήση για ένορκες βεβαιώσεις στη ΔΕΣ πρέπει να γίνεται προ δύο τουλάχιστον εργασιμών ημερών, όπως στον ΚΠολΔ, αντί προ 48 ωρών που ίσχυε στο Ν 4072/12 (αρ. 30 παρ. 10). Ένορκες βεβαιώσεις στο εξωτερικό γίνονται ενώπιον προξένου και όχι ενώπιον αλλοδαπού συμβολαιογράφου.

Διευκρινίζεται ρητά ότι η επίκληση των απόλυτων λόγων अपαράδεκτου του αρ. 4 στο πλαίσιο ανακοπής η ακυρότητας δεν απαιτεί συμφέρον η αίτηση έκπτωσης από το δικαίωμα στο σήμα (αρ. 25 παρ. 2, 51 παρ. 2 και 52 παρ. 9).

Η μη ανανέωση του σήματος οδηγεί στη λήξη του αυτοδικαίως, χωρίς να απαιτείται να προηγηθεί πράξη διαγραφής του από τη Διεύθυνση Σημάτων (αρ. 36 παρ. 5). Έτσι, αν ένα σήμα απορρίφθηκε από τη Διοικητική Επιτροπή Σημάτων εξαιτίας προγενέστερου, το οποίο όμως αργότερα έληξε, το σήμα που απορρίφθηκε μπορεί να γίνει δεκτό κατά την εκδίκαση της προσφυγής στο Διοικητικό Πρωτοδικείο, ή το Διοικητικό Εφετείο. Για τον ίδιο λόγο (που συνδέεται με την αυτοδικαίως λήξη του σήματος μετά το πέρας της δεκαετίας) η παρ. 3 του αρ. 36 προβλέπει ότι, αν το σήμα ανανεωθεί μέσα στην εξαμηνιαία περίοδο χάριτος μετά το πέρας της δεκαετίας, τούτο δεν ανατρέπει τυχόν δικαιώματα τρίτων που αποκτήθηκαν στο μεταξύ.

Προβλέπονται μεγαλύτερες προθεσμίες για την κοινοποίηση στον καθ' ύ ού ανακοπών και αιτήσεων έκπτωσης ή ακυρότητας για να του δίνεται η δυνατότητα για πληρέστερη προετοιμασία της υπεράσπισής του (αρ. 27 παρ. 1 και 2, αρ. 51 και αρ. 52 παρ. 9).

Προβλέπεται η δυνατότητα κοινοποιήσεων από τη Δ/νση Σημάτων με οποιοδήποτε πρόσφορο μέσο, περιλαμβανομένου του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (αρ. 21 παρ. 3, καθώς και τα άρθρα 22 παρ. 2, 23 παρ. 7, 24 παρ. 3 και 5, 30 παρ. 11 οι οποίες παραπέμπουν στο αρ. 23 παρ. 1 σε σχέση με την κοινοποίηση). Καταργήθηκε η δυνατότητα που έδινε το αρ. 129 Ν 4072/12 να υποβληθεί δήλωση για μη διεκδίκηση αποκλειστικών δικαιωμάτων σε ορισμένα μη ουσιώδη στοιχεία του σήματος. Ούτε η Οδηγία, ούτε ο Κανονισμός για το Ευρωπαϊκό σήμα προβλέπουν τη δυνατότητα αυτή. Ο δικαιολογητικός λόγος για την κατάργησή της είναι ότι, αν για κάποιο στοιχείο του σήματος δεν διεκδικούνται αποκλειστικά δικαιώματα, δεν υπάρχει λόγος αυτό να περιληφθεί εξ αρχής στη δήλωση του σήματος και στην αναπαράστασή του. Έτσι, ο νέος νόμος δίνει δυνατότητα μόνο για περιορισμό των προϊόντων (βλ. αρ. 14).

Το αρ. 19 ρυθμίζει ρητά τα αποτελέσματα των εγγραφών στο μητρώο έναντι τρίτων/προκειμένου για μεταβιβάσεις άδειες χρήσης ενέχυρα και άλλα εμπράγματα δικαιώματα. Η διάταξη είναι όμοια με το αρ. 27 Καν. 2017/1001 ΕΕ.

5.13.15. Τέλη.

Αλλαγές έγιναν και στα τέλη που καταβάλλονται για καταχωρήσεις πράξεων στο μητρώο σημάτων (αρ. 87), όπως π.χ. ανανεώσεις μεταβιβάσεις αλλαγή διεύθυνσης κλπ. Στην αιτιολογική έκθεση αναφέρεται ότι μετά από έρευνα σε χώρες με πληθυσμό αντίστοιχο της Ελλάδας ή με οικονομικά μεγέθη αντίστοιχα της Ελλάδας (π.χ. Πορτογαλία, Ουγγαρία, Δανία, Τσεχία, Ιρλανδία, Νορβηγία) διαπιστώθηκε ότι τα τέλη για την κατάθεση και την ανανέωση σήματος στη χώρα μας είναι από τα χαμηλότερα. Ωστόσο, με το νέο νόμο καταργούνται ολοσχερώς τα τέλη για εγγραφή στο μητρώο αλλαγής επωνυμίας έδρας διεύθυνσης

και νομικού τύπου. Τούτο διότι η ενημέρωση του μητρώου με τα επικαιροποιημένα στοιχεία των καταθετών είναι ζήτημα που ενδιαφέρει το δημόσιο συμφέρον, την πληροφόρηση των τρίτων και την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς και για αυτό πρέπει να μην έχει κόστος. Καταργούνται ακόμα τα τέλη για περιορισμό των προϊόντων. Η κατάργηση των τελών αυτών κρίθηκε αναγκαία, γιατί με τους νέους κανόνες για την περιγραφή των προϊόντων πολλές επιχειρήσεις που έχουν παλαιά σήματα θα αναγκαστούν να προβούν σε περιορισμό των προϊόντων για τα οποία αυτά έχουν δηλωθεί και ισχύουν. Σε αντιστάθμισμα της κατάργησης των πιο πάνω τελών αυξήθηκαν περιορισμένα τα τέλη για κατάθεση και ανανέωση σήματος με έγχαρτη μορφή. Όμως δίνεται η δυνατότητα καταβολής ελαφρά μειωμένων τελών κατάθεσης και ανανέωσης όταν αυτές γίνονται ηλεκτρονικά.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν κάποιες στατιστικές πληροφορίες για τα εισπραττόμενα τέλη. Στη χώρα μας κατατίθενται περίπου 6.000 νέα εθνικά σήματα κάθε έτος. Τα έσοδα από τέλη για νέες καταθέσεις ανέρχονται περίπου σε 800 χιλ. € ετησίως. Τα έσοδα από τέλη για ανανεώσεις μεταβιβάσεις άδειες χρήσης και άλλες μεταβολές ανέρχονται ετησίως σε 900 χιλ. € περίπου. Τα τέλη για συζήτηση ανακοπών και άλλων ενδίκων βοηθημάτων στη ΔΕΣ ανέρχονται ετησίως σε 35 χιλ. € περίπου. Η Διεύθυνση Σημάτων έχει επιπλέον έσοδα από τον EUIPO και τον WIPO, τα οποία προ βλέπονται από τους κανονισμούς λειτουργίας του Ευρωπαϊκού και του Διεθνούς σήματος. Αυτά ανέρχονται αθροιστικά περίπου σε 800 χιλ. € ετησίως. Έτσι, τα συνολικά έσοδα της Διεύθυνσης Σημάτων ξεπερνούν ετησίως τα 2,5 εκ. €. Αυτά εισπράττονται από το Δημόσιο και χρησιμοποιούνται για τις ανάγκες του Δημοσίου γενικά. Δυστυχώς δεν υπάρχει πρόβλεψη ώστε μέρος αυτών των εσόδων να διατίθεται υποχρεωτικά για τις ανάγκες της Διεύθυνσης Σημάτων. Από νομική άποψη τα τέλη σημάτων είναι ανταποδοτικά και όχι φόρος γιατί δεν βαρύνουν όλους τους πολίτες αλλά μόνο όσους κάνουν χρήση του μητρώου.

5.13.16. Ανακοπή στη ΔΕΣ κατά απόφασης του διοικητικού δικαστηρίου.

Το αρ. 25 παρ. 1 και 4 προβλέπει ότι η ανακοπή κατά της απόφασης που δέχεται την αίτηση του σήματος ασκείται πάντα ενώπιον της ΔΕΣ, ακόμα και αν η αίτηση του σήματος έγινε δεκτή με τελεσίδικη απόφαση των διοικητικών δικαστηρίων. Η διάταξη αντιμετωπίζει το εξής ζήτημα που είχε ανακύψει στην πράξη: Μπορεί η αίτηση να απορριφθεί από τον Εξεταστή και τη ΔΕΣ για λόγους που συνδέονται με τους απόλυτους λόγους απαράδεκτου, αλλά να γίνει δεκτή από τα διοικητικά δικαστήρια μετά από προσφυγή του καταθέτη. Στην περίπτωση αυτή τα διοικητικά δικαστήρια δεν αναπέμπουν την υπόθεση για νέα κρίση στη ΔΕΣ, αλλά διατάσσουν τη δημοσίευση της αίτησης για να αρχίσει να τρέχει η τρίμηνη προθεσμία της ανακοπής. Όμως, γεννάται το ερώτημα πού θα ασκήσουν οι τρίτοι την ανακοπή τους; Στη ΔΕΣ ή στο διοικητικό δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση που διέταξε τη δημοσίευση του σήματος; Ο νόμος έκανε τη δικαιοπολιτική επιλογή η ανακοπή να ασκείται στη ΔΕΣ και στην περίπτωση αυτή. Τούτο δικαιολογείται για τους εξής λόγους: Κατ' αρχήν, η απόφαση του διοικητικού δικαστηρίου που διατάσσει τη δημοσίευση της αίτησης δεν τη δέχεται οριστικά προς καταχώριση στο μητρώο, αλλά διατάσσει μόνο τη συνέχιση της διαδικασίας που προβλέπει ο νόμος. Γι' αυτό και η ανακοπή δεν στρέφεται αληθώς κατά της απόφασης αυτής και δεν την αμφισβητεί. Ακόμα, ο τρίτος που ασκεί ανακοπή θα επικαλείται συνήθως σχετικούς

λόγους απαραδέκτου, δηλαδή δικό του προγενέστερο δικαίωμα. Η απόφαση του δικαστηρίου που διέταξε τη δημοσίευση της αίτησης θα έχει εξετάσει απόλυτους λόγους. Έτσι, στην περίπτωση αυτή, η απόφαση του διοικητικού δικαστηρίου δεν θα έχει ασχοληθεί καν με το ζήτημα που εισάγει προς κρίση η ανακοπή. Μπορεί, όμως, η ανακοπή του τρίτου να προβάλει απόλυτους λόγους (ή και απόλυτους λόγους μαζί με σχετικούς) και δη ακόμα και τους ίδιους που έχουν κριθεί ήδη από τα διοικητικά δικαστήρια. Ακόμα όμως και στην περίπτωση αυτή δικαιολογείται η άσκηση της ανακοπής στη ΔΕΣ και όχι στη διοικητικό δικαστήριο. Δεν θα ήταν σωστό η διαδικασία που προηγήθηκε ενώπιον του Εξεταστή, της ΔΕΣ και των διοικητικών δικαστηρίων, μέχρι τη δημοσίευση της αίτησης, να επηρεάζει τον τρόπο που θα ασκήσει την ανακοπή του ο τρίτος που δεν συμμετείχε στη διαδικασία αυτή και δεν εισέφερε τα δικά του επιχειρήματα και το δικό του αποδεικτικό υλικό. Μάλιστα, το αρ. 27 παρ. 5 ορίζει ότι η ΔΕΣ αποφασίζει με βάση το αποδεικτικό υλικό που έχει τεθεί στη διάθεσή της από τα μέρη. Συνεπώς η υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε απόφαση του διοικητικού δικαστηρίου χωρίς της συμμετοχή του ανακόπτοντος δεν μπορεί να θεωρηθεί ίδια με την υπόθεση της ανακοπής στην οποία ο ανακόπτων εισφέρει αποδεικτικό υλικό και νομική τεκμηρίωση. Υπάρχει, όμως, ένας ακόμα πιο επιτακτικός λόγος που επιβάλλει την άσκηση της ανακοπής στη ΔΕΣ και όχι στα διοικητικά δικαστήρια. Τα αρ. 43 και 45 της Οδηγίας 2015/2436 ΕΕ υποχρεώνουν τα κράτη-μέλη να εισάγουν όλες τις ανακοπές και αιτήσεις έκπτωσης ή ακυρότητας κατ' αρχήν σε διοικητικές επιτροπές και όχι σε δικαστήρια. Συνεπώς, η Οδηγία δεν επιτρέπει να παρακαμφθεί το στάδιο ενώπιον της ΔΕΣ. 34

5.14 Ειδικότερα ζητήματα από τη νομολογία

5.14.1 Η **ΑΠ 966/2019** (ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) εξετάζει τις διαβαθμίσεις απόλυτης και σχετικής προστασίας δικαιούχων σημάτων από την χρήση αυτών από τρίτους. Αναφέρεται στα σήματα φήμης και τους βασικούς παράγοντες που τα προσδιορίζουν. Μέσα προστασίας τους και περιπτώσεις παραβίασης τους όπου δεν απαιτείται να συντρέχει κίνδυνος σύγχυσης. Βασικό στοιχείο περί τούτου είναι το μεταγενέστερο σήμα να ομοιάζει σε ένα βαθμό με το σήμα φήμης προκαλώντας συνειρμικό συσχετισμό τους από τους καταναλωτές. Η ανωτέρω προστασία ισχύει όταν το σήμα φήμης και το μεταγενέστερο αυτού τρίτο σημείο - σήμα προσδιορίζουν πανομοιότυπα, παρόμοια ή και ανόμοια προϊόντα.

5.14.2 Η **ΠΠΑ 3690/2019** (ΧΡΙΔ 2019/707) αφορά λέξεις – κλειδιά (keywords) σε διαφήμιση. Η προστασία σήματος προϋποθέτει καταχώρησή του στο μητρώο σημάτων κατόπιν αποδοχής του με απρόσβλητη απόφαση. Ο δικαιούχος του δεν μπορεί να αντιτίθεται στη χρήση σημείων πανομοιότυπων ή παρόμοιων με αυτό ως λέξεων - κλειδιών σε μηχανή αναζήτησης για την

---

³⁴ Χρ. Χρυσάνθης (2020). Το νέο δίκαιο των ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΗΜΑΤΩΝ (Ν. 4679/2020), Εκδόσεις ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΕΒΕ, Αθήνα, σελ. 3-14.

προβολή διαφημιστικών μηνυμάτων, παρά μόνον εάν δημιουργείται κίνδυνος συγχύσεως στο κοινό. Τέτοιος κίνδυνος υφίσταται όταν, με βάση τη λέξη - κλειδί, εμφανίζεται διαφημιστική αναγγελία που υποδηλώνει ύπαρξη οικονομικής σχέσης του τρίτου με τον δικαιούχο του σήματος.

5.14.3 Η ΠΠΑ 3960/2019 (ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) έκρινε ότι η ομοιότητα σημείου με προγενέστερο σήμα, που αποτελεί προϋπόθεση για την κατάφαση κινδύνου συγχύσεως, κρίνεται από την συνολική εντύπωση που προκαλούν αυτά. Εφόσον πρόκειται για σύνθετα σημεία, το δεσπόζον στοιχείο τους μπορεί να αποτελέσει το μοναδικό κριτήριο για την εκτίμηση της ομοιότητάς τους, εφόσον τα υπόλοιπα είναι αμελητέα. Σύνθετη λέξη αποτελούμενη από περιγραφικές ενδείξεις. Μπορεί να μην έχει περιγραφικό χαρακτήρα, εφόσον δημιουργεί διαφορετική εντύπωση από την απλή σώρευση των επιμέρους ενδείξεων. Ο δικαιούχος σήματος δύναται απαγορεύει τη χρήση πανομοιότυπων ή παρόμοιων, με αυτό, σημάτων, ανεξάρτητα του εάν τα τελευταία ακυρώθηκαν ή όχι. Έκρινε επίσης ότι η σύνθετη περιγραφική λέξη που περιέχεται σε σήματα του ενάγοντος στερούνται διακριτικού χαρακτήρα, καθώς περιγράφει σαφώς και ευθέως το είδος των προϊόντων του, παρότι αποτελεί νεολογισμό.

5.14.4 Η ΜΠΑ 3256/2019 (ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) αναφέρεται στο περιεχόμενο του δικαιώματος του σήματος. Το σήμα καταχωρίζεται στο μητρώο σημάτων όταν γίνει δεκτό με «απρόσβλητη» απόφαση του εξεταστή και της Διοικητικής Επιτροπής Σημάτων ή με τελεσίδικη απόφαση των τακτικών δικαστηρίων. Με την καταχώριση του σήματος παρέχεται στον δικαιούχο το απόλυτο και αποκλειστικό δικαίωμα χρήσεως αυτού. Μεταβίβαση επιχείρησης χωρίς όμως την παράλληλη μεταβίβαση του διακριτικού τίτλου της. Με την απόφαση της αρμόδιας εξετάστριας της Υπηρεσίας Σημάτων δεν ολοκληρώθηκε η διαδικασία καταχώρισης του επίδικου σημείου. Απαραίτητη προϋπόθεση για την προστασία ενός σημείου είναι η καταχώριση του στο οικείο μητρώο.

5.14.5 Η ΕΘ 1662/2018 (ΔΕΕ 2019/957) αναφέρει πότε συντρέχει κίνδυνος σύγχυσης και συσχέτισης. Στο σήμα φήμης αρκεί η χρήση μεταγενέστερου σήματος να μπορεί να βλάψει τον διακριτικό χαρακτήρα του ή να προσπορίζει αθέμιτο όφελος χωρίς εύλογη αιτία. Σε αντίθεση με την απαγορευτική ρήτρα του άρθρου 1 του ν. 146/1914, στην περίπτωση του άρθρου 13 του νόμου αυτού, αρκεί η χρήση να γίνεται κατά τρόπο ικανό να προκαλέσει σύγχυση ακόμα κι αν δεν συντρέχει ανταγωνιστικός σκοπός. Απομίμηση κατοχυρωμένου σήματος με την χρήση κυρίαρχου λεκτικού στοιχείου για ομοειδές προϊόν. Προσβολή σημάτων φήμης και άντληση ανέξοδου οφέλους.

5.14.6 Η ΕΘ 1931/2018 (ΑΡΜ 2018/1846) αναφέρεται στις εξουσίες που παρέχει το σήμα. Αν το σήμα έχει επικρατήσει και ως διακριτικό γνώρισμα της επιχείρησης και λόγω της χρησιμοποίησής του από άλλον υπάρχει κίνδυνος σύγχυσης, τότε προστατεύεται και με βάση το άρθρο 13 ν. 146/1914. Έννοια διακριτικού γνωρίσματος και προϋποθέσεις καθιέρωσής του.

5.14.7 Η ΕΑ 2084/2018 (ΔΕΕ 2019/379) έκρινε ότι η προσβολή κοινοτικού σήματος διέπεται από το εθνικό δίκαιο, χωρίς να αποκλείεται από τον Κανονισμό 207/2009 η άσκηση αγωγών ως προς το κοινοτικό σήμα με βάση το δίκαιο των κρατών μελών. Ικανοποίηση ηθικής βλάβης σε περίπτωση υπαίτιας προσβολής σήματος υπό όρο ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις των άρθρων 914 και 932 ΑΚ.

5.14.8 Η ΕΑ 4519/2018 (ΔΕΕ 2019/44) αναφέρεται στο κοινοτικό σήμα. Έκρινε ότι τα πολιτικά δικαστήρια έχουν την εξουσία να απαγορεύουν την χρήση του σήματος σε περίπτωση παράνομης χρήσης αυτού. Η απαγόρευση αυτή δεν αντίκειται στο δικαίωμα επί του σήματος, για το οποίο αρμόδια είναι η διοικητική επιτροπή. Σε περίπτωση που προηγήθηκε η χρησιμοποίηση στις συναλλαγές διακριτικού γνωρίσματος επιχείρησης που έχει τα στοιχεία της ονοματικής λειτουργίας και της διακριτικής δύναμης προϊόντος ή υπηρεσιών και στη συνέχεια ακολούθησε κατάθεση και αμετάκλητη παραδοχή σήματος, τότε υπερισχύει το προϋφιστάμενο διακριτικό γνώρισμα και ο δικαιούχος τούτου, δικαιούται να αποκρούει την επί παραλείψει αγωγή του δικαιούχου του σήματος ως κάτοχος υπέρτερου δικαιώματος.

5.14.9 Η ΕΑ 5891/2018 (ΔΕΕ 2019/553) αναφέρεται στην ευρεία προστασία σημάτων φήμης και έκρινε ότι αρκεί ο βαθμός της ομοιότητας του προγενέστερου σήματος με το μεταγενέστερο σημείο να είναι τέτοιος ώστε το ενδιαφερόμενο κοινό να τα συνδέει μεταξύ τους και χωρίς ακόμη να τα συγχέει. Επίσης έκρινε ότι στην περίπτωση σύνθετου σήματος δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ένα μόνο από τα συστατικά στοιχεία του και να συγκρίνεται με ένα άλλο σημείο, αλλά η σύγκριση προϋποθέτει την θεώρηση εκάστου σήματος ως συνόλου. Σε σύνθετα σήματα διακριτικά προϊόντων καθημερινής χρήσης, ο καταναλωτής προσανατολίζεται στο εικαστικό στοιχείο. Όσο εντονότερος είναι ο διακριτικός χαρακτήρας του προγενέστερου σήματος, τόσο πιο πιθανό είναι το μεταγενέστερο παρόμοιο ή πανομοιότυπο σημείο να το ανακαλέσει στην μνήμη του καταναλωτή. Υπάρχει δε προσβολή σήματος φήμης σε περίπτωση χρήσης ένδειξης σε βαθμό που υπερβαίνει τα συμφωνηθέντα.

5.14.10 Η ΠΠΑ 726/2018 (ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) αναφέρεται στα κριτήρια κινδύνου σύγχυσης. Η έννοια του μέσου καταναλωτή συγκεκριμενοποιείται στον καταναλωτή που έχει την συνήθη πληροφόρηση και είναι εύλογα προσεκτικός και ενημερωμένος. Στα σύνθετα σήματα, κρίσιμο στοιχείο για την εξαγωγή συμπεράσματος ως προς την ύπαρξη ή μη απομίμησής του είναι η

συνολική εντύπωση που προκαλεί το καθένα σήμα στο μέσο, ενημερωμένο άτομο του καταναλωτικού κοινού. Ο εντονότερος βαθμός καθιέρωσης μιας ένδειξης στις συναλλαγές ενισχύει την διακριτική της δύναμη και την προστασία της. Προϋποθέσεις αθέμιτου ανταγωνισμού. Γενική αρχή χρονικής προτεραιότητας επί των διακριτικών γνωρισμάτων. Περιορισμός στα συνώνυμα διακριτικά γνωρίσματα επιχείρησης ή φορέων επιχείρησης. Η χρήση σήματος ή διακριτικού γνωρίσματος από τον τρίτο που εκφεύγει από το αποκλειστικό δικαίωμα χρήσης του σηματούχου, επανέρχεται στην εμβέλεια του δικαιώματος του τελευταίου, εφόσον δεν είναι σύμφωνη με τα συναλλακτικά ήθη.

5.14.11 Η ΠΠΑ 1030/2018 (ΕΕΜΠΔ 2019/200) αναφέρεται στις προϋποθέσεις χαρακτηρισμού σήματος ως σήμα φήμης. Έκρινε ότι σημασία έχει η γενική εντύπωση που δημιουργείται, ενώ ο κίνδυνος σύγχυσης δεν αποκλείεται όταν η χρησιμοποίηση γίνεται με μικρές παραλλαγές.

5.14.12 Η ΠΠΑ 3016/2018 (ΧΡΙΑ 2019/296 με παρατηρήσεις Σ. Σταυρίδου στην σελίδα 300) αναφέρεται στα δικαιώματα δικαιούχου σήματος και προϋποθέσεις προστασίας του. Για την προσβολή διακριτικών γνωρισμάτων, απαιτείται χρήση αυτών από τρίτο στην συναλλακτική ζωή. Μέτρα παύσης προσβολής δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας από τον «ενδιάμεσο», του οποίου οι υπηρεσίες χρησιμοποιούνται για την προσβολή δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας. Έννοια «ενδιάμεσου». Πότε εφαρμόζεται η Οδηγία 2004/48/ΕΚ. Προϋπόθεση ένταξης ενός μεσάζοντα παρόχου «υπηρεσίας της κοινωνίας των πληροφοριών» στο πλαίσιο του π.δ. 131/2003 είναι ο «εντελώς τεχνικός» χαρακτήρας της δραστηριότητάς του. Η ευθύνη του μεσάζοντος απαιτεί έγκυρη λήψη γνώσης της παράνομης συμπεριφοράς. Εις ολόκληρον ευθύνη. Στην προκειμένη περίπτωση πρόκειται για εναγόμενη - πάροχο υπηρεσιών επαγγελματικού τηλεφωνικού καταλόγου.

5.14.13 Η ΠΠΑ 725/2018 (ΧΡΙΑ 2019/225) αναφέρεται στην προστασία δικαιούχων σημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αναγκαία η ύπαρξη «φήμης». Έννοια της φήμης. Ιδιοτυπία σήματος και διακριτικός χαρακτήρας του. Δεν απαιτείται η πλήρης ταύτιση μεταγενέστερου σημείου με το σήμα. Αρκεί το ενδιαφερόμενο κοινό να προβαίνει σε σχετικό συσχετισμό. Θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο βαθμός ομοιότητας του σήματος με το μεταγενέστερο σημείο, αλλά και το είδος των προϊόντων και των παρεχόμενων υπηρεσιών. Όσο πιο έντονος είναι ο διακριτικός χαρακτήρας του προγενέστερου σήματος, τόσο πιο πιθανό είναι το οικείο κοινό να το ανακαλέσει συνειρμικά στην μνήμη του. Πότε προστατεύεται ο δικαιούχος. Το αθέμιτο όφελος δεν συνιστά κατά κυριολεξία «προσβολή» του σήματος. Πότε επέρχεται εξασθένηση του διακριτικού χαρακτήρα του φημισμένου σήματος και πότε χρήση του. Πρωτόκολλο διεθνούς καταχώρησης σημάτων. Εν προκειμένω, χαμηλή διαφημιστική δαπάνη στην Ελλάδα και φήμη

μόνο σε εξειδικευμένο κοινό. Κρίνεται ότι ο μέσος καταναλωτής δεν ανακαλεί τα επίδικα σήματα όταν αντικρίζει το μεταγενέστερο σήμα.

5.15 Συμπεράσματα

Σήμα θεωρείται κάθε σημείο, επιδεικτικό γραφικής παραστάσεως, ικανό να διακρίνει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες μιας επιχειρήσεως από εκείνα άλλων επιχειρήσεων. Ουσιαστικές προϋποθέσεις για την παροχή της έννομης προστασίας από το σήμα, σε οποιοδήποτε σημείο, είναι: (α) η ύπαρξη διακριτικής ικανότητας, (β) η αυτοτέλεια και (γ) η επιδεικτικότητα γραφικής παράστασης. Με την τυπική προϋπόθεση, δηλαδή την καταχώρηση του σήματος, η οποία συνιστά ατομική διοικητική πράξη, με την οποία συστήνεται το Ιδιωτικού Δικαίου δικαίωμα στο σήμα. Το δικαίωμα στο σήμα συνιστά απόλυτο και αποκλειστικό δικαίωμα, το οποίο διαθέτει τόσο θετικό όσο και αρνητικό περιεχόμενο. Με το θετικό περιεχόμενο του, παρέχεται στον καταθέτη το δικαίωμα αποκλειστικής χρήσεως του σήματος στα προϊόντα ή εμπορεύματα, για την διάκριση των οποίων αυτό προορίζεται, και συγκεκριμένα παρέχεται σε αυτόν το δικαίωμα, να επιθέτει το σήμα στα προϊόντα ή εμπορεύματα, τα οποία προορίζεται να διακρίνει, να χαρακτηρίζει τις παρεχόμενες υπηρεσίες, να επιθέτει αυτό στα περικαλύμματα και στις συσκευασίες των εμπορευμάτων, στο χαρτί αλληλογραφίας, στα τιμολόγια, στους τιμοκαταλόγους, στις αγγελίες, στις κάθε είδους διαφημίσεις, ως και σε άλλο έντυπο υλικό και να το χρησιμοποιεί σε ηλεκτρονικά ή οπτικοακουστικά μέσα, ενώ όποιος χρησιμοποιεί ή παραποιεί ή απομιμείται σήμα, που ανήκει σε άλλο, για διάκριση όμοιων ή παρόμοιων προϊόντων ή εμπορευμάτων. Το αρνητικό περιεχόμενο του δικαιώματος στο σήμα συνίσταται στην εξουσία του δικαιούχου να εναντιωθεί στην καταχώρηση ως σήματος σημείου, το οποίο συγκρούεται με το παλαιότερο δικό του, να ζητήσει τη διαγραφή λόγω ακυρότητας νεότερου σήματος τρίτου, το οποίο συγκρούεται με το δικό του, καθώς και να στραφεί κατά οποιοσδήποτε, ο οποίος, χωρίς τη συγκατάθεσή του, ασκεί μία ή περισσότερες από τις επιμέρους θετικές εξουσίες που απορρέουν από το δικαίωμά του στο σήμα ή χρησιμοποιεί στις συναλλαγές σημείο κατά τρόπο που προκαλεί κίνδυνο σύγχυσης με το σήμα του ή προσβάλλει σήμα φήμης. Το αρνητικό περιεχόμενο του δικαιώματος στο σήμα πραγματώνεται διαμέσου των αξιώσεων που παρέχονται από το νόμο στον σηματούχο προς απόκρουση των προσβολών του από τρίτους, ο οποίος, συγκεκριμένα, δικαιούται να απαιτήσει αφενός την άρση της προσβολής και την παράλειψή της στο μέλλον, αφετέρου αποζημίωση. Προσβολή του δικαιώματος στο σήμα συνιστά, αφενός, η χρήση σημείου ταυτόσημου με το σήμα για προϊόντα ή υπηρεσίες που ταυτίζονται με εκείνες, για τις οποίες έχει καταχωρηθεί αυτό, αφετέρου, με την πρόσθετη προϋπόθεση ότι προκαλείται κίνδυνος σύγχυσης, α) η χρήση σημείου ταυτόσημου με το σήμα για προϊόντα ή υπηρεσίες που ομοιάζουν με εκείνες, για τις οποίες έχει

καταχωρηθεί αυτό, β) η χρήση σημείου παρόμοιου με το σήμα για προϊόντα ή υπηρεσίες που ταυτίζονται με εκείνες, για τις οποίες έχει καταχωρηθεί αυτό και γ) η χρήση σημείου ταυτόσημου με το σήμα για προϊόντα ή υπηρεσίες που ομοιάζουν με εκείνες, για τις οποίες έχει καταχωρηθεί αυτό. Κίνδυνος σύγχυσης υπό στενή έννοια συντρέχει, όταν λόγω της ομοιότητας μεταξύ του σήματος και του μεταγενέστερου σημείου μπορεί να προκληθεί η εσφαλμένη εντύπωση ότι τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες που διακρίνονται από αυτά προέρχονται από την ίδια επιχείρηση. Κριτήριο για την αντικειμενική διαπίστωση του κινδύνου σύγχυσης αποτελεί η αντίληψη του μέσου, ενημερωμένου, που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και ευλόγως προσεκτικού καταναλωτή (ΠΠΑ 2727/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Δεδομένου του απολύτου χαρακτήρα του δικαιώματος, κάθε προσβολή είναι κατ' αρχήν παράνομη, διότι περιέχει εναντίωση στην αποκλειστική εξουσία που παρέχει το δικαίωμα στο δικαιούχο, ώστε δεν ερευνάται περαιτέρω η τυχόν ύπαρξη πταίσματος του τρίτου. Ειδικότερα δε σε υπαίτιες προσβολές του δικαιώματος του σηματούχου, με σκοπό την πλήρη αποζημίωση του σηματούχου και την αποτροπή στο μέλλον πιθανών προσβολών από ανάλογες πράξεις, διευκολύνεται η άσκηση της σχετικής αποζημιωτικής αξίωσης, με την υιοθέτηση του ούτω καλουμένου συστήματος του τριπλού υπολογισμού της οφειλόμενης αποζημίωσης, ήτοι α) βάσει του συγκεκριμένου υπολογισμού της ζημίας, β) βάσει του τιμήματος, που ο δικαιούχος θα εισέπραττε στην υποθετική περίπτωση παραχώρησης άδειας χρήσης του σήματος και γ) βάσει του οφέλους του προσβολέα από την πράξη της προσβολής, με αμφισβήτηση απλώς ως προς το αν οι ανωτέρω προβλέψεις αντιστοιχούν σε αυτοτελείς αξιώσεις ή απλώς σε τρόπους υπολογισμού μίας ενιαίας αδικοπρακτικής αξίωσης. Επί ανυπαίτιων δε προσβολών του δικαιώματος στο σήμα ο δικαιούχος δύναται να αξιώσει, ως κατ' ουσίαν ειδικές αξιώσεις αδικαιολογήτου πλουτισμού, εναλλακτικά είτε το ποσό, που ο προσβολέας ωφελήθηκε από την εκμετάλλευση του σήματος, χωρίς τη συγκατάθεση του δικαιούχου του, ήτοι το ποσό, που θα αντιστοιχούσε στο τίμημα για την παραχώρηση μίας υποθετικής άδειας χρήσης του σήματος από τον δικαιούχο στον υπόχρεο, είτε την απόδοση του κέρδους, που ο υπόχρεος πορίσθηκε από την εκμετάλλευση του σήματος.

Περαιτέρω, αν το σήμα έχει επικρατήσει και ως διακριτικό γνώρισμα της επιχείρησης και λόγω της χρησιμοποίησής του από άλλον υπάρχει κίνδυνος σύγχυσης, τότε το σήμα προστατεύεται και βάσει του άρθρου 13 ν. 146.1914. Το διακριτικό δε γνώρισμα είναι το μέσο με το οποίο εξατομικεύεται είτε το πρόσωπο (πχ εμπορική επωνυμία) είτε η επιχείρηση (πχ ο διακριτικός τίτλος της) είτε το εμπόρευμα (πχ το σήμα και ο διασηματομοίος). Το σήμα διαφέρει ουσιαστικά από το διακριτικό γνώρισμα. Το μεν σήμα έχει προτεραιότητα από την τυπική πράξη της κατάθεσής του, το δε διακριτικό γνώρισμα από το ουσιαστικό γεγονός της

καθιέρωσής του στις συναλλαγές. Η γέννηση του δικαιώματος στο διακριτικό γνώρισμα (καθιέρωση του) προϋποθέτει: α) ότι το γνώρισμα αυτό έχει διακριτική δύναμη ικανή να το ξεχωρίζει από άλλο ομοειδές και β) έχει καθιερωθεί στις συναλλαγές, δηλαδή έχει καταστεί γνωστό στους συναλλακτικούς κύκλους (μεταπωλητές και καταναλωτές), ότι διακρίνει ορισμένο εμπόρευμα, ως προερχόμενο από ορισμένη επιχείρηση.

Βιβλιογραφία 5^{ου} Κεφαλαίου

- Μαρίνος, Μ.Θ. (2016), Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων, Εκδόσεις Π.Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, Αθήνα.
- Χρ. Χρυσάνθης (2020). Το νέο δίκαιο των ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΗΜΑΤΩΝ (Ν. 4679/2020). Εκδόσεις ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΕΒΕ, Αθήνα.

Νομοθεσία

- ν.4072/12 «Περί σημάτων»
- ν. 4679/2020 «Εμπορικά σήματα - ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2015/2436 για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών - μελών περί σημάτων και της Οδηγίας 2004/48/ΕΚ σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και άλλες διατάξεις».

Νομολογία

- ΑΠ 966/2019
- ΠΠΑ 3690/2019
- ΠΠΑ 3960/2019
- ΜΠΑ 3256/2019
- ΕΘ 1662/2018
- ΕΘ 1931/2018
- ΕΑ 2084/2018
- ΕΑ 4519/2018
- ΕΑ 5891/2018
- ΠΠΑ 726/2018
- ΠΠΑ 1030/2018
- ΠΠΑ 3016/2018

- ΠΠΑ 725/2018

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΑΘΕΜΙΤΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

6.1 Η γενική ρήτρα του άρθρου 1 ν. 146/1914

Είναι αδύνατον να προβλεφθούν και να απαγορευθούν όλες οι αθέμιτες μέθοδοι ανταγωνιστικής συμπεριφοράς, όχι μόνο διότι συνεχώς επινοούνται νέες αλλά και διότι κάθε περίπτωση χρήζει ειδικής αξιολόγησης, ενόψει του ότι στις περισσότερες φορές ο αθέμιτος ή μη χαρακτήρας της πράξης εξαρτάται από τη βαρύτητα των συγκεκριμένων συνθηκών. Για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού ο ν. 146/1914 ακολουθεί το εξής σύστημα: Προτάσσει το άρθρο 1 ν. 146/1914 «περί αθέμιτου ανταγωνισμού», τη λεγόμενη γενική ρήτρα, η οποία θέτει γενική απαγόρευση όλων των πράξεων που γίνονται με σκοπό ανταγωνισμού και αντίκεινται στα χρηστά ήθη. Κατά του προσβολέα παρέχεται αξίωση για παράλειψη και αποζημίωση. Με τον τρόπο αυτόν παρέχεται στον δικαστή ευρεία εξουσία υπαγωγής και αξιολόγησης της κρινόμενης πράξης ως προς τον αθέμιτο ή μη χαρακτήρα της με βάση τα ειδικά περιστατικά κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης. Παράλληλα απαγορεύονται στις επόμενες διατάξεις του νόμου (άρθρα 3 επ.) κατ' ιδίαν κλασικές πράξεις αθέμιτου ανταγωνισμού. Η σχέση της γενικής ρήτρας προς τις ειδικές διατάξεις είναι ιδιαίτερα σημαντική, διότι η γενική ρήτρα μπορεί να τύχει συμπληρωματικής ή, ενδεχομένως, και παράλληλης εφαρμογής με τις ειδικές διατάξεις.

6.2 Πράξη ανταγωνισμού

Το άρθρο 1 ν. 146/1914 απαγορεύει εκείνες τις πράξεις, οι οποίες συγκεντρώνουν τις σ' αυτό αναφερόμενες προϋποθέσεις. Οι προϋποθέσεις αυτές είναι τέσσερις: Πράξη ανταγωνισμού, σκοπός ανταγωνισμού, αντίθεση στα χρηστά ήθη και τέλεση της πράξης σε ορισμένες συναλλαγές.

Το άρθρο 1 δεν απαγορεύει κάθε αθέμιτη συναλλακτική συμπεριφορά, όπως οι ΑΚ 914, 919, 281, αλλά μόνο αθέμιτες πράξεις ανταγωνισμού. Πράξη ανταγωνισμού είναι εκείνη, η οποία, κρινόμενη με αντικειμενικά κριτήρια, ενισχύει τη θέση εκείνου που την ενεργεί στην

αγορά εις βάρος άλλου ή άλλων, υπαρχόντων ή δυνητικών, ανταγωνιστών, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στην ίδια αγορά και σε ορισμένες συναλλαγές που αναφέρονται στο άρθρο 1 (βλ. και ΕΛαρ 222/05, ΕπισκεΔ 2005, 1005, ΕΑ 6012/05, ΔΕΕ 2006, 278, ΕΛαρ 743/05, ΕπισκεΔ 2007, 722 παρατ. Παμπούκη, ΕΘ 743/09, ΔΕΕ 2009, 1339).

Από τον παραπάνω προσδιορισμό της πράξης ανταγωνισμού συνάγεται ότι η ύπαρξή της προϋποθέτει σχέση ανταγωνισμού μεταξύ του ενεργούντος και του θιγομένου (καρατούσα γνώμη ΜΠΚαβ 410/94, ΕΕμπΔ 1995, 510, ΜΠΑ 14709/96, ΕΕμπΔ 1996, 595 με γνμδ Ν. Ρόκα, ΕΠ 408/09, ΔΕΕ 2010, 167 παρατ. Αποστολόπουλου, ΕΘ 1465/09, ΕΕμπΔ 2010, 755, βλ. εντούτοις ΜΠΑ 11952/96, ΕΕμπΔ 1996, 827 παρατ. Ψάρρα).

Η σχέση ανταγωνισμού δεν είναι ανάγκη να υπάρχει μεταξύ του ενεργούντος την πράξη και εκείνου, κατά του οποίου κατευθύνεται, αλλά αρκεί ότι ο ενεργών την πράξη προωθεί με αυτήν τα συμφέροντα τρίτου, με τον οποίο ο θιγόμενος βρίσκεται σε ανταγωνιστική σχέση (βλ. ΕΑ 6012/05, ΔΕΕ 2006, 278, ΠΠΑ 9666/97, ΕΕμπΔ 1998, 641 [αρατ. Ν. Ρόκα, ΜΠΚερ 425/05, ΙονΕπΔ 2005,110).

6.3 Σκοπός ανταγωνισμού

Από υποκειμενικής πλευράς απαιτείται η πράξη να γίνεται με, σκοπό ανταγωνισμού, με σκοπό δηλ. ενίσχυσης του ίδιου ή ξένου ανταγωνισμού, χωρίς όμως να είναι ανάγκη να υπάρχει και σκοπός βλάβης του άλλου (βλ. και ΠΠΑ 9666/97, ο.π., ΕΘ 1465/09, ΕΕμπΔ 2010, 755, ΜΠΘ 27407/07, ΧριΔ 2007, 819 παρατ. Βενιέρη)

6.4 Αντίθεση στα χρηστά ήθη

Το κριτήριο των χρηστών ηθών είναι εκείνο, βάσει του οποίου κρίνεται, αν μια πράξη ανταγωνισμού είναι επιτρεπτή ή όχι (εξ ου και «αθέμιτος» ανταγωνισμός). Το κριτήριο των χρηστών ηθών – όπως άλλωστε η καλή πίστη ως μέτρο αξιολόγησης της συναλλακτικής συμπεριφοράς – είναι ελαστικό, διαχρονικά ευμετάβλητο, χωρίς να είναι δυνατόν να προσδιορισθεί a priori η έκταση εφαρμογής του στις περισσότερες πράξεις ανταγωνισμού. Εντούτοις – ή, σωστότερα, ακριβώς γι' αυτό – τα χρηστά ήθη είναι κατάλληλο κριτήριο (αν και, de lege ferenda, όχι το μοναδικό) για τη θέση ορίων στην ανταγωνιστική ελευθερία. Και τούτο, διότι οι ειδικές συνθήκες τέλεσης της πράξης σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση καθώς και οι

αντιλήψεις που επικρατούν σε δεδομένη χρονική περίοδο είναι αποφασιστικής σημασίας για την αξιολόγηση της πράξης ως επιτρεπτής ή απαγορευμένης.

Αναφέρθηκε ανωτέρω ότι για την αξιολόγηση του αθέμιτου χαρακτήρα πράξης ανταγωνισμού λαμβάνονται υπόψη οι ειδικές συνθήκες κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης. Λαμβάνονται δηλ. υπόψη τόσο αντικειμενικά στοιχεία – όπως ιδίως τα χρησιμοποιούμενα μέσα, η ένταση και η διάρκεια της πράξης, η σημασία της πράξης για τον θιγόμενο από αυτήν ανταγωνιστή, οι ενδεχόμενες επιπτώσεις της πράξης στην αγορά - , όσο και υποκειμενικά. Υποκειμενικά στοιχεία είναι τα κίνητρα και ο σκοπός (το σχέδιο) του ενεργούντος. Έτσι για παράδειγμα, η απόσπαση εργατικού δυναμικού δεν είναι κατά βάση αθέμιτη πράξη ανταγωνισμού, εφόσον όμως γίνεται με κύριο στόχο να πληγεί η επιχείρηση του ανταγωνιστή, μπορεί να προσλάβει αθέμιτο χαρακτήρα. Σύμφωνα με σωστή γνώμη, δεμ απαιτείται γνώση εκ μέρους του ενεργούντος των πραγματικών περιστατικών, τα οποία προσδίδουν τον αθέμιτο χαρακτήρα στην πράξη, ούτε συνείδηση του αθεμίτου, ενώ υπαιτιότητα απαιτείται μόνο για τη γένεση της αξίωσης για αποζημίωση.

Προκειμένου ο δικαστή να κρίνει, αν μια πράξη ανταγωνισμού είναι, κάτω από τις συνθήκες που τελέσθηκε, αθέμιτη, θα λάβει υπόψη τις αντιλήψεις των σχετικών συναλλακτικών κύκλων και αυτές των καταναλωτών αλλά όχι μόνο. Θα πρέπει δηλ. να κρίνει κατά τρόπο που ανταποκρίνεται στο αίσθημα «των χρηστών και εμφρόνως σκεπτομένων» (ΑΠ 1/72, ΕΕμπΔ 1972, 283, ΑΠ 1780/99, ΕΛΔ 2000, 974, ΑΠ 339/10, ΕΛΔ 2010, 1002, ΑΠ 2067/07, ΕΕμπΔ 2008, 145, ΑΠ 1042/09, ΕΕμπΔ 2010, 46), τις διαμορφωμένες εμπορικές συνήθειες (εφόσον όμως κριθούν θεμιτές), την κοινωνική συνείδηση (ΕΠ 281/05, ΠειρΝ 2005, 174), τις βασικές αρχές της εθνικής και κοινοτικής έννομης και συνταγματικής τάξης, τους κώδικες δεοντολογίας (ΜΠΡεθ 925/03, ΕΕμπΔ 2004, 621) κλπ.

6.5 Πράξεις ανταγωνισμού που τελούνται σε ορισμένες συναλλαγές

Η εφαρμογή του άρθρ. 1 ν. 146/1914 περιορίζεται μόνο σε πράξεις ανταγωνισμού που τελούνται στις εμπορικές, βιομηχανικές ή γεωργικές συναλλαγές, συνεπώς δεν εφαρμόζεται στα ελεύθερα επαγγέλματα (ΜΠΑ 8011/92, ΕΕμπΔ 1992, 670 με αντίθετες παρατηρήσεις Μαρίνου, ΠΠΡεθ 118/04, ΧρΙΔ 2005, 426 ΜΠΡεθ 925/03, ΝοΒ 2004, 1018, ΜΠΑ 32309/97, ΔΕΕ 1998, 845 παρατηρ. Μαρίνου). Τα τελευταία χρόνια, νομολογία και θεωρία τείνουν να αλλάξουν στάση, δεχόμενες ότι το άρθρο 1 ν. 146/1914 πρέπει να τύχει γενικής εφαρμογής,

ώστε να καταλαμβάνει και τους ελεύθερους επαγγελματίες (Μαρίνος, Η εφαρμογή του ν. 146/1914 κατά του αθέμιτου ανταγωνισμού και στα ελευθέρια επαγγέλματα, ΔΕΕ 1999, 267, ΕΛαρ 730/08, ΕπισκΕΔ 2009, 469, ΕΛΔ 2009, 1440 με παρατ. Μαρίνου). Υπέρ της διευρυμένης εφαρμογής συνηγορεί, σύμφωνα με ορισμένη γνώμη, και το άρθρο 2 στοιχ. β της οδηγίας 2005/29/ΕΚ για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, στο ρυθμιστικό πεδίο του οποίου εμπίπτουν και τα ελευθέρια επαγγέλματα (βλ. παρατ. Μαρίνου στην ΕΛαρ 730/08, ΕΛΔ 2009, 1443).³⁵

6.6 Έννομη προστασία

6.6.1 Αστική προστασία

- Αξίωση για παράλειψη

Η παράβαση των περισσότερων διατάξεων του ν. 146/1914, και ειδικότερα των άρθρων 1,3, 6-9, 11 και 13, έχει ως συνέπεια τη γένεση αξίωσης για παράλειψη κατά του προσβολέα. Ειδικότερα, σύμφωνα με το Αρθρ.1:

«Απαγορεύεται κατά τας εμπορικές, βιομηχανικές ή γεωργικές συναλλαγάς πάσα προς τον σκοπόν ανταγωνισμού γινομένη πράξις, αντικειμένη εις τα χρηστά ήθη. Ο παραβάτης δύναται να εναχθή πρός παράλειψιν και προς ανόρθωσιν της προσγενομένης ζημίας».

Σύμφωνα με το Αρθρ.3:

«Απαγορεύεται εις δημοσία γινομένας γνωστοποιήσεις ή ανακοινώσεις, προοριζομένας δι' ευρύν κύκλον προσώπων, πάσα ανακριθής δήλωσις περί σχέσεων αναφερομένων εις τας κατά το άρθρον 1 συναλλαγάς ιδία δε περί της ποιότητος, της αρχικής προελεύσεως, του τρόπου της κατασκευής ή της τιμολογήσεως εμπορευμάτων η βιομηχανικών εργασιών, περί του τρόπου ή της πηγής της προμηθείας, της κατοχής βραβείων ή άλλων τιμητικών διακρίσεων, περί της αιτίας ή του σκοπού της πωλήσεως ή περί του ποσού των προς διάθεσιν εμπορευμάτων, ικανή να παραγάγη την εντύπωσιν ιδιαιτέρως ευνοϊκής προσφοράς. Ο παραβάτης δύναται να εναχθή προς παράλειψιν των ανακριθών δηλώσεων και ανόρθωσιν της προσγενομένης ζημίας».

Σύμφωνα με το Αρθρ.6:

---

³⁵Ρόκας, Ν. (2011). Βιομηχανική Ιδιοκτησία. 2^η έκδοση. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ, Αθήνα, σελ. 183-188.

«Εάν διά δημοσία γινομένων γνωστοποιήσεων ή ανακοινώσεων, προοριζομένων δι' ευρύν κύκλον προσώπων, αναγγέλλεται η εκποίησης εμπορευμάτων, προερχομένων εκ πτωχεύσεως αλλά μη ανηκόντων πλέον εις την πτώχευσιν, απαγορεύεται πάσα ανακοίνωσις της εκ πτωχεύσεως προελεύσεως αυτών, ο δε παραβάτης, τιμωρείται με χρηματικήν ποινήν (μέχρι 1500 δραχμών) ή φυλάκισιν έως δύο μηνών ή με αμφοτέρας τας ποινάς ταύτας».

Σύμφωνα με το Αρθρ.7:

"1. Απαγορεύεται η προς το κοινόν αναγγελία της εκποίησης εμπορευμάτων, ως αποτελούσης διάλυσιν του καταστήματος ή διάλυσιν ωρισμένου κλάδου αυτού.

2. Κατ' εξαίρεσιν επιτρέπεται η κατά την προηγουμένην παράγραφον αναγγελία εκποίησης, μνημονευομένης εν τη αναγγελία και της αιτίας ταύτης και υπό τας κατά το παρόν άρθρον προϋποθέσεις, κατόπιν αδείας του αρμοδίου Προέδρου Πρωτοδικών* ή επί Περιφερειών, ένθα δεν εδρεύει Πρωτοδικεϊόν του αρμοδίου Ειρηνοδίκου**.

3. Ο Πρόεδρος ή ο Ειρηνοδίκης δικάζων κατά την διαδικασίαν του άρθρ.634*** Πολ. Δικονομίας και επομ. αιτήσει του ενδιαφερομένου, ερευνά την ύπαρξιν των προϋποθέσεων του παρόντος άρθρου και χορηγεί την άδειαν καθορίζων την αιτίαν και τον χρόνον ενάρξεως και λήξεως της εκποίησης. Αντίγραφον της αιτήσεως επιδίδεται εις τον Πρόεδρον του οικείου Εμπορικού Επιμελητηρίου δυναμένου να παρέμβη κατά την συζήτησιν της αιτήσεως. Εν τη αιτήσει περί χορηγήσεως της κατά τ' ανωτέρω αδείας επισυνάπτονται:

α) Υπεύθυνος δήλωσις του αιτούντος, εν η αναφέρονται η αιτία της διαλύσεως, ο χρόνος ενάρξεως και η διεύθυνσις του καταστήματος διενεργείας αυτής και β) λεπτομερής πίναξ εις διπλούν απογραφής των υπό εκποίησιν εμπορευμάτων, εν ω εμφανίζονται αναλυτικώς τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αυτών κατ' είδος, προέλευσιν και ποιότητα ως και αι ποσότητες εκάστου τούτων.

Ο Πρόεδρος εξελέγχει δαπάναις του δηλούντος την ειλικρίνειαν της δηλώσεως και του πίνακος απογραφής, διά δύο πραγματογνωμόνων οριζομένων υπ' αυτού και εκλεγομένων εκ καταλόγου καταρτιζομένου υπό του Εμπορικού Επιμελητηρίου εντός του μηνός Δεκεμβρίου εκάστου έτους και ισχύοντος διά το επόμενον έτος ή εν ελλείψει τοιούτου διά δύο πραγματογνωμόνων της εκλογής του.

Επί εκποίησης εντός της τέως Διοικήσεως Πρωτευούσης ο εις των άνω πραγματοποιησώνων ορίζεται υπό του Προέδρου Πρωτοδικών υποχρεωτικώς εκ του Σώματος Ορκωτών Λογιστών. Δι' αποφάσεως του Υπουργού Εμπορίου, δύναται η παρούσα διάταξις να επεκτείνηται και εις άλλας περιφερείας της Ελλάδος.

4. Η εκποίησης επιτρέπεται μόνον α) λόγω πραγματικής και οριστικής παύσεως των εργασιών ολοκλήρου της επιχειρήσεως, β) λόγω ουσιαστικής καταργήσεως κλάδου αυτής και ως προς τα είδη μόνον του κλάδου τούτου και γ) λόγω πτωχεύσεως του εμπόρου διά τελεσιδίκου αποφάσεως.

Αποκλείεται η κατά τας διατάξεις του παρόντος άρθρου εκποίησης εμπορευμάτων, κτηθέντων προς μόνον τον σκοπόν πωλήσεως αυτών κατά την διάλυσιν ή κτηθέντων κατά το τελευταίον προ της υποβολής της αιτήσεως τρίμηνον.

5. Η διάρκεια της εκποιήσεως δεν δύναται να υπερβαίνει τους 4 μήνας. Ο Πρόεδρος όμως δύναται εκτιμών τας τυχόν εξαιρετικές περιπτώσεις να χορηγή παράτασιν της άνω διαρκείας, πάντως ουχί πλέον των 4 εισέτι μηνών. Η εκποίησης επιτρέπεται να ενεργήται μόνον εντός του καταστήματος του αιτούντος.

6. Καθ' άπασαν την διάρκειαν της εκποιήσεως και εντός του πρώτου πενθημέρου εκάστου μηνός, ο τυχών αδείας υποχρεούται όπως υποβάλη, εις το οικείον Εμπορικόν Επιμελητήριον εις διπλούν νέον πίνακα απογραφής περιέχοντα τα εκ του προηγουμένου πίνακος υπόλοιπα εμπορευμάτων κατά την τελευταίον ημέραν του παρελθόντος μηνός, η ειλικρίνεια του οποίου ελέγχεται υπό των πραγματογνωμόνων. Οι πραγματογνώμονες δύνανται κατόπιν καταγγελίας ή και αυτεπαγγέλτως να προβαίνωσιν εις έκτακτον έλεγchon, ότε, επί παραβάσεως των διατάξεων του παρόντος, υποβάλλουσιν έκθεσιν εις το Επιμελητήριον.

7. Εις ην περίπτωσιν εις τα υπό εκποίησησιν εμπορεύματα αναγράφονται δύο τιμαί, εξ ων η μία παριστά την κανονικην τιμήν πωλήσεως του εμπορεύματος και η ετέρα την μετ' έκπτωσιν λόγω της διαλύσεως ισχύουσαν τοιαύτην, η πρώτη των δύο τούτων τιμών δέον να μη αφίσταται της πραγματικής αγοραίας τιμής του εμπορεύματος, εφαρμοζομένης άλλως της υπό του άρθρ. 8 προβλεπομένης ποινής εις βάρος του υπευθύνου.

8. Ο Πρόεδρος των Πρωτοδικών, κατ' αίτησιν του Επιμελητηρίου και παντός τρίτου επί παραβάσεων του εποιούντος δύναται ν' ανακαλή εν όλω ή εν μέρει, ή τροποποιή την χορηγηθείσαν άδειαν. Επίσης εις περίπτωσιν ευλόγου αιτίας η άδεια δύναται ν' ανακληθής εν όλω ή εν μέρει ή τροποποιηθής αναλόγως τη αιτήσει του ενδιαφερομένου.

9. Άδειαι εκποιήσεως υφιστάμεναι κατά την έναρξιν της ισχύος του παρόντος δύνανται εντός μηνός από ταύτης ν' ανανεωθώσιν επιμελεία του ενδιαφερομένου και τηρουμένων των διατάξεων του παρόντος, άλλως θεωρούνται ως αρθείσαι αυτοδικαίως.

10. Επί εκποιήσεων υπό έκπτωσιν τιμών λόγω παρόδου της εποχής αίτινες ως τοιαύται αναγγέλονται και είναι εν χρήσει εν τω κανονικώ εμπορίω, δεν εφαρμόζονται αι ανωτέρω διατάξεις. Επιτρέπεται όμως, όπως διά Β.Δ/των εκδιδομένων προτάσει του Υπουργού Εμπορίου, ορίζεται ο αριθμός κατ' έτος, ο χρόνος ενάρξεως και η διάρκεια των τοιούτων

εκποιήσεων καθ' άπασαν την χώραν. Μέχρι της εκδόσεως των Δ/των τούτων ισχύει το απο 24.1.1959 Β.Δ/μα "περί των επί εκπτώσει πωλήσεων υπό των εμπόρων λόγω παρόδου της εποχής".

11. Εκτός των περιπτώσεων της εκποιήσεως εμπορευμάτων περί των το παρόν άρθρον, εν ουδεμιά άλλη περιπτώσει, υπό οιανδήποτε μορφήν, ονομασίαν, δικαιολογίαν ή πρόσχημα επιτρέπονται αναγγελία περί πωλήσεων επί εκπτώσει.

12. Ως αντικειμένη ιδία εις τα χρηστά ήθη και τας συνθήκας συναλλαγής θεωρείται η πώλησις επί ειδική εκπτώσει τιμών δι' εν ή περιωρισμένον αριθμόν ειδών προς τον σκοπόν της συγκεντρώσεως του κοινού και της εκμεταλλεύσεως αυτού διά των εις τα άλλα είδη του καταστήματος τιμών εκτός εάν πρόκειται περί εκποιήσεως λόγω τέλους εποχής".

Σύμφωνα με το άρθρ. 8:

«Ο παραβαίνων τας διατάξεις του άρθρ.7 ως και των εις εκτέλεσιν τούτου εκδιδομένων Β.Δ/των και Υπουργικών αποφάσεων, ιδία δε ο αναγγέλων εκποίησην άνευ αδείας, ή άνευ μνείας της αιτίας ταύτης ή ποιούμενος εν γνώσει ανακριθή δήλωσιν και χρησιμοποιών εν γνώσει ανακριθή πίνακα απογραφής ή παραλείπων την ενημέρωσιν τούτου ή πωλών εν τόπω ή χρόνω μη επιτρεπομένω ή εκθέτων προς πώλησιν εμπορεύματα αποκτηθέντα προς μόνον τον σκοπόν της εκποιήσεως αυτών κατά την διάλυσιν ή αποκτηθέντα κατά το τελευταίον προ της υποβολής της αιτήσεως τρίμηνον, ή μη περιλαμβανόμενα εις τον πίνακα, τιμωρείται κατά την διάταξιν του άρθρ.458 του Ποινικού Κώδικος. Κατά την αυτήν διάταξιν τιμωρείται και όστις εν γνώσει παραχωρεί προς τρίτον εμπορεύματα προς εκποίησην κατά παράβασιν των διατάξεων του άρθρ.7. Τα ως άνω εγκλήματα εκδικάζονται κατά την διαδικασίαν των άρθρ.417-425

Σύμφωνα με το Αρθρ.9:

«Διά Β.Δ/των, εκδιδομένων προτάσει του υπουργού της Εθνικής Οικονομίας, μετ' απόφασιν του υπουργικού συμβουλίου, δύναται να ορισθή όπως η κατ' επάγγελμα λιανική πώλησις ωρισμένων εμπορευμάτων γίνηται μόνον εις ωρισμένας μονάδας αριθμού, μέτρου ή βάρους ή μόνον εάν φέρωνται σημειωμένα επ' αυτών, του περικαλύμματος ή του δοχείου ο αριθμός, το μέτρον, το βάρος ο τόπος, της κατασκευής ή της προελεύσεως αυτών. Ο παραβάτης των ορισμών των Διαταγμάτων του προηγουμένου εδαφίου τιμωρείται με χρηματικήν ποινήν (μέχρι τριακοσίων δραχμών) και με φυλάκισιν μέχρι δύο μηνών η με μίαν των ποινών τούτων».

Σύμφωνα με το Αρθρ.11:

« Ο προς τον σκοπόν ανταγωνισμού ισχυριζόμενος ή διαδίδων, όσον αφορά την εργασίαν ή επιχείρησιν ετέρου, το πρόσωπον του ιδιοκτήτου ή του διευθυντού αυτής, τα εμπορεύματα ή

τας βιομηχανικάς εργασίας τρίτου, ειδήσεις δυνάμενες να βλάψωσι τας εργασίας της επιχειρήσεως ή την εμπορικήν πίστιν αυτού, υποχρεούται, εφ' όσον τα διαδοθέντα δεν είναι κατά τρόπον ευαπόδεικτον αληθή, εις ανόρθωσιν της εις τον αδικηθέντα προσγενομένης ζημίας. Ο αδικηθείς δύναται προς τούτους ν' αξιώση την παράλειψιν της επαναλήψεως ή της περαιτέρω διαδόσεως των ανακριθειών. Προκειμένου όμως περί εμπιστευτικής ανακοινώσεως, διά την οποίαν ο πληροφορών ή ο προς ον η πληροφορία έχει εύλογον συμφέρον δύναται να ζητηθή η παράλειψις μόνον, εάν τα ανακοινωθέντα είναι αναληθή.

Εάν δ' ο πληροφορών εγνώριζεν η ώφειλε να γνωρίζη το αναληθές της ανακοινώσεως, υποχρεούται και εις ανόρθωσιν της τυχόν προσγενομένης ζημίας. Η διάταξις του τελευταίου εδαφίου του άρθρου 10 εφαρμόζεται αναλόγως».

Σύμφωνα με το Αρθρ.13:

« Όστις κατά τας συναλλαγάς ποιείται χρήσιν ονόματος τινός, εμπορικής επωνυμίας, ή ιδιαίτερου διακριτικού γνώρισματος καταστήματος ή βιομηχανικής επιχειρήσεως, ή εντύπου τινός κατά τρόπον δυνάμενον να προκαλέση σύγχυσιν με το όνομα, την εμπορικήν επωνυμίαν ή το ιδιαίτερον διακριτικόν γνώρισμα, άτινα έτερος νομίμως μεταχειρίζεται, δύναται να υποχρεωθή υπό του τελευταίου εις παράλειψιν της χρήσεως. Υποχρεούται δε προς τούτους απέναντι του ζημιωθέντος εις ανόρθωσιν της προσγενομένης ζημίας, εάν εγνώριζεν ή ώφειλε να γνωρίζη ότι διά της καταχρήσεως ταύτης ηδύνατο να προκληθή σύγχυσις. Προς το ιδιαίτερον διακριτικόν γνώρισμα εξομοιούνται και εκείνα εν γένει εκ των σημείων καταστήματος η επιχειρήσεως τινός, τα οποία θεωρούνται εις τους σχετικούς κύκλους των συναλλαγών ως ιδιαίτερα διακριτικά αυτών.

Ως ιδιαίτερον διακριτικόν γνώρισμα θεωρείται και ο ιδιαίτερος διασηματισμός ή η ιδιαίτερα διακόσμησις των εμπορευμάτων, της συσκευής ή του περικαλύμματος αυτών, εφόσον είναι γνωστά εις τους σχετικούς κύκλους των συναλλαγών ως διακριτικά σημεία των ομοίων εμπορευμάτων άλλου τινός. Η διάταξις του τελευταίου εδαφίου του άρθρου 10 εφαρμόζεται αναλόγως». Η αξίωση για παράλειψη δεν παρέχεται μόνο για την προστασία άυλων αγαθών, ιδίως δε διακριτικών γνωρισμάτων, αλλά και για την προστασία (ατομικών) συμφερόντων, τα οποία κρίνει ο νόμος ως αξία προστασίας, επειδή, μέσω της προστασίας τους, προστατεύονται και άλλα γενικότερα συμφέροντα, όπως τα συμφέροντα των καταναλωτών και της ολότητας. Για τη γένεση της αξίωσης για παραλειψη αρκεί το αντικειμενικώς παράνομο, δεν απαιτείται δηλ. υπαιτιότητα (ΕΛαρ 339/07, Επισκ ΕΔ 2007, 1166 παρατ. Παμπούκη, ΕΛαρ 217/05, ΕπισκΕΔ 2005, 694, ΠΠΑ 3096/07, ΔιΜΕΕ 2008, 226 παρατ.Ταραντίλη.). Η αξίωση για παράλειψη παρέχεται ως προληπτικό μέτρο σε περίπτωση που υπάρχει κίνδυνος επανάληψης της προσβολής (βλ. και

άρθρο 11 εδ. 2) αλλά και επί επικείμενου για πρώτη φορά κινδύνου (προληπτική αξίωση για παράλειψη).

- **Αξίωση για αποζημίωση**

Αξίωση για αποζημίωση προβλέπεται σε αρκετές διατάξεις του ν. 146/1914 (βλ. άρθρα 1 εδ. 2, 3 εδ. 2, 6-9, 11 εδ. 1 και 4, 13 εδ. 2, 16 και 17). Οι προϋποθέσεις γένεσης της αποζημίωσης είναι αυτές που προβλέπονται από τις γενικές διατάξεις, άρθρο 914 επ. ΑΚ (παράνομο, υπαιτιότητα, ζημία, αιτιώδης συνάφεια). Υπαιτιότητα υπάρχει αν ο προσβολέας γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει ότι η πράξη του αποτελεί προσβολή (ΑΠ 241/91, ΕΛΔ 1993, 560, ΕΔωδ 11/07, ΔΕΕ 2008, 1112 παρατ. Βενιέρη).

Αν και δεν ορίζεται, η υπαιτιότητα είναι προϋπόθεση για τη γένεση της αξίωσης αποζημίωσης και επί παραβάσεως του άρθρ. 1 ν. 146/1914. Αντίθετα, στην περίπτωση του άρθρ. 11 εδ. 2 υπάρχει υποχρέωση για αποζημίωση ανεξάρτητα από υπαιτιότητα. Η πραγμάτωση της αξίωσης για αποζημίωση είναι προβληματική, διότι είναι εξαιρετικά δυσχερής η απόδειξη και ο υπολογισμός της ζημίας. Και για πράξεις αθέμιτου ανταγωνισμού ισχύουν όσα εκτέθηκαν για τον υπολογισμό της αποζημίωσης επί προσβολής άυλων αγαθών.

- **Ασφαλιστικά μέτρα**

Ο ν. 146/1914 παρέχει τη δυνατότητα σε εκείνον, ο οποίος έχει αξίωση για παράλειψη λόγω τέλεσης σε βάρος του πράξης αθέμιτου ανταγωνισμού, να ζητήσει τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων (άρθρο 20 ν. 146/1914).

Σύμφωνα με την ορθότερη γνώμη, η παροχή των κατά το άρθρο 20 ασφαλιστικών μέτρων έχει σχετική αυτονομία ως προς τις προϋποθέσεις λήψης ασφαλιστικών μέτρων βάσει του ΚΠολΔ. Η παροχή έννομης προστασίας με τη μορφή ασφαλιστικών μέτρων είναι εξαιρετικά συνήθης στο δίκαιο της βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Πράγματι, η επί μακρό χρόνο ανοχή της παράνομης κατάστασης μπορεί να έχει ως ενδεχόμενο αποτέλεσμα της εις βάρος του προσβληθέντος παγίωση της παρανομίας. Από την άλλη όμως μεριά η αίτηση λήψης ασφαλιστικών μέτρων ενέχει σοβαρούς κινδύνους σε περίπτωση που η εκδοθείσα απόφαση προβεί σε λάθος εκτίμηση, διότι μέχρι την έκδοση της οριστικής απόφασης ο παραβάτης, βάσει της απόφασης, θα δρα «νόμιμα», αποκτώντας παράνομο ανταγωνιστικό προβάδισμα. Το

δικαστήριο μπορεί να διατάξει το κατά την κρίση του αρμόζον σε κάθε περίπτωση ασφαλιστικό μέτρο (ΚΠολΔ 692, 732), όπως προσωρινή απαγόρευση χρήσης διακριτικού γνωρίσματος ή κυκλοφορίας προϊόντων, προσωρινή απαγόρευση παραπλανητικής ή δυσφημιστικής διαφήμισης κλπ.

6.6.2 Ποινική προστασία

Η παραβίαση αρκετών διατάξεων του ν. 146/1914 επιφέρει, εκτός από τις αστικές, και ποινικές κυρώσεις. Έτσι αξιόποινη είναι η δημοσιοποίηση αναληθών δηλώσεων εν γνώσει της αναλήθειας τους (άρθρα 4,6), η μη τήρηση προκαθορισμένων μονάδων πωλήσεων (άρθρο 9), η συκοφαντική δυσφήμιση (άρθρο 12), η εν γνώσει χρησιμοποίηση διακριτικών γνωρισμάτων που μπορούν να προκαλέσουν σύγχυση (άρθρο 12) και η κοινοποίηση εμπορικών ή βιομηχανικών απορρήτων (άρθρα 16-18). Η ποινική δίωξη χωρεί μόνο κατ' έγκληση, εκτός από τις περιπτώσεις των άρθρ. 6, 8 και 9. Στην περίπτωση του άρθρ. 4 μπορεί να ασκήσουν έγκληση και τα κατά το άρθρο 10 εδ. 1 πρόσωπα (άρθρο 21). Σε περίπτωση καταδίκης για παράβαση των άρθρ. 4,6,8 και 9 το δικαστήριο μπορεί να διατάξει τη δημοσίευση της απόφασης δια του τύπου, σε περίπτωση δε καταδίκης λόγω παράβασης των άρθρ. 12 και 14 εδ. 1 το δικαστήριο υποχρεούται πάντοτε να δώσει άδεια για δημοσίευση της απόφασης (άρθρο 22)³⁶

6.7 Ειδικότερα ζητήματα από τη νομολογία

6.7.1 Την ΕΘ 1790/2019 (ΕΠΙΣΚΕΜΠΔ 2019/650) απασχόλησε η χρήση ξένου διασηματισμού. Ο ιδιαίτερος διασηματισμός και η ιδιαίτερη διακόσμηση εμπορευμάτων, της συσκευής ή του περικαλύμματος αυτών, εφόσον είναι γνωστά στους σχετικούς κύκλους των συναλλαγών ως διακριτικά σημεία, αποτελούν ιδιαίτερο διακριτικό γνώρισμα. Δυνατότητα πρόκλησης σύγχυσης στο καταναλωτικό κοινό λόγω ομοιότητας διαφημιστικών καταλόγων. Υπάρχει αδικοπρακτική ευθύνη. Γεννάται αξίωση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης λόγω πλήγματος στην εμπορική πίστη και υπόληψη.

6.7.2. Και η ΠΠΗρ 17/2019 (ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) ασχολείται με την χρήση ξένου διακριτικού γνωρίσματος. Έκρινε ότι ως τέτοιο νοείται και ο ιδιαίτερος διασηματισμός ή διακόσμηση των προϊόντων. Δεν απαιτείται να έχουν την ιδιότητα του νέου ή πρωτότυπου, αλλά αρκεί ένας

³⁶Ρόκας, Ν., (2011). Βιομηχανική Ιδιοκτησία. 2^η έκδοση. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ, Αθήνα, σελ. 226-231.

ελάχιστος βαθμός ιδιοτυπίας, που διακρίνει τα προϊόντα ή υπηρεσίες ορισμένης επιχείρησης. Για την προστασία του δικαιούχου του προσβαλλόμενου γνωρίσματος, απαιτείται δυνατότητα πρόκλησης σύγχυσης, η οποία υπάρχει όταν λόγω της ομοιότητας των διακριτικών γνωρισμάτων, ο μέσος καταναλωτής μπορεί να παραπλανηθεί σχετικά με την προέλευση προϊόντος ή υπηρεσίας. Σημασία έχει η γενική εντύπωση που δημιουργείται, ανεξάρτητα από επιμέρους διαφοροποιήσεις των γνωρισμάτων. Χρήση διώροφων λεωφορείων ανοικτού τύπου αστικής περιήγησης, που φέρουν, στην εξωτερική τους διαμόρφωση, χαρακτηριστικά που διακρίνουν τα λεωφορεία εταιρείας με διεθνή δραστηριότητα και φήμη. Το κόκκινο χρώμα τους αποτελεί διακριτικό γνώρισμα των υπηρεσιών της τελευταίας. Προκαλείται κίνδυνος σύγχυσης του καταναλωτικού κοινού που αποτελείται από τουρίστες προερχόμενους από πόλεις του εξωτερικού. Η αγωγή ασκήθηκε από δικαιοδόχο σύμβασης δικαιόχρησης. Το δικαστήριο έκρινε ότι είναι αδιάφορο το γεγονός ότι οι διάδικοι δραστηριοποιούνται σε διαφορετικές πόλεις.

6.8 Συμπεράσματα

Με τη διάταξη του άρθρου 1 Ν. 146/1914 εισάγεται παροχή αστικής προστασίας κατά πράξεων αθέμιτου ανταγωνισμού, με την καθίδρυση ενός ειδικού αστικού αδικήματος για προστασία των ανταγωνιστών, της ολότητας και του καταναλωτή, με την έννοια ότι όποιος διενεργήσει με σκοπό ανταγωνισμού στις εμπορικές, βιομηχανικές ή γεωργικές συναλλαγές πράξη που αντίκειται στα χρηστά ήθη, μπορεί να εναχθεί για παράλειψη και ανόρθωση της προσγενόμενης ζημίας. Και ως πράξη μεν ανταγωνισμού θεωρείται η αντικειμενικά ικανή να διευρύνει ή διατηρήσει τον κύκλο πελατών, ως στάση δε ανταγωνισμού νοείται δράση δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων σε μία κοινή αγορά με κοινό στόχο τη σύναψη συναλλακτικών σχέσεων με τρίτους. Υπάρχει δε ενέργεια ανταγωνισμού, όταν μία συμπεριφορά είναι ικανή να προωθήσει προϊόντα ή υπηρεσίες ενός προσώπου σε βάρος άλλου προσώπου δίνοντας στο πρώτο ανταγωνιστικό προβάδισμα. Ουσιώδες στοιχείο για θεμελίωση της αξίωσης για παράλειψη της πράξης, η οποία φέρεται ως συνιστώσα αθέμιτο ανταγωνισμό και ως εκ τούτου απαγορευμένη, είναι και να εκτελείται η πράξη αυτή με σκοπό ανταγωνισμού προς το ασκούμενο από άλλον εμπόριο ή βιομηχανία και να αντίκειται στα χρηστά ήθη, δηλαδή να προσκρούει στο αίσθημα κάθε δίκαιου και ορθά σκεπτόμενου ανθρώπου, μέσα στον συναλλακτικό κύκλο που γίνεται η πράξη, ή να γίνεται χρήση μεθόδων και μέσων αντίθετων προς την ομαλή ηθικότητα των συναλλαγών, έστω και αν η πράξη, κατ' επιφάνεια ή μεμονωμένα θεωρούμενη, φαίνεται θετική και νομικά άψογη. Για την αξιολόγηση δε της πράξης ως αθέμιτα ανταγωνιστικής δεν απαιτείται να είναι αποκλειστικός της σκοπός η

πρόθεση ανταγωνισμού, αλλά λαμβάνεται υπόψη ο όλος χαρακτήρας της, μετά από εκτίμηση των περιστατικών της συγκεκριμένης περίπτωσης και στάθμιση των συμφερόντων που διακυβεύονται κάθε φορά και, συνεπώς, πράξη ανταγωνισμού που προσβάλλει άξια προστασίας συμφέροντα μπορεί να μην είναι αθέμιτη, όταν δικαιολογείται από υπέρτερο συμφέρον, ενώ η παράβαση κάθε κανόνα δικαίου δεν συνιστά και ανήθικη κατά την έννοια του άρθρου 1 Ν. 146/1914 ενέργεια, αλλά θα πρέπει, επί πλέον, η διάταξη που παραβιάστηκε να έχει επιπτώσεις στον ανταγωνισμό, να έχει δηλαδή ανταγωνιστικό ενδιαφέρον όπως π.χ. Η απόσπαση ή και η προσέλκυση πελατών, με μέσα όμως ή μεθόδους που αντίκεινται στα χρηστά ήθη, όπως με παραπλάνηση του πελάτη ή με αθέμιτη διαφήμιση ή με πρόκληση σύγχυσης στην αγορά. Περαιτέρω, αν η πράξη αθέμιτου ανταγωνισμού, κατά την έννοια του άρθρου 1 Ν. 146/1914, αποτελεί ταυτόχρονα και αδικοπραξία κατά την έννοια του άρθρου 914 ΑΚ, όταν δηλαδή είναι και παράνομη επειδή αντίκειται σε επιτακτικό ή απαγορευτικό κανόνα δικαίου, αλλά και υπαίτια επειδή προήλθε από δόλο ή αμέλεια εκείνου που ενήργησε και, επιπλέον, από την πράξη αυτή επήλθε κατά τρόπο αιτιώδη ζημία σε εκείνον κατά του οποίου στρέφεται, όπως και στην περίπτωση κατά την οποία η αντίθετη, ούτως ή άλλως, στα χρηστά ήθη πράξη αθέμιτου ανταγωνισμού, χωρίς να είναι παράνομη με την παραπάνω έννοια, προκάλεσε αιτιώδη ζημία σε βάρος εκείνου κατά του οποίου στρέφεται και, παράλληλα, συντρέχει για τη ζημία αυτή και το στοιχείο της πρόθεσης, έστω με τη μορφή του ενδεχόμενου δόλου, οπότε πληρούται το πραγματικό του άρθρου 919 ΑΚ, τότε και στη μια και στην άλλη περίπτωση, ενόψει και των διατάξεων των άρθρων 57, 59, 299 και 932 ΑΚ, ο θιγόμενος από την πράξη του αθέμιτου ανταγωνισμού δικαιούται να ζητήσει, εκτός από εκείνα που προβλέπει η παράγραφος 2 του άρθρου 1 Ν. 146/1914, και χρηματική ικανοποίηση λόγω της ηθικής του βλάβης από την παραπάνω πράξη (ΕΘ 1357/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ).

Βιβλιογραφία 6^{ου} Κεφαλαίου

- Ρόκας, Ν. (2011), Βιομηχανική Ιδιοκτησία. 2^η έκδοση. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ, Αθήνα.

Νομοθεσία

- ν.146/1914 «περί αθέμιτου ανταγωνισμού»

Νομολογία

- Εθ 1790/2019
- ΠΠΗρ 17/2019

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

7.1 Εισαγωγή:

«Πνευματική ιδιοκτησία ονομάζεται το δικαίωμα που η έννομη τάξη απονέμει στο δημιουργό ενός πνευματικού έργου πάνω στο έργο αυτό. Πνευματική ιδιοκτησία ονομάζεται και ολόκληρος ο σχετικός θεσμός, το σύνολο δηλαδή των κανόνων που ρυθμίζουν αυτό το δικαίωμα». Το δικαίο της πνευματικής ιδιοκτησίας αποτελεί κλάδο του ιδιωτικού δικαίου και έχει το χαρακτηριστικό γνώρισμα ότι ρυθμίζει την προστασία ενός αντικειμένου με άυλη φύση³⁷.

Η διάκριση μεταξύ άυλου αγαθού και υλικού φορέα είναι γνωστή και διατρέχει όλο το δικαίο της πνευματικής ιδιοκτησίας. Για παράδειγμα, ο δίσκος ως υλικός φορέας αποτελεί ενσώματο αντικείμενο και βρίσκεται έξω από το χώρο της πνευματικής ιδιοκτησίας, σε αντίθεση με τη μουσική σύνθεση που έχει εγγραφεί πάνω σε αυτόν. Το ίδιο ισχύει και για τις έντυπες εκδόσεις. Με την πνευματική ιδιοκτησία δεν προστατεύεται το έντυπο αυτό καθαυτό αλλά το λογοτεχνικό ή επιστημονικό έργο που αποτυπώνεται πάνω σε αυτό³⁸.

Στην ελληνική έννομη τάξη το βασικό νομοθέτημα για την πνευματική ιδιοκτησία είναι ο ν. 2121/1993 «πνευματική ιδιοκτησία, συγγενικά δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα», όπως έχει μεταγενέστερα τροποποιηθεί, κυρίως με το ν. 2435/1996 (ά. 3 και 10), το ν. 2557/1997 (ά. 8) και το ν. 2819/2000 (ά. 7).

Το νομοθέτημα αυτό είναι πλήρως εναρμονισμένο με τις κοινοτικές οδηγίες που συνιστούν κοινοτικό κεκτημένο στον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας. Η Ελλάδα έχει κυρώσει σχεδόν όλες τις διεθνείς συμβάσεις και ειδικότερα τις τρεις βασικές συνθήκες που κατοχυρώνουν τη διεθνή προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας: τη Διεθνή Σύμβαση Βέρνης για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων, τη Διεθνή Σύμβαση Ρώμης για την προστασία των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, των παραγωγών φωνογραφημάτων

---

³⁷Γ. Κουμάντος, «Πνευματική Ιδιοκτησία Νόμος 2121/1993 Εκαυχρονισμένη Κωδικοποίησης», Εκδόσεις Σάκκουλας 2003, σελ. 1

³⁸Γ. Τριανταφυλλάκης, «Εισηγήσεις Εμπορικού Δικαίου», Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη Αθήνα 2009, σελ. 166

και των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών, τη Συμφωνία για τα Δικαιώματα Διανοητικής Ιδιοκτησίας στον Τομέα του Εμπορίου (Συμφωνία TRIPS), καθώς και τις δύο Συνθήκες INTERNET που έχουν στόχο τη διεθνή προστασία στο διαδίκτυο³⁹.

7.2 Προστατευόμενα έργα του ν. 2121/1993

Ο ν. 2121/1993 αναγνωρίζει τα πνευματικά δημιουργήματα ως έργα και τους παρέχει προστασία, μόνο εφόσον πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις, οι οποίες προβλέπονται στο ά. 2 § 1. Η απαρίθμηση αυτή καλύπτει τις πιο βασικές κατηγορίες έργων, αλλά ο ενδεικτικός χαρακτήρας της υποδηλώνει ότι οποιοδήποτε πνευματικό δημιούργημα, **εφόσον εμφανίζει πρωτοτυπία**, μπορεί να χαρακτηριστεί ως έργο προστατευόμενο, ανεξάρτητα από το αν περιλαμβάνεται ή όχι στη διάταξη του ά. 2.

Στην ενδεικτική αυτή απαρίθμηση των προστατευόμενων έργων της παραγράφου 1 του ά. 2 περιλαμβάνονται:

- 1) Γραπτά κείμενα, κυριότερα είδη των οποίων είναι οι επιστημονικές πραγματείες,
- 2) Προφορικά κείμενα,
- 3) Μουσικές συνθέσεις, με κείμενο ή χωρίς,
- 4) Θεατρικά έργα, με μουσική ή χωρίς,
- 5) Χορογραφίες και παντομίμες,
- 6) Οπτικοακουστικά έργα,
- 7) Έργα των εικαστικών τεχνών, στα οποία περιλαμβάνονται τα σχέδια, τα έργα ζωγραφικής και γλυπτικής, τα χαρακτηριστικά έργα και οι λιθογραφίες, τα αρχιτεκτονικά έργα, οι **φωτογραφίες**, τα έργα των εφαρμοσμένων τεχνών, οι εικονογραφήσεις, οι χάρτες, τα τρισδιάστατα έργα που αναφέρονται στη γεωγραφία, την τοπογραφία, την αρχιτεκτονική ή την επιστήμη.

Οι παράγραφοι 2 και 3 του ίδιου άρθρου ορίζουν ότι αναγνωρίζονται επίσης ως πνευματικά έργα:

---

³⁹ Δ. Καλλινίκου, ο.π., σελ. 13

- 8) Οι μεταφράσεις, οι διασκευές, οι προσαρμογές και οι άλλες μετατροπές έργων ή εκφράσεων της λαϊκής παράδοσης, καθώς και οι συλλογές έργων ή συλλογές εκφράσεων της λαϊκής παράδοσης ή απλών γεγονότων και στοιχείων, όπως οι εγκυκλοπαίδειες και οι ανθολογίες,
- 9) Οι βάσεις δεδομένων,
- 10) Τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών και το προπαρασκευαστικό υλικό του σχεδιασμού τους. Η προστασία παρέχεται σε κάθε μορφή έκφρασης ενός προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, υπό την επιφύλαξη πάντα των διατάξεων του κεφαλαίου 7 του ν. 2121/1993.

Η προστασία των έργων των παραγράφων 2 και 3 παρέχεται εφόσον η επιλογή ή η διευθέτηση του περιεχομένου των έργων είναι πρωτότυπη και γίνεται με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων στα προϋπάρχοντα έργα, που χρησιμοποιήθηκαν ως βάση για την επίτευξη και ολοκλήρωση των μετατροπών και συλλογών.

Από τη στιγμή της δημιουργίας τους τα έργα προστατεύονται, χωρίς να είναι απαραίτητη η τήρηση σχετικών διατυπώσεων. Θεμελιώδης αρχή του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας, που ισχύει για όλα τα έργα και η οποία καθιερώνεται ρητά με το ά. 2 § 4 του νόμου, είναι η ανεξαρτησία της προστασίας των έργων από την αξία και τον προορισμό τους. Το έργο προστατεύεται δηλαδή ανεξάρτητα από τον παράνομο ή ανήθικο χαρακτήρα του, δεδομένου ότι η απονομή προστασίας δεν συνδέεται με καμιά αξιολογική ή αισθητική κρίση. Το ίδιο επίπεδο προστασίας αποδίδεται ακόμα και σε φωτογραφίες παράνομες ή άσεμνες, όπως μία φωτογραφία παπαράτσι ή μία πορνογραφική φωτογραφία, εφόσον, βεβαίως, πληρούται η προϋπόθεση της πρωτοτυπίας, που θα αναλυθεί στην αμέσως επόμενη υποενότητα.

Περιορισμός της προστασίας αυτής τίθεται όμως με την παράγραφο 5 του ά. 2, εξαιρώντας τα επίσημα κείμενα με τα οποία εκφράζεται η άσκηση πολιτειακής αρμοδιότητας και ιδίως τα νομοθετικά, διοικητικά ή δικαστικά κείμενα, καθώς και τις εκφράσεις της λαϊκής παράδοσης, τις ειδήσεις και τα απλά γεγονότα ή στοιχεία.

7.3 Προϋποθέσεις προστασίας έργου

Από τις διατάξεις των ά. 1 και 2 του ν. 2121/1993 συνάγεται ότι το έργο ως πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης, ή επιστήμης που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή προσιτή στις

αισθήσεις, προστατεύεται από την πνευματική ιδιοκτησία, εφόσον ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις της γενικής ρήτρας του ά. 2 § 1, εφόσον δηλαδή είναι πρωτότυπο.

Το αντικείμενο λοιπόν της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι το έργο ως άυλο αγαθό, η έννοια του οποίου περιλαμβάνει:

1. Τη **μορφή**, την αντιληπτή δηλαδή με τις αισθήσεις συγκεκριμένη διαμόρφωση του έργου⁴⁰. Η προστασία έγκειται σε έργο δημιουργούμενο από το ανθρώπινο πνεύμα, παραγόμενο από άνθρωπο και έχει οποιαδήποτε μορφή. Σημειώνεται ότι προστατεύεται η μορφή και όχι η ιδέα, διότι η ιδέα ενυπάρχει και είναι ελεύθερη για την ολότητα, ο τρόπος όμως με τον οποίο αποτυπώνει ο κάθε καλλιτέχνης την έμπνευσή του στο συγκεκριμένο έργο εκφράζει την μοναδικότητα και την ατομικότητά του⁴¹.

Η προστασία της μορφής έναντι της ιδέας από το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας αναγνωρίζεται και σε διεθνές επίπεδο. Το ά. 9 § 2 της Συμφωνίας TRIPS προβλέπει ρητά ότι η πνευματική ιδιοκτησία καλύπτει τις δημιουργίες, αλλά όχι τις ιδέες, τις διαδικασίες, τις μεθόδους λειτουργίας ή τις μαθηματικές έννοιες αυτές καθαυτές (ν. 2290/1995). Η παραπάνω πρόβλεψη επαναλαμβάνεται σχεδόν αυτούσια στο ά. 2 § 1 της Σύμβασης της Βέρνης (ν. 100/1975) και στο ά. 2 της WIPO Internet Treaty (ν. 3184/2003).

Σκοπός του κανόνα δικαίου, που θεμελιώνει την προστασία της μορφής έναντι της ιδέας, είναι αφενός η διατήρηση της ελεύθερης πρόσβασης των πνευματικών δημιουργών στις ιδέες, προκειμένου μέσω αυτής να καθίσταται δυνατή η δημιουργία νέων πνευματικών έργων, και αφετέρου η δυνατότητα εκμετάλλευσης μόνο της συγκεκριμένης μορφής, που δίνει κάθε δημιουργός σε μία ιδέα, μέσω του έργου του. Κατά συνέπεια, η ιδέα αναγνωρίζεται από τον νόμο ως κοινό κτήμα, δηλαδή ως *res communis*, και δεν μπορεί να καταστεί αντικείμενο ιδιωτικών δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, παρά μόνο αν πάρει κάποια μορφή. Έτσι, δεν

---

⁴⁰ Βλ. ΜΠρΑθ 3859/2001, ΕΕΜΠΔ 2001/601

⁴¹ Γ. Τριανταφυλλάκης, «Εισηγήσεις Εμπορικού Δικαίου», ο.π., σελ. 167

μπορούν λόγω χάρη να περιφραχθούν με ιδιωτικά δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας οι επιστημονικές εφευρέσεις και θεωρίες ή οι μαθηματικοί αριθμοί και τύποι⁴².

Στην περίπτωση, που το έργο δύναται να έχει μόνο μία έκφραση ή η λειτουργία ενός πνευματικού δημιουργήματος επιβάλλει μία και μόνο μορφή σε αυτό, τότε η μορφή με το περιεχόμενο (ιδέα) μπορεί να ταυτίζονται. Στην περίπτωση αυτή, είτε δεν υπάρχει έδαφος ανάπτυξης δημιουργικής πρωτοτυπίας λόγω αδυναμίας απόκλισης, είτε το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας αρνείται να προστατέψει την ιδέα ενός έργου της πνευματικής ιδιοκτησίας⁴³.

2. Την **πρωτοτυπία**, δηλαδή την προσωπική συμβολή του δημιουργού χάρη στην οποία το έργο παρουσιάζει κάποια ιδιαίτερη ατομικότητα, διακρίνοντάς το από τα διανοητικά προϊόντα της ανθρώπινης καθημερινότητας. Λόγω δηλαδή της ιδιαιτερότητάς του διαφέρει, από όσα προϋπάρχουν, στο περιεχόμενο ή στη μορφή, ως προς τη συγκεκριμένη δηλαδή οργανική σύνδεση και συνθετική διαμόρφωση των επιμέρους στοιχείων του και ως προς τη συγκεκριμένη εκφραστική εφαρμογή της σχετικής αφηρητικής ιδέας του δημιουργού⁴⁴.

Η έννοια της πρωτοτυπίας δεν προσδιορίζεται ρητά στο νόμο, αλλά ορίζεται μόνο ως προϋπόθεση προστασίας μίας πνευματικής δημιουργίας από το ά. 2 § 1 ν. 2121/1993. Σύμφωνα με τη θεωρία της στατικής μοναδικότητας που επικρατεί στη νομολογία, ένα έργο θεωρείται πρωτότυπο όταν κάτω από παρόμοιες συνθήκες και με τους ίδιους στόχους κανένας άλλος δημιουργός, κατά λογική πιθανολόγηση, δε θα ήταν σε θέση να δημιουργήσει έργο όμοιο ή όταν παρουσιάζει μία ατομική ιδιομορφία ή ένα ελάχιστο όριο «δημιουργικού ύψους», έτσι ώστε να ξεχωρίζει και να διαφοροποιείται από τα έργα της καθημερινότητας ή από άλλα παρεμφερή γνωστά έργα⁴⁵. Κρίνεται δηλαδή, πως το ελάχιστο δημιουργικό ύψος δεν αποτελεί

---

⁴² Δ. Καλλινίκου, ο.π., σελ. 33

⁴³ Βλ. ΕφΑθ 2969/2012, ΕφΑθ 4793/2009, ΕφΑθ 80/2008, ΕφΑθ 2932/2006, ΕφΛαρ 82/2010

⁴⁴ Βλ. ΕφΠατρ 733/2007, ΑΧΑΝΟΜ 2008/103

⁴⁵ Μ. Μαρίνος, «Πνευματική Ιδιοκτησία», Εκδόσεις Σάκκουλας 2^η έκδοση Μάιος 2004, σελ. 145 επ., βλ. επίσης ΕφΑθ 2724/2012, ΔΕΕ 2012/1127

παρά μία άλλη διατύπωση του κριτηρίου της στατιστικής μοναδικότητας και όχι πρόσθετη προϋπόθεση για την ύπαρξη πρωτοτυπίας⁴⁶.

Η μοναδικότητα αυτή του έργου μπορεί να αναζητηθεί σε κάποιο από τα γνωρίσματά του, όπως στο θέμα, στη σύλληψη, στην κατάταξη, στη διατύπωση ή σε άλλες λεπτομέρειες ανάλογα με το είδος και τη φύση του έργου. Δεν αρκεί όμως να προσδώσει πρωτοτυπία στο έργο, το απλό γεγονός ότι αυτό δεν είναι αντιγραφή ενός άλλου, ούτε η πρωτοτυπία ταυτίζεται με τον κόπο, την επιμέλεια, την έκταση, τη χρησιμότητά του, τη δαπάνη και τη χρονική διάρκεια που απαιτήθηκαν για την εκπόνησή του. Το έργο θα πρέπει να παρουσιάζει, ως σύνολο ή κάποιο σημαντικό τμήμα του, την απαιτούμενη πρωτοτυπία, δηλαδή να είναι στατικά μοναδικό.

Ατομική ιδιομορφία μπορεί να υπάρχει ακόμα και όταν τα στοιχεία του έργου είναι υποκειμενικά άχρωμα, με την έννοια ότι δεν εξωτερικεύουν κάποιο προσωπικό ύφος του δημιουργού, αρκεί όμως να διακρίνεται στο έργο η «δημιουργική» νοητική εργασία και προσπάθεια του «πνευματικού εργάτη». Η τελευταία δεν συντρέχει όταν η εργασία και η συμβολή του δημιουργού περιορίζονται απλά στην πιστή και απαρέγκλιτη εφαρμογή κανόνων, χωρίς την παρέμβασή του με προσωπικές επιλογές, ή στην εξαντλητική παράθεση στοιχείων, έτσι ώστε το τελικό αποτέλεσμα της νοητικής διεργασίας και έκφρασης να είναι αναγκαία προκαθορισμένο και όχι δημιουργικό⁴⁷.

Εφόσον λοιπόν συντρέχουν οι παραπάνω προϋποθέσεις της μορφής και της πρωτοτυπίας, ο ν. 2121/1993 προστατεύει το έργο ως άυλο αγαθό, μόνο όμως σε σχέση με τη συγκεκριμένη μορφή που έδωσε σε αυτό ο δημιουργός του.

7.4 Δικαιώματα δημιουργού επί του έργου

Μέσω του ν. 2121/1993 παρέχεται πλήρης και αποτελεσματική προστασία στους πνευματικούς δημιουργούς, ενώ τους δίνεται η δυνατότητα να συνεχίζουν να εμπνέονται και να δημιουργούν αντλώντας και οικονομικά οφέλη από τα έργα τους. Το δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας αναγνωρίζει στον εκάστοτε δικαιούχο του έργου δύο δικαιώματα· το ηθικό, το

---

⁴⁶Βλ. ΑΠ 537/2010

⁴⁷Βλ. ΕφΠατρ 733/2007, ΑΧΑΝΟΜ 2008/103

οποίο έχει προσωπικό χαρακτήρα και προφυλάσσει τον προσωπικό δεσμό του δημιουργού με το έργο του και το περιουσιακό το οποίο είναι δεκτικό εκμετάλλευσης και έχει οικονομική αξία⁴⁸.

Σύμφωνα με το ά. 1 § 1 ν. 2121/1993 «Οι πνευματικοί δημιουργοί, με τη δημιουργία του έργου, αποκτούν πάνω σε αυτό πνευματική ιδιοκτησία...». Υποκείμενο και αρχικός δικαιούχος της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι ο δημιουργός. Η αρχή αυτή που πηγάζει από το φυσικό δίκαιο και είναι γνωστή ως «αρχή της αλήθειας», ίσχυε πάντοτε στο ελληνικό δίκαιο. Με το ν. 2121/1993 καθιερώνεται ρητά πλέον στο ά. 6 § 1 που ορίζει ότι «ο δημιουργός ... είναι ο αρχικός δικαιούχος του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος επί του έργου».

Αρχικός δικαιούχος λοιπόν μπορεί να είναι μόνο φυσικό πρόσωπο το οποίο αποκτά την πνευματική ιδιοκτησία πρωτογενώς, ενώ το νομικό πρόσωπο γίνεται δικαιούχος δευτερογενώς. Η θεμελιώδης στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας αρχή του δημιουργού συνδέεται άμεσα και αποκλειστικά με τη δημιουργική πράξη, η οποία αποτελεί πράξη υλική, εξωτερική ή πραγματική. Έννομη συνέπεια αυτής είναι η πρωτογενής κτήση της πνευματικής ιδιοκτησίας⁴⁹.

Απόκλιση από τον άνω κανόνα εισάγει το ά. 11 για τα ανώνυμα και ψευδώνυμα έργα. Το ά. 7 αφορά περιπτώσεις πλειονότητας δημιουργών και αφορά τα έργα συνεργασίας, τα συλλογικά και τα σύνθετα έργα. Σημαντική κατηγορία έργων αποτελούν και τα έργα μισθωτών που έγιναν σε εκτέλεση σύμβασης εργασίας, τα οποία ρυθμίζονται από το ά. 8. Το ά. 9 ορίζει ότι δημιουργός ενός οπτικοακουστικού έργου τεκμαίρεται ο σκηνοθέτης και τέλος το άρθρ. 10 θεσπίζει μαχητά τεκμήρια δημιουργού ανάλογα με τις κατηγορία των έργων.

Στον εκάστοτε λοιπόν δημιουργό ενός έργου αναγνωρίζονται, από το ν. 2121/1993, το περιουσιακό και το ηθικό δικαίωμα, τα οποία είναι απόλυτα, αποκλειστικά και απεριόριστα. Τα δικαιώματα αυτά παραχωρούνται από τον νόμο για ορισμένο χρόνο για να απαγορεύσουν σε

---

⁴⁸ Δ. Καλλινίκου, «Πνευματική Ιδιοκτησία & Συγγενικά Δικαιώματα», Εκδόσεις Σάκκουλας 3η έκδοση Αθήνα 2008, σελ. 1

⁴⁹ Γ. Κουμάντος «Πνευματική Ιδιοκτησία», 8^η έκδοση 2002, σελ. 167-168

τρίτους τη χρήση των έργων, χωρίς την άδεια του δημιουργού⁵⁰ Συγκεκριμένα, προβλέπεται από το ά. 29 ν. 2121/1993 ότι τα δύο δικαιώματα διαρκούν όλη τη ζωή του δημιουργού και 70 χρόνια μετά το θάνατό του, ενώ μετά τη λήξη των 70 ετών μόνο το Κράτος μπορεί να παρέμβει για να ασκήσει ορισμένες από τις εξουσίες του ηθικού δικαιώματος.

- Απόλυτα, γιατί ισχύουν έναντι όλων και δίνουν τη δυνατότητα στο δικαιούχο να αποκρούσει κάθε προσβολή του έργου του από οποιοδήποτε τρίτο.
- Αποκλειστικά, καθώς ο δημιουργός έχει άμεση και αποκλειστική εξουσία στο έργο του και μόνο αυτός μπορεί να επιτρέψει ή να απαγορεύσει την εκμετάλλευσή του.
- Απεριόριστα, αφού οι εξουσίες που παρέχονται στον δικαιούχο με τα ά. 3 και 4 του ν. 2121/1993 είναι ενδεικτικές, με αποτέλεσμα να μπορούν να προστεθούν και άλλες, ανεξάρτητα από το αν περιλαμβάνονται στις επιμέρους ρυθμίσεις.

Σύμφωνα με το ά. 8, σε έργα που δημιουργήθηκαν από μισθωτούς σε εκτέλεση σύμβασης εργασίας, δηλαδή από υπαλλήλους π.χ. φωτογράφος εργαζόμενος σε έναν εκδοτικό οίκο ή μία διαφημιστική εταιρία, αρχικός δικαιούχος του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος είναι ο δημιουργός και όχι η εργοδότη εταιρία.

7.5 Ηθικό δικαίωμα

Στο περιεχόμενο του ηθικού δικαιώματος (ά. 4 § 1), το οποίο είναι ανεξάρτητο από το περιουσιακό δικαίωμα και παραμένει στο δημιουργό ακόμα και μετά την τυχόν μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος, περιλαμβάνονται οι εξουσίες⁵¹:

- 1) Δημοσίευσης⁵²
- 2) Αναγνώρισης της πατρότητας⁵³
- 3) Περιφρούρησης της ακεραιότητας

---

⁵⁰ Ναταλί Σαϊτάκη, «Οδηγός Διανοητικής Ιδιοκτησίας για μικρές επιχειρήσεις», Εκδόσεις ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ Αθήνα 2013, σελ. 27

⁵¹ Γ. Τριανταφυλλάκης, «Εισηγήσεις Εμπορικού Δικαίου», ο.π., σελ. 168

⁵² Βλ. ΜΠρΑθ 328/2010, ΔΙΜΕΕ 2010/89

⁵³ Βλ. ΕφΘεσ 2165/2011, ΔΕΕ 2012/656

- 4) Προσπέλασης⁵⁴
- 5) Υπαναχώρησης ή μετάνοιας⁵⁵

Μεταξύ άλλων η εξουσία δημοσίευσης, επιτρέπει στο δημιουργό να αποφασίζει εάν το έργο του θα γίνει προσιτό στο κοινό (δημοσίευση) καθώς και το χρόνο, τον τόπο και τον τρόπο κατά τους οποίους θα δημοσιευθεί. Η εξουσία αναγνώρισης της πατρότητας του έργου, αναλύεται σε δύο ειδικότερες εξουσίες: πρώτον την εξουσία της ουσιαστικής αναγνώρισης του γεγονότος ότι είναι δημιουργός του έργου και δεύτερον την εξουσία να απαιτεί, στο μέτρο του δυνατού, τη μνεία του ονόματός του στα αντίτυπα του έργου του και σε κάθε δημόσια χρήση του έργου του, ή αντίθετα, να κρατάει την ανωνυμία του ή να χρησιμοποιεί ψευδώνυμο.

Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι το ηθικό δικαίωμα δεν πρέπει να εφαρμόζεται αδιάκριτα σε όλα τα έργα, οδηγώντας έτσι στον περιορισμό της οικονομικής εκμετάλλευσης του έργου. Η ενάσκησή του μπορεί να κριθεί ακόμα και καταχρηστική σύμφωνα με το ά. 281 ΑΚ, όπως κρίθηκε και στην περίπτωση της υπ' αριθμ. 276/2001 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών⁵⁶.

7.6 Περιουσιακό δικαίωμα

Το περιουσιακό δικαίωμα της παραγράφου 1 του ά. 3 ν. 2121/1993, το οποίο σχετίζεται με την οικονομική εκμετάλλευση του έργου από τον δημιουργό, δίνει στον τελευταίο την εξουσία να επιτρέπει ή να απαγορεύει αναφορικά με το έργο του τα εξής⁵⁷:

- 1) Εγγραφή και αναπαραγωγή
- 2) Μετάφραση
- 3) Διασκευή
- 4) Θέση σε κυκλοφορία ή διανομή
- 5) Απαγόρευση εισαγωγής αντιτύπων

---

⁵⁴ βλ. ΜΠρΓιαν 451/2009, ΑΡΜ 2010/1152

⁵⁵ βλ. ΕφαΘ 4793/2009, ΔΕΕ 2010/50

⁵⁶ ΧΡΙΔ 2003/63

⁵⁷ Μ. Μαρίνος, ο.π. σελ. 134

- 6) Παρουσίαση του έργου στο κοινό ή διανομή
- 7) Δημόσια εκτέλεση
- 8) Ραδιοτηλεοπτική μετάδοση ή αναμετάδοση

Καθεμία από τις εξουσίες που απαριθμούνται είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους και η αυτοτέλειά τους δικαιολογείται από την άυλη φύση του αντικειμένου του δικαιώματος. Το άνω στοιχείο 6 που προβλέπει το ά. 3 § 1 στοιχ. ε' του Ν.2121/1993 αναγνωρίζει στο δημιουργό την εξουσία να επιτρέπει ή να απαγορεύει την «παρουσίαση του έργου στο κοινό». Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή δημόσια είναι η παρουσίαση «που κάνει το έργο προσιτό σε κύκλο προσώπων ευρύτερο από το στενό κύκλο της οικογένειας και το άμεσο κοινωνικό περιβάλλον, ανεξάρτητα από το αν τα πρόσωπα αυτά του ευρύτερου κύκλου βρίσκονται στον ίδιο ή σε διαφορετικούς χώρους».

Ελλείψει ειδικότερου προσδιορισμού, η παρουσίαση του έργου στο κοινό σύμφωνα με το νόμο θα πρέπει να εκληφθεί ως μια ευρεία έννοια που περιλαμβάνει κάθε πράξη (π.χ. δημόσια εκτέλεση, ραδιοτηλεοπτική μετάδοση, δημόσια έκθεση έργων των εικαστικών τεχνών ή φωτογραφιών, δημόσια απαγγελία λογοτεχνικών έργων, ανακοίνωση στο κοινό των βάσεων δεδομένων, καθώς και την κατ' αίτηση μετάδοση - transmission on demand), εκτός από τη θέση σε κυκλοφορία.

Στα ά. 18-28B ν. 2121/1993 προβλέπονται οι περιορισμοί στους οποίους υπόκειται το περιουσιακό δικαίωμα και αποβλέπουν κυρίως στο συμφέρον της κοινωνικής ολότητας. Οι περιορισμοί που τίθενται δεν πρέπει όμως να αντίκεινται στην κανονική εκμετάλλευση του έργου και οπωσδήποτε να μη θίγουν τα δικαιώματα του δικαιούχου του έργου⁵⁸.

7.7 Εκμετάλλευση του έργου

Βασικό μέσο για την εκμετάλλευση του έργου αποτελεί η μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος, είτε με συμβάσεις εκμετάλλευσης είτε με άδειες εκμετάλλευσης.

---

⁵⁸Γ. Τριανταφυλλάκης, «Εφαρμογές Εμπορικού Δικαίου», Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2η έκδοση 2014, σελ. 1190

Το περιουσιακό δικαίωμα είναι ελεύθερα μεταβιβάστο εν ζωή, με τη συναίνεση πάντα του δημιουργού. Η μεταβίβαση της κυριότητας του έργου δεν επιφέρει τη μεταβίβαση των εξουσιών του δικαιούχου, οι οποίες πηγάζουν από το περιουσιακό δικαίωμα, γι' αυτό προβλέπεται και η ποσοστιαία αμοιβή⁵⁹.

- **Άδειες εκμετάλλευσης**

Μέσω της άδειας εκμετάλλευσης ο αντισυμβαλλόμενος του δημιουργού δεν έχει υποχρέωση να εκμεταλλευθεί το έργο, αλλά υποχρεούται να καταβάλει στο δημιουργό την αντισυμβαλλόμενη για τη σχετική εκμετάλλευση. Οι άδειες εκμετάλλευσης διακρίνονται σε απλές και αποκλειστικές. Οι απλές παρέχουν το δικαίωμα στον αντισυμβαλλόμενο να ασκεί τις εξουσίες που του μεταβιβάστηκαν παράλληλα προς το δημιουργό και άλλους αντισυμβαλλόμενους, ενώ οι αποκλειστικές αποκλείουν από την άσκηση των άνω εξουσιών οποιονδήποτε τρίτο εκτός του αντισυμβαλλόμενου, στον οποίο μεταβιβάστηκαν οι εξουσίες⁶⁰.

Το ά. 14 εδ. α' ν. 2121/1993 προβλέπει ότι για την χορήγηση άδειας εκμετάλλευσης απαιτείται έγγραφος τύπος, η μη τήρηση του οποίου επιφέρει ακυρότητα της δικαιοπραξίας, η οποία όμως είναι σχετική. Μέχρι δηλαδή την επίκληση της ακυρότητας από το δημιουργό η δικαιοπραξία παράγει όλα τα έννομα αποτελέσματά της⁶¹. Παρέπεται ότι η τήρηση του έγγραφου τύπου δεν αποτελεί υποχρεωτικό περιεχόμενο της ενστάσεως περί υπάρξεως νόμιμης άδειας εκμετάλλευσης, αφού η τελευταία αναπτύσσει πλήρη ενέργεια, ακόμα και εάν ελλείπει αυτός⁶².

Η διάταξη του ά. 14 δεσμεύει τη συμβατική ελευθερία του δημιουργού, αλλά είναι ιδιαίτερα προστατευτική για αυτόν, δεδομένου ότι η επιβολή του έγγραφου τύπου αποτρέπει

---

⁵⁹ Γ. Τριανταφυλλάκης, «Εισηγήσεις Εμπορικού Δικαίου», ο.π., σελ. 170

⁶⁰ βλ. Εφαθ 97/2008, ΔΕΕ 12/2008, σελ. 1369

⁶¹ βλ. Εφαθ 8138/2000, ΔΕΕ 2001/60

⁶² βλ. Εφθεσσαλ 1033/2015, ΕΠΙΣΚΕΔ 2015/271

το δημιουργό από οποιαδήποτε επιπόλαιη και με δυσμενείς όρους απαλλοτρίωση των δικαιωμάτων του⁶³.

- **Συμβάσεις εκμετάλλευσης**

Με τις συμβάσεις εκμετάλλευσης ο αντισυμβαλλόμενος αναλαμβάνει την υποχρέωση να ασκήσει τις εξουσίες που απορρέουν από το περιουσιακό δικαίωμα. Οι συμβάσεις επίσης διακρίνονται σε απλές και αποκλειστικές, ανάλογα με το αν παρέχουν στον αντισυμβαλλόμενο το δικαίωμα να ασκεί τις εξουσίες που προσδιορίζονται στη σύμβαση παράλληλα με άλλους ή κατ' αποκλεισμό οποιουδήποτε⁶⁴.

Εφόσον δεν υπάρχει αντίθετη συμφωνία, σύμφωνα με την παρ. 3 του ά. 13, ο αντισυμβαλλόμενος δικαιούται να ζητήσει δικαστική προστασία έναντι τρίτων οι οποίοι προσβάλλουν τις σχετικές εξουσίες που ασκεί, ανεξαρτήτως το είδος της σύμβασης ή της άδειας που έχει συνάψει. Επίσης όσα δικαιώματα έχει αποκτήσει ο αντισυμβαλλόμενος δεν μπορούν να μεταβιβασθούν σε τρίτο χωρίς τη συναίνεση του δημιουργού (ά 13 § 6 ν. 2121/1993).

Η κατάρτιση συμφωνιών για μελλοντικά έργα ή για μελλοντικούς τρόπους εκμετάλλευσης των έργων, απαγορεύεται βάσει του ά. 13 § 3. Μπορεί να θεωρηθεί θεμιτή η συμφωνία για ένα ή το πολύ δύο μελλοντικά έργα, που έχει περιορισμένη χρονική διάρκεια, όπως συμβαίνει με την έντυπη έκδοση και τα εικαστικά έργα κατόπιν παραγγελίας⁶⁵. Οι συμβάσεις για μελλοντικά έργα είναι έγκυρες, εφόσον προβλέπουν κάποιους περιορισμούς ως προς την έκταση ή τη διάρκεια, ειδάλλως θα πρέπει να θεωρηθούν άκυρες ως δεσμεύουσες υπέρμετρα την ελευθερία του δημιουργού (ΑΚ 178-179).

7.8 Προσβολή πνευματικής ιδιοκτησίας

7.8.1 Η έννοια

Ως προσβολή νοείται κάθε πράξη που επεμβαίνει στις ηθικές και περιουσιακές εξουσίες, εφόσον η πράξη αυτή γίνεται χωρίς την άδεια του υποκειμένου της πνευματικής ιδιοκτησίας και δε συντρέχουν λόγοι άρσης του παρανόμου (συναίνεση του δημιουργού,

---

⁶³ βλ. ΠΠρΑΘ 5821/2010

⁶⁴ Δ. Καλλινίκου, ο.π., σελ. 201

⁶⁵ Δ. Καλλινίκου, ο.π., σελ. 202

συμβατικός περιορισμός και θεωρητικώς άμυνα). Η προσβολή της πνευματικής ιδιοκτησίας υπάρχει στο ίδιο ακριβώς πεδίο στο οποίο κινείται η αποκλειστική εκμετάλλευση του έργου⁶⁶.

Κατά την κρατούσα άποψη, όπως προαναφέρθηκε, η προσβολή απόλυτου και αποκλειστικού δικαιώματος συνιστά πράξη παράνομη και εφόσον γίνεται υπαίτια συνιστά και αδικοπραξία, διότι συνιστά από μόνη της εναντίωση στην αποκλειστική εξουσία του δικαιούχου. Το δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας από το συνδυασμό των ά. 1 § 1 και 65 ν. 2121/1993 συμπεραίνουμε ότι είναι αποκλειστικό και απόλυτο και η προσβολή του συνιστά καταρχήν πράξη παράνομη. Για να συντρέχει και αδικοπραξία πρέπει να αποδειχθεί και υπαιτιότητα του προσβολέα, επειδή ενέχει αφ' εαυτής εναντίωση προς την αποκλειστική εξουσία του δικαιούχου.

Παρέπεται ότι ο ενάγων δεν απαιτείται να αποδείξει ότι η προσβολή έγινε χωρίς την άδειά του. Η ύπαρξη νόμιμης άδειας εκμετάλλευσης αποτελεί ένσταση, καταλυτική οποιασδήποτε αγωγής εγείρει ο ενάγων, την οποία οφείλει να προβάλλει ο εναγόμενος.

Το γεγονός της επέμβασης είναι αυτό που δημιουργεί την παράνομη πράξη κατ' άρθρα 914 ΑΚ και 65 ν. 2121/1993, ενώ η υπαιτιότητα απαιτείται μόνο για την αξίωση αποζημίωσης. Το ά. 65 αποτελεί ειδική διάταξη σε σχέση με τη διάταξη του ά. 914, το οποίο εφαρμόζεται στις περιπτώσεις, όπου η εφαρμογή της ειδικής διάταξης δημιουργεί κενά και στο βαθμό που δεν είναι ασυμβίβαστη με το νομοθετικό πνεύμα που διέπει την άνω ειδική διάταξη.

7.8.2 Υπέρβαση συμβάσεων

Σε περίπτωση μεταβίβασης περιουσιακών εξουσιών με αποκλειστική άδεια ή σύμβαση εκμετάλλευσης, η οποία έχει εμπράγματο χαρακτήρα, δεν στοιχειοθετείται καμία προσβολή, εφόσον η εκμετάλλευση γίνεται στα πλαίσια της δοθείσας άδειας ή σύμβασης εκμετάλλευσης. Η εκμετάλλευση του έργου για μη συμβατικά προβλεπόμενη χρήση ή η υπέρβασή της συνιστά προσβολή του δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας⁶⁷.

Το ά. 26 ν. 2121/1993 επιτρέπει χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή την περιστασιακή αναπαραγωγή και διάδοση στο κοινό με μέσα μαζικής επικοινωνίας ορισμένων καλλιτεχνικών έργων που βρίσκονται σε δημόσιο χώρο (π.χ. πλατείες, πάρκα ή δρόμους). Ο

---

⁶⁶ Βλ. ΠΠρΘεσσαλ 22651/2007, ΑΡΜ 2008/1650, ΜΠρΑθ 633/2008, ΝοΒ 2008/896, ΕφΑθ 350/2012, ΔΙΜΕΕ 2012/363

⁶⁷ Γ. Τριανταφυλλάκης, «Εφαρμογές Εμπορικού Δικαίου», ο.π., σελ. 1201

νόμος αναφέρεται στενά σε αρχιτεκτονικά έργα, φωτογραφίες, εικαστικά έργα και έργα εφαρμοσμένων τεχνών. Η απεικόνιση των έργων θα πρέπει να είναι αυστηρά περιστασιακή και να μην αποτελεί το κύριο θέμα της αναπαραγωγής ή διάδοσης στο κοινό και κυριότερα, να μην έχει εμπορικό, κερδοσκοπικό ή διαφημιστικό χαρακτήρα.

7.9. Ειδικότερα ζητήματα από την Νομολογία:

7.9.1 Η ΑΠ 1215/2019 (ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) έκρινε αναγνωριστική αγωγή περί δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και καταβολής χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης συνεπεία προσβολής αυτού. Το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας επί πρωτοτύπου έργου απαρτίζεται από το συγγενικό και το ηθικό δικαίωμα αντίστοιχα. Παράγοντες που συνεκτιμώνται για τον χαρακτηρισμό αυτού ως πρωτοτύπου.

7.9.2 Η ΑΠ 1420/2019 (ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) αναφέρεται σε φωτογραφία κτηρίου που ελήφθη για τη συμμετοχή αρχιτεκτονικού γραφείου σε έκθεση. Έκρινε ότι προϋπόθεση της προστασίας αποτελεί η πρωτοτυπία του δημιουργήματος αυτής, αφού αποτελεί πνευματικό έργο και ότι η χρήση της για διαφημιστικούς σκοπούς από την ιδιοκτήτρια του κτηρίου, δίχως άδεια του φωτογράφου, παραλείποντας την καταβολή αμοιβής και την αναγραφή του ονόματός του, συνιστά προσβολή του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματός του.

7.9.3 Η ΑΠ 1327/2018 (ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) έκρινε ότι η αναπαραγωγή νομίμως δημοσιευμένου έργου χωρίς την άδεια και άνευ καταβολής αμοιβής υπέρ του δημιουργού του επιτρέπεται κατ' εξαίρεση όταν πραγματοποιείται για ιδιωτική χρήση εκείνου που την κάνει. Διάκριση μεταξύ ιδιωτικής και δημόσιας χρήσης έργου και έννοια αυτών. Η ως άνω σύννομη αναπαραγωγή έργου τρίτου δημιουργού μπορεί να λάβει χώρα και μέσω τρίτου παρένθετου προσώπου εφόσον εκείνος ενεργεί απλά ως εκτελεστικό όργανο ακολουθώντας τις οδηγίες

του κυρίου της υπόθεσης αλλά παύει να είναι σύννομη αν αντίκειται στην κανονική εκμετάλλευση του έργου ή θίγει αδικαιολόγητα τα έννομα συμφέροντα του δικαιούχου.

7.9.4 Η ΑΠ 1328/2018 (ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ), έκρινε ότι κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η αναπαραγωγή από τρίτον νομίμως δημοσιευθέντος έργου άνευ άδειας και αμοιβής υπέρ του δημιουργού, αν αυτή λαμβάνει χώρα στα πλαίσια ιδιωτικής χρήσης. Δεν συντρέχει αυτή εφόσον η αναπαραγωγή και δη η εξαγωγή φωτοτυπιών έργου πραγματοποιείται κατ' επάγγελμα από επιχείρηση ή οργανισμό για την διάθεση του σε τρίτους. Σε κάθε περίπτωση απαγορεύεται ακόμα και η

ιδιωτική αναπαραγωγή πνευματικού έργου εφόσον εμποδίζεται η κανονική εκμετάλλευση του ή βλάπτονται τα νόμιμα συμφέροντα του δημιουργού.

7.9.5 Η **ΕΘ 71/2018** (ΔΕΕ 2018/1414) επί αγιογραφίας έκρινε ότι υπάρχει πρωτοτυπία του έργου, το οποίο προστατεύεται από τις διατάξεις της πνευματικής ιδιοκτησίας. Δικαίωμα εκμετάλλευσης και ηθικό δικαίωμα. Το ηθικό δικαίωμα είναι ανεξάρτητο από το περιουσιακό και παραμένει στον δημιουργό, και κατόπιν μεταβίβασης του περιουσιακού δικαιώματος. Αξίωση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης. Κάθε πράξη που προσβάλλει τις ηθικές ή περιουσιακές εξουσίες του δικαιούχου, χωρίς να συντρέχει λόγος άρσης του παρανόμου χαρακτήρα, συνιστά παράνομη προσβολή. Ο δικαιούχος δεν οφείλει να αποδείξει ότι η προσβολή έγινε χωρίς την άδειά του, καθώς η επέμβαση στο δικαίωμα είναι κατ' αρχήν παράνομη πράξη.

7.9.6 Η **ΕΘ 78/2018** (ΔΙΜΕΕ 2018/221 με σημείωμα Κρ. Κολοτούρου) δίκασε σε δεύτερο βαθμό αγωγή Οργανισμού Συλλογικής Διαχείρισης κατά καφετέριας στην οποία εκτελούνται δημόσια μουσικές συνθέσεις. Έκρινε ότι υπήρχε υπαίτια προσβολή της πνευματικής ιδιοκτησίας του δημιουργού πάνω στο έργο, η οποία θεμελιώνει υποχρέωση σε αποζημίωση και χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Η υποχρέωση αποζημίωσης δεν μπορεί να είναι κατώτερη από το διπλάσιο της συνήθως καταβαλλόμενης αμοιβής για το συγκεκριμένο είδος εκμετάλλευσης. Υποχρέωσε τους εναγόμενους στην καταβολή σε αποζημίωση και χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης καθώς και προσωπική κράτηση διάρκειας ενός (1) μηνός ως μέσο αναγκαστικής εκτέλεσης.

7.9.7 Η **ΕΑ 2151/2018** (ΔΕΕ 2019/373) έκρινε ότι αναπαραγωγή συντρέχει κι όταν ένα δισδιάστατο αρχιτεκτονικό έργο εκτελείται με την κατασκευή του έργου και όταν ένα τρισδιάστατο αρχιτεκτονικό έργο μεταφέρεται σε σχέδια ή γίνεται αντικείμενο φωτογράφισης, αποτυπώνεται σε φωτογραφίες και ενσωματώνεται στον τύπο. Βασικό κριτήριο πρωτοτυπίας συνιστά η κρίση ότι κάτω από παρόμοιες συνθήκες και με τους ίδιους στόχους, κανένας άλλος δημιουργός δεν ήταν σε θέση να δημιουργήσει όμοιο έργο. Η μοναδικότητα μπορεί να αναζητηθεί σε κάποιο από τα γνωρίσματα του έργου. Προστασία έργου ως άυλου αγαθού και μόνο σε σχέση με συγκεκριμένη μορφή που έδωσε σε αυτό ο δημιουργός του.

7.9.8 Η **ΕΑ 4711/2018** (ΔΕΕ 2019/550) έκρινε ότι η φωτογραφία συνιστά πνευματικό δημιούργημα που εφόσον είναι πρωτότυπο θεωρείται «έργο», ο δημιουργός του οποίου αποκτά πνευματική ιδιοκτησία. Για να είναι πρωτότυπη η φωτογραφία, θα πρέπει να αποτελεί προσωπικό πνευματικό δημιούργημα του δημιουργού της.

7.9.9 Η ΠΠΑ 2373/2017 (ΧΡΙΔ 2017/752 με παρατηρήσεις Καλλινίκου)

Πνευματική ιδιοκτησία. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέψουν εξαίρεση από το αποκλειστικό δικαίωμα αναπαραγωγής του έργου υπό την προϋπόθεση ότι οι φορείς του αποκλειστικού δικαιώματος λαμβάνουν δίκαιη αποζημίωση. Αυτοτελής έννοια η «δίκαιη αποζημίωση» κατά το ενωσιακό δίκαιο. Ο Έλληνας νομοθέτης εισήγαγε στο εθνικό δίκαιο τον περιορισμό του δικαιώματος της αναπαραγωγής όταν αυτή γίνεται για ιδιωτική χρήση με την υποχρέωση καταβολής εύλογης αμοιβής στους δικαιούχους. Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές εξαιρέθηκαν από τα τεχνικά μέσα που υπόκεινται σε εύλογη αμοιβή. Απαγορεύεται η *contra legem* ερμηνεία της Οδηγίας. Επιβάλλεται συσταλτική ερμηνεία της Οδηγίας καθόσον η παρούσα εθνική ρύθμιση έρχεται σε αντίθεση με το ενωσιακό δίκαιο. Οι συσκευές έξυπνων κινητών υπόκεινται στην εύλογη αμοιβή του άρθρου 18 παρ. 3 του νόμου 2121/1993. Ουδεμία επιρροή ασκεί ότι η αναπαραγωγή προστατευμένων έργων συνιστά δευτερεύουσα λειτουργία στις συσκευές αυτές.

7.9.10 Η ΠΠΑ 3141/2015 (ΧΡΙΔ 2016/59) έκρινε, επί αρχιτεκτονικών έργων και, ειδικότερα, μελετών, μακετών και σχεδίων ως δυσδιάστατων έργων και των οικοδομημάτων ως τρισδιάστατων. Ως προς τις εξουσίες του δημιουργού υπάρχει εξαίρεση μόνο ως προς το περιουσιακό δικαίωμα για χρήση εικόνων με έργα σε δημόσιους χώρους. Τα μη ορατά από δημόσιο χώρο τμήματα του έργου δεν περιλαμβάνονται στα εξαιρούμενα της προστασίας. Ως προς το ηθικό δικαίωμα, δεν πλήττεται η πατρότητα από τη μη αναγραφή της πηγής του δημιουργού, όταν αυτό είναι πρακτικά δυσχερές έως ανέφικτο. Χρήση έργου χωρίς άδεια του δημιουργού για διαφημιστικούς λόγους και χωρίς μνεία του ονόματός του γεννά υποχρέωση ανάλογης αμοιβής και αποκατάστασης της περιουσιακής ζημίας, υπολογιζόμενης στο διπλάσιο αυτής. Ένσταση περί άδειας εκμετάλλευσης. Αντένσταση. Παράγωγα έργα. Φωτογραφίες του κτιρίου. Παρουσίαση φωτογραφίας του έργου σε συσκευασίες και μεγεθυμένης σε εκθεσιακό περίπτερο εμπορικής έκθεσης χωρίς αναγραφή του δημιουργού. Υπαίτια παραβίαση του ηθικού δικαιώματος του ενάγοντος. Παρουσίαση της πρόσοψης του κτιρίου, που κρίνεται πρωτότυπο έργο και τμημάτων του εσωτερικού του κτιρίου, που όμως στερούνται πρωτοτυπίας, σε διαφημιστική ταινία. Επιδικάζει χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης και αποζημίωση για την προσβολή του περιουσιακού δικαιώματος.

7.9.11 Η ΠΠΑ 6615/2010 (ΔΙΜΕΕ 2011/70 με σημειώμα Μ. Παπαδοπούλου,) έκρινε ότι η αναπαραγωγή (ολική ή μερική, άμεση ή έμμεση) ερμηνείας ηθοποιού σε συγκεκριμένο έργο ή η πώληση αυτού συνιστά προσβολή του περιουσιακού δικαιώματος (αρ. 46 παρ. 2 Ν.

2121/1993). Αντίθετα, αν λήφθηκε εικόνα του ηθοποιού όχι στο πλαίσιο ερμηνεία του, για εμπορική εκμετάλλευση αυτής, τότε προσβάλλεται το δικαίωμα στην προσωπικότητα.

7.10. Συμπεράσματα

Από τις διατάξεις του νόμου 2121/1993, όπως ισχύει μετά την τροποποίησή του με το νόμο 4212/2013 συνάγεται ότι το έργο, ως πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή προσιτή στις αισθήσεις, προστατεύεται από την πνευματική ιδιοκτησία, εφόσον ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις της γενικής ρήτηρας (άρθρο 2 § 1), δηλαδή εφόσον είναι πρωτότυπο. Η "πρωτοτυπία", η έννοια της οποίας δεν προσδιορίζεται γενικά από το νόμο είναι, κατά τη θεωρία της στατιστικής μοναδικότητας, που επικρατεί στη νομολογία, η κρίση, ότι κάτω από παρόμοιες συνθήκες και με τους ίδιους στόχους, κανένας άλλος δημιουργός, κατά λογική πιθανολόγηση, δεν θα ήταν σε θέση να δημιουργήσει έργο όμοιο ή ότι παρουσιάζει μια ατομική ιδιομορφία ή ένα ελάχιστο όριο "δημιουργικού ύφους" έτσι ώστε να ξεχωρίζει και να διαφοροποιείται από τα έργα της καθημερινότητας ή από άλλα παρεμφερή γνωστά έργα, εκφράζοντας ταυτόχρονα και κάτι από την μοναδικότητα της προσωπικότητας του δημιουργού. Περαιτέρω, στο άρθρο 2 § 1 του παραπάνω νόμου απαριθμούνται εκτενώς, ενδεικτικά, τα πνευματικά δημιουργήματα που, εφόσον είναι πρωτότυπα, θεωρούνται έργα και είναι αντικείμενα της πνευματικής ιδιοκτησίας. Ο πνευματικός δημιουργός, με τη δημιουργία του έργου, αποκτά πάνω σ' αυτό πνευματική ιδιοκτησία, που περιλαμβάνει, ως αποκλειστικά και απόλυτα δικαιώματα, το δικαίωμα της οικονομικής εκμετάλλευσης του έργου (περιουσιακό δικαίωμα) και το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού τους δεσμού προς αυτό (ηθικό δικαίωμα). Στο περιεχόμενο του περιουσιακού δικαιώματος περιλαμβάνονται, κυρίως, η αναπαραγωγή του έργου και η παρουσίασή του στο κοινό, ενώ στο περιεχόμενο του ηθικού δικαιώματος, το οποίο, ειδικότερα, συνίσταται στην εξουσία του δημιουργού να αποφασίζει για τον τρόπο, χρόνο και τόπο δημοσίευσης του έργου και στην εξουσία να απαιτεί και υποχρεώνει κάθε τρίτο που χρησιμοποιεί το έργο του (ακόμα και αν έχει δώσει άδεια για τη χρήση αυτή) να αναγράφει το όνομά του ως δικαιούχου των πνευματικών δικαιωμάτων επί του έργου, **περιλαμβάνονται**, κυρίως, η εξουσία δημοσίευσης του έργου και η εξουσία αναγνώρισης της πατρότητας. Περαιτέρω, στο άρθρο 65 ν. 2121/1993 προβλέπεται ένα πλέγμα αστικών κυρώσεων που ισχύει ενιαία σε κάθε περίπτωση προσβολής της πνευματικής ιδιοκτησίας ή των συγγενικών δικαιωμάτων, χωρίς να αποκλείεται η συμπληρωματική εφαρμογή του ΑΚ. Συγκεκριμένα, με το

άρθρο 65, ο δημιουργός μπορεί να εγείρει αναγνωριστική αγωγή του δικαιώματος του, αγωγή για άρση της προσβολής και παράλειψη αυτής στο μέλλον, αγωγή για απόδοση του αδικαιολόγητου πλουτισμού, αγωγή για απόδοση του κέρδους και αγωγή για αποζημίωση και χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Ειδικότερα, η προσβολή απόλυτου και αποκλειστικού δικαιώματος, όπως το δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας, συνιστά πράξη παράνομη και, εφόσον γίνεται υπαίτια, συνιστά αδικοπραξία, επειδή ενέχει αφ' εαυτής εναντίωση προς την αποκλειστική εξουσία του δικαιούχου. Δηλαδή, το γεγονός της επέμβασης δημιουργεί και την παράνομη πράξη, κατ' άρθρο 914 ΑΚ και την ειδική διάταξη του άρθρου 65 ν. 2121/1993. Γενικά, ως παράνομη προσβολή ισχύει κάθε πράξη που επεμβαίνει στις εξουσίες (ηθικές ή περιουσιακές) του δημιουργού και γίνεται χωρίς την άδειά του, χωρίς να συντρέχει άλλος λόγος που αίρει τον παράνομο χαρακτήρα της προσβολής. Το άρθρο 65 του ν. 2121/1993 αποτελεί ειδική διάταξη σε σχέση με το άρθρο 914 ΑΚ, το οποίο εφαρμόζεται, όπου η ως άνω ειδική διάταξη αφήνει κενά και στον βαθμό που δεν είναι ασυμβίβαστη η ανάλογη εφαρμογή με το νομοθετικό πνεύμα που διέπει τις διατάξεις των άρθρων 63 επ. ν. 2121/1993. Η υπαιτιότητα απαιτείται μόνο για την αξίωση αποζημίωσης, ενώ η ίδια η πράξη της προσβολής συνεπάγεται και το παράνομο. Προς διευκόλυνση της απόδειξης της ζημίας του δικαιούχου και προσδιορισμό της πλήρους αποζημίωσης καθορίζεται με το άρθρο 65 παράγραφος 2 εδ. β' του ν. 2121/1993 ένα ελάχιστο όριο αποζημίωσης που είναι το διπλάσιο της αμοιβής που συνήθως ή κατά νόμον καταβάλλεται για το είδος της εκμετάλλευσης που έκανε χωρίς άδεια ο υπόχρεος (ΑΠ 1420/2019 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ).

Βιβλιογραφία 7^{ου} Κεφαλαίου

- Γ. Κουμάντος, «Πνευματική Ιδιοκτησία Νόμος 2121/1993 Εκσυγχρονισμένη Κωδικοποίησης», Εκδόσεις Σάκκουλας 2003.
- Μ. Μαρίνος, «Πνευματική Ιδιοκτησία», Εκδόσεις Σάκκουλας 2^η έκδοση Μάιος 2004.
- Γ. Τριανταφυλλάκης, «Εφαρμογές Εμπορικού Δικαίου», Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2η έκδοση 2014.
- Δ. Καλλινίκου, «Πνευματική Ιδιοκτησία & Συγγενικά Δικαιώματα», Εκδόσεις Σάκκουλας 3η έκδοση Αθήνα 2008.
- Ναταλί Σαϊτάκη, «Οδηγός Διανοητικής Ιδιοκτησίας για μικρές επιχειρήσεις», Εκδόσεις ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ Αθήνα 2013.

Νομοθεσία

- ν. 2121/1993 «Πνευματική ιδιοκτησία, συγγενικά δικαιώματα».
- ν. 4212/2013 Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/77/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Σεπτεμβρίου 2011 και της Οδηγίας 2012/28/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2012 στο ελληνικό δίκαιο και τροποποίηση του ν. 2121/1993 «Πνευματική ιδιοκτησία, συγγενικά δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα».

Νομολογία

- ΑΠ 1215/2019
- ΑΠ 1420/2019
- ΑΠ 1327/2018
- ΑΠ 1328/2018
- ΕΘ 71/2018
- ΕΘ 78/2018
- ΕΑ 2151/2018

- ΕΑ 4711/2018
- ΠΠΑ 2373/2017
- ΠΠΑ 3141/2015
- ΠΠΑ 6615/2010

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Β. Αντωνόπουλος, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2002
2. Δ. Καλλινίκου, «Πνευματική Ιδιοκτησία & Συγγενικά Δικαιώματα», Εκδόσεις Σάκκουλας 3η έκδοση, Αθήνα 2008
3. Γ. Κουμάντος, «Πνευματική Ιδιοκτησία Νόμος 2121/1993 Εκσυγχρονισμένη Κωδικοποίησης», Εκδόσεις Σάκκουλας, 2003
4. Λιακόπουλος Θ. (1988). Βιομηχανική Ιδιοκτησία. Η Ειδικό μέρος (ευρεσιτεχνία, σήματα, ανταγωνισμός) β' Εκδοτικός Οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα
5. Μαρίνος, Μ.Θ. (2016), Δίκαιο Διακριτικών Γνωρισμάτων. Εκδόσεις Π.Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, Αθήνα
6. Μ. Μαρίνος, «Πνευματική Ιδιοκτησία», Εκδόσεις Σάκκουλας 2^η έκδοση Μάιος 2004
7. Παμπούκης, Διοικητικός έλεγχος ουσιαστικών προϋποθέσεων του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, εις Μελέταις εμπορικού δικαίου, Α, Θεσ/κη 1977.
8. Ρόκας, Ν. (2011). Βιομηχανική Ιδιοκτησία. 2^η έκδοση. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ, Αθήνα
9. Ναταλί Σαϊτάκη, «Οδηγός Διανοητικής Ιδιοκτησίας για μικρές επιχειρήσεις», Εκδόσεις ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ Αθήνα 2013
10. Γ. Τριανταφυλλάκης, «Εισηγήσεις Εμπορικού Δικαίου», Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2009
11. Γ. Τριανταφυλλάκης, «Εφαρμογές Εμπορικού Δικαίου», Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2η έκδοση 2014
12. Χρ. Χρυσάνθης (2020). Το νέο δίκαιο των ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΗΜΑΤΩΝ (Ν. 4679/2020). Εκδόσεις ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΕΒΕ, Αθήνα